

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Α/Γ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
665

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑΙ 1971

Γραμμάριον (Ακτινωτά. Α)

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Α', Β', Γ' και Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΣΤ'

89

ΕΧΒ

Σταυρόπουλος (Αχιλλεύς, Α)
(ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α) ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΛΛΑΣ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΕΔΩΚΕΝ

Ο. Ε. Α. Β.

αδξ. δολθ. ελεσγ. 2099 του έτους 1971

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1971

002
WIF
ETOB
669

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
Ε.Ι.Τ.Υ.Ε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
Ε.Ι.Τ.Υ.Ε.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΦΘΟΓΓΟΙ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

§ 1. Τὰ γράμματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24, τὰ ἴδια μὲ τὰ 24 γράμματα τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν ἐπροφέροντο πάντα τὰ γράμματα ταῦτα ἀκριβῶς ὅπως τὰ προφέρομεν ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλληνες. Διὰ τοῦτο πολλάκις ὁ ἴδιος φθόγγος τῆς νέας γλώσσης (π. χ. ὁ φθόγγος ι) φαίνεται παριστανόμενος εἰς διαφόρους λέξεις ἢ εἰς διαφόρους συλλαβὰς τῆς ἰδίας λέξεως μὲ διάφορα γράμματα (π. χ. καὶ μὲ τὸ η ἢ τὸ υ) : *ρίς, μῦς, μυστήριον*.

Σημείωσις. Τὸ ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον περιελάμβανεν ἔν ἀκόμῃ γράμμα, τὸ F, τὸ ὁποῖον διὰ μὲν τὸ σχῆμά του λέγεται *δίγμαμα*, διὰ δὲ τὴν προφορὰν του *β α ὕ*. Ἐπροφέρετο περίπου, ὅπως προφέρεται νῦν τὸ β ἢ ὅπως τὸ υ εἰς λέξεις, ὅποια π. χ. ἡ λέξις *αὔριον*.

Εἰς δὲ τὴν ἀρχαιοτάτην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὰ ἐπόμενα, ὑπῆρχε καὶ εἰς ἰδιαιτέρος φθόγγος, τὸ j (γιώτ), τοῦ ὁποίου ὅμως δὲν παρεδόθη γράμμα (ἦτοι γραπτὸν σημεῖον).

Ἐπροφέρετο δὲ τὸ j, ὅπως προφέρεται τώρα τὸ γι εἰς τὴν λέξιν π. χ. *Πανάγιω* (*Πανάγιω*) ἢ ὅπως τὸ ἀπλοῦν ι εἰς τὰς λέξεις π. χ. *παιδιά, καθάριος*.

α΄) Φωνήεντα.

§ 2. Ἀπὸ τὰ ἑπτὰ φωνήεντα α, ε, η, ι, ο, υ, ω :

α) τὸ ε καὶ τὸ ο λέγονται **βραχέα** (ἦτοι σύντομα εἰς τὴν προφορὰν) :

β) τὸ η καὶ τὸ ω λέγονται **μακρὰ** (ἦτοι παρατεταμένα εἰς τὴν προφορὰν), διότι ἀρχῆθεν τὸ μὲν η ἐπροφέρετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὡς παρατεταμένον ε (ἦτοι περίπου ὡς εε), τὸ δὲ ω ὡς παρατεταμένον ο (ἦτοι περίπου ὡς οο) :

γ) τὸ α, ι, υ λέγονται **δίχρονα**, διότι ταῦτα ἀρχῆθεν εἰς ἄλλας μὲν συλλαβάς ἐπροφέροντο βραχέα, εἰς ἄλλας δὲ μακρά.

Σημείωσις. Ἴνα δηλωθῆ, ὅτι τὸ δίχρονον φωνῆν μιᾶς συλλαβῆς εἶναι βραχύ, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον \smile , ἵνα δὲ δηλωθῆ, ὅτι εἶναι μακρόν, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον — , ὡς π.χ. *κτῆμᾶ*, *κτῆσις*, *πῆχϋς* — *ῶρα*, *τίμη*, *θῆμός*.

β') Σύμφωνα.

§ 3. Ἀπὸ τὰ 17 σύμφωνα :

1) ἑνέα, ἦτοι τὰ σύμφωνα κ, γ, χ — π, β, φ — τ, δ, θ, λέγονται **ἄφωνα**·

2) πέντε, ἦτοι τὰ σύμφωνα μ, ν — λ, ρ — σ (ς), λέγονται **ἡμίφωνα**· καὶ

3) τρία, ἦτοι τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ, λέγονται **διπλά**.

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἡμίφωνα συγκαταλέγονται προσέτι τὸ δίγαμμα (F) καὶ τὸ γιώτ (j) (βλ. § 1, Σημ.).

§ 4. Τὰ ἄφωνα διαιροῦνται :

1) κατὰ τὸ φωνητικὸν ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον κυρίως προφέρονται, εἰς τὰ **οὐρανικά** κ, γ, χ, εἰς τὰ **χειλικά** π, β, φ καὶ εἰς τὰ **ὀδοντικά** τ, δ, θ·

2) κατὰ τὸ ποιὸν τῆς πνοῆς, ἡ ὁποία τὰ συνοδεύει κατὰ τὴν προφορὰν των, εἰς τὰ **ψιλὰ** (ἦτοι λεπτά) κ, π, τ, εἰς τὰ **μέσα** γ, β, δ καὶ εἰς τὰ **δασέα** (ἦτοι παχέα) χ, φ, θ.

§ 5. Τὰ ἡμίφωνα διαιροῦνται εἰς τὰ **ἔνρινα** μ, ν, εἰς τὰ **ὕγρα** λ, ρ, καὶ εἰς τὸ **συριστικὸν** σ (ς).

Σημείωσις 1. Ἐνρινον εἶναι καὶ τὸ γ, ὅταν εὐρίσκεται πρὸ τῶν οὐρανικῶν κ, γ, χ, ἢ πρὸ τοῦ ξ : *ἄγκυρα*, *ἀγγεῖον*, *ἄγχω*, *ἄγξω*.

Σημείωσις 2. Τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ λέγονται **διπλά**, διότι πλειστάκις προέρχονται ἀπὸ ἔνωσιν δύο συμφώνων, ἦτοι τὸ μὲν ξ ἀπὸ τὸ κ + σ ἢ γ + σ ἢ χ + σ, τὸ δὲ ψ ἀπὸ τὸ π + σ ἢ β + σ ἢ φ + σ καὶ τὸ ζ ἀπὸ τὸ σ + δ ἢ ἀπὸ σύμπλεγμα ἄλλων συμφώνων : *κόραξ* (κόρακς), *Ἄραφ* (Ἄραβς), *Θήβαζε* (Θήβασδε), *ζάπλουτος* (διάπλουτος).

Πίναξ τῶν συμφῶνων

	Οὐρανικά	Χειλικά	Ὀδοντικά
ἄφωνα	κ	π	τ
	γ	β	δ
	χ	φ	θ
ἡμίφωνα	ἔνρινα	μ	ν
	ύγρά	λ	ρ
	συριστικά		σ (ς)
διπλαῖ	ζ	ξ	ψ

γ') Δίφθογγοι.

§ 6. Αἱ δίφθογγοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἔνδεκα, αἱ ἐξῆς : **αι, ει, οι, υι, αυ, ηυ, ου, φ, η, ω**. Ἐκ τούτων αἱ ὀκτὼ **αι, ει, οι, υι, αυ, ηυ, ου** λέγονται **κύριαι**, αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς **φ, η, ω** λέγονται **καταχρηστικάι**.

Σημείωσις 1. Ἡμεῖς τὴν δίφθογγον **αι** τὴν προφέρομεν ὅπως τὸ **ε**, τὰς δὲ δίφθογγους **ει, οι, υι** καὶ **η** ὅπως τὸ **ι**, τὴν δίφθογγον **φ** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **α** καὶ τὴν δίφθογγον **ω** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **ω**, τὰς δὲ δίφθογγους **αυ, ευ, ηυ** τὰς προφέρομεν πρὸ φωνήεντος μὲν καὶ πρὸ τῶν συμφῶνων β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν καὶ ρ ὡς αβ, εβ, ηβ, εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν ὡς αφ, εφ, ηφ. Ἀρχῆθεν ὁμοῦς ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐκάστη δίφθογγος ἐπροφέρετο οὕτως, ὥστε διεκρίνοντο κατὰ τὴν προφορὰν οἱ δύο φθόγγοι, ἦτοι τὰ δύο φωνήεντα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὐτὴ ἀποτελεῖται (πρβλ. νῦν : *Νεράιδα, ἀυγολέιμονο, ροῖδο*).

Σημείωσις 2. Τὸ **ι**, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰς **καταχρηστικὰς** δίφθογγους ὑπὸ τὸ **α, η, ω**, λέγεται **ὑπογεγραμμένον ἰῶτα**. Τοῦτο ὁμοῦς, ὅταν αἱ δίφθογγοι αὐταὶ γράφονται διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, γράφεται κανονικῶς οὐχὶ ὑποκάτω τῶν κεφαλαίων φωνηέντων Α, Η, Ω, ἀλλὰ πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῶν (Αι, Ηι, Ωι) καὶ τότε λέγεται **προσγεγραμμένον ἰῶτα** : *ΑἰΔΗΣ* (πρόφ. ἄδης), *ΤΗι ΘΕΩι* (πρόφ. τῆ θεῶ).

§ 7. Αἱ δίφθογγοι γενικῶς εἶναι μακραὶ. Μόνον ἡ **αι** καὶ ἡ **οι** λαμβάνονται ὡς βραχεῖαι, ὅταν εὑρίσκωνται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος λέξεως κλιτῆς, ἐκτὸς ῥήματος εὐκτικῆς ἐγκλίσεως : *μοῦσαι, πῶλοι, βούλομαι, παιδεῦσαι—μοῦσαις, πῶλοις, παιδεύσαι ἄν, οἴκοι*.

κανονικῶς πᾶσαι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ υ ἢ ἀπὸ ρ : ὕπνος, ἑήτωρ.

Ἐκ τῶν λοιπῶν λέξεων ἄλλαι μὲν, αἱ πλεῖσται, ψιλολύτται (ἤτοι λαμβάνουσι πνεῦμα τὴν ψιλὴν), ἄλλαι δὲ δασύλυτται.

2. Οἱ τόνοι.

§ 14. Πάσης λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσοτέρας συλλαβάς, μία συλλαβὴ τονίζεται, ἤτοι προφέρεται ἰσχυρότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας συλλαβάς αὐτῆς. Ἐπὶ τοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθόγγου) τῆς τονιζομένης συλλαβῆς γράφεται ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον καλεῖται τόνος : κόρη, κῆπος, παίζομεν, ἀγαθός, μαθητής.

Σημεῖωσις. Σημεῖον τόνου κανονικῶς σημειοῦται καὶ ἐπὶ τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου τῶν μονοσυλλάβων λέξεων : μῆν, φῶς, παῖς.

§ 15. Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς, ἤτοι ἡ ὀξεῖα ('), ἡ βαρεῖα (`) καὶ ἡ περισπωμένη (~).

Σημεῖωσις. Ἡ διαφορὰ τοῦ τόνου δὲν παρέχει αἰσθητὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς τῶν φωνηέντων ἢ τῶν διφθόγγων εἰς ἡμᾶς τοὺς νέους Ἕλληνας, ὅπως οὐδὲ ἡ μακρότης καὶ ἡ βραχύτης αὐτῶν. Πρβλ. (ὀ) ἐλαιῶν — (τῶν) ἐλαιῶν, (τὸν) κῆπον — (τῶν) κήπων.

3. Κανόνες τοῦ τονισμοῦ.

§ 16. Ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας γλώσσης γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

1) Οὐδέποτε μία πολυσύλλαβος λέξις τονίζεται ὑπεράνω τῆς προπαραλήγουσας : (ἄνθρωπος) φιλόανθρωπος, φιλοανθρωπότητος.

2) Ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ἡ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται : (Ὀμηρος) Ὀμήρου, (διδάσκαλος) διδασκάλου.

3) Ἡ προπαραλήγουσα καὶ πᾶσα βραχεῖα συλλαβὴ τονιζομένη ὀξύνεται : πείθομαι, λόγος, ἐλθέ.

4) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ μακρᾶς ληγουσῆς τονιζομένη ὀξύνεται : μήτηρ, παῦα.

5) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχεῖας ληγουσῆς τονιζομένη περισπᾶται : μήτηρ, παῦε.

6) Ἡ ἀσυναίρετος ὀνομαστικῆ, αἰτιατικῆ καὶ κλητικῆ τῶν ὀνομάτων, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγουσῆς, ὀξύνεται : ἡ τιμή, τὴν τιμὴν, ὦ

τιμή — οἱ θεοί, τοὺς θεούς, ὧ θεοὶ — ἡ ἐσθής, ὁ ποιμὴν, ὁ ἱμάς.

7) Ἡ μακροκατάληκτος γενικὴ καὶ δοτικὴ τῶν ὀνομάτων ἐν γένει, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, περισπᾶται : κριτοῦ, κριτῆ, κριτῶν, κριταῖς — θεοῦ, θεῶ, θεῶν, θεοῖς.

8) Τῶν ὀνομάτων, ὅπου τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐκτὸς ἂν ἐμποδιζέη ἡ λήγουσα : γέρων, γέροντος, γέροντες· ἀλλὰ : γερόντων.

9) Ἡ ἐκ συναϊρέσεως προερχομένη λήγουσα μιᾶς λέξεως, ὅταν τονίζεται, περισπᾶται : (τιμάω) τιμῶ, (ἡχόος) ἡχοῦς, ἐκτὸς ἐὰν πρὸ τῆς συναϊρέσεως ἡ δευτέρα ἐκ τῶν συναϊρουμένων συλλαβῶν ὠξύνετο : (ἐσταῶς) ἐστῶς, (κληῖς - κληῖς) κλειῖς.

10) Ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ κατὰ τὸν τονισμὸν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : χειρῶναξ, αὔλαξ (βλ. § 11, 2).

11) Κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος συνήθως ἀναβιβάζεται ὅσον τὸ δυνατὸν ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, ἀλλ' ὅχι καὶ ἀνωτέρω τῆς τελευταίας συλλαβῆς τοῦ πρώτου συνθετικοῦ : (καιρὸς) εὐκαιρος, (δὸς) ἀπόδος, (φρῆν) μεγαλό-φρων, μεγαλόφρον.

12) Β α ρ ε ῖ α τίθεται μόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης μιᾶς λέξεως ἀντὶ τῆς ὀξείας, ὅταν κατόπιν τῆς λέξεως ταύτης δὲν ὑπάρχη σημεῖον στίξεως : ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ τιμᾶ τοὺς σοφοὺς ἀνδρας.

§ 17. Κατὰ τὸν τόνον αὐτῆς μία λέξις λέγεται :

1) ὀξύτονος, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγούσης : ἀνὴρ.

2) παροξύτονος, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς παραληγούσης : κώμη.

3) προπαροξύτονος, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης : ἄνθρωπος.

4) περισπωμένη, ἐὰν ἔχη περισπωμένην ἐπὶ τῆς ληγούσης : τοῦ κριτοῦ, τιμῶ.

5) προπερισπωμένη, ἐὰν ἔχη περισπωμένην ἐπὶ τῆς παραληγούσης : κῆπος.

6) βαρύτονος, ἐὰν ἔχη βαρεῖαν ἀντὶ ὀξείας ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ ἐν γένει ἐὰν τονίζεται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ληγούσης : χεῖμ' ἢ βαρὺς ἐπῆλθε — πείθω, παιδεύω.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Θέσις τοῦ τόνου καὶ τοῦ πνεύματος. Ὁ τόνος ἢ τὸ πνεῦμα :

α) Ἐπὶ τῶν ἀπλῶν φωνηέντων καὶ τῶν καταχρηστικῶν διφθόγγων ση-

μειοῦται ὑπεράνω μὲν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ μικρὰ γράμματα, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ κεφαλαῖα : ἠώς, ὁδός - 'Ἡώς, 'Οράτιος· τῇ θεῇ, φῶς - 'Ωιδεῖον ἢ ('Ωδεῖον) (βλ. § 6, Σημ. 2).

β) 'Επὶ τῶν κυριῶν διφθόγγων σημειοῦται πάντοτε ὑπεράνω τοῦ δευτέρου ἐκ τῶν φωνηέντων, ἀπὸ τὰ ὅποια αὐταῖ ἀποτελοῦνται : Αἰγεύς, αἰρετός, αὐλός, οὐρανός, σφαιῖραι, τὰς σφαιράς, Οἰδίπους.

γ) "Όταν τὸ πνεῦμα καὶ ὁ τόνος συμπίπτουν ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, τότε ἡ μὲν ὄξεϊα (ἢ ἡ βαρεῖα) σημειοῦται μετὰ τὸ πνεῦμα, ἡ δὲ περισπωμένη ὑπεράνω αὐτοῦ : Ἀρτεμῖς, Ἡρα, Ὀμηρος, αὔρα, Αἴας, — εὔρος, αἷμα.

ς') Ἄτονοι καὶ ἐγκλιτικά ἑλέξεις.

1. Πρόκλισις.

§ 18. Δέκα μονοσύλλαβοι ἑλέξεις, ἤτοι οἱ τέσσαρες τύποι τοῦ ἄρθρου **ὀ, ἦ, οἶ, αἶ**, αἶ τρεῖς προθέσεις **εἰς, ἐν, ἐξ** ἢ **ἐκ** καὶ τὰ τρία μόρια **ὡς, εἰ, οὖ**, ἐπειδὴ πάντοτε προφέρονται λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένῃν λέξιν, δὲν τονίζονται, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται **ἄτονοι ἑλέξεις ἢ προκλιτικά**.

Σημεῖωσις. Τὸ μόριον **οὖ** τονίζεται (μὲ ὄξεϊαν), ὅταν εὐθὺς μετ' αὐτὸ ὑπάρχη στίξις : ἐτόξευον μὲν, ἐξικνούοντο δ' οὖ. φῆς ἢ οὔ; πῶς γὰρ οὔ;

2. Ἐγκλισις.

§ 19. Μερικαὶ μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι ἑλέξεις προφέρονται πάντοτε λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε προηγουμένην λέξιν καὶ διὰ τοῦτο ὁ τόνος αὐτῶν κανονικῶς μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὡς ὄξεϊα) ἢ ὅπως ἀποβάλλεται· ἀνθρωπὸς τις ταυτὰ φησι τῶ πατρί μου.

Αἶ τοιαῦται ἑλέξεις λέγονται **ἐγκλιτικά ἑλέξεις** ἢ ἀπλῶς **ἐγκλιτικά** (πρβλ. τῆς νέας γλώσσης π.χ. φώναξέ με, μίλησέ μου — ὁ φίλος του, λέγε μας).

§ 20. Ἐγκλιτικά ἑλέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθεις εἶναι :

1) οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μου, μοί, μὲ — σοῦ, σοί, σέ — οὔ, οἶ, ἐ·

2) οἱ τύποι τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς, τί, πλὴν τοῦ τύπου αὐτῆς ἄττα (= τινά)·

3) οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος τῶν ῥημάτων εἰμι (= εἶμαι) καὶ φημι (= λέγω), πλὴν τῶν τύπων αὐτῶν εἶ καὶ φῆς·

- 4) τὰ ἐπιρρήματα πού, ποί, ποθὲν — πώς, πῆ ἢ πῆ, ποτέ·
 5) τὰ μόρια γέ, τέ, τοί, πέρ, πώ, νύν·
 6) τὸ πρόσφωμα δὲ (ἄσχετον πρὸς τὸν σύνδεσμον δέ) : τοίους-δε, Μέγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα).

§ 21. Τῶν ἐγκλιτικῶν ὁ τόνος :

1) μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὡς ὀξεῖα), ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι προπαροξύτονος (ἄνθρωπός τις, κήρυκές τινες) ἢ προπερισπωμένη (σφαιῖρά τις, στρατιῶται τινες) ἢ ἄτονος ἢ ἐγκλιτικῆ (εἶ τίς φησί μοι ταῦτα)·

2) ἀποβάλλεται πάντων μὲν τῶν ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι ὀξύτονος ἢ περισπωμένη (θεός τις, θεοί τινες — ὄρω σε, καλῶ τινα), μόνον δὲ τῶν μονοσυλλάβων ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος (γέρων τις, λέγει τι)·

3) διατρεῖται, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν δισύλλαβον (φίλοι τινές, ὀλίγοι εἰσίν), ἢ ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις ἔχη πάθει ἐκθλιψιν (πολλοὶ δ' εἰσίν ἀγαθοί), ἢ ὅταν προηγῆται τοῦ ἐγκλιτικοῦ στίξις (Ὁμηρος, φασί, τυφλὸς ἦν).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Μερικὰ ἐγκλιτικά μὲ ὠρισμένας πρὸ αὐτῶν λέξεις ἐνώνονται καὶ γράφονται μαζὶ μὲ αὐτάς ὡς μία λέξις : ὄδε, ἦδε, τόδε, — ὄσπερ, ἦπερ, ὄπερ — τοιάσδε, τοιάδε, τοιάονδε — οὔτε, ὡσπερ, ὡστε κλπ. Αἱ λέξεις, αἱ προερχόμεναι ἐκ τῆς αὐτῆς ἐνώσεως, διατηροῦν τὸν ἀρχικὸν τῶν τονισμῶν : ἦδε, ἦπερ, τοιάδε, οὔτε, ὡσπερ κλπ.

ζ') Ἄλλα σημεῖα ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ.

§ 22. Ἐκτὸς τῶν σημείων τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων, ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ χρησιμοποιοῦνται προσέτι τὰ ἑξῆς σημεῖα :

1) ἡ ὑποδιαστολή (,) : αὕτη γράφεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν **δ,τι** πρὸς διάκρισιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ συνδέσμου **δτι**·

2) τὰ διαλυτικά (··) : ταῦτα γράφονται ὑπεράνω τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ**, ὅταν ζητῆται νὰ δηλωθῆ, ὅτι τὸ **ι** ἢ τὸ **υ** δὲν ἀποτελεῖ δίφθογγον μὲ τὸ ἀμέσως προηγούμενον φωνῆεν τῆς ἰδίας λέξεως : αὐπνία, τοῦ Γαίτου·

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ διαλυτικά δύνανται νὰ παραλείπωνται, ὅταν ὁ χωρισμὸς τῶν δύο φωνηέντων ὑποσημαίνεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν σημείων τῶν τόνων ἢ τῶν πνευμάτων : ἀυλος, αὐλου, Γάιος.

3) ἡ ἀπόστροφος ('), σημεῖον τῆς ἐκθλίψεως (βλ. § 28)·

4) ἡ κορωνίς ('), σημεῖον τῆς κράσεως (βλ. § 26)·

5) τὰ σημεῖα τῆς στίξεως, ἦτοι :

α') ἡ τελεία στιγμή (.)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων περὶ ὁδοί, ἦτοι μέρη τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὰ ὅποια περιέχουν ἐν ὁπωσδήποτε πλήρες νόημα·

β') ἡ μέση στιγμή ἢ ἄνω στιγμή (·)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων κῶλα περιόδου, ἦτοι μέρη αὐτῆς, τὰ ὅποια περιέχουν ἐν νόημα ὁπωσδήποτε αὐτοτελές·

γ') ἡ ὑποδιαστολή ἢ τὸ κόμμα (,)· διὰ τούτου κανονικῶς χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ἀπὸ τὰς κυρίας καὶ πᾶν ὄνομα κλητικῆς πτώσεως ἀπὸ τὰς ἄλλας λέξεις τῆς προτάσεως·

δ') τὸ ἐρωτηματικὸν (;)· τοῦτο γράφεται κατόπιν λέξεως ἢ εἰς τὸ τέλος προτάσεως ἢ περιόδου, ἢ ὅποια ἐκφέρεται ἐρωτηματικῶς·

ε') τὸ θαυμαστικὸν ἢ ἐπιφωνηματικὸν (!)· τοῦτο γράφεται εἰς τὸ τέλος προτάσεως ἢ περιόδου ἢ κατόπιν μιᾶς λέξεως ἢ ἀπλῆς φράσεως, ἵνα δηλωθῇ ὅτι ταῦτα ἐκφράζουν θαυμασμόν τοῦ λέγοντος, ἀναφώνησιν, ἐκπληξιν κ.τ.τ·

ς') τὰ ἀποσιωπητικά (...)· διὰ τούτων δηλοῦται ὅτι ἀποσιωπᾶται, ἦτοι παραλείπεται νὰ ἐκφρασθῇ μία λέξις ἢ φράσις ἐκ φόβου, ἐντροπῆς κ.τ.τ·

ζ') ἡ παρένθεσις [()]· ἐντὸς ταύτης περικλείεται μία λέξις ἢ φράσις ὀλόκληρος, ἢ ὅποια παρεμβάλλεται μεταξὺ τῶν λέξεων τῆς προτάσεως ἢ τῆς περιόδου πρὸς ἐπεξηγήσιν ἢ συμπλήρωσιν ἐν γένει τῶν λεγομένων·

η') τὰ εἰσαγωγικά (« »)· ἐντὸς τούτων περικλείονται λόγοι τινὸς ἀποδιδόμενοι αὐτολεξεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΦΘΟΓΓΙΚΑ ΠΑΘΗ

§ 23. Σπανίως αἱ λέξεις διαμένουν ἀπαθεῖς καὶ ἀκέραιαι, ὅπως ἐπλάσθησαν ἐξ ἀρχῆς. Συνήθως συμβαίνουν εἰς αὐτάς διάφορα πάθη τῶν φθόγγων (ἦτοι τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων), ἀπὸ τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται (πρβλ. νῦν : λέγει-λέει, κάθισε-κάτσε). Τὰ πάθη ταῦτα καλοῦνται **φθογγικά πάθη**, τὰ δὲ συνηθέστερα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ ἐπόμενα.

α') Πάθη φωνηέντων και διφθόγγων. Εύφωνικά σύμφωνα.

1. Συναίρεσις.

§ 24. Συναίρεσις λέγεται ἡ συγχώνευσις ἐντὸς μιᾶς λέξεως δύο ἐπαλλήλων φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : (Ἄθηνάα) Ἄθηνᾶ, (νόος) νοῦς, (ἀγαπάει) ἀγαπᾷ.

§ 25. Ἡ συλλαβή, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ συναίρεσεως, κανονικῶς τονίζεται, ἐὰν πρὸ τῆς συναίρεσεως ἐτονίζετο ἢ μία ἐκ τῶν δύο συλλαβῶν, αἱ ὁποῖαι συνηρέθησαν : τιμῶμεν (τιμάομεν)· ἀλλὰ : ἔθνη (ἔθνεα), γέλα (γέλαε)· (βλ. καὶ § 16, 9).

2. Κρᾶσις.

§ 26. Κρᾶσις λέγεται ἡ συναίρεσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου μιᾶς λέξεως μὲ τὸ ἀρктиκὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον τῆς ἀμέσως ἐπομένης λέξεως καὶ ἡ οὕτω προκύπτουσα συγχώνευσις τῶν δύο λέξεων εἰς μίαν : (τὰ ἄλλα) τᾶλλα, (τὸ ὄνομα) τοῦνομα, (καὶ εἶτα) κᾶτα· (πρβλ. θὰ ἀγαπῶ, θάγαπῶ — τὸ ἐλάχιστον, τοῦλάχιστον).

Ἐπεράνω τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς κράσεως, γράφεται ἢ κορωνίς (βλ. § 22, 4). Ὅταν ὅμως ἡ πρώτη ἀπὸ τὰς πασχούσας κρᾶσιν λέξεις εἶναι κάποιος ἐκ τῶν δασυνομένων τύπων τοῦ ἄρθρου (ὁ, ἦ, οἶ, αἶ) ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἦ, ὅ), τότε δὲν σημειοῦται ἡ κορωνίς, ἀλλὰ ἡ δασεῖα : (ὁ ἀνὴρ) ἀνήρ, (ἃ ἄν) ἄν.

§ 27. Κρᾶσιν μὲ ἄλλας λέξεις συνήθως πάσχουν :

1) τύποι τοῦ ἄρθρου ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἦ, ὅ), οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς φωνῆεν ἢ δίφθογγον, καὶ τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα ὦ : (ὁ ἄνθρωπος) ἄνθρωπος, (τοῦ ἀνδρὸς) τάνδρός, (τὸ ἱμάτιον) θοιμάτιον, (τὰ αὐτὰ) ταυτὰ, — (ἃ ἐγὼ) ἀγῶ, (ὃ ἐφόρει) οὐφόρει, (οὗ ἔνεκα) οὔνεκα, — (ὦ ἀγαθὲ) ὠγαθέ·

2) ἡ λέξις ἐγὼ μὲ τὴν λέξιν οἶδα (= γνωρίζω) καὶ μὲ τὴν λέξιν οἶμαι (= νομίζω) : ἐγῶδα, ἐγῶμαι·

3) ὁ σύνδεσμος καὶ καὶ ἢ πρόθεσις πρό : (καὶ ἐγὼ) κἀγῶ, (καὶ ὅπως) χῶπως, (πρὸ ἔργου) προῦργου·

4) ὁ σύνδεσμος μέντοι μὲ τὸ μόριον ἄν : μεντᾶν.

Σ η μ ε ι ω σ ι ς 1. Μετά την κρᾶσιν ὁ τόνος τῆς πρώτης ἐκ τῶν δύο συγχενωσόμενων λέξεων ἀποβάλλεται. Ὑπάρχει δὲ **ι** εἰς τὸν φθόγγον, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἐκ τῆς κράσεως, ἐὰν τοῦτο ὑπάρχη εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν συναιρουμένων συλλαβῶν : κῆτα (= καὶ εἶτα), ἐγῶδα (= ἐγὼ οἶδα)· ἀλλὰ κάπειτα (= καὶ ἔπειτα).

Σ η μ ε ι ω σ ι ς 2. Τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας **ἕτερος** κατὰ τὴν κρᾶσιν αὐτῆς μὲ τὸ προηγούμενον ἄρθρον λαμβάνεται ὁ (ἀρχαιότερος) τύπος **ἄτερος** : (τοῦ ἀτέρου) θᾶτέρου, (τὸ ἄτερον) θᾶτερον.

3. Ἐκθλιψις.

§ 28. Ὅταν μία λέξις λήγη εἰς βραχὺ φωνῆεν, πλὴν τοῦ **υ**, ἡ δὲ ἀμέσως ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον, συμβαίνει συνήθως **ἐκθλιψις**, ἣτοι ἀποβάλλεται τὸ τελικὸν βραχὺ φωνῆεν τῆς προηγούμενης λέξεως πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος (ἢ δίφθογγου) τῆς ἀμέσως ἐπομένης : (ἀλλὰ ἐγὼ) ἀλλ' ἐγῶ, (οὔτε εἶδον) οὔτ' εἶδον, (ἐπὶ αὐτόν) ἐπ' αὐτόν, (ἀπὸ ἐκείνου) ἀπ' ἐκείνου.

Ὑπεράνω τῆς θέσεως τοῦ ἐκθλιβέντος φωνήεντος σημειοῦται ἡ ἀπόστροφος (§ 22, 3), οὐχὶ ὅμως καὶ ὅταν ἡ ἐκθλιψις συμβαίῃ κατὰ τὴν σύνθεσιν λέξεων : (παρὰ ἐμοῦ) παρ' ἐμοῦ, (παρὰ ἔχω) παρῆχω.

§ 29. Ἐὰν τὸ ἐκθλιβέν φωνῆεν ἐτονίζετο, ὁ τόνος αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐκθλιψιν :

1) ἐὰν μὲν ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι ἄκλιτος, συναποβάλλεται : (ἐπὶ αὐτοῦ) ἐπ' αὐτοῦ·

2) ἐὰν δὲ ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι κλιτὴ ἢ τὸ ἀριθμητικὸν **ἑπτὰ**, ἀναβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν αὐτῆς : (δεινὰ ἔπαθον) δειν' ἔπαθον, (ἑπτὰ ἦσαν) ἑπτ' ἦσαν.

§ 30. Ἐὰν μετὰ τὴν ἐκθλιψιν μένη εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως ψιλὸν ἢ δύο ἑτερόφωνα ψιλὰ, ἡ δὲ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τότε τὸ ψιλὸν ἢ τὰ ψιλὰ τρέπονται εἰς δασέα : (ὑπὸ ἡμῶν) ὑφ' ἡμῶν, (κατὰ ἑαυτὸν) καθ' ἑαυτόν, (νύκτα ὄλην) νύχθ' ὄλην, (ἑπτὰ ἡμέραι) ἐφθήμερος· ἀλλά : (σάκκος ὑφάντης) σακχυφάντης.

Σ η μ ε ι ω σ ι ς. Ἐκτὸς τοῦ **υ** δὲν ἐκθλιβόνται προσέτι :

α) τὸ τελικὸν **α** καὶ **ο** μονοσυλλάβων λέξεων, οἶον **τά**, **τό**, **πρὸ** κλπ.

β) τὸ τελικὸν **ι** τῶν προθέσεων **ἄχρι**, **μέχρι**, **περί**, τῶν ἀντωνυμικῶν τύπων **τί**, **τι** καὶ **ὄ,τι** καὶ τοῦ εἰδικοῦ συνδέσμου **ὄτι**.

4. Προσθετά ἢ εὐφωνικά σύμφωνα.

§ 31. Μερικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λήγουν εἰς φωνῆεν, ὅταν ἢ ἀμέσως ἐπομένη μετ' αὐτὰς λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, προσλαμβάνουν εἰς τὸ τέλος αὐτῶν ἓν ἐκ τῶν συμφώνων **ν** ἢ **ς** ἢ **κ**, τὰ ὁποῖα τότε καλοῦνται **προσθετά ἢ εὐφωνικά** σύμφωνα.

1) Τὸ εὐφωνικὸν **ν** προσλαμβάνουν :

α') οἱ τύποι ὀνομάτων, ῥημάτων καὶ ἐπιρρημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **-σι**, καὶ ὁ ῥηματικὸς τύπος **ἔστί** : ἀνδράσιν ἀγαθοῖς· εἴκοσιν ἄνδρες· λέγουσιν ἡμῖν· παντάπασιν ἀνόμιός ἐστιν ἐκεῖνῳ·

β') οἱ τύποι τοῦ γ' ἐνικοῦ προσώπου τῶν ῥημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **ε** : εἶπεν ἡμῖν.

2) Τὸ προσθετὸν ἢ εὐφωνικὸν **ς** προσλαμβάνει τὸ ἐπίρρημα **οὔτω** : (οὔτω λέγουσιν) οὔτως ἔλεγον.

Σημείωσις. Τὸ προσθετὸν **ν** καὶ τὸ προσθετὸν **ς** δύνανται νὰ ὑπάρχουν καὶ πρὸ συμφώνου.

3) Τὸ εὐφωνικὸν **κ** προσλαμβάνει τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** : (οὐ λέγω) οὐκ ἔλεγον.

“Ὅταν ὅμως ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τὸ εὐφωνικὸν **κ** τρέπεται εἰς **χ** : (οὐκ ἔρχομαι) οὐχ ἔπομαι· (πρβλ. § 30).

Σημείωσις. Κατὰ τὸ οὐκέτι (= οὐκ ἔτι) ἐσηματίσθη καὶ ἡ λέξις μηκέτι (= μὴ ἔτι). Χωρὶς δὲ τὸ εὐφωνικὸν **κ** λέγεται οὐ καὶ πρὸ φωνήεντος, ὅταν μετὰ τὸ οὐ ὑπάρχῃ στίξις : ἐξικνούντο γὰρ οὐ, οὐδ' ἔβλαπτον οὐδέν (§ 18, Σημ.).

5. Πάθη φωνηέντων.

§ 32. Ἐν φωνῆεν ἐντὸς τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διαφόρων λέξεων, συγγενῶν ἐτυμολογικῶς, πολλακίς :

1) πάσχει **συγκοπὴν**, ἥτοι ἀποβάλλεται : πατέρα - πατρός (πατερός), σκόρδον (σκόροδον), γίγνομαι (γιγένομαι), ἔ-σχον (ἔ-σεχ-ον)· (πρβλ. νῦν : σιτάρι - στάρι)·

2) πάσχει **μετάθεσιν**, ἥτοι ἀλλάσσει θέσιν ἐντὸς τῆς λέξεως : Μυτιλήνη - Μιτυλήνη, Δανούβιος - Δούναβις· (πρβλ. νῦν : ὄνειρο - εἴνορο, ὄλακτῶ - ὄλαχτῶ - ἄλαχτῶ)·

3) πάσχει **ἀφομοίωσιν**, ἥτοι γίνεται ὅμοιον μὲ τὸ φωνῆεν τῆς ἀμέσως ἐπομένης ἢ τῆς ἀμέσως προηγούμενης συλλαβῆς τῆς λέξεως :

ἄτερος-ἔτερος, μολάχη-μαλάχη, ὀβελός-ὀβολός· (πρβλ. νῦν : τέσσαρα-τέσσερα)·

4) πᾶσχει **ἀντιμεταχώρησιν**, ἤτοι ἐναλλάσσει τὸν χρόνον του μὲ τὸν χρόνον τοῦ ἀμέσως ἐπομένου φωνήεντος καὶ γίνεται αὐτὸ μὲν ἀπὸ μακροῦ βραχύ, τὸ δὲ ἀμέσως μετ' αὐτὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἀπὸ βραχέος μακρὸν : (νᾶός, νῆός) νεός, (βασιλῆος) βασιλέως, (βασιλῆᾶ) βασιλεῖα, (ἡοίκειν) ἐώκειν·

5) μεταβάλλεται **ποιοτικῶς**, ἤτοι τρέπεται εἰς ἄλλο φωνῆεν τοῦ αὐτοῦ χρόνου : νέμω-νομή, ῥήγνυμι-ῥωγμή· ὁμοίως : ἀμείβω-ἀμοιβή, λείπω-λέλοιπα·

6) μεταβάλλεται **ποσοτικῶς**, ἤτοι ἀπὸ βραχέος γίνεται μακρὸν (**ἐκτείνεται**) ἢ ἀπὸ μακροῦ γίνεται βραχύ (**συστέλλεται**) : ποιέω-ποιητής, ἴστημι-ἴσταμεν, χιών-χιόνος.

Συστολὴν εἰς ἀπλοῦν βραχύ φωνῆεν πᾶσχουν καὶ δίφθογγοι : φεύγω-ἔφυγον, λείπω-ἔλιπον.

Ἡ ἔκτασις βραχέος φωνήεντος εἰς μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον μετὰ τὴν ἀποβολὴν συμφώνου ἢ συμφώνων, κατόπιν αὐτοῦ εὐρισκομένων, καλεῖται **ἀντέκτασις** ἢ **ἀναπληρωτικὴ ἔκτασις** : (μέλᾶν-ς) μέλας, (ἔν-ς) εἶς, (ὀδόντ-ς) ὀδοῦς, (τιθέντ-ς) τιθείς, (φθέρ-ς) φθέρω) φθειρώ.

Σημεῖωσις. Εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου γίνονται πολλὰ συγγενεῖς λέξεις, δύνανται νὰ παρουσιάζωνται πολλὰ ὁμοῦ παθήσεις τοῦ φωνήεντος τοῦ θέματος· π. χ. φρήν, φρενός, φρονῶ, ἄφρων — λείπω, λοιπός, ἔλιπον — φέρω, φόρος, φῶρ, δί-φρ-ος (**Μετάπτωσις**)·

β') Πάθη συμφώνων.

1. Ἀποβολαὶ συμφώνων.

§ 33. 1) Ἐκ τῶν συμφώνων (ληκτικὰ, ἤτοι) τελικὰ λέξεων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι μόνον τὸ ν, τὸ ρ, τὸ σ, τὸ ξ (= κς) καὶ τὸ ψ (= πς)· (βλ. § 5, Σημ. 2) : "Ἐλλην, ῥήτωρ, θεός, κόραξ, Ἄραψ. Πᾶν ἄλλο σύμφωνον, ὅταν εὐρεθῇ εἰς τὸ τέλος μιᾶς λέξεως, ἀποβάλλεται : (τοῦ γέροντ-ος) ὦ γέρον (ἀντὶ ὦ γέροντ), (τοῦ γάλακτ-ος) τὸ γάλα (ἀντὶ τὸ γάλακτ)·

Σημείωσις. Ἡ πρόθεσις **ἐκ** καὶ τὸ μόριον **οὐκ** (ἢ **οὐχ**) προφέρονται μετὰ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένῃ λέξει ὡς μία λέξις καὶ ἐπομένως εἰς αὐτὰ τὸ **κ** (ἢ τὸ **χ**) δὲν εἶναι κυρίως τελικόν· (πρβλ. § 31, 3).

2) Τὸ **σ** εὐρισκόμενον μεταξὺ δύο συμφώνων ἀποβάλλεται : (γέγραφ-σ-θε) γέγραφε, (ἐσπάρ-σ-θαι) ἐσπάρθαι.

Σημείωσις. Οὕτως ἀπὸ τὴν πρόθεσιν **ἐξ** (= ἐκς) προῆλθε κατόπιν ὁ ἕτερος τύπος αὐτῆς **ἐκ** πρὸ συμφώνου : (ἐξ Κορίνθου, ἦτοι ἐκς Κορίνθου) ἐκ Κορίνθου.

3) Τὸ **σ**, τὸ **ι** καὶ τὸ **φ** (§ 1, Σημ.) εἰς ἀρχαιότερους χρόνους, ὅταν εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεως πρὸ φωνήεντος ἢ ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων, ἀπεβάλλοντο. Ἀπὸ τὸ **σ** καὶ τὸ **ι** κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν προέκυψε κανονικῶς δασύ πνεῦμα (§ 12, Σημ.)· π.χ. (σέρπω) ἐρω, (σέπομαι) ἐπομαι, (σίστημι) ἴστημι, (σέχω, ἔχω) καὶ ἔπειτα ἔχω, (ἵηπαρ) ἦπαρ, (Φοῖνος) οἶνος — (λέγοι-σο) λέγοι-ο, (τέλεσ-ος, τέλος) τέλους (πρβλ. τελεσ-φόρος) — (τιμά-ιω) τιμάω-ῶ, (καλέ-ιω) καλέω-ῶ — (πνεύω, πνέφ-ω) πνέω (πρβλ. πνεῦμα)·

Σημείωσις. Τύποι ὡς οἱ κρέασι, γένεσι, ἐτέλεσα κ.τ.δ. προῆλθον ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ τύπου κρέασ-σι γένεσ-σι, ἐτέλεσ-σα δι' ἀπλοποιήσεως τοῦ (διπλοῦ) **σσ** εἰς ἓν **σ**.

4) Ὀδοντικὸν εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** ἀποβάλλεται : (τάπητ-ς) ἀτης, (ἐπίεδ-σα) ἐπίεσα. Οὕτω καὶ (ἐκ τοῦ νύκτ-ς) νύξ, κ.ἄ.τ.

5) Ὀδοντικὸν μὲ **ν** πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι **ντ**, **νδ**, **νθ**), εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ**, ἀποβάλλεται, ἀλλὰ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος· (ἱμᾶ'ντ-σι) ἱμᾶσι, (ὀδόντ-ς) ὀδοῦς, (λυθέντ-ς) λυθείς, (σπένδ-ω, σπένδ-σω) σπείσω, (πάσχω, πένθ-σομαι) πείσομαι (= θά πάθω)· (βλ. § 32, 6).

6) Τὸ **ν** εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** κανονικῶς ἀποβάλλεται ἢ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος (συνήθως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τῶν ὀνομάτων) ἢ χωρὶς ἀντέκτασιν (συνήθως εἰς τὴν δοτ. πληθυντικὴν τῶν ὀνομάτων) : (τάλαν-ς) τάλᾱς, (κτέν-ς) κτεῖς· ἀλλὰ (κτεν-σί) κτεσί, (γείτον-σι) γείτοσι· (ἰδ. καὶ τὸ προηγούμενον)·

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως **ἐν** τὸ **ν** εἰς συνθέτους μὲ αὐτὴν λέξεις διατηρεῖται πρὸ τοῦ **σ** καθὼς καὶ πρὸ τοῦ **ζ** ἢ τοῦ **ρ** : ἐνσημαίνω, ἐνσηκίπτω, ἐνσηγνυμι, ἐνράπτω, ἐνρινοσ (ἀλλὰ καὶ ἐρρινοσ).

Τῆς δὲ προθέσεως **σύν** τὸ **ν** εἰς συνθέτους μὲ αὐτὴν λέξεις, ἐὰν μὲν ἀκολουθῇ ἀπλοῦν **σ**, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό : (σύν-σιτος) **σύσ-σιτος**· ἐὰν δὲ ἀκολουθῇ **ζ** ἢ **σ** μὲ ἄλλο σύμφωνον μαζί, ἀποβάλλεται : (σύν-ζυγος) **σύζυγος**, (συν-σιευάζω) **συ-σκενιάζω**, (συν-στρέφω) **συ-στρέφω**.

7) Πᾶν σύμφωνον ἐν γένει, ὅταν ὑπάρχῃ εἰς δύο ἀλλεπαλλήλους συλλαβάς μιᾶς λέξεως, δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν **ἀνομοιώσεως**. Οὕτω προῆλθε τὸ **γίνομαι** ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ **γίγνομαι**, **ἀγήγοχα** (πρkm. τοῦ ἄγω) ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ **ἀγήγοχα**. (Πρβλ. **πενήντα** ἐκ τοῦ πεντή-ντα, ἐκ τοῦ πεντήκοντα).

Καὶ ὁλόκληρος συλλαβὴ μιᾶς λέξεως δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη συλλαβὴ τῆς λέξεως ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ ἴδιον ἢ ἀπὸ ὅμοιον κᾶπως σύμφωνον : **ἀμφορεὺς** (ἐκ τοῦ **ἀμφι-φορεὺς**), **σκίμπους** (ἐκ τοῦ **σκιμπό-πους**). Πρβλ. **νῦν** : **ἀποφοιτήριον** (ἀντὶ ἀποφοιτητήριον).

2. Ἀνάπτυξις συμφώνων.

§ 34. 1) Τὸ ἀρκτικὸν **ρ** διπλασιάζεται :

α') εἰς τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσι ἀπὸ **ρ**, ὅταν ταῦτα λαμβάνουσι αὐξῆσιν ἢ ἀναδιπλασιασμὸν **ε** : **ῥέω-ἔρρεον**, **ῥίπτω-ἔρριπτον-ἔρριπα**

β') εἰς πᾶσαν λέξιν, ἢ ὁποῖα ἀρχίζει ἀπὸ **ρ**, ὅταν ἐν συνθέσει αὐτῆς εὐρεθῇ πρὸ τοῦ **ρ** βραχὺ φωνῆν : **ῥητὸς-ἄρρητος-ἀπόρρητος**, **ῥωστός-ἄρρωστος**· ἀλλὰ : **εὐρωστός**, **εὐρυστός**.

2) Μεταξὺ ἐνρίνου καὶ ὑγροῦ (§ 5) ἀνεπτύχθη εἰς μερικὰς λέξεις εἰς βοθητικὸς φθόγγος, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς προφορᾶς. Οὕτω μεταξὺ τοῦ **μ** καὶ τοῦ **ρ** ἢ τοῦ **μ** καὶ τοῦ **λ** ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος **β** : **μεσημ-β-ρία** (ἐκ τοῦ **μεσημ-ρία**, ἐκ τοῦ **μεσημερία**), **μέμ-β-λωκα** (ἐκ τοῦ **μέ-μλω-κα**· πρβλ. **μολ-ών λαβέ**). Ὁμοίως μεταξὺ τοῦ **ν** καὶ τοῦ **ρ** ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος **δ** : ὁ ἀνήρ, τοῦ **ἀνδρός** (ἐκ τοῦ **ἀν-ρός**, ἐκ τοῦ **ἀνερός**)· (βλ. § 32, 1).

3. Μετάθεσις συμφώνων.

§ 35. Τὸ ἡμίφωνον **j**, εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν τῶν συλλαβῶν **αν**, **αρ**, **ορ**, ἔπαθεν **ἐπένθεσιν**, ἥτοι μετετέθη πρὸ τοῦ **ν** ἢ **ρ** καὶ ἠνώθη ἔπειτα μὲ τὸ **α** ἢ **ο** εἰς δίφθογγον **αι** ἢ **οι** (ὑφάν-**ja**) **υφαίνω**, (**τάλαν-ja**) **τάλαινα**, (**χαρ-ά, χάρ-ja**) **χαίρω**, (**μό-ρα, μόρ-ja**) **μοῖρα**· (πρβλ. **χαμαιλι-χαιμαλί**).

4. Ἐνώσεις ἢ συγχωνεύσεις συμφώνων.

§ 36. 1) Οὐρανικὸν (κ, γ, χ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ξ : (φύλακ-ς) φύλαξ, (λέγ-ω, ἔλεγ-σα) ἔλεξα, (δονυχ-ς) δονυξ.

2) Χειλικὸν (π, β, φ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ψ : (τρέπ-ω, τρέπ-σω) τρέψω, (*Αραβ-ς) *Αραψ, (γράφ-ω, γράφ-σω) γράψω· (βλ. καὶ § 5, Σημ. 2).

3) Τὸ σ εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν ἐνρίνου (μ, ν) ἢ ὑγροῦ (λ, ρ) ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτό, ἔπειτα δὲ ἔγινεν ἀπλοποίησις τῶν (δύο) ἐνρίνων (μμ, νν) ἢ ὑγρῶν (λλ, ρρ) εἰς ἓν ἐνρινον (μ, ν) ἢ ὑγρὸν (λ, ρ) καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγούμενου βραχέος φωνήεντος, ἥτοι τοῦ ᾱ εἰς η (ἢ ᾱ), τοῦ εἰς εἰ, τοῦ ι ἢ υἱ εἰς ι ἢ υἱ : (νέμ-ω, ἐνεμ-σα, ἐνεμμα) ἐνειμα, (φαίνω, ἔφην-σα, ἔφᾶν-να) ἔφηννα, (ἀγγέλλω, ἡγγελ-σα, ἡγγελ-λα) ἡγγειλα, (φύρω, ἐφῦρ-σα, ἐφῦρ-ρα) ἐφῦρα.

Σημείωσις. Εἰς μερικάς λέξεις δὲν ἀφωμοιώθη τὸ σ μὲ προηγούμενον ὑγρὸν (λ, ρ) ἢ μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν διτηρήθησαν τὰ δύο ὑγρά : ἄλσος, *Ἐρση, χέρσος, (θάρσος) θάρρος, (χερσόνησος) χερρόνησος.

4) Τὸ ἡμίφωνον j εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐντὸς λέξεως :

α') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ λ ἀφωμοιώθη πρὸς αὐτό: (ἄγγελ-ος, ἀγγέλ-jω) ἀγγέλλω, (ἔ-βαλ-ον, βάλ-jω) βάλλω·

β') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ ν ἢ τοῦ ρ, ὅταν δὲν ὑπῆρχε πρὸ αὐτῶν α ἢ ο, ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτά, ἔπειτα δὲ ἔγινεν ἀπλοποίησις τῶν (δύο) νν ἢ ρρ εἰς ἓν ν ἢ ρ καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγούμενου εἰς εἰ καὶ τοῦ ι ἢ υἱ εἰς ι ἢ υἱ : (τέν-jω, τένω) τείνω, (κλί'ν-jω, κλί'ν-νω) κλί'νω, (ἀμῦ'ν-jω, ἀμῦ'ν-νω) ἀμῦ'νω, (σπέρ-jω, σπέρ-ρω) σπείρω, (οἰκτί'ρ-jω, οἰκτί'ρ-ρω) οἰκτί'ρω, (φῦ'ρ-jω, φῦ'ρ-ρω) φῦ'ρω·

γ') εὐρισκόμενον κατόπιν τῶν οὐρανικῶν (κ, γ, χ) καὶ σπανιώτερον κατόπιν τῶν ὀδοντικῶν τ καὶ θ, συνεχωνεύθη μὲ αὐτὰ εἰς σσ ἢ ττ : (φυλάκ-jω) φυλάσσω ἢ φυλάττω, (τάγ-jω) τάσσω ἢ τάττω, (ταράχ-jω) ταράσσω ἢ ταράττω — (χαρίετ-jα) χαρίεσσα, (πλάθ-jω) πλάθω.

Σημείωσις. Εἰς μερικάς λέξεις τὸ j μὲ τὸ πρὸ αὐτοῦ γ συνεχωνεύθη εἰς ζ : (οἰμωγ-ῆ, οἰμώγ-jω) οἰμώζω.

δ') εύρισκόμενον κατόπιν τοῦ ὀδοντικοῦ **δ** συνεχωνεύθη μὲ αὐτὸ εἰς **ζ** : (παιδ-**j**ω) παίζω, (ἐρίδ-**j**ω) ἐρίζω.

ε') εύρισκόμενον κατόπιν ὀδοντικοῦ μὲ **ν** πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι κατόπιν τοῦ **ντ**, **νδ** ἢ **νθ**) συνεχωνεύθη πρῶτον μὲ τὸ ὀδοντικὸν εἰς **σ** καὶ ἔπειτα ἔγινε ἀποβολὴ τοῦ **ν**, μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγούμενου βραχέος φωνήεντος : (πάντ-**j**α, πᾶν-**σ**α) πᾶσα, (λυθέντ-**j**α, λυθέν-**σ**α) λυθεῖσα, (ἐκόντ-**j**α, ἐκόν-**σ**α) ἐκοῦσα (πρβλ. § 33, 5).

5. Τροπαὶ συμφώνων.

§ 37. Ἐντὸς μιᾶς λέξεως :

1) οὐρανικὸν ἢ χειλικὸν εύρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ, ἐὰν εἶναι ἐτερόπουν (σ υ μ π ν ε υ μ α τ ῖ ζ ε τ α ι, ἦτοι) γίνεται ὁμόπουν μὲ τὸ ἐπόμενον ὀδοντικὸν (§ 4, 2) : ταγ-ὸς (ταγ-τὸς) τακ-τὸς, (ἐτάγ-θην) ἐτάχ-θην, κρύ-φα (κρυφ-τὸς) κρυπ-τὸς, (κρύφ-θην) κρύβ-θην. Οὕτω καὶ ἐπ-τά (ἀλλά : ἐβ-δομος), ὀκ-τὼ (ἀλλά : ὄγ-δοος).

Τὰ δυνατὰ δηλαδὴ συμπλέγματα οὐρανικῶν ἢ χειλικῶν μὲ ὀδοντικά εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι κτ, γδ, χθ — πτ, βδ, φθ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τῆς προθέσεως **ἐκ** τὸ **κ** δὲν συμπενεματίζεται : ἐκδέρω, ἐκθέω, ἐκφέρω, ἐκχέω κτλ.

2) Οὐρανικὸν **κ** ἢ **χ** εύρισκόμενον πρὸ τοῦ **μ** γίνεται **γ** : διώκ-ω (διωκ-μὸς) διωγ-μός, βρέχ-ομαι (βεβρεχ-μένος) βεβρεγ-μένος.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηροῦνται τὰ συμπλέγματα **κχ**, **χμ** : ἀκμή, αἰχμή.

3) Χειλικὸν εύρισκόμενον πρὸ τοῦ **μ** (ἀ φ ο μ ο ι ο ὕ τ α ι μὲ αὐτό, ἦτοι) γίνεται καὶ αὐτὸ **μ** : κόπ-ος (κόπ-μα) κόμ-μα, τριβ-ω (τριβ-μα) τριμ-μα, γράφ-ω (γράφ-μα) γράμ-μα.

4) Ὀδοντικὸν εύρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **μ** τρέπεται εἰς **σ** : ψεύδ-ομαι (ἐψεύδ-θην) ἐψεύσ-θην, ἄδ-ω (ἄδ-μα) ἄσ-μα, πιθ-ανός (πιθ-τὸς) πισ-τὸς.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηρεῖται τὸ ὀδοντικὸν πρὸ ἄλλου ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **μ** : Ἄτθίς, Πιτθεύς, Κάδμος, πυθμῆν, ἀτμός. Ὀμοίως διατηρεῖται τὸ **ττ**, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἀπὸ **κχ** ἢ **γδ** ἢ **χδ** (βλ. κατωτέρω).

5) Τὸ τ τῆς συλλαβῆς **τι** εὐρισκόμενον κατόπιν φωνήεντος ἢ τοῦ **ν** εἰς πολλὰς λέξεις ἔχει τραπῆ εἰς **σ** : *πλοῦτ-ος* (*πλούτ-ιος*) *πλούσ-ιος*, *ἀθάνατ-ος* (*ἀθανατ-ία*) *ἀθανασία*, *ἐκόντ-ες* (*ἐκόντ-ιος*, *ἐκόνσ-ιος*) *ἐκούσιος*· (βλ. § 32, 6 καὶ 33, 5). (Ἄλλὰ : *αἰτία*, *σκότιος*, *ἐναντίος* κτλ.).

6) Τὸ ἐνρινον **ν** εὐρισκόμενον

α') πρὸ οὐρανοῦ ἢ πρὸ τοῦ **ξ** τρέπεται εἰς ἐνρινον **γ** : (*ἐν-κύπτω*) *ἐγκύπτω*, (*συν-γράφω*) *συγγράφω*, (*συν-χέω*) *συγχέω*, (*ἐν-ξύω*) *ἐγξύω*·

β') πρὸ χειλικῶ ἢ πρὸ τοῦ **ψ** τρέπεται εἰς **μ** : (*ἐν-πνέω*) *ἐμπνέω*, (*συν-βάλλω*) *συμβάλλω*, (*ἐν-φύομαι*) *ἐμφύομαι*, (*ἐν-ψυχος*) *ἐμψυχος*·

γ') πρὸ τοῦ **μ** ἢ πρὸ τῶν ὑγρῶν **λ**, **ρ** ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτὰ : *ἐν-μένω*) *ἐμμένω*, (*συν-λέγω*) *συλλέγω*, (*συν-ράπτω*) *συρράπτω*·

Σημείωσις. Εἰς τὸν παθητικὸν παρακείμενον μερικῶν ἐνρινολήκτων ῥημάτων καὶ εἰς λέξεις συγγενεῖς ἑτυμολογικῶς με αὐτόν, ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα **νμ** προέρχεται **σμ** ἀντὶ τοῦ **μμ** : *μαίνομαι* (*μεμῖαν-μαι*) *μεμῖασμαι*, *μῖασμα* — *ὕφαινομαι* (*ὕφαν-μαι*) *ὕφασμαι*, *ὕφασμα*·

7) Ὅταν συμβῆ δύο ἀλλεπάλληλοι συλλαβαὶ τῆς λέξεως νὰ ἀρχίζον ἀπὸ ἄφωνον δασύ, τότε γίνεται **ἀνομοίωσις**, ἥτοι τῆς πρώτης συλλαβῆς τὸ δασύ τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του ψιλόν (§ 5, 2) : *χορεύω-κεχόρευκα* (ἐκ τοῦ *χε-χόρευκα*), *φύω-πέφυκα* (ἐκ τοῦ *φέ-φυκα*), *θύω-τέθυκα* (ἐκ τοῦ *θέ-θυκα*), *ἐτέθην* (ἐκ τοῦ *ἐθέ-θην*), *θρέμμα* (ἐκ τοῦ *θρέφ-μα*)· *τρέφω* (ἐκ τοῦ *θρέφ-ω*), καὶ *τροφή* (ἐκ τοῦ *θροφ-ή*) ἢ *θριξ*, *ταῖς θριξί*, ἀλλὰ *τριχ-ός*, *τριχ-ες* κτλ.

Σημείωσις. Πολλάκις παραμένει τὸ δασύ εἰς δύο ἀλλεπαλήλους συλλαβάς μιᾶς λέξεως συμφώνως πρὸς ἄλλους συγγενεῖς τύπους αὐτῆς : *ὠρθώθην* (*ὄπως ὠρθώσω*, *ὠρθωσα* κλπ.), *ἐθέλχθην* (*ὄπως θέλω*, *ἔθελξα* κλπ.), *φάθι* (*ὄπως φάτω*, *φατέ* κλπ.).

Εἰς δὲ τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ παθητικοῦ ἀόριστου α' τρέπεται οὐχὶ τῆς πρώτης, ἀλλὰ τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ δασύ εἰς ψιλόν : *ἐλύθην*, *λύθητι* (ἐκ τοῦ *λύθηθι*).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

1. Μέρη τοῦ λόγου.

§ 38. 1) Τὰ μέρη τοῦ λόγου (ἤτοι τὰ εἶδη τῶν λέξεων) ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, ὅπως καὶ ἐν τῇ νέᾳ, εἶναι δέκα : ἄρθρον, (ὄνομα) οὐσιαστικόν, (ὄνομα) ἐπίθετον, ἀντωνυμία, μετοχή, ῥῆμα, ἐπίρρημα, πρόθεσις, σύνδεσμος καὶ ἐπιφώνημα.

2) Ἀπὸ τὰ δέκα μέρη τοῦ λόγου τὰ ἕξ, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία, ἡ μετοχή καὶ τὸ ῥῆμα, λέγονται κ λ ι τ ά, διότι κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ὑπὸ διαφόρου μορφᾶς (π.χ. θεός, θεοῦ, θεὸν κτλ. — λύω, λύεις, λύει κτλ.) τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα λέγονται ἄ κ λ ι τ α, διότι δὲν κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον πάντοτε ὑπὸ τῆν αὐτὴν μορφήν (π.χ. ἐκεῖ, ὑπέρ, καί, φεῦ).

§ 39. Αἱ διάφοροι μορφαί, ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ἐκάστη κλιτὴ λέξις, λέγονται τ ὕ π ο ι αὐτῆς (π.χ. ἦρωσ, ἦρωος, ἦρωα κτλ. — λέγω, λέγεις κτλ.).

1) Τὸ πρὸς τὸ τέλος μεταβλητὸν μέρος μιᾶς κλιτῆς λέξεως λέγεται **κατάληξις** αὐτῆς (π.χ. -ς, -ος, -α κτλ., -ω, -εις, -ει κτλ.). Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀμετάβλητον μέρος τῆς κλιτῆς λέξεως λέγεται **θέμα** (π.χ. ἦρω- λέγ-).

2) Ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ θέματος (φωνῆεν ἢ σύμφωνον) λέγεται **χαρακτήρ** αὐτοῦ (π.χ. τὸ ω τοῦ θέματος ἦρω-, τὸ γ τοῦ θέματος λέγ-).

2. Π τ ὠ σ ε ι ς .

§ 40. Ἀπὸ τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου τὰ πέντε, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία καὶ ἡ μετοχή, λέγονται π τ ὠ τ ι κ ά, διότι ἔχουν **πτώσεις**.

Πτώσεις λέγονται οί τύποι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρουσιάζεται πᾶν πτωτικόν.

Αἱ πτώσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι πέντε : ἡ ὀνομαστική, ἡ γενική, ἡ δοτική, ἡ αἰτιατική καὶ ἡ κλητική.

1) Ὀνομαστική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίς ; (Τίς ἦλθεν ; Ὁ Παῦλος).

2) Γενική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίνος ; (Τίνος εἶναι τὸ βιβλίον , Τοῦ Παύλου).

3) Δοτική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : εἰς τίνα ; (σὲ ποιόν ;). (Εἰς τίνα ἔδωκε τὸ βιβλίον ; Τῷ Παύλῳ = εἰς τὸν Παῦλον).

4) Αἰτιατική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίνα ; (ποιόν ;). (Τίνα εἶδες ; Τὸν Παῦλον).

5) Κλητική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα, ὅταν θέλωμεν νὰ καλέσωμέν τινα : Παῦλε, ἰατρέ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν πτώσεων ἡ ὀνομαστική καὶ ἡ κλητική λέγονται μὲν ἐν ὄνομα ὄρθαι πτώσεις, ἡ δὲ γενική, ἡ δοτική καὶ ἡ αἰτιατική λέγονται πλάγιοι πτώσεις.

3. Γένος, ἀριθμός, κλίσις.

§ 41. Τὰ πτωτικά, ἐκτὸς τῶν πτώσεων, ἔχουν προσέτι γένος, ἀριθμὸν καὶ κλίσιν.

1) Τὰ γένη τῶν πτωτικῶν εἶναι τρία, ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον : ὁ μαθητής, ἡ μαθήτρια, τὸ δένδρον.

Σημείωσις. Τὸ γραμματικὸν γένος ἐνὸς πτωτικοῦ διακρίνεται συνήθως ἐκ τῆς καταλήξεως αὐτοῦ : οἰκ-ος, οἰκ-ία, μῆλ-ον. Κανονικῶς ὁμοίως τὸ γραμματικὸν γένος ἐκάστου πτωτικοῦ διακρίνεται ἐκ τοῦ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ· καὶ ἀρσενικὰ μὲν εἶναι τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον ὁ, θηλυκὰ ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον ἡ, καὶ οὐδέτερα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον τό : ὁ λίθος, ἡ ῥάβδος, τὸ κοράσιον.

Δὲν συμφωνεῖ δὲ πάντοτε τὸ γραμματικὸν γένος πρὸς τὸ φυσικόν, ἤτοι δύναται ἐν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐνῶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημαίνοντον ἐν εἶναι φυσικῶς γένους οὐδέτερου (ὁ λίθος, ἡ ῥάβδος)· καὶ ἀντιστροφῶς δύναται ἐν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους οὐδέτερου, ἐνῶ τὸ ὑπ'

αὐτοῦ σημαίνονμενον ἔν εἶναι φυσικῶς ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους (τὸ *μειράκιον* = ὁ νέος, τὸ *κοράσιον* = ἡ κόρη).

2) Οἱ ἀριθμοὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τρεῖς, ὁ **ἐνικός**, ὅστις δηλοῖ ἓν ὄν, ὁ **πληθυντικός**, ὅστις δηλοῖ πολλὰ ὄντα, καὶ ὁ **δυϊκός**, ὅστις δηλοῖ δύο ὄντα : τὸ *ὀφθαλμῶ* (= οἱ δύο ὀφθαλμοί).

3) Αἱ κλίσεις εἶναι τρεῖς, ἡ **πρώτη**, ἡ **δευτέρα** καὶ ἡ **τρίτη**.

Σημείωσις. Ἡ πτώσις, τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ κλίσις λέγονται παρεπόμενα (ἴτοι παρακολουθήματα) τῶν πτωτικῶν.

4. Τὸ ἄρθρον

§ 42. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα ἔχει μόνον τὸ ὀριστικὸν ἄρθρον **ὁ, ἡ, τό**. Τοῦτο κλίνεται ὡς ἑξῆς :

Ἐνικός				Πληθυντικός		
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὁ	ἡ	τό	οἱ	αἱ	τά
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
αἰτ.	τόν	τήν	τό	τούς	τάς	τά

(Δυϊκός : ὄνομ. καὶ αἰτ. **τώ**, γεν. καὶ δοτ. **τοῖν** καὶ διὰ τὰ τρία γένη. Σπανιώτεροι τύποι τοῦ θηλυκοῦ προσέτι εἶναι : **τά, ταῖν**).

Σημείωσις. Τὸ ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικὴν. Τῆς δὲ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων προτάσσεται συνήθως τὸ ἐπιφώνημα *ὦ*, τὸ ὁποῖον ἔνεκα τούτου καλεῖται κλητικὸν ἐπιφώνημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Ὁρισμὸς καὶ διαίρεσις τῶν οὐσιαστικῶν.

§ 43. Ὀνόματα οὐσιαστικά λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὄντα, ἴτοι πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, πρᾶξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα.

1) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, λέγονται *συγκεκριμένα* : Ἀριστοτέλης, θεός, λέων, τράπεζα.

2) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πρᾶξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα, λέγονται *ἀφηρημένα* : θυσία, ἡρεμία, λευκότης.

§ 44. Τὰ συγκεκριμένα οὐσιαστικά λέγονται :

1) *ὀνόματα κύρια*, ὅταν σημαίνουν ἓν μόνον ὠρισμένον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα : Περικλῆς, Βουκεφάλας, Σπάρτη, Πίνδος.

2) *ὀνόματα προσηγορικά*, ὅταν σημαίνουν ἓν σύνολον ὁμοειδῶν προσώπων ἢ ζῶων ἢ πραγμάτων : μαθητής, ἵππος, ὄρος.

2. Γένος τῶν οὐσιαστικῶν.

§ 45. Τὰ πλεῖστα οὐσιαστικά ἔχουν ἓνα μόνον τύπον καὶ ἓν μόνον γένος : ὁ ἀνὴρ, ἡ γυνή, τὸ τέκνον—ὁ κύων, ἡ θύρα, τὸ ξύλον.

Τὰ τοιαῦτα οὐσιαστικά καλοῦνται *μονοκατάληκτα καὶ μονογενῆ*, ἐὰν δὲ εἶναι ὀνόματα ζώων, καλοῦνται *ἐπίκοινα* : ὁ ἰέραξ, ἡ γαλῆ.

Ἀπὸ τὰ οὐσιαστικά ὅμως, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ζῶντα ὄντα :

1) πολλὰ ἔχουν ἓνα μόνον τύπον, ἀλλὰ δύο γένη, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν : ὁ παῖς-ἡ παῖς, ὁ ἵππος-ἡ ἵππος, ὁ βοῦς-ἡ βοῦς· ταῦτα καλοῦνται *μονοκατάληκτα καὶ διγενῆ ἢ κοινοῦ γένους*.

2) πολλὰ ἔχουν δύο τύπους, ἓνα διὰ τὸ ἀρσενικὸν γένος καὶ ἓνα διὰ τὸ θηλυκόν : ὁ μαθητής-ἡ μαθήτρια, ὁ ἱερεὺς-ἡ ἱέρεια, ὁ λέων-ἡ λέαινα. Ταῦτα λέγονται *δικατάληκτα καὶ διγενῆ*.

Σημείωσις. Τῶν ἐπικοίνων οὐσιαστικῶν τὸ φυσικὸν γένος καθορίζεται, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, διὰ τῶν ἐπιθέτων ὁ ἄρρη-ἡ ἄρρη, ὁ θήλυς-ἡ θήλεια· ὁ ἄρρη ἀετός, ἡ ἄρρη ἀλώπηξ - ὁ θήλυς ἀετός, ἡ θήλεια ἀλώπηξ (πρβλ. καὶ νῦν : ἀρσενικός - θηλυκός ἀετός, ἀρσενική - θηλυκή ἀλεπού).

3. Κλίσις τῶν οὐσιαστικῶν

I. Πρώτη κλίσις.

1. Ἀσυναίρετα.

§ 46. Κατὰ τὴν *πρώτην κλίσιν* κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκά μόνον· ἀρσενικά, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς *-ας* ἢ *-ης*, καὶ θηλυκά εἰς *-α* ἢ *-η*.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν.

Ἐνικὸς

		(θ. ταμια-)	(θ. Ἀτρεϊδα-)	(θ. βουλευτα-)
ὄν.	ὁ	ταμίας	Ἀτρεΐδης	βουλευτῆς
γεν.	τοῦ	ταμίου	Ἀτρεΐδου	βουλευτοῦ
δοτ.	τῷ	ταμίᾳ	Ἀτρεΐδῃ	βουλευτῇ
αἰτ.	τόν	ταμίαν	Ἀτρεΐδην	βουλευτήν
κλητ.	ὦ	ταμία	Ἀτρεΐδη	βουλευτά

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ταμίαι	Ἀτρεΐδαι	βουλευταὶ
γεν.	τῶν	ταμιῶν	Ἀτρεΐδῶν	βουλευτῶν
δοτ.	τοῖς	ταμίαις	Ἀτρεΐδαίς	βουλευταῖς
αἰτ.	τούς	ταμίαις	Ἀτρεΐδας	βουλευτάς
κλητ.	ὦ	ταμίαι	Ἀτρεΐδαι	βουλευταὶ

β. Παραδείγματα θηλυκῶν.

Ἐνικὸς

		(θ. μαχαιρα-)	(θ. φρουρα-)	(θ. μουσα-)
ὄν.	ἡ	μάχαιρα	φρουρά	μοῦσα
γεν.	τῆς	μαχαίρας	φρουρᾶς	μούσης
δοτ.	τῇ	μαχαίρᾳ	φρουρᾷ	μούσῃ
αἰτ.	τήν	μάχαιραν	φρουράν	μούσαν
κλητ.	ὦ	μάχαιρα	φρουρά	μούσα

Πληθυντικὸς

ὄν.	αἱ	μάχαιραι	φρουραὶ	μούσαι
γεν.	τῶν	μαχαιρῶν	φρουρῶν	μουσῶν
δοτ.	ταῖς	μαχαίραις	φρουραῖς	μούσαις
αἰτ.	τάς	μαχαίρας	φρουράς	μούσας
κλητ.	ὦ	μάχαιραι	φρουραι	μούσαι

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς			
	(θ. νομα-)	(θ. τιμα-)				
ὄν.	ῆ	νύμφη	τιμή	αἶ	νύμφαι	τιμαί
γεν.	τῆς	νύμφης	τιμῆς	τῶν	νυμφῶν	τιμῶν
δοτ.	τῇ	νύμφη	τιμῇ	ταῖς	νύμφαις	τιμαῖς
αἰτ.	τήν	νύμφην	τιμήν	τάς	νύμφας	τιμάς
κλητ.	ῶ	νύμφη	τιμή	ῶ	νύμφαι	τιμαί

§ 47. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν πρωτοκλίτων.

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς			
	Ἄρσενικόν	Θηλυκόν	Ἄρσ. καὶ Θηλ.			
ὄν.	-ās ῆ -ης	-ā ῆ -ᾶ ῆ -η				-αι
γεν.	-ου	-ās ῆ -ης				-ῶν
δοτ.	-α ῆ -η	-α ῆ -η				-αις
αἰτ.	-αν ῆ -ην	-αν ῆ -αν ῆ -ην				-ās
κλητ.	-α ῆ -η ῆ ᾶ -ᾶ ῆ -ᾶ ῆ -η					-αι

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτῆρος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ πρωτόκλιτα εἶναι **α ῆ η**· π.χ. ἡ κατάληξις τῆς ἐνικ. ὀνομαστικῆς **-ας** προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ς**, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. γενικῆς **-ῶν** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ων**, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. αἰτιατικῆς **-ας** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-vs** (**-ανvs = ās**)· (πρβλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις.

§ 48. Τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα :

1) εἰς τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκόν) ἔχουν πάντα τὰς ἰδίας καταλήξεις·

2) τὸ **ᾶ** εἰς τὴν κατάληξιν **-ās** (καθὼς καὶ εἰς τὴν κατάληξιν **-α** τοῦ δυϊκοῦ) τὸ ἔχουν πάντοτε μακρόν : ὁ ὄρνιθοθήρας, τοὺς Ἄτρείδᾶς, τῆς χώρας, τὰς σφαιράς (τῶ Ἄτρεί-δᾶ, τῶ μουσα).

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται : τῶν Ἄτρείδων, τῶν γεφυρῶν, τῶν σφαιρῶν, ἀλλὰ : οἱ ἐτησίαι = τὰ μελτέμια, τῶν ἐτησίων· (βλ. καὶ § 16, 6, 7 καὶ 8).

§ 49. Ἀπὸ τὰ ἀρσενικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ης**, σχηματίζουν τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **ᾶ**

- 1) τὰ ἔθνικα : ὦ Πέρσα, ὦ Σκύθα·
 2) τὰ εἰς -της : ὦ πολῖτα, ὦ δικαστὰ—δεσπότης, ὦ δέσποτα.
 3) τὰ εἰς -άρχης, -μέτρης, -πώλης, τρίβης, -ώνης κλπ.
 (ἦτοι τὰ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ῥῆμα) : ὦ γυμνασιόρχα, ὦ γεωμέτρα, ὦ παντοπῶλα, ὦ παιδοτρίβα, ὦ τελῶνα.

§ 50. Τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων εἰς -α τὸ α τοῦτο, ἐὰν μὲν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἢ ρ, λέγεται **καθαρὸν α** (οἰκί-α, ὤρ-α), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη σύμφωνον, πλὴν τοῦ ρ, λέγεται **μὴ καθαρὸν α** (ῥίζ-α, μοῦσ-α, ἄκανθ-α).

Κατὰ κανόνα τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων :

- 1) τὸ καθαρὸν α εἶναι μακρὸν : βασιλείᾱ, θήρᾱ·
 2) τὸ μὴ καθαρὸν α εἶναι βραχὺ καὶ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦτο τρέπεται εἰς η : γλῶσσᾱ (γλώσσης, γλώσση), μᾶζᾱ (μάζης, μάζη).

Σημείωσις 1. Τὸ καθαρὸν α εἶναι βραχὺ :

- 1) εἰς τὰ προπαροξύτονα ὀνόματα, ὡς εὐσέβεια, ἀλήθεια, Φώκαια, Χαιρώνεια, εἴνοια κτλ.
 2) εἰς τὰ ὀνόματα γραῖα, μαῖα, μυῖα·
 3) εἰς τὰ ἐξῆς εἰς -ρα δισύλλαβα ὀνόματα : μοῖρα, πείρα, πεῦρα, σφαῖρα καὶ σφύρα.

Σημείωσις 2. Εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ α εἶναι μακρὸν ἢ βραχὺ, ὅπως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : (ἡ χώρᾱ) τὴν χώρᾱν, ὦ χώρᾱ, (ἡ γλῶσσᾱ) τὴν γλῶσσᾱν - ὦ γλῶσσᾱ.

2. Συνηρημένα.

§ 51. Τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος α τοῦ θέματος ἄλλο α ἢ ε, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα** : (Ἀθηνάα) Ἀθηνᾶ, (μνάα) μνᾶ, (Ἑρμέας) Ἑρμῆς, (γέαα) γῆ.

Παραδείγματα

Ἑνικὸς

	(θ. Ἑρμεα-, Ἑρμη-)	(θ. μναα-, μνα-)	(θ. γαλεα-, γαλη-)
ὄν.	ὁ Ἑρμῆς	ἡ μνᾶ	ἡ γαλή
γεν.	τοῦ Ἑρμοῦ	τῆς μνᾶς	τῆς γαλῆς
δοτ.	τῷ Ἑρμῆ	τῇ μνᾶ	τῇ γαλῆ
αἰτ.	τόν Ἑρμῆν	τὴν μνᾶν	τὴν γαλῆν
κλητ.	ὦ Ἑρμῆ	ὦ μνᾶ	ὦ γαλῆ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	Ἑρμαῖ	αἱ	μναῖ	γαλαῖ
γεν.	τῶν	Ἑρμῶν	τῶν	μνῶν	γαλῶν
δοτ.	τοῖς	Ἑρμαῖς	ταῖς	μναῖς	γαλαῖς
αἰτ.	τούς	Ἑρμᾶς	τάς	μνάς	γαλαῖς
κλητ.	ὦ	Ἑρμαῖ	ὦ	μναῖ	γαλαῖ

§ 52. Τὰ συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα·

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναίρετων, πλὴν ὅτι τὸ **εα** εἰς τὸν ἐνικὸν τὸ συναίρουσιν εἰς **η** : ὁ Ἑρμέας-Ἑρμῆς· ἐνῶ : τοὺς Ἑρμέας-Ἑρμᾶς·

2) εἶναι εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις περισπώμενα· (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα ὁ βορέας λαμβάνεται εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀσυναίρετως καὶ συνηρημένως, ἀλλὰ συνηρημένον ἐκφέρεται μὲ διπλοῦν ρ : ὁ βορέας - ὁ βορράς, τοῦ βορέου - τοῦ βορρά, τῷ βορέα - τῷ βορρά κτλ.

II. Δευτέρα κλίσις.

1. Ἀσυναίρετα.

§ 53. Ἡ δευτέρα κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς **-ος**, καὶ οὐδέτερα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ον**.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν.

Ἐνικὸς

	(θ. ἄνθρωπο-)	(θ. ἰατρο-)	(θ. ψηφο-)	(θ. ὄδο-)
ὄν.	ὁ ἄνθρωπος	ἰατρός	ἡ ψήφος	ὁδός
γεν.	τοῦ ἀνθρώπου	ἰατροῦ	τῆς ψήφου	ὁδοῦ
δοτ.	τῷ ἀνθρώπῳ	ἰατρῷ	τῇ ψήφῳ	ὁδῷ
αἰτ.	τὸν ἀνθρώπον	ἰατρὸν	τὴν ψήφον	ὁδὸν
κλητ.	ὦ ἄνθρωπε	ἰατρὲ	ὦ ψήφε	ὁδὲ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ ἄνθρωποι	ἰατροὶ	αἱ ψήφοι	ὁδοὶ
γεν.	τῶν ἀνθρώπων	ἰατρῶν	τῶν ψήφων	ὁδῶν
δοτ.	τοῖς ἀνθρώποις	ἰατροῖς	ταῖς ψήφοις	ὁδοῖς
αἰτ.	τούς ἀνθρώπους	ἰατροὺς	τάς ψήφους	ὁδοὺς
κλητ.	ὦ ἄνθρωποι	ἰατροὶ	ὦ ψήφοι	ὁδοὶ

Παραδείγματα οὐδετέρων.

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		
	(θ. ποτήριον-)	(θ. φυτόν)			
ὄν.	τὸ ποτήριον	φυτόν	τὰ ποτήρια		φυτὰ
γεν.	τοῦ ποτηρίου	φυτοῦ	τῶν ποτηρίων		φυτῶν
δοτ.	τῷ ποτηρίῳ	φυτῷ	τοῖς ποτηρίοις		φυτοῖς
αἰτ.	τὸ ποτήριον	φυτόν	τὰ ποτήρια		φυτὰ
κλητ.	ὦ ποτήριον	φυτόν	ὦ ποτήρια		φυτὰ

54. Φαινόμενικαὶ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων.

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς	
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.
ὄν.	-ος	-ον	-οι	-ᾶ
γεν.	-ου	-ου	-ων	-ων
δοτ.	-ῳ	-ῳ	-οις	-οις
αἰτ.	-ον	-ον	-ους	-ᾶ
κλητ.	-ε	-ον	-οι	-ᾶ

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτήρος τοῦ θέματος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ δευτεροκλίτα εἶναι ο (ἢ ε)· π.χ. ἡ κατάληξις -ος ἢ ον προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος ο μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ς ἢ -ν, ἡ κατάληξις -ους ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος ο μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -νς (-ονς=ους· βλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις.

§ 55. Τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν αἱ καταλήξεις εἶναι αἱ ἴδιαι εἰς πάσας τὰς πτώσεις·

2) τῶν οὐδετέρων αἱ καταλήξεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ.

§ 56. 1) Τὰ οὐδέτερα (οἰασδήποτε κλίσεως) ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, ἤτοι τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν.

2) Ἡ κατάληξις α εἰς τὰ οὐδέτερα εἶναι βραχεῖα : τὰ δῶρᾶ, τὰ μῆλᾶ (τὰ ποιήματᾶ)· (βλ. καὶ § 16, 2 - 8).

2. Συνηρημένα.

§ 57. Ἀπὸ τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **ο** τοῦ θέματος ἄλλο **ο ἢ ε**, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα**: (νόος) νοῦς, (ὀστέον) ὀστοῦν· (πρβλ. § 51).

Παραδείγματα.

Ἐνικὸς

	(θ. ἐκπλοο-, ἐκπλου-)	(θ. ῥοο-, ῥου)	(θ. προχοο-, προχου-)	(θ. ὀστεο-, ὀστοῦ-)	
ὄν.	ὁ	ἐκπλοῦς	ῥοῦς	ἢ πρόχους	τὸ ὀστοῦν
γεν.	τοῦ	ἐκπλῶ	ῥοῦ	τῆς πρόχου	τοῦ ὀστοῦ
δοτ.	τῷ	ἐκπλω	ῥῶ	τῇ πρόχῳ	τῷ ὀστῶ
αἰτ.	τόν	ἐκπλουν	ῥοῦν	τὴν πρόχουν	τὸ ὀστοῦν

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ἐκπλοῖ	ῥοῖ	αἱ	πρόχοι	τὰ ὀστᾶ
γεν.	τῶν	ἐκπλων	ῥῶν	τῶν	πρόχων	τῶν ὀστῶν
δοτ.	τοῖς	ἐκπλοῖς	ῥοῖς	ταῖς	πρόχοις	τοῖς ὀστοῖς
αἰτ.	τούς	ἐκπλους	ῥοῦς	τάς	πρόχους	τὰ ὀστᾶ

Παρατηρήσεις.

§ 58. Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα :

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναίρετων, πλὴν ὅπου τὰ ἀσυναίρετα ἔχουν εἰς τὴν κατάληξιν **ο ἢ ε**, ταῦτα ἔχουν **ου** (τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τῆς συναίρεσεως τοῦ **ο+ο ἢ ε+ο**)·

2) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις εἰς τὴν συλλαβὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν τονίζεται ἡ ἐνική ὀνομαστικὴ (τὰ σύνθετα παρὰ τὸν κανόνα § 25)·

3) δὲν ἔχουν κλητικὴν (οὐδὲ δυϊκὸν ἀριθμὸν).

3. Ἀττικὸκλιτα.

§ 59. Μερικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως λήγουν οὐχὶ εἰς -ος, -ον, ἀλλὰ εἰς **-ως, -ων**: ὁ ἄθως, ἡ ἄλως, ὁ νεώς. Ταῦτα λέγονται **ἀττικὸκλιτα**, διότι τὰ μετεχειρίζοντο πρὸ πάντων οἱ ὀμιλοῦντες τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον.

Πα ρα δ ε ί γ μ α τ α .

Ἐ ν ι κ ὸ ς

	(θ. νεω-)	(θ. Μενελεω-)	(θ. ἄλω-)	(θ. ἀνώγεω-)
ὄν.	ὄ νεώς	Μενέλεωϛ	ἦ ἄλωϛ	τὸ ἀνώγεων
γεν.	τοῦ νεῶ	Μενέλεω	τῆϛ ἄλω	τοῦ ἀνώγεω
δοτ.	τῷ νεῶ	Μενέλεω	τῆ ἄλω	τῷ ἀνώγεω
αἰτ.	τὸν νεῶν	Μενέλεων	τὴν ἄλω	τὸ ἀνώγεων
κλητ.	ὦ νεῶϛ	Μενέλεωϛ	ὦ ἄλωϛ	ὦ ἀνώγεων

Π λ η θ υ ν τ ι κ ὸ ς

ὄν.	οἱ νεῶ	—	αἱ ἄλω	τὰ ἀνώγεω
γεν.	τῶν νεῶν	—	τῶν ἄλων	τῶν ἀνώγεων
δοτ.	τοῖϛ νεῶϛ	—	ταῖϛ ἄλωϛ	τοῖϛ ἀνώγεωϛ
αἰτ.	τούϛ νεῶϛ	—	τάϛ ἄλωϛ	τά ἀνώγεω
κλητ.	ὦ νεῶ	—	ὦ ἄλω	ὦ ἀνώγεω

Πα ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς .

§ 60. Τὰ ἀττικὸκλίτα ὀνόματα :

1) ἔχουν εἰς τὰς καταλήξεις πασῶν τῶν πτώσεων **ω**· ὑπὸ τοῦτο δὲ τὸ **-ω** ὑπάρχει **ι** ὑπογεγραμμένον, ὅπου ἡ ἀντίστοιχος κατάληξις τῶν κοινῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων ἔχει **ι** : τῷ νεῶ (τῷ θεῶ), οἱ νεῶ (οἱ ναοί)·

2) ἔχουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν·

3) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ὅπου καὶ ὅπως ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ : ὁ λεῶϛ, τοῦ λεῶ — ὁ Δεξίλεωϛ, τοῦ Δεξίλεω — ὁ ταῶϛ, τοῦ ταῶ κλπ.

Σημείωσις. Μερικὰ ἀττικὸκλίτα ὀνόματα σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν χωρὶς τὸ τελικὸν **ν** : τὸν Ἄθω, τὴν ἄλω, τὴν ἔω, τὴν Κῶ, τὸν Μῖνω (κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν).

III. Τ ρ ί τ η κ λ ί σ ι ς .

Εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις.

§ 61. Ἡ τρίτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν (ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις).

Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων **α**, **ι**, **υ**, **ω** ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων

(ν, ρ, ς, Ξ, Ψ), εις δὲ τὴν ἐνικὴν γενικὴν εἰς -ος (καὶ σπανιότερον εἰς -ως ἢ -ους).

§ 62. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται περιττοσύλλαβα, διότι κανονικῶς εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν μίαν συλλαβὴν περισσότεράν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς).

§ 63. 1) Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ τριτόκλιτα ὀνόματα, ἄλλα μὲν σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν μὲ τὴν κατάληξιν -ς, καὶ ταῦτα λέγονται κατὰ ληκτικὰ (στάχυ-ς, γίγα-ς), ἄλλα δὲ τὴν σχηματίζουν ἄνευ κατάληξεως, καὶ ταῦτα λέγονται ἀκατὰ ληκτικὰ (λιμὴν, γέρον).

2) τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα ὀνόματα δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν.

§ 64. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) ἄλλα μὲν εἶναι μονόθεμα, ἤτοι σχηματίζονται ἀπὸ ἐν θέμα εἰς πάσας τὰς πτώσεις (σολήν, σολήνος κλπ.), ἄλλα δὲ εἶναι διπλόθεμα, ἤτοι σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα (λιμὴν, λιμένος κλπ.).

2) τῶν διπλοθέμων τὸ ἐν θέμα, ὅταν τοῦτο ἔχη εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν του μακρὸν φωνῆεν, λέγεται ἰσχυρόν (λιμην-χιων-), τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν του βραχὺ φωνῆεν, λέγεται ἀσθενές (λιμεν-, χιον-).

§ 65. Τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων τὸ θέμα γενικῶς εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς, ἀφοῦ ἀφαιρεθῆ ἡ κατάληξις αὐτῆς -ος (Ἑλλην-ος, γίγαντ-ος). Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα εἶναι διπλόθεμον, τὸ ἕτερον ἐκ τῶν θεμάτων αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (λιμέν-ος, λιμὴν — χιόν-ος, χιών.).

§ 66. 1) Κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** (στάχυ-ς, στάχυ-ος, — πόλι-ς, πόλε-ως) καὶ εἰς **συμφωνόληκτα** (ἀγών, ἀγῶν-ος — γέρον, γέροντ-ος).

2) τὰ συμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιαιροῦνται εἰς **ἀφωνόληκτα**, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα ἄφωνον (φύλαξ, φύλακ-ος — πατρίς, πατριδ-ος), καὶ εἰς **ἡμιφωνόληκτα**, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα ἡμίφωνον (λιμὴν, λιμέν-ος — ῥήτωρ, ῥήτορ-ος) (βλ. § 3, 1 - 2).

Α'. Φωνηεντόληκτα.

§ 67. Ἐκ τῶν φωνηεντολήκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων τὰ πλεῖστα εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐλάχιστα δὲ εἶναι γένους οὐδέτερου.

§ 68. α') Καταληκτικά εἰς -ως, -ως ἢ -υς, -υος, μονόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. ἥρω-)	(θ. θω-)	(θ. ἰχθυ-)	(θ. δρυ-)
ὄν.	ὁ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ-ς	ἡ δρυ-ς
γεν.	τοῦ ἥρω-ος	θω-ός	ἰχθύ-ος	τῆς δρυ-ός
δοτ.	τῷ ἥρω-ι	θω-ι	ἰχθύ-ι	τῇ δρυ-ι
αἰτ.	τόν ἥρω-α	θῶ-α	ἰχθύ-ν	τὴν δρυ-ν
κλητ.	ὦ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ	ὦ δρυ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	αἱ δρύ-ες
γεν.	τῶν ἥρώ-ων	θῶ-ων	ἰχθύ-ων	τῶν δρυ-ῶν
δοτ.	τοῖς ἥρω-σι	θω-σι	ἰχθύ-σι	ταῖς δρυ-σί
αἰτ.	τούς ἥρω-ας	θῶ-ας	ἰχθύ-ς	τάς δρυ-ς
κλητ.	ὦ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	ὦ δρύ-ες

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἰχθύς κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ἔγγελυς εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν (βλ. καὶ § 50, Σημ.).

Ὅμοίως δὲ κλίνονται καὶ ὅσα φωνηεντόληκτα ἔχουν χαρακτῆρα ι, ὅπως ὁ κῖς, ὁ, ἡ οἷς (ἐκ τοῦ δις), καὶ τὸ κύριον ὄνομα ὁ Σύννεσις, προσέτι δὲ τὰ δνόματα ἡ τίγρις, καὶ ἡ τύρσις, εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν: ὁ κῖς, τοῦ κι-ός, τῷ κι-ι, τὸν κι-ν, οἱ κι-ες, τῶν κι-ῶν, τοῖς κι-σί, τοὺς κι-ς κτλ.

Παρατηρήσεις.

§ 69. Τῶν εἰς -υς -υος τριτοκλίτων ὀνομάτων:

1) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἄνευ καταλήξεως, ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ν ἀντὶ -α καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ς ἀντὶ -ας: ᾧ ἰχθύ, τὸν ἰχθύ-ν, τοὺς ἰχθύ-ς.

2) οἱ μονοσύλλαβοι τύποι καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ ἐν γένει, ὅταν τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν, περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 6): ὁ μῦς, τὸν μῦν, ὦ μῦ, τοὺς μῦς — τὰς ὄφρυς — τοὺς ἰχθύς.

§ 70. β') Καταληκτικά άρσενικά και θηλυκά εις -ις -εως ἢ -υς -εως, διπλόθεμα, και τὸ οὐδέτερον τὸ ἄστυ.

Ἐνικὸς

(θ. πρυτανι- πρυτανε-) (θ. πολι- πολε-) (θ. πελεκυ- πελεκε-) (θ. ἄστυ- ἄστε-)

ὄν.	ὁ πρύτανι-ς	ἡ πόλι-ς	ὁ πέλεκυ-ς	τὸ ἄστυ
γεν.	τοῦ πρυτάνε-ως	τῆς πόλε-ως	τοῦ πελέκε-ως	τοῦ ἄστε-ως
δοτ.	τῶ πρυτάνει	τῆ πόλει	τῶ πελέκει	τῶ ἄστει
αἰτ.	τὸν πρύτανι-ν	τὴν πόλι-ν	τὸν πέλεκυ-ν	τὸ ἄ-τυ
κλήτ.	ὦ πρύτασι	ὦ πόλι	ὦ πέλεκυ	ὦ ἄστυ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ πρυτάνεις	αἱ πόλεις	οἱ πελέκεις	τὰ ἄσθη
γεν.	τῶν πρυτάνε-ων	τῶν πόλε-ων	τῶν πελέκε-ων	τῶν ἄστε-ων
δοτ.	τοῖς πρυτάνε-σι	ταῖς πόλε-σι	τοῖς πελέκε-σι	τοῖς ἄστε-σι
αἰτ.	τούς πρυτάνεις	τάς πόλεις	τούς πελέκεις	τὰ ἄσθη
κλήτ.	ὦ πρυτάνεις	ὦ πόλεις	ὦ πελέκεις	ὦ ἄσθη

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἡ πόλις, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων, κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ ὀνόματα τίγρις καὶ τύρις. Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα ὁ πέλεκυς κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ πῆχυς, ὁ πρέσβυς, καθὼς καὶ τὸ ὄνομα ὁ ἐγγελευς εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (βλ. § 68, Σημ.).

§ 71. Καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	-ς ἢ —	—	-ες	-ᾶ
γεν.	-ος (ἢ -ως)	-ος (ἢ -ως)	-ων	-ων
δοτ.	-ϊ	-ϊ	-σϊ	-σϊ
αἰτ.	-ᾶ ἢ -ν	—	-ᾶς ἢ -ξ, -ς (-νς)	-ᾶ
κλήτ.	-ς ἢ	—	-ες	-ᾶ

Σημείωσις. Ἡ κατάληξις τῆς ἐνικῆς γενικῆς -ως προῆλθεν ἐξ ἀντι-μεταχωρήσεως: πόλη-ος, πόλε-ως — βασιλῆ-ος, βασιλέ-ως (βλ. § 32, 4), ἡ δὲ κατάληξις τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς -νς γίνεται -ς μετ' ἀποβολὴν τοῦ ν πρὸ τοῦ ς (βλ. § 32, 4 καὶ 33, 6).

Παρατηρήσεις.

§ 72. Τὰ εἰς -ις ἢ -υς (γεν. -εως) φωνηεντόληκτα ὀνόματα :

1) σχηματίζονται από δύο θέματα, ἤτοι ὅσα μὲν λήγουν εἰς -ις ἀπὸ ἓν θέμα εἰς ι (πρυτανι-, πολι-) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς ε (πρυτανε-πολε-), ὅσα δὲ λήγουν εἰς -υς ἀπὸ ἓν θέμα εἰς υ (πελεκυ-, πηχυ-) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς ε (πελεκε-, πηχε-)· καὶ ἀπὸ μὲν τὸ πρῶτον θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς ι ἢ υ, σχηματίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητικὴ, ἀπὸ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς ε, πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις·

2) τὸν χαρακτῆρα ε μὲ τὸ ἐπόμενον ι ἢ ε τῶν καταλήξεων τὸν συναίρουσιν εἰς ει (πόλε-ι, πόλει — πόλε-ες, πόλεις)·

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ -ος ἀλλὰ -ως καὶ εἰς τὴν πτῶσιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τονίζονται εἰς τὴν προπαράληγουσαν, παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 2) : πόλε-ως, πήχε-ων·

4) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως καὶ τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν μὲ τὴν κατάληξιν -ν, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν : αἱ πόλεις, τὰς πόλεις — οἱ πῆχεις, τοὺς πῆχεις.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς . Τοῦ οὐδετέρου ὀνόματος τὸ ἄστυ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀ-ριθμὸν ὁ χαρακτῆρ ε συναίρειται μὲ τὴν κατάληξιν -α εἰς -η : (ἄστε-α) ἄστη.

§ 73. γ') Καταληκτικὰ εἰς -εύς (γεν.-έως), εἰς -αῦς καὶ εἰς -οῦς, μονόθεμα.

Ἐνικὸς

	(θ. ἵππευ-)	(θ. ἄλιευ-)		(θ. γραυ-)		(θ. βου-)
ὄν.	ὁ ἵππεύ-ς	ἄλιεύ-ς	ἡ	γραῦ-ς	ὁ	βοῦ-ς
γεν.	τοῦ ἵππέ-ως	ἀλιέως καὶ ἀλιῶς	τῆς	γρα-ὸς	τοῦ	βο-ὸς
δοτ.	τῷ ἵππεῖ	ἀλιεῖ	τῇ	γρα-ῖ	τῷ	βο-ῖ
αἰτ.	τὸν ἵππέ-ᾱ	ἀλιέ-α καὶ ἀλιᾶ	τὴν	γραῦ-ν	τὸν	βοῦ-ν
κλητ.	ὦ ἵππεῦ	ἀλιεῦ	ὦ	γραῦ	ὦ	βοῦ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ ἵππεῖς	ἀλιεῖς	αἱ	γραῖ-ες	οἱ	βό-ες
γεν.	τῶν ἵππέ-ων	ἀλιέων καὶ ἀλιῶν	τῶν	γρα-ῶν	τῶν	βο-ῶν
δοτ.	τοῖς ἵππεῦ-σι	ἀλιεῦ-σι	ταῖς	γραυ-σὶ	τοῖς	βου-σὶ
αἰτ.	τούς ἵππέ-ᾱς	ἀλιέ-ας καὶ ἀλιᾶς	τάς	γραῦ-ς	τούς	βοῦ-ς
κλητ.	ὦ ἵππεῖς	ἀλιεῖς	ὦ	γραῖ-ες	ὦ	βό-ες

Παρατηρήσεις.

§ 74. Τῶν εἰς -εὺς ἢ -αῦς ἢ -οῦς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων ὁ χαρακτήρ υ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται : βασιλεύς, βασιλεῦ, βασιλεῦσι — γραῦς, γραῦν, γραῦσί· ἀλλὰ βασιλέως, βασιλέα — γραός, γραῆς (βλ. § 33, 3).

§ 75. Τῶν εἰς -εὺς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων :

1) τὸ ε τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον μένει μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ χαρακτήρος υ, συναιρεῖται μὲ τὸ ἐπόμενον ι ἢ ε τῶν καταλήξεων εἰς εἰ : (ἰπέ-ι) ἰπιεῖ, (ἰπέ-ες) ἰπιεῖς, (ἰπέ-ε) ἰπιεῖ (πρβλ. § 72, 2).

2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα μόνον ἄνευ καταλήξεως : ὦ βασιλεῦ·

3) ἡ ἐνικὴ γενικὴ ἔχει κατάληξιν οὐχὶ -ος ἀλλὰ -ως καὶ τὸ α τῆς καταλήξεως τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς εἶναι μακρόν· (βλ. § 32, 4).

§ 76. "Ὅσα φωνηεντόληκτα εἰς -εὺς ἔχουν φωνῆεν πρὸ τοῦ τελικοῦ ε τοῦ θέματος συνήθως συναيروῦν τὸ ε τοῦτο μὲ τὸ ἐπόμενον ω καὶ α τῶν καταλήξεων (τῆς γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ) : (Εὐβοέως) Εὐβοῶς, (Εὐβοέων) Εὐβοῶν, (Εὐβοέα) Εὐβοᾶ, (Εὐβοέας) Εὐβοᾶς.

§ 77. δ') 'Ακατάληκτα εἰς -ώ, γεν. -οῦς, διπλόθεμα.

Ἐνικὸς

	(θ. Λητω-, Λητο-)		(θ. ἤχω-, ἤχο-)
ὄν.	ἡ Λητώ		ἡ ἤχώ
γεν.	τῆς Λητούς	(ἐκ τοῦ Λητό-ος)	τῆς ἤχοῦς
δοτ.	τῇ Λητοῖ	(ἐκ τοῦ Λητό-ϊ)	τῇ ἤχοϊ
αἰτ.	τὴν Λητώ	(ἐκ τοῦ Λητό-α)	τὴν ἤχώ
κλητ.	ὦ Λητοῖ		ὦ ἤχοϊ

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα ταῦτα κανονικῶς ἔχουν μόνον ἐνικὸν ἀριθμόν, ὡσάκις δὲ σχηματίζονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικόν, κλίνονται εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσην : ἡ λεχώ, τῆς λεχοῦς κτλ. — αἱ λεχοῖ, τῶν λεχῶν, ταῖς λεχοῖς, τὰς λεχοῦς κτλ.

Εἰς τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν δέξονται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 9).

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Β'. Συμφωνόληκτα.**1. Ἄφωνόληκτα.**

§ 78. Τὰ ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

- 1) οὐρανικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα οὐρανικόν (κ, γ, χ).
- 2) χειλικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα χειλικόν (π, β, φ).
- 3) ὀδοντικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὀδοντικόν (τ, δ, θ).

§ 79. Οὐρανικόληκτα καὶ χειλικόληκτα, καταληκτικὰ εἰς -ξ, -ψ, -ς, μονόθεμα.

Ἐνικὸς

ὄν.	ὁ	φύλαξ	ἡ	φλόξ	ὁ	ἄνουξ
γεν.	τοῦ	φύλακ-ος	τῆς	φλογ-ὸς	τοῦ	ἄνουχ-ος
δοτ.	τῷ	φύλακ-ι	τῇ	φλογ-ὶ	τῷ	ἄνουχ-ι
αἰτ.	τὸν	φύλακ-α	τὴν	φλόγ-α	τὸν	ἄνουχ-α
κλητ.	ὦ	φύλαξ	ὦ	φλόξ	ὦ	ἄνουξ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	φύλακ-ες	αἱ	φλόγ-ες	οἱ	ἄνουχ-ες
γεν.	τῶν	φυλάκ-ων	τῶν	φλογ-ῶν	τῶν	ἄνούχ-ων
δοτ.	τοῖς	φύλαξι	ταῖς	φλοξί	τοῖς	ἄνουξι
αἰτ.	τούς	φύλακ-ας	τάς	φλόγ-ας	τούς	ἄνουχ-ας
κλητ.	ὦ	φύλακ-ες	ὦ	φλόγ-ες	ὦ	ἄνουχ-ες

Ἐνικὸς**Πληθυντικὸς**

ὄν.	ὁ	κῶνωψ	Ἄραψ	οἱ	κῶνωπ-ες	Ἄραβ-ες
γεν.	τοῦ	κῶνωπ-ος	Ἄραβ-ος	τῶν	κῶνώπ-ων	Ἄράβ-ων
δοτ.	τῷ	κῶνωπ-ι	Ἄραβ-ι	τοῖς	κῶνωψι	Ἄραψι
αἰτ.	τὸν	κῶνωπ-α	Ἄραβ-α	τούς	κῶνωπ-ας	Ἄραβ-ας
κλητ.	ὦ	κῶνωψ	Ἄραψ	ὦ	κῶνωπ-ες	Ἄραβ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων φύλακ-ς, φλόγ-ς, ἄνουχ-ς, κῶνωπ-ς, Ἄραβ-ς — φύλακ-σι, φλογ-σί, κῶνωπ-σι, Ἄραβ-σι (βλ. § 36, 1 καὶ 2).

§ 80. Ὀδοντικόληκτα.**α) Καταληκτικὰ εἰς -ς, μονόθεμα.****Ἐνικὸς**

ὄν.	ὁ	τάπης	ἡ	Ἑλληνίς	ὁ	ἄρνης
γεν.	τοῦ	τάπητ-ος	τῆς	Ἑλληνίδ-ος	τοῦ	ἄρνηθ-ος

δοτ.	τῶ	τάπητ-ι	τῆ	Ἑλληνίδ-ι	τῶ	ὄρνιθ-ι
αἰτ.	τὸν	τάπητ-α	τῆν	Ἑλληνίδ-α	τὸν	ὄρνιν
κλητ.	ῶ	τάπης	ῶ	Ἑλληνίς	ῶ	ὄρني

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	τάπητ-ες	αἱ	Ἑλληνίδ-ες	οἱ	ὄρνιθ-ες
γεν.	τῶν	ταπήτ-ων	τῶν	Ἑλληνίδ-ων	τῶν	ὄρνιθ-ων
δοτ.	τοῖς	τάπησ-ι	ταῖς	Ἑλληνί-σι	τοῖς	ὄρني-σι
αἰτ.	τούς	τάπητ-ας	τάς	Ἑλληνίδ-ας	τούς	ὄρνιθ-ας
κλητ.	ῶ	τάπητ-ες	ῶ	Ἑλληνίδ-ες	ῶ	ὄρνιθ-ες

Ἐνικός

Πληθυντικός

ὄν.	ὁ	ἀνδριάς	ἐλέφας	οἱ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες
γεν.	τοῦ	ἀνδριαντ-ος	ἐλέφαντ-ος	τῶν	ἀνδριάντ-ων	ἐλεφάντ-ων
δοτ.	τῶ	ἀνδριάντ-ι	ἐλέφαντ-ι	τοῖς	ἀνδριᾶ-σι	ἐλέφα-σι
αἰτ.	τὸν	ἀνδριάντ-α	ἐλέφαντ-α	τούς	ἀνδριάντ-ας	ἐλέφαντ-ας
κλητ.	ῶ	ἀνδριάς	ἐλέφαν	ῶ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων τάπητ-ς, Ἑλληνίδ-ς, ὄρνιθ-ς, ἀνδριάντ-ς, ἐλέφαντ-ς, —τάπητ-σι, Ἑλληνίδ-σι, ἀνδριάντ-σι, ἐλέφαντ-σι (βλ. § 33, 4 καὶ 5).

§ 81. β') Ἀκατάληκτα εἰς -ων, -οντος διπλόθεμα καὶ οὐδέτερα εἰς -α, -ατος.

Ἐνικός

Πληθυντικός

Ἐνικός

Πληθυντικός

(θ. γερωτ-, γεροντ-)

(θ. σωματ-)

ὄν.	ὁ	γέρων	οἱ	γέροντ-ες	τὸ	σῶμα	τὰ	σώματ-α
γεν.	τοῦ	γέροντ-ος	τῶν	γερόντ-ων	τοῦ	σώματ-ος	τῶν	σωμάτ-ων
δοτ.	τῶ	γέροντ-ι	τοῖς	γέρου-σι	τῶ	σώματ-ι	τοῖς	σώμα-σι
αἰτ.	τὸν	γέροντ-α	τούς	γέροντ-ας	τὸ	σῶμα	τὰ	σώματ-α
κλητ.	ῶ	γέρον	ῶ	γέροντ-ες	ῶ	σῶμα	ῶ	σώματ-α

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων γέρωτ-, γέροντ-, σώματ-, οἱ δὲ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς ἐξ ἀρχικῶν τύπων γέροντ-σι, σώματ-σι (βλ. § 33, 1, 4, 5).

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς .

§ 82. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἀφωνόληκτα ὀνόματα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν εἰς **α** (τὸν πίνακα, τὴν πατρίδα) καὶ τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μετὰ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (ὦ τάτης, ὦ πατρίς, ὦ ἰμάς, ὦ ὁδούς).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν τὰ βαρύτερα ὀδοντικόληκτα εἰς **-ις** τὴν σχηματίζουν εἰς **-ν** (κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-ις, -εως**) : ἡ ἔρις, τὴν ἔριν — ἡ χάρις, τὴν χάριν (ὅπως ἡ πόλις, τὴν πόλιν) .

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν

α') τὰ εἰς **-ις** βαρύτερα ὀδοντικόληκτα, τὸ ὀξύτονον ὄνομα **τυραννίς** καὶ τὸ ὄνομα ὁ **παῖς** (= πά-ις) τὴν σχηματίζουν ἄνευ τῆς καταλήξεως **-ς** (κατὰ τὰ εἰς **-ις** φωνηεντόληκτα) : ὦ Ἄρτεμι, ὦ Ἄγι, ὦ ἔρι, ὦ ὄρνι, ὦ τυραννί, ὦ παῖ (ὅπως : ὦ πρύτανι, ὦ πόλι)

β') τὰ εἰς **-ας (-αντος)** βαρύτερα ὀδοντικόληκτα τὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μετὰ τὸ θέμα : ὦ ἐλέφαν (ἐκ τοῦ ἐλέφαντ), ὦ γίγαν (ἐκ τοῦ γίγαντ) . (βλ. § 33, 1) .

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τὰ ὀνόματα ἡ **ἀλώπηξ** (τῆς ἀλώπεκος) καὶ ὁ **πούς** (τοῦ ποδός) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν (ἀλώπηκ-, πονδ-) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενές (ἀλώπεκ-, ποδ-) εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις.

Τὰ δὲ ὄνομα ἡ **θριξ** σχηματίζεται ἀπὸ τὸ (ἀρχικόν) θέμα **θριχ-** εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (ἡ θριξ, ὦ θριξ, ταῖς θριξί), καὶ ἀπὸ τὸ θέμα **τριχ-** εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις (τῆς τριχός, τῆ τριχί) . (βλ. § 37, 7) .

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Μερικὰ ὀδοντικόληκτα ὀνόματα μετὰ θέμα εἰς **-ντ** ἔπαθον συναίρεσιν ἐντὸς τοῦ θέματος (τοῦ **α + ω ἦ α + ο** εἰς **ω**, τοῦ **α + ε ἦ α + εἰ** εἰς **α** καὶ τοῦ **ο + εἰ ἦ ο + ε** εἰς **ου**) : ὁ Ξενοφῶν (Ξενοφῶντ), τοῦ Ξενοφῶντος (Ξενοφῶντ-ος) κτλ., ὁ ἀλλᾶς (ἀλλᾶντ-ς, ἀλλᾶεις), τοῦ ἀλλᾶντ-ος (ἀλλᾶντ-ος) κτλ., ὁ πλακοῦς (πλακόντ-ς, πλακοίεις), τοῦ πλακοῦντος (πλακόντ-ος) κτλ. (βλ. § 16, 9, § 25, § 33, 1 καὶ 5) .

2. Ἡμιφωνόληκτα.

§ 83. Τὰ ἡμιφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

1) **ἐνρινόληκτα**, ἧται μετὰ χαρακτῆρα τοῦ θέματος ἐνρινον (**ν**) .

2) ὑγρόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὑγρὸν (λ , ρ)·

3) σιγμόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα σ.

§ 84. α') Ἐνρινόληκτα.

1) Καταληκτικά εἰς -ις, γεν. -ίνος καὶ ἀκατάληκτα εἰς -αν, γεν. -ᾶνος, -ην, γεν. -ηνος καὶ -ων, γεν. -ωνος, μονόθεμα.

Ἐνι κ ὀ ς

	(θ. δελφιν-)	(θ. παιαν-)	(θ. Ἑλλην-)	(θ. χιτων-)
ὄν.	ὁ δελφίς	παιάν	Ἑλλην	χιτῶν
γεν.	τοῦ δελφίν-ος	παιᾶν-ος	Ἑλλην-ος	χιτῶν-ος
δοτ.	τῷ δελφίν-ι	παιᾶν-ι	Ἑλλην-ι	χιτῶν-ι
αἰτ.	τὸν δελφίν-α	παιᾶν-α	Ἑλλην-α	χιτῶν-α
κλητ.	ὦ δελφίς	παιάν	Ἑλλην	χιτῶν

Π λ η θ υ ν τ ι κ ὀ ς

ὄν.	οἱ δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλην-ες	χιτῶν-ες
γεν.	τῶν δελφίν-ων	παιάν-ων	Ἑλλήν-ων	χιτῶν-ων
δοτ.	τοῖς δελφῖ-σι	παιᾶ-σι	Ἑλλη-σι	χιτῶ-σι
αἰτ.	τούς δελφῖν-ας	παιᾶν-ας	Ἑλλην-ας	χιτῶν-ας
κλητ.	ὦ δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλην-ες	χιτῶν-ες

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Καταληκτικὸν ἐνρινόληκτον εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸν ὄνομα ὁ κτεῖς (τοῦ κτεν-ός, τῷ κτεν-ί, τὸν κτέν-α, ὦ κτεῖς — οἱ κτέν-ες, τῶν κτεν-ῶν, τοῖς κτε-σί, τοὺς κτένας κτλ.).

Οἱ τύποι δελφίς, κτεῖς, δελφῖσι, παιᾶσι, Ἑλλησι, χιτῶσι κλπ. προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων δελφίν-ς, κτέν-ς, δελφίν-σι, παιᾶν-σι, χιτῶν-σι' (βλ. § 33, 6).

§ 85. 2) Ἀκατάληκτα εἰς -ην, γεν. -ένος, -ων, γεν. -ονος, διπλόθεμα.

Ἐνι κ ὀ ς

	(θ. ποιμην-, ποιμεν-)	(θ. χελιδων-, χελιδον-)	(θ. κίων-, κιον-)
ὄν.	ὁ ποιμῆν	ἡ χελιδῶν	ὁ κίων
γεν.	τοῦ ποιμέν-ος	τῆς χελιδόν-ος	τοῦ κίων-ος
δοτ.	τῷ ποιμέν-ι	τῇ χελιδόν-ι	τῷ κίων-ι
αἰτ.	τὸν ποιμέν-α	τὴν χελιδόν-α	τὸν κίων-α
κλητ.	ὦ ποιμῆν	ὦ χελιδῶν	ὦ κῖον

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ποιμέν-ες	αἱ	χελιδόν-ες	οἱ	κίον-ες
γεν.	τῶν	ποιμέν-ων	τῶν	χελιδόν-ων	τῶν	κίον-ων
δοτ.	τοῖς	ποιμέ-σι	ταῖς	χελιδό-σι	τοῖς	κίο-σι
αἰτ.	τούς	ποιμέν-ας	τάς	χελιδόν-ας	τούς	κίον-ας
κλητ.	ὧ	ποιμέν-ες	ὧ	χελιδόν-ες	ὧ	κίον-ες

Σημεῖωσις. Οἱ τύποι τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων ποιμέν-σι, χελιδόν-σι, κίον-σι (βλ. § 33, 6).

§ 86. β') Ὑγρόληκτα.

1) Ἀκατάληκτα εἰς -ήρ, γεν. -ῆρος, μονόθεμα, καὶ εἰς -ήρ, γεν. -έρος, -ωρ, γεν. -ορος, διπλόθεμα.

Ἐνικὸς

	(θ. κρατηρ-)	(θ. ἀθηρ-, ἀθερ-)	(θ. ῥήτωρ-, ῥητορ-)
ὄν.	ὁ	ἀθήρ	ῥήτωρ
γεν.	τοῦ	ἀθέρ-ος	ῥήτορ-ος
δοτ.	τῷ	ἀθέρ-ι	ῥήτορ-ι
αἰτ.	τόν	ἀθέρ-α	ῥήτορ-α
κλητ.	ὧ	ἀθήρ	ῥῆτορ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες
γεν.	τῶν	κρατήρ-ων	ἀθέρ-ων	ῥητόρ-ων
δοτ.	τοῖς	κρατῆρ-σι	ἀθέρ-σι	ῥήτορ-σι
αἰτ.	τούς	κρατῆρ-ας	ἀθέρ-ας	ῥήτορ-ας
κλητ.	ὧ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες

Σημεῖωσις 1. Κατὰ τὸ ὄνομα ὁ κρατήρ κλίνεται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ὄνομα ὁ σωτήρ (τοῦ σωτήρος), καὶ κατὰ τὸ ὄνομα ὁ ἀθήρ κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ὁ ἀστήρ (τοῦ ἀστέρος), ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα ὁ σωτήρ σχηματίζει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὧ σῶτερ, τὸ δὲ ὄνομα ὁ ἀστήρ σχηματίζει τὴν πληθυντικὴν δοτικὴν τοῖς ἀστράσι (κατὰ τὰ συγκοπτόμενα).

Σημεῖωσις 2. Ὑγρόληκτον μὲ χαρακτηριστῆρα λ εἶναι μόνον ὁ ἄλς (τοῦ ἄλος, τῷ ἄλ, τὸν ἄλα, ὧ ἄλς-οἱ ἄλες, τῶν ἄλῶν, τοῖς ἄλσι, τοῦς ἄλας κτλ.).

2) Οὐδέτερα.

§ 87. Οὐδέτερα ὑγρόληκτα εἶναι τὰ ὀνόματα τὸ ἔαρ καὶ τὸ νέκταρ, εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν.

Τὸ ὄνομα τὸ **ἕαρ** ἐκφέρεται καὶ συνηρημένον : **ἕαρ - ἤρ**, τοῦ **ἕαρος - ἤρος**, τῷ **ἕαρι - ἤρι** κλπ. (βλ. § 56 καὶ § 63, 2).

Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα.

§ 88. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

1) τὰ διπλόθεμα σχηματίζουν ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενὲς τὰς ἄλλας πτώσεις : ὁ **λιμὴν**, ἡ **χιών**, ὁ **αἰθήρ**, ὁ **κοσμήτωρ** — τοῦ **λιμέν-ος**, **τῆς χιόν-ος**, τοῦ **αἰθέρ-ος**, τοῦ **κοσμήτορ-ος** κλπ.

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν τὰ πλεῖστα ὁμοίαν μὲ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : ἡ **ἄκτις** — ᾧ **ἄκτις**, ὁ **πελεκάν** — ᾧ **πελεκάν**, ὁ **ποιμὴν** — ᾧ **ποιμὴν**, ἡ **χελιδών** — ᾧ **χελιδών**, ὁ **ἄστηρ** — ᾧ **ἄστηρ**.

Ἐξαιροῦνται ἐκ τῶν διπλοθέμων τὰ βαρύτερα εἰς **-ων** (γεν. **-ονος**) καὶ **-ωρ** (γεν. **-ορος**), τὰ ὅποια σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ὁ **γείτων** — ᾧ **γείτων**, ὁ **αὐτοκράτωρ** — ᾧ **αὐτοκράτωρ**.

Τὰ κύρια ὀνόματα **Ἄγαμέμνων** καὶ **Ἄριστογείτων** καὶ τὰ ὅμοια εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουσι προσέτι τὸν τόνον : ᾧ **Ἀγάμεμνον**, ᾧ **Ἀριστόγειτον**.

3) Σ ύ γ κ ο π τ ό μ ε ν α .

§ 89. Ἄκατάληκτα εἰς **-ηρ**, γεν. **-ρος**, διπλόθεμα.

Ἐνι κ ὸ ς

Π λ η θ υ ν τ ι κ ὸ ς

(θ. πατρ-, πατερ-, ἀνῆρ-, ἀνερ-)

ὄν.	ὁ	πατήρ	ἀνῆρ	οἱ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες
γεν.	τοῦ	πατρ-ός	ἀνδρ-ός	τῶν	πατέρ-ων	ἀνδρ-ῶν
δοτ.	τῷ	πατρ-ὶ	ἀνδρ-ὶ	τοῖς	πατρά-σι	ἀνδρά-σι
αἰτ.	τὸν	πατέρ-α	ἄνδρ-α	τούς	πατέρ-ας	ἄνδρ-ας
κλητ.	ᾧ	πάτερ	ἄνερ	ᾧ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες

Ἐνι κ ὸ ς

ἡ	Δημήτηρ
τῆς	Δήμητρ-ος
τῇ	Δήμητρ-ι
τὴν	Δήμητρ-α
ᾧ	Δήμητερ

Παρατηρήσεις.

§ 90. Τὰ διπλόθεμα εἰς **-ηρ** ὑγρόληκτα ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ, Δημήτηρ** καὶ **άνηρ** λέγονται συγκοπτόμενα, διότι (συγκόπτου, ἤτοι) ἀποβάλλουν τὸ **ε** τοῦ ἀσθενοῦς θέματος, τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὸ ὄνομα **άνηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ (καὶ τοῦ δυϊκοῦ). (βλ. § 32, 1 καὶ § 34, 2).

Πάντα τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ μεταξὺ τοῦ συγχεομένου θέματος καὶ τῆς καταλήξεως **-σι** ἔχουν **α** βραχύ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ τονίζονται: **μητρ-ά-σι, θυγατρ-ά-σι, γαστρ-ά-σι**.

§ 91. Ἐκ τῶν συγκοπτομένων ὀνομάτων :

1) τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **άνηρ** καὶ εἰς ταύτας τὰς πτώσεις καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγουσῆς: **μητρός, μητρί** — **άνδρός, άνδρί, άνδρῶν**.

2) τὸ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς πάσας τὰς βραχυκαταλήκτους πτώσεις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν:

3) τὰ ὀνόματα **πατήρ, θυγάτηρ** καὶ **άνηρ** εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον: **ὦ πάτερ, θύγατερ, άνεο**.

4) τὸ ὄνομα **γαστήρ** ἔχει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν: **ὦ γαστήρ** (κανονικῶς: πρβλ. § 88, 2).

§ 92. γ') Σιγμόληκτα.

α'. Οὐδέτερα εἰς **-ας, γεν. -ως** (ἡ-ατος).

		Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς
ὄν.	τὸ	κέρας		τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
γεν.	τοῦ	κέρωσ ἢ τοῦ κέρατ-ος		τῶν κερῶν ἢ τῶν κέρατ-ων
δοτ.	τῷ	κέρα ἢ τῷ κέρατ-ι		τοῖς κέρα-σι
αἰτ.	τὸ	κέρας		τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
κλητ.	ὦ	κέρας		ὦ κέρα ἢ ὦ κέρατ-α

Παρατηρήσεις.

§ 93. Σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **-ας** εἶναι ἕξ : κέρας, κρέας — γέρας, γήρας — πέρας, τέρας. Τούτων

1) ὁ χαρακτήρ **σ** μεταξύ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντωμένα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ **σ** φωνήεντα συναίρουνται : (κρέασ-ος, κρέα-ος =) κρέως, (κρέασ-ι, κρέα-ι =) κρέα κλπ. (βλ. καὶ § 33, 3).

2) σχηματίζονται ὡς σιγμόληκτα μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **ασ** τὰ ὀνόματα κρέας, γέρας καὶ γήρας (τὸ κρέας, τοῦ κρέως, τῷ κρέα κλπ.). Ὡς σιγμόληκτον δὲ ὁμοῦ καὶ ὡς ὀδοντικόληκτον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** σχηματίζεται τὸ ὄνομα τὸ κέρας καὶ τὸ ὄνομα τὸ τέρας εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (τὰ τέρα ἢ τέρατα, τῶν τεράων ἢ τεράτων κλπ.). Τὸ δὲ ὄνομα τὸ πέρας (ὅπως καὶ τὸ ὄνομα τὸ τέρας εἰς τὸν ἐνικὸν) ἀπὸ σιγμόληκτον θέμα εἰς **-ασ** σχηματίζει μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις τὰς σχηματίζει μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** (κατὰ τὰ εἰς **-α** οὐδέτερα ὀδοντικόληκτα) : τὸ πέρας, τοῦ πέρατ-ος κλπ., τὰ πέρατ-α, τῶν περάτ-ων κλπ., τὸ τέρας, τοῦ τέρατ-ος κλπ. (βλ. § 81).

Σημείωσις. Τὸ καταληκτικὸν **α** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων τούτων, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐκ συναίρεσως τοῦ **α + α**, δύναται νὰ βραχύνεται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἄλλα οὐδέτερα : τὰ γέρα ἢ γέρα (ὅπως τὰ δῶρα).

§ 94. β'. Οὐδέτερα εἰς **-ος**, γεν. **-ους**.

'Ενικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. στελεχος-) (θ. χρεος-)

ὄν.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
γεν.	τοῦ	στελέχους	χρέους	τῶν	στελεχῶν	χρεῶν
δοτ.	τῷ	στελέχει	χρέει	τοῖς	στελέχεσι	χρέεσι
αἰτ.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
κλητ.	ὦ	στέλεχος	χρέος	ὦ	στελέχη	χρέα

Παρατηρήσεις.

§ 95. Τῶν σιγμόληκτων οὐδετέρων εἰς **-ος**

1) τὸ θέμα λήγει εἰς **-εσ**, ἀλλὰ τὸ **ε** τὸ πρὸ τοῦ χαρακτήρος **σ** εἰς

τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τρέπεται εἰς ο : (θ. ἔθνεσ-) ἔθνος (§ 32, 5).

2) ὁ χαρακτήρ σ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται, τὰ δὲ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ φωνήεντα συναίρουσιν, ἦτοι τὸ ε+α εἰς η ἢ, ἂν προηγῆται ἄλλο ε, εἰς ᾱ (τὰ βέλεα - βέλη, τὰ χρέεα - χρέᾱ), τὸ ε+ι εἰς ει (τῷ δάσε-ῖ - δάσει), τὸ ε+ο εἰς ου (τοῦ ὄρε-ος - ὄρους), τὸ ε+ω εἰς ω (τῶν τειχέων - τειχῶν)· βλ. καὶ § 33, 3, Σημ.).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Μερικὰ σιγμῶληκτα οὐδέτερα εἰς -ος τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουσαν ἀσυναίρετον (τῶν ἀνθέων, τῶν χειλέων) ἢ καὶ ἀσυναίρετον καὶ συναίρημένην (τῶν ὀρέων ἢ τῶν ὀρῶν).

§ 96. γ'. Ἄρσενικὰ ἀκατάληκτα εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους), διπλόθεμα.

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς	
	(θ. Σωκρατησ- Σωκρατεσ-)		(θ. Ἑρακλεησ- Ἑρακλεεσ	
ὄν.	ὁ Σωκράτης	Ἑρακλῆς	οἱ Σωκράται	Ἑρακλεῖς
γεν.	τοῦ Σωκράτους	Ἑρακλέους	τῶν Σωκρατῶν	Ἑρακλέων
δοτ.	τῷ Σωκράτει	Ἑρακλεῖ	τοῖς Σωκράταις	—
αἰτ.	τὸν Σωκράτη	Ἑρακλέα	τούς Σωκράτας	Ἑρακλεῖς
κλητ.	ὦ Σώκρατες	Ἑράκλεις	ὦ Σωκράται	Ἑρακλεῖς

Παρατηρήσεις.

§ 97. Τὰ ἄρσενικὰ σιγμῶληκτα οὐσιαστικὰ εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους) εἶναι πάντα κύρια ὀνόματα (σύνθετα, μὲ δεῦτερον συνθετικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὄνομα σιγμῶληκτον οὐδέτερον εἰς -ος ἢ ῥῆμα) : Πολυκράτης (πολὺς, κράτος) — Δημοσθένης (δῆμος, σθένος) — Ἄγαθοκλῆς (ἀγαθός, κλέος) — Ἀριστοφάνης (ἄριστος, φαίνομαι) — Δημοχάρης (Δῆμος, χαίρω) κλπ. Ταῦτα

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν θέμα εἰς -ησ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενὲς θέμα εἰς -εσ εἰς πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις. Τοῦτου ὁ χαρακτήρ σ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα φωνήεντα συναίρουσιν, ὅπως εἰς τὰ σιγμῶληκτα οὐδέτερα εἰς -ος (§ 95, 2).

2) εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον : ὦ Ἀριστοτέλες, ὦ Δημόσθενες, ὦ Ἀγαθόκλεις (Ἀγαθόκλεες)·

3) ὁσάκις λαμβάνονται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σχηματίζονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τὰ μὲν εἰς **-ης**, γεν. **-ους** συνήθως κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὰ δὲ εἰς **-ῆς**, γεν. **-έους** (ἦτοι τὰ εἰς **-κλῆς**) κατὰ τὴν τρίτην·

4) ὅσα λήγουν εἰς **-κλῆς** συναίρουσιν τὸ **ε** τῆς συλλαβῆς **-κλε**, ὅπου μετ' αὐτὸ ἀκολουθεῖ **η ἢ ε ἢ ει** : (Θεμιστοκλῆς) Θεμιστοκλῆς, (Θεμιστόκλεες) Θεμιστόκλεις, (Θεμιστοκλέει) Θεμιστοκλεῖ.

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-ης**, γεν. **-ους** σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν καὶ εἰς **-ην** (κατὰ τὰ πρωτόκλιτα) : τὸν Σωκράτην, τὸν Δημοσθένην (ὅπως τὸν Ἀριστείδην).

§ 98. δ'. Θηλυκὰ ἀκατάληκτα εἰς **-ώς**, γεν. **-οῦς**, διπλόθεμα.

			Ἐνικὸς		
	(θ. αἰδωσ-, αἰδοσ-)			(θ. Ἡωσ-, Ἡοσ-)	
ὄν.	ῆ	αἰδώς		ῆ	Ἡώς
γεν.	τῆς	αἰδοῦς (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ος)		τῆς	Ἡοῦς
δοτ.	τῇ	αἰδοῖ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ι)		τῇ	Ἡοῖ
αἰτ.	τὴν	αἰδῶ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-α)		τὴν	Ἡῶ
κλητ.	ῶ	αἰδώς		ῶ	Ἡώς (πρβλ. § 77).

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα.

§ 99. Αἱ καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἶναι αἱ ἴδιαι·

2) τῶν οὐδετέρων διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν· (βλ. § 55, § 56, § 63, 2).

§ 100. Τῶν καταλήξεων τῆς τρίτης κλίσεως **-ι**, **-σι**, **-α** καὶ **-ας** τὸ δίχρονον **ι** καὶ **α** εἶναι βραχύ : κλητῆρι, κλητῆρσι, κλητῆρά, κλητῆράς.

§ 101. Τὰ μονοσύλλαβα τριτόκλιτα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν παντὸς ἀριθμοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς καταλήξεως (παρὰ τὸν κανόνα, § 16, 8) : ὁ θῆρ, τοῦ θηρός, τῷ θηρι — τῶν θηρῶν, τοῖς θηροσὶ — (τοῖν θηροῖν). Ἀλλὰ τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα ἢ **δάς**, ὁ θῶς, τὸ οὔς, ὁ παῖς, ὁ Τρῶς καὶ τὸ φῶς εἰς τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τονίζονται κανονικῶς : τῶν δάδων, τῶν θῶων, τῶν ὤτων, τῶν παίδων, τῶν Τρῶων, τῶν φώτων.

§ 102. Περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα, ἂν καὶ δὲν προέργονται ἐκ συναϊρέσεως (§ 16, 6)

- 1) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ὀνόματος ἢ γλαῦξ·
- 2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς -εύς: ὦ γραμματεῦ, ὦ Θεσεῦ·
- 3) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων τὸ πῦρ καὶ τὸ οὔς· (βλ. καὶ § 69, 2)·

Σημείωσις. Περισπῶνται κανονικῶς αἱ λέξεις παῖς καὶ φῶς, διότι προῆλθον ἐκ συναϊρέσεως (παῖς, φῶς). Ἡ δὲ λέξις ἢ κλεις προῆλθεν ἐξ ἀρχαιότερου τύπου κληίς καὶ κανονικῶς ἐξύνεται· (βλ. § 16, 9)

4. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων.

§ 103. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων πάσης κλίσεως ἔχει δύο μόνον τύπους, ἥτοι ἓνα διὰ τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν, καὶ ἄλλον διὰ τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν. Αἱ δὲ καταλήξεις τοῦ δυϊκοῦ τῶν ὀνομάτων εἶναι :

- 1) τῆς α' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -α, γεν. καὶ δοτ. -αιν.
 - 2) τῆς β' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ω, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
 - 3) τῆς γ' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ε, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
- α') τῶ βουλευτ-ά, τοῖν βουλευτ-αῖν — τῶ μούσα, τοῖν μούσαιν·
β') τῶ ἱατρ-ώ, τοῖν ἱατρ-οῖν — τῶ νήσ-ω, τοῖν νήσ-οιν — τῶ δένδρ-ω, τοῖν δένδρ-οιν·
γ') τῶ ἥρω-ε, τοῖν ἥρώ-οιν — τῶ βό-ε, τοῖν βο-οῖν — τῶ φύ-λακ-ε, τοῖν φυλάκ-οιν — τῶ πόλει, τοῖν πολέ-οιν — τῶ βασιλεῖ, τοῖν βασιλέ-οιν — (τῶ σκέλει, τοῖν σκελοῖν)· (βλ. § 95, 2)·

5. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά.

§ 104. Πολλὰ οὐσιαστικά ὀνόματα δὲν σχηματίζονται καὶ δὲν κλίνονται ὀ μ α λ ῶ ς, ἥτοι κατὰ πάντα συμφώνως μὲ τούς κανόνας μιᾶς τῶν τριῶν κλίσεων, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται. ἄ ν ὡ μ α λ α.

Ἐκ τῶν ἀνωμάτων οὐσιαστικῶν λέγονται :

- 1) ἔ τ ε ρ ο γ ε ν ῆ, ὅσα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχουν (ἔ τ ε ρ ο ν, ἥτοι) διάφορον γένος ἀπὸ τὸ γένος τοῦ ἐνικοῦ, ἢ συγχρόνως τὸ αὐτὸ γένος καὶ διάφορον : ὁ λύχνος — τὰ λύχνα, ὁ σῖτος — τὰ σῖτα, ὁ

δεσμός — οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, τὸ στάδιον — τὰ στάδια καὶ οἱ στάδιοι (πρβλ. νῦν : ὁ πλούτος — τὰ πλούτη, ὁ ναῦλος — οἱ ναῦλοι καὶ τὰ ναῦλα)·

2) διπλογενῆ, ὅσα εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ἐκφέρονται κατὰ δύο γένη : ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, πληθ. τὰ ζυγά — ὁ νῶτος καὶ τὸ νῶτον, πληθ. τὰ νῶτα (πρβλ. νῦν : τὸ πεῦκο καὶ ὁ πεῦκος — τὰ πεῦκα)·

3) ἐτερόκλιτα, ὅσα εἰς τὸν ἕνα ἀριθμὸν κλίνονται κατὰ τινα κλίσιν, εἰς τὸν ἄλλον δὲ κατ' ἄλλην, ἢ εἷς τινας μὲν πτώσεις κατὰ τινα κλίσιν, εἰς ἄλλας δὲ κατ' ἄλλην, οἶον·

α') ὁ πρεσβευτής, τοῦ πρεσβευτοῦ κλπ. (κατὰ τὴν α' κλίσιν) — οἱ πρέσβεις, τῶν πρέσβων κλπ. (κατὰ τὴν γ')·

β') τὸ πῦρ, τοῦ πυρός κλπ. (κατὰ τὴν γ' κλίσιν) — τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς κλπ. (κατὰ τὴν β')·

γ') ἡ γυνή (κατὰ τὴν α' κλίσιν), τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, τὴν γυναῖκα, ὡ γύνα — αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί κλπ. (κατὰ τὴν γ', πρβλ. § 97, 1)·

δ') ὁ Θαλῆς (= Θαλέης), τοῦ Θαλέω, τῷ Θαλῆ, τὸν Θαλῆν, ὡ Θαλῆ (κατὰ τὰ συνηρ. τῆς α' κλίσεως καὶ τὰ ἀττικόκλιτα) — τοῦ Θάλητος, τῷ Θάλητι, τὸν Θάλητα (κατὰ τὴν γ' κλίσιν)·

ε') ὁ Ἄρης, τοῦ Ἄρεως (ἀρχῆθεν Ἄρηος, § 32, 4), τῷ Ἄρει, τὸν Ἄρη καὶ Ἄρην, ὡ Ἄρες (κατὰ τὴν γ' καὶ τὴν α' κλίσιν). Ὁμοίως ὁ Ἄστυάγης (Κυαξάρης, Τισσαφέρνης καὶ ἄλλα ξενικά ὀνόματα), τοῦ Ἄστυάγου, τῷ Ἄστυάγει (κατὰ τὴν γ' κλίσιν), τὸν Ἄστυάγην, ὡ Ἄστυάγη (κατὰ τὴν α')·

ς') ὁ ἄμνος, τοῦ ἀμνοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) καὶ τοῦ ἀρνός, τῷ ἀρνί, τὸν ἄρνα — οἱ ἄρνες, τῶν ἀρνῶν, τοὺς ἄρνας (ἐκ θ. ἀρην-, ἀρν- τοῦ σπανίου ὀνόματος τῆς γ' κλίσεως ὁ ἀρήν, πρβλ. § 90 κ. ἐ.)

ζ') ὁ υἱός, τοῦ υἱοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) — τοῦ υἱέος, τῷ υἱέϊ — οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱέσι, τοὺς υἱεῖς (κατὰ τὴν γ')·

η') ὁ ὄνειρος, τοῦ ὄνειρου κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) — τοῦ ὄνειρατος (ἐξ ἀχρήστου ὀνομαστικῆς τὸ ὄνειρατ), τῷ ὄνειρατι — τὰ ὄνειρατα, τῶν ὄνειράτων (κατὰ τὴν γ')·

θ') ὁ Οἰδίπους, τοῦ Οἰδίποδος, τῷ Οἰδίποδι, ὡ Οἰδίπου (κατὰ

τὴν γ' κλίσειν) — τοῦ Οἰδίπου, τὸν Οἰδίπου (κατὰ τὰ συνηρημένα τῆς β')

ι') ὁ χρώς, τοῦ χρωτός, τῷ χρωτί, τὸν χρωῖτα (κατὰ τὴν γ' κλίσειν), ἀλλὰ δοτική καὶ χρωῖ (κατὰ τὰ ἀττικόκλιτα, εἰς τὴν φράσειν ἐν χρωῖ = ἕως τὸ δέριμα).

4) μετὰ πλάστιά, ὅσα κλίνονται μὲν κατὰ μίαν ὠρισμένην κλίσειν εἰς πάσας τὰς πτώσεις, ἀλλὰ τὸ θέμα των (μετὰ πλάσσειται, ἤτοι) μεταβάλλεται (πρβλ. τὸ γράψιμ-ον, τοῦ γραψίματ-ος).

α') ὁ κύων, τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τὸν κύνα, ὃ κύον — οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυσί κτλ. (θ. κυων-, κυον- κυν-).

β') ὁ μάρτυς, τοῦ μάρτυρος κτλ. ὃ μάρτυς — οἱ μάρτυρες, τῶν μαρτύρων, τοῖς μάρτυ-σι, τοὺς μάρτυρας κτλ. (θ. μαρτυ-, μαρτυρ-).

γ') ὁ σῆς, τοῦ σεός, οἱ σέες, τῶν σέων, τοὺς σέας — τοῦ σῆτ-ός, οἱ σῆτ-ες, τῶν σῆτων, τοὺς σῆτας (θ. σῆσ-, σεσ-, σῆτ-).

δ') ἡ κλεις, τῆς κλειδός, τῇ κλειδί, τὴν κλειδα καὶ τὴν κλειῖν — αἱ κλειδες κτλ., τὰς κλειδας καὶ τὰς κλειῖς (θ. κλειδ-, κλει-) (πρβλ. § 82, 1).

ε') ἡ ναῦς, τῆς νεώς (ἀρχῆθεν νηός, § 32, 4), τῇ νη-ί, τὴν ναῦν, ὃ ναῦ — αἱ νῆες, τῶν νεῶν, ταῖς νασί, τὰς ναῦς, ὃ νῆες (θ. νου-, νη-, νε-).

ς') ἡ χεῖρ, τῆς χειρός κτλ. — αἱ χεῖρες, τῶν χειρῶν, ταῖς χερσί, τὰς χεῖρας κτλ. — δυϊκ. τῷ χεῖρε, τοῖν χερ-οῖν (θ. χερ-, χερ-).

ζ') τὸ γόνυ, τοῦ γόνατ-ος, τῷ γόνατ-ι, τὸ γόνυ — τὰ γόνατα, τῶν γονάτων, τοῖς γόνασι κτλ. (θ. γόνυ-, γονατ-).

η') τὸ δόρυ, τοῦ δόρατ-ος κτλ. (ὅπως τὸ προηγούμενον).

θ') τὸ ἥπαρ, τοῦ ἥπατ-ος, τῷ ἥπατ-ι, τὸ ἥπαρ — τὰ ἥπατα, τῶν ἥπατων κτλ. (θ. ἥπαρ-, ἥπατ-). ὁμοίως τὸ δέλεαρ (τοῦ δελέατ-ος), τὸ στέαρ (τοῦ στέατ-ος), τὸ φρέαρ (τοῦ φρέατ-ος).

ι') τὸ ὕδωρ, τοῦ ὕδατ-ος, τῷ ὕδατ-ι, τὸ ὕδωρ — τὰ ὕδατ-α, τῶν ὕδατων, τοῖς ὕδασι κτλ. (θ. ὕδωρ-, ὕδατ-).

ια') τὸ οὖς, τοῦ ὠτ-ός, τῷ ὠτ-ί, τὸ οὖς — τὰ ὠτ-α, τῶν ὠτων, τοῖς ὠσί, τὰ ὠτα — τῷ ὠτε, τοῖν ὠτοι (θ. οὖσ-, ὠτ-, βλ. § 101, § 102).

ιβ') ὁ Ἀπόλλων, τοῦ Ἀπόλλωνος, τῷ Ἀπόλλωνι, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ Ἀπόλλω, ὃ Ἀπολλον (θ. Ἀπολλων-, Ἀπολλων-, Ἀπολλο-).

ιγ') ὁ Ποσειδῶν (ἀρχῆθεν Ποσειδάων), τοῦ Ποσειδῶνος, τῷ Ποσειδῶνι, τὸν Ποσειδῶνα καὶ Ποσειδῶ, ὃ Πόσειδον.

ιδ') **ὁ Ζεύς**, τοῦ *Δι-ός*, τῶ *Δι-ί*, τὸν *Δί-α*, ὦ *Ζεῦ* (θ. Ζευ-, Δι-)·
 ιε') **ἡ Πνύξ**, τῆς *Πυκ-νός*, τῇ *Πυκ-νί*, τὴν *Πύκν-α* (θ. Πυκν-,

Πυκν-)·

5) ἰ δ ι ο κ λ ι τ α, ὅσα δὲν κλίνονται κατὰ μίαν τῶν τριῶν κλίσεων, ἀλλὰ κατὰ (ἰδίαν, ἤτοι) ἰδιαιτέραν κλίσιν. Εἶναι δὲ ἰδιόκλιτα :

α') μερικὰ προσηγορικὰ ὀνόματα εἰς *-ᾱς*, ὡς ὁ *φαγᾱς*, ὁ *καταφαγᾱς* κλπ.

β') πολλὰ κύρια ὀνόματα συντετμημένα, ἰδίᾳ δὲ ξενικά· οἷον ὁ **'Αλεξᾱς** (ἐκ τοῦ 'Αλεξάνδρος), τοῦ *'Αλεξᾱ*, τῶ *'Αλεξᾱ*, τὸν *'Αλεξᾱν*, ὦ *'Αλεξᾱ* (πρβλ. Γεράσιμος — Μεμᾱς)·

ὁ Φιλῆς (ἐκ τοῦ Φιλήμων), τοῦ *Φιλῆ*, τῶ *Φιλῆ*, τὸν *Φιλῆν*, ὦ *Φιλῆ* (πρβλ. Σπυρίδων — Πίπης)·

ὁ Διονῦς (ἐκ τοῦ Διονύσιος), τοῦ *Διονῦ*, τῶ *Διονῦ*, τὸν *Διονῦν*, ὦ *Διονῦ*·

ὁ 'Ιησοῦς, τοῦ *'Ιησοῦ*, τῶ *'Ιησοῦ*, τὸν *'Ιησοῦν*, ὦ *'Ιησοῦ* ('Εβραϊκὸν ὄνομα)·

ὁ Νεκῶς, τοῦ *Νεκῶ*, τῶ *Νεκῶ*, τὸν *Νεκῶν*, ὦ *Νεκῶ* (Αἰγυπτιακὸν ὄνομα)·

6) ἄ κ λ ι τ α, ὅσα δὲν κλίνονται, ἤτοι ἔχουν τὸν αὐτὸν τύπον εἰς πάσας τὰς πτώσεις· ἄκλιτα δὲ εἶναι :

α') ἡ λέξις **τὸ χρεών** (= ἡ ἀνάγκη), τοῦ *χρεών*, τῶ *χρεών*·

β') πολλὰ ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, εἰλημμένα, ὅπως δὲ ποτε ἀμετάβλητα, ἐκ ξένων γλωσσῶν, οἷον **ὁ 'Αδάμ** (τοῦ *'Αδάμ* κλπ.), **ὁ Δαβίδ** (τοῦ *Δαβίδ* κλπ.), **ὁ 'Ιώβ** (τοῦ *'Ιώβ* κλπ.), **τὸ Πάσχα** (τοῦ *Πάσχα* κλπ.), λέξεις 'Εβραϊκαὶ — **τὸ ἄλφα** (τοῦ *ἄλφα* κλπ.), **τὸ βῆτα** (τοῦ *βῆτα* κλπ.), **τὸ γάμμα** (τοῦ *γάμμα* κλπ.)· ὁμοίως δὲ καὶ **τὸ δίγαμμα** (τοῦ *δίγαμμα* κλπ.), **τὸ δέλτα**, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων, ἀρχῆθεν λέξεις Φοινικικαὶ (πρβλ. νῦν : ὁ Γκαῦτε, ὁ Κλεμανσῶ — τὸ φουτ-μπῶλ, τὸ βεκόρ — τὸ τράμ, τὸ ζενίθ, τὸ ναδίρ)

7) ἐ λ λ ε ι π τ ι κ ᾶ, ὅσα δὲν εἶναι εὐχρηστα, εἰς πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἢ εἰς πάσας τὰς πτώσεις (ἔλλειπτικά κ α τ' ἄ ρ ι θ μ ὸ ν — ἔλλειπτικά κ α τ ᾶ π τ ῶ σ ι ν)·

α') ἔλλειπτικά 'κατ' ἀριθμὸν εἶναι :

1) τὰ κύρια ὀνόματα· ταῦτα κανονικῶς ἀπαντῶσιν ἢ εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν ἢ εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν : *Μενέλαος*, *'Αριστεί-*

δης — ὁ Πειραιεύς, οἱ Δελφοί, ἡ Κέρκυρα, αἱ Ἀθήναι — ὁ Ὀλυμπος, ἡ Πίνδος, τὸ Πτῶον, τὰ Κεραύνια — τὰ Ὀλύμπια, τὰ Παναθήναια, τὰ Διονύσια (πρβλ. ὁ Πύργος, ἡ Καρδίτσα, αἱ Σπέτσαι, τὰ Χριστούγεννα κτλ.)

2) τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων ἢ φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων : ὁ ἄργυρος, ὁ σίδηρος, ὁ χρυσός — ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, ὁ αἴθρ, τὸ ἔαρ, οἱ ἐτησίαι (§ 48, 3) — ἡ νεότης, τὸ γῆρας κτλ.

β') ἐλλειπτικὰ κατὰ πτῶσιν (ἢ ἅμα καὶ κατ' ἀριθμὸν) εἶναι :

1) αἱ λέξεις **τὸ ὑφελος, τὸ ὄναρ, τὸ ὕπαρ** (= ὀπτασία ἐν ἐγγρηγόρσει), εὐχρηστοὶ μόνον κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ (πρβλ. νῦν : τὸ σέβας — τὰ σέβη, τὰ ἄρματα = τὰ ὄπλα).

2) ἡ λέξις **μάλη**, εὐχρηστος μόνον εἰς τὴν γενικὴν εἰς τὴν φράσιν **ὑπὸ μάλης** (= ὑπὸ τὴν μασχάλην).

3) ἡ λέξις **νέωτα**, αἰτιατικῆς ἐνικοῦ, εὐχρηστος εἰς τὴν φράσιν **ἐς νέωτα** (= τοῦ χρόνου).

4) αἱ λέξεις **ὦ τᾶν** (= ὦ φίλε) καὶ **ὦ μέλε** (= καλέ μου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Ὅρισμός. Γενικαὶ παρατηρήσεις.

§ 105. Ἐπιθέτα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ποιότητα ἢ ιδιότητα οὐσιαστικοῦ τινος : (ἄρτος) λευκός, (οἰκία) ὑψηλή, (ὄπλον) βαρύν.

§ 106. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων :

1) τὰ πλεῖστα ἔχουν τρία γένη, ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον, καὶ ταῦτα λέγονται τριγενῆ : ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλόν — ὁ ἄκαρπος, ἡ ἄκαρπος, τὸ ἄκαρπον — ὁ εὐθύς, ἡ εὐθεΐα, τὸ εὐθὺ — ὁ εὐγενής, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές.

2) πολλὰ ἔχουν δύο μόνον γένη, τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν, καὶ ταῦτα λέγονται διγενῆ : ὁ φυγᾶς, ἡ φυγᾶς — ὁ ἄρπαξ, ἡ ἄρπαξ.

§ 107. Ἐκ τῶν τριγενῶν ἐπιθέτων :

1) ὅσα ἔχουν τρεῖς καταλήξεις, ἤτοι μίαν δι' ἕκαστον γένος, λέγονται τρικατάληκτα : κακός, κακή, κακόν — βαρύς, βαρεῖα, βαρύν·

2) ὅσα ἔχουν δύο καταλήξεις, ἤτοι μίαν διὰ τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, λέγονται δικατάληκτα : ὁ, ἡ βάρβαρος, τὸ βάρβαρον — ὁ, ἡ εὐελπις, τὸ εὐελπι.

§ 108. Τὰ διγενῆ ἐπίθετα εἶναι μονοκατάληκτα : ὁ πένης, ἡ πένης — ὁ βλάξ, ἡ βλάξ.

§ 109. 1) Τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν α' κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται δευτερόκλιτα, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν γ' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται τριτόκλιτα : δίκαι-ος, δικαί-α, δίκαι-ον — εὐρ-ύς, εὐρ-εῖα, εὐρ-ύ·

2) τὰ δικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται ἄλλα μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, ἄλλα δὲ κατὰ τὴν γ' : ὁ, ἡ βάναισ-ος, τὸ βάναισ-ον — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές·

3) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται τὰ πλεῖστα κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

2. Κλίσις τῶν ἐπιθέτων.

Α') Δευτερόκλιτα.

1. Ἄσυναίρετα.

§ 110. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἀσυναίρετων ἐπιθέτων.

Ἐνικὸς

(θ. καλο-, καλη-, καλο-)			(θ. δικαιο-, δικαία-, δικαιο-)		
καλ-ὸς	καλ-ή	καλ-ὸν	δίκαι-ος	δικαί-α	δίκαι-ον
καλ-οῦ	καλ-ῆς	καλ-οῦ	δικαί-ου	δικαί-ας	δικαί-ου
καλ-ῶ	καλ-ῆ	καλ-ῶ	δικαί-ω	δικαί-α	δικαί-ω
καλ-ὸν	καλ-ήν	καλ-ὸν	δίκαι-ον	δικαί-αν	δίκαι-ον
καλ-έ	καλ-ή	καλ-ὸν	δίκαι-ε	δικαί-α	δίκαι-ον

Πληθυντικός

καλ-οὶ	καλ-αὶ	καλ-ᾶ	δίκαι-οι	δίκαι-αι	δίκαι-α
καλ-ῶν	καλ-ῶν	καλ-ῶν	δικαί-ων	δικαί-ων	δικαί-ων
καλ-οῖς	καλ-αῖς	καλ-οῖς	δικαί-οις	δικαί-αις	δικαί-οις
καλ-οὺς	καλ-ᾶς	καλ-ᾶ	δικαί-ους	δικαί-ας	δίκαι-α
καλ-οὶ	καλ-αὶ	καλ-ᾶ	δίκαι-οι	δίκαι-αι	δίκαι-α

(βλ. § 46, 2, § 53, α, β).

§ 111. Τῶν τρικατάληκτων εἰς **-ος** ἐπιθέτων τὸ θηλυκόν :

1) κανονικῶς λήγει εἰς **-η** : σοφός, σοφή — τερπνός, τερπνή. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως **-ος** τοῦ ἄρσενικοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἢ ρ, τότε τὸ θηλυκὸν λήγει εἰς **α** μακρὸν (§ 50, 1) : νέ-ος, νέ-α — τέλει-ος, τε-λεί-α — νεκρ-ός, νεκρ-ᾶ (πλὴν ὄγδο-ος, ὄγδό-η).

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν καὶ γενικὴν τονίζεται ὅπου καὶ ὅπως τὸ ἄρσενικὸν εἰς τὰς ἰδίας πτώσεις : πλούσιαι, πλουσίων (πλούσιοι, πλουσίων) — ἀρχαῖαι, ἀρχαίων (ἀρχαῖοι, ἀρχαίων) — μικραί, μικρῶν (μικροί, μικρῶν).

§ 112. Ἐκ τῶν εἰς **-ος** ἐπιθέτων δικατάληκτα εἶναι :

1) τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν συνθέτων εἰς **-ος** : (ὁ, ἡ) ἄ-καρπος, (ὁ, ἡ) ἀ-θάνατος, (ὁ, ἡ) ἐπί-τιμος, (ὁ, ἡ) ἔν-δοξος κλπ.

2) μερικὰ ἀπλᾶ, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ειος** ἢ **-ιος** ἢ **-ιμος** : (ὁ, ἡ) βόο-ειος, (ὁ, ἡ) γαμήλ-ιος, (ὁ, ἡ) δόκ-ιμος.

3) τὰ ἐπίθετα **βάνουσσος, βάρβαρος, ἡμερος, ἡρεμος, ἡσυχος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος**.

Σημείωσις. Μερικὰ σύνθετα εἰς **-ος** εἶναι τρικατάληκτα, ὡς ἀντάξιος, ἀνταξία, ἀντάξιον — ἐναντία, ἐναντία, ἐναντίον — πάγκαλος, παγκάλη, πάγκαλον. Ὁμοίως τὰ εἰς **-ικος** παρασύνθετα : (ἐξεταστής) ἐξεταστικός, ἐξεταστική, ἐξεταστικόν — (εὐδαίμων) εὐδαιμονικός, εὐδαιμονική, εὐδαιμονικόν.

Μερικὰ δὲ ἀπλᾶ ἢ σύνθετα εἰς **-ος** εἶναι συγχρόνως τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα : ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία ἢ βέβαιος, τὸ βέβαιον — ὁ ἔρημος, ἡ ἐρήμη ἢ ἔρημος, τὸ ἔρημον — ὁ ἀναίτιος, ἡ ἀναίτια ἢ ἀναίτιος, τὸ ἀναίτιον — ὁ ἀνάξιος, ἡ ἀναξία ἢ ἀνάξιος, τὸ ἀνάξιον.

2. Συνηρημένα.

§ 113. Παραδείγματα δευτεροκλίτων συνηρημένων επιθέτων.

Ἐνικὸς

(θ. χρυσο-, χρυσαῖ-, χρυσεο-)

(θ. εὔνοο-, εὔνου-)

χρυσοῦς	χρυσῆ	χρυσούν	ὁ	ἡ	εὔνοος	τὸ	εὔνου
χρυσοῦ	χρυσῆς	χρυσοῦ	τοῦ	τῆς	εὔνου	τοῦ	εὔνου
χρυσῶ	χρυσῆ	χρυσῶ	τῶ	τῆ	εὔνω	τῶ	εὔνω
χρυσούν	χρυσῆν	χρυσούν	τὸν	τὴν	εὔνου	τὸ	εὔνου

Πληθυντικὸς

χρυσοῖ	χρυσαῖ	χρυσᾶ	οἱ	αἱ	εὔνοι	τὰ	εὔνοα
χρυσῶν	χρυσῶν	χρυσῶν	τῶν		εὔνων	τῶν	εὔνων
χρυσοῖς	χρυσαῖς	χρυσοῖς	τοῖς	ταῖς	εὔνοις	τοῖς	εὔνοις
χρυσοῦς	χρυσᾶς	χρυσᾶ	τούς	τάς	εὔνοους	τὰ	εὔνοα

(βλ. § 57 κ. ἐ.).

Παρατηρήσεις

§ 114. Τὰ τρικατάληκτα συνηρημένα εἰς -οῦς ἐπίθετα κανονικῶς σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς -ῆ: κυανοῦς, κυανῆ — χαλκοῦς, χαλκῆ. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως -οῦς τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχη ε ἢ ρ, τότε σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς -α: ἐρεοῦς, ἐρεᾶ — κεραμεοῦς, κεραμεᾶ — ἀργυροῦς, ἀργυρᾶ (πρβλ. § 111, 1).

§ 115. Δικατάληκτα συνηρημένα εἰς -οῦς ἐπίθετα εἶναι σύνθετα ἐπίθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὰς λέξεις νοῦς, πλοῦς, ῥοῦς, χροῦς: ὁ, ἡ κακόνοος, τὸ κακόνοον — ὁ, ἡ εὔπλοος, τὸ εὔπλοον — ὁ, ἡ εὔροος, τὸ εὔροον — ὁ, ἡ ἄχροος, τὸ ἄχροον.

Σημείωσις. Τὰ πολλαπλασιαστικά ἀριθμητικά εἰς -πλοῦς εἶναι τρικατάληκτα καὶ κλίνονται κατὰ τὸ συνηρημένον ἐπίθετον ὁ χρυσοῦς, ἡ χρυσῆ, τὸ χρυσούν: ἀπλοῦς, ἀπλῆ, ἀπλοῦν — διπλοῦς, διπλῆ, διπλοῦν κλπ.

§ 116. Τῶν δικατάληκτων συνηρημένων εἰς -οῦς ἐπιθέτων

1) τὸ -οα τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου μένει ἀσυναίρετον: τὰ εὐπλοα, τὰ ἄχροα.

2) ἡ ἐκ συναϊρέσεως προερχομένη κατάληξις **-οι** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς ὡς πρὸς τὸν τονισμὸν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : οἱ εὔνοι, εὐχροὶ (ὅπως π. χ. οἱ ταῦροι).

3. Ἄττικὸκλιτα.

§ 117. Παραδείγματα ἀττικοκλίτων ἐπιθέτων.

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς						
			(θ. ἰεω-)						
ὁ	ἡ	ἴλεως	τὸ	ἴλεων	οἱ	αἱ	ἴλεω	τὰ	ἴλεα
τοῦ	τῆς	ἴλεω	τοῦ	ἴλεω	τῶν		ἴλεων	τῶν	ἴλεων
τῶ	τῆ	ἴλεω	τῶ	ἴλεω	τοῖς	ταῖς	ἴλεως	τοῖς	ἴλεως
τὸν	τὴν	ἴλεων	τὸ	ἴλεων	τούς	τάς	ἴλεως	τά	ἴλεα
	ᾧ	ἴλεως	ᾧ	ἴλεων	ᾧ		ἴλεω	ᾧ	ἴλεα

Παρατηρήσεις.

§ 118. Τὰ ἀττικὸκλιτα ἐπίθετα

1) εἶναι δικατάληκτα : ὁ, ἡ ἀξιόχρεως, τὸ ἀξιόχρεων — ὁ, ἡ ἀγήρων, τὸ ἀγήρων — ὁ, ἡ ἔμπλεως, τὸ ἔμπλεων — ὁ, ἡ εὐκερως, τὸ εὐκερων· τρικατάληκτον δὲ εἶναι μόνον τὸ ἐπίθετον πλέως (πλέα, πλέων).

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ οὐδετέρου ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ω**, ἀλλὰ **-α**, ὅπως τὰ οὐδέτερα τῆς κοινῆς β' κλίσεως : τὰ ἔμπλεα (ὅπως π. χ. τὰ δίκαια).

Β') Τριτόκλιτα.

1. Φωνηεντόληκτα. Τρικατάληκτα.

§ 119. Παραδείγματα τρικατάληκτων ἐπιθέτων.

Ἐνικὸς					
εὐθύ-ς	εὐθεῖα	εὐθύ	ἡμισυ-ς	ἡμίσεια	ἡμισυ
εὐθέ-ος	εὐθείας	εὐθέ-ος	ἡμίσε-ος	ἡμισείας	ἡμίσε-ος
εὐθεῖ	εὐθεῖα	εὐθεῖ	ἡμίσει	ἡμισεία	ἡμίσει
εὐθύ-ν	εὐθεῖαν	εὐθύ	ἡμισυ-ν	ἡμίσειαν	ἡμισυ
εὐθύ	εὐθεῖα	εὐθύ	ἡμισυ	ἡμίσεια	ἡμισυ

Πληθυντικός

εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσε-α (καὶ ἡμίση)
εὐθέ-ων	εὐθειῶν	εὐθέ-ων	ἡμισέ-ων	ἡμισειῶν	ἡμισέ-ων
εὐθέ-σι	εὐθείαις	εὐθέ-σι	ἡμίσε-σι	ἡμισείαις	ἡμίσε-σι
εὐθεῖς	εὐθείας	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμισείας	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)
εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)

§ 120. Τὰ εἰς **-υς** τρικατάληκτα ἐπίθετα τὰ πλεῖστα εἶναι ὀξύτονα : (βαθύς, βαρύς, εὐρύς, παχύς, ταχύς κτλ.)· βαρύτονα δὲ εἶναι μόνον τὸ **ἡμισυς** καὶ **θῆλυς** (θήλεια, θῆλυ). Τὸ δὲ θηλυκὸν αὐτῶν σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ε**, μὲ τὴν κατάληξιν **-ια** : (βαρέ-ια) **βαρεῖα**.

§ 121. Κατὰ τὴν γ' κλίσιν κλίνονται καὶ δικατάληκτα ἐπίθετα εἰς **-υς** (γεν. **-υος** ἢ **-εος**) σύνθετα, μὲ δεῦτερον συνθετικὸν ὄνομα φωνεντόληκτον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-υς** (γεν. **-υος** ἢ **-εως**), ὡς

ὁ	ἡ	εὐβοτρυ-ς	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχυ-ς	δίπηχυ
τοῦ	τῆς	εὐβότρυ-ος	τοῦ	εὐβότρυ-ος	διπήχε-ος	διπήχε-ος
τῶ	τῆ	εὐβότρυ-ϊ	τῶ	εὐβότρυ-ϊ	διπήχει	διπήχει
τὸν	τὴν	εὐβοτρυ-ν	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχυ-ν	δίπηχυ
		κλπ.		κλπ.	κλπ.	κλπ.
οἱ	αἱ	εὐβότρυ-ες	τά	εὐβότρυ-α	διπήχεις	διπήχε-α
						(καὶ διπήχη)
τῶν		εὐβοτρύ-ων	τῶν	εὐβοτρύ-ων	διπήχε-ων	
		κλπ.		κλπ.	κλπ.	

2. Συμφωνόληκτα.

§ 122. α') Ἀφωνόληκτα.

Ἐνικός

(θ. ἀπαντ-)

(θ. χαριεντ-, χαριετ-)

ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν
ἄπαντ-ος	ἀπάσης	ἄπαντ-ος	χαριεντ-ος	χαριέσσης	χαριεντ-ος
ἄπαντ-ι	ἀπάσῃ	ἄπαντ-ι	χαριεντ-ι	χαριέσση	χαριεντ-ι
ἄπαντ-α	ἄπασαν	ἄπαν	χαριεντ-α	χαρίεσσαν	χαρίεν
ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεν	χαρίεσσα	χαρίεν

Πληθυντικός

ἅπαντ-ες	ἅπασαι	ἅπαντ-α	χαριέντ-ες	χαρίεσσαί	χαριέντ-α
ἅπάντ-ων	ἅπασῶν	ἅπάντ-ων	χαριέντ-ων	χαριεσσῶν	χαριέντ-ων
ἅπα-σι	ἅπάσαις	ἅπα-σι	χαρίε-σι	χαρίεσσαίς	χαρίε-σι
ἅπαντ-ας	ἅπάσας	ἅπαντ-α	χαριέντ-ας	χαρίεσσας	χαριέντ-α
ἅπαντ-ες	ἅπασαι	ἅπαντ-α	χαριέντ-ες	χαρίεσσαί	χαριέντ-α

Ἑνικός

Πληθυντικός

ἄκων	ἄκουσα	ἄκων	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α
ἄκοντ-ος	ἀκούσης	ἄκοντ-ος	ἄκόντ-ων	ἀκουσῶν	ἄκόντ-ων
ἄκοντ-ι	ἀκούση	ἄκοντ-ι	ἄκου-σι	ἀκούσαις	ἄκου-σι
ἄκοντ-α	ἄκουσαν	ἄκων	ἄκοντ-ας	ἀκούσας	ἄκοντ-α
ἄκων	ἄκουσα	ἄκων	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α

(βλ. § 80 κ. ἐ.).

Σημείωσις. Κατὰ τὰ ἅπας κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς, πᾶσα, πᾶν (παντός, παντί — πάντες, πάντων). (βλ. § 36, 4, ε' καὶ § 101 - § 103).

Κατὰ τὸ ἐπίθετον χαρίεις κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα ἀστεροεῖς (ἀστεροεσσα, ἀστεροέν), ἰχθυοεῖς, ὕληεις, φωνήεις (φωνήεσσα, φωνήεν) κτλ. Τούτων ἡ πληθυντικὴ δοτικὴ καὶ τὸ θηλυκὸν σχηματίζονται ἀπὸ τοῦ θέμα εἰς -ετ : (τοῖς φωνήητ-αι =) φωνήησι, (ἡ φωνήητ-ια =) φωνήησσα (βλ. § 33, 4 καὶ § 36, 4 γ').

Κατὰ τὸ ἄκων κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον ἐκὼν, ἐκοῦσα, ἐκὼν (βλ. § 36, 4 ε καὶ § 81).

§ 123. Ἀφωλόγητα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι :

1) δικατάληκτα ἐπίθετα σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἀφωλόγηκτον. Τὰ ἐπίθετα ταῦτα κλίνονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ τὸ δεύτερον συνθετικὸν των, οἶον

ὁ, ἡ ἄχαρις, τὸ ἄχαρι — τοῦ, τῆς ἀχάριτος — τόν, τὴν ἄχαριν κτλ. (βλ. § 82).

ὁ, ἡ εὐελπις, τὸ εὐελπι — τοῦ, τῆς εὐέλπιδος — τόν, τὴν εὐελπιν κτλ. — οἶ, αἶ εὐέλπιδες, τῶν εὐελπίδων κτλ.

ὁ, ἡ δίπυρος, τὸ δίπυρον κτλ. (βλ. § 82, Σημ. 1).

ὁ, ἡ μονόδουρος, τὸ μονόδουρον — τοῦ, τῆς μονόδουρος, τοῦ μονόδουρος κτλ. (βλ. § 81 κ. ἐ.).

2) μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα, οἶον

ὁ, ἡ βλάξ — τοῦ, τῆς βλακ-ὸς κτλ., ὁ, ἡ ἄρπαξ — τοῦ, τῆς ἄρπαγ-ος κτλ.

ὁ, ἡ πένης — τοῦ, τῆς πένητ-ος κτλ., ὁ, ἡ φυγάς — τοῦ, τῆς φυγάδ-ος κτλ.

ὁ, ἡ ἄπαις — τοῦ, τῆς ἄπαιδ-ος κτλ., ὁ, ἡ ἔπηλος — τοῦ, τῆς ἐπήλυδ-ος κτλ.

β') Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα.

§ 124. α'. Τρικατάληκτα.

Ἐνιχὸς

Πληθυντικὸς

(θ. μελαν-)

μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α
μέλαν-ος	μελαίνης	μέλαν-ος	μελάν-ων	μελαινῶν	μελάν-ων
μέλαν-ι	μελαίνῃ	μέλαν-ι	μέλα-σι	μελαίναις	μέλα-σι
μέλαν-α	μέλαιναν	μέλαν	μέλαν-ας	μελαίνας	μέλαν-α
μέλαν	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α

Οὕτω κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **τάλας** (τάλαινα, τάλαν)· (βλ. § 33, 35).

§ 125. Τῶν τριτοκλίτων τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν

1) λήγει πάντοτε εἰς **α** βραχύ: ταχύς, ταχειῖα — πᾶς, πᾶσα — φωνήεις, φωνήεσσα — ἐκών, ἐκουσα — τάλας, τάλαινα

2) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς ληγούσης: τῶν ταχειῶν, πασῶν, φωνηεσσῶν, ἐκουσῶν, ταλαιῶν (βλ. καὶ § 111, 2).

§ 126. β'. Δικατάληκτα.

Ἐνιχὸς

(θ. εὔδαιμων-, εὐδαιμον-)

(θ. ἄρρην-, ἄρρεν-)

ὁ	ἡ	εὔδαιμων	τὸ	εὐδαιμον	ὁ	ἡ	ἄρρην	τὸ	ἄρρεν
τοῦ	τῆς	εὔδαιμον-ος	τοῦ	εὐδαιμόν-ος	τοῦ	τῆς	ἄρρεν-ος	τοῦ	ἄρρεν-ος
τῷ	τῇ	εὔδαιμον-ι	τῷ	εὐδαιμόν-ι	τῷ	τῇ	ἄρρεν-ι	τῷ	ἄρρεν-ι
τὸν	τὴν	εὔδαιμον-α	τὸ	εὐδαιμον	τὸν	τὴν	ἄρρεν-α	τὸ	ἄρρεν
ᾧ		εὐδαιμον			ᾧ		ἄρρεν		

Πληθυντικός

οί	αί	εὐδαίμον-ες	τὰ	εὐδαίμον-α	οί	αί	ἄρρεν-ες	τὰ	ἄρρεν-α
τῶν		εὐδαιμόν-ων			τῶν		ἄρρέν-ων		
τοῖς	ταῖς	εὐδαίμο-σι	τοῖς	εὐδαίμο-σι	τοῖς	ταῖς	ἄρρε-σι	τοῖς	ἄρρε-σι
τούς	τάς	εὐδαίμον-ας	τὰ	εὐδαίμον-α	τούς	τάς	ἄρρεν-ας	τὰ	ἄρρεν-α
ᾧ		εὐδαίμον-ες	ᾧ	εὐδαίμον-α	ᾧ		ἄρρεν-ες	ᾧ	ἄρρεν-α

Ἐνικός

Πληθυντικός

ὁ	ἡ	ἀπάτωρ	τὸ	ἀπάτορ	οἱ	αἱ	ἀπάτορ-ες	τὰ	ἀπάτορ-α
τοῦ	τῆς	ἀπάτορ-ος	τοῦ	ἀπάτορ-ος	τῶν		ἀπατόρ-ων		
τῷ	τῇ	ἀπάτορ-ι	τῷ	ἀπάτορ-ι	τοῖς	ταῖς	ἀπάτορ-σι	τοῖς	ἀπάτορ-σι
τόν	τήν	ἀπάτορ-α	τὸ	ἀπάτορ	τούς	τάς	ἀπάτορ-ας	τὰ	ἀπάτορ-α
ᾧ		ἀπάτορ*			ᾧ		ἀπάτορ-ες	ᾧ	ἀπάτορ-α

§ 127. Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἐνρινόληκτον ἢ ὑγρόληκτον, οἷον

ὁ	ἡ	μάκαρ,	τοῦ	τῆς	μάκαρ-ος, κτλ.
ὁ	ἡ	ὑψαύχην,	τοῦ	τῆς	ὑψαύχεν-ος, κτλ.
ὁ	ἡ	μακρόχειρ,	τοῦ	τῆς	μακρόχειρ-ος, κτλ.

§ 128. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα

1) τὴν ἐνικήν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν πάντα ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα, καὶ ἂν εἶναι διπλόθεμα, ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ᾧ μέλαν, ᾧ τάλαν — (ἐλεήμων, τὸ ἐλεῆμον) ᾧ ἐλεῆμον — (νοήμων, τὸ νοῆμον) ᾧ νοῆμον — (ἄρρην, ἄρρεν-ος) ᾧ ἄρρεν — (ἀπάτωρ, ἀπάτορ-ος) ᾧ ἀπάτορ.

2) ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ων τὰ πλεῖστα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὴν ἐνικήν κλητικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου : (ὁ, ἡ εὐγνώμων) ᾧ εὐγνωμον, τὸ εὐγνωμον (ὁ, ἡ εὐσχήμων) ᾧ εὐσχημον, τὸ εὐσχημον ἄλλὰ (ὁ, ἡ ἀμνήμων) ᾧ ἀμνήμον, τὸ ἀμνήμον (ὁ, ἡ μεγαλόφρων) ᾧ μεγαλόφρον, τὸ μεγαλόφρον.

* « αἱ δὲ εἰς -ορ ὑπὲρ δύο συλλαβὰς κλητικαὶ ἐν ταύτῃ τῇ συλλαβῇ φυλάττουσι τὸν τόνον, ἐν ἣ συλλαβῇ ἔχει αὐτὸν ἡ εὐθεΐα ». Ἡρφιδιανός, Α, σελ. 419, 13 - 16.

γ') Σιγμόληκτα.

§ 129. Τὰ σιγμόληκτα τριτόκλητα επίθετα εἶναι πάντα δικατάληκτα, διπλόθεμα, εἰς **-ης** τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ εἰς **-ες** τὸ οὐδέτερον, σύνθετα δὲ τὰ πλεῖστα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐδέτερον σιγμόληκτον εἰς **-ος** ἢ ῥῆμα : ὁ, ἡ ὑγιής, τὸ ὑγιές — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές (εὐ, γένος) — ὁ, ἡ πλήρης, τὸ πλήρες — ὁ, ἡ εὐσεβής, τὸ εὐσεβές (εὐ, σέβομαι) — ὁ, ἡ ἀμελής, τὸ ἀμελές (ἀ, μέλει) — ὁ, ἡ εὐώδης, τὸ εὐώδες (εὐ, ὄζω, θ. ὀδ-).

Παραδείγματα.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. ἐπιμελησ-, ἐπιμελεσ-)

ὁ	ἡ	ἐπιμελής	τὸ	ἐπιμελές	οἱ	αἱ	ἐπιμελεῖς	τὰ	ἐπιμελῆ
τοῦ	τῆς	ἐπιμελοῦς	τοῦ	ἐπιμελοῦς	τῶν				ἐπιμελῶν
τῶ	τῇ	ἐπιμελεῖ	τῶ	ἐπιμελεῖ	τοῖς	ταῖς	ἐπιμελέσι	τοῖς	ἐπιμελέσι
τόν	τήν	ἐπιμελεῖ	τὸ	ἐπιμελές	τούς	τάς	ἐπιμελεῖς	τὰ	ἐπιμελῆ
		ᾧ	ἐπιμελές		ᾧ	ἐπιμελεῖς	ᾧ	ἐπιμελῆ	

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. εὐήθησ-, εὐήθεσ-)

ὁ	ἡ	εὐήθης	τὸ	εὐήθες	οἱ	αἱ	εὐήθεις	τὰ	εὐήθη
τοῦ	τῆς	εὐήθους	τοῦ	εὐήθους	τῶν				εὐήθων
τῶ	τῇ	εὐήθει	τῶ	εὐήθει	τοῖς	ταῖς	εὐήθεσι	τοῖς	εὐήθεσι
τόν	τήν	εὐήθη	τὸ	εὐήθες	τούς	τάς	εὐήθεις	τὰ	εὐήθη
		ᾧ	εὐήθες		ᾧ	εὐήθεις	ᾧ	εὐήθη	

Παρατηρήσεις.

§ 130. Τὰ εἰς **-ης**, **-ες** σιγμόληκτα τριτόκλητα επίθετα

1) ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζουν μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους:

2) τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους τὴν μὲν ἐνικὴν κλητικὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενές θέμα, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν : ὁ, ἡ εὐσεβής, ᾧ εὐσεβές — (οἱ, αἱ εὐγενεῖς) τούς, τάς εὐγενεῖς:

3) τὰ βαρύτερα εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ

θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου ἀναβιβάζουσιν τὸν τόνον, εἰς δὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν παντὸς γένους τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν παρὰ τὸν κανόνα : ὁ, ἡ συνή-
θης, ὦ σύνθηες, τὸ σύνθηες — ὁ, ἡ αὐτάρκης, ὦ αὐταρκες, τὸ αὐταρκες
— οἱ, αἱ πλήρεις, τὰ πλήρη, τῶν πλήρων (ἐκ τοῦ πληρέσ-ων, πλη-
ρέ-ων) — οἱ, αἱ εὐμεγέθεις, τὰ εὐμεγέθη, τῶν εὐμεγέθων (ἐκ τοῦ
εὐμεγεθέσ-ων, εὐμεγεθέ-ων) (βλ. § 25).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς 1. Τονίζονται κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρ-
σενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὸ οὐδέτερον τὰ σύνθετα ὅσα λήγουν εἰς **-ώδης,**
-ώλης καὶ **-ήρης** : εὐώδης, ὦ εὐῶδες, τὸ εὐῶδες—ἐξώλης, ὦ ἐξῶλες, τὸ ἐξῶλες
—ξιφήρης, ὦ ξιφήρες, τὸ ξιφήρες.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς 2. Ἐπίθετον εἰς **-ης** ἀρχῆθεν ἦτο καὶ ἡ λέξις ἡ τριήρης (τῆς
τριήρους, τῇ τριήρει, τὴν τριήρη, ὦ τριήρες — αἱ τριήρεις, τῶν τριήρων, ταῖς τριή-
ρεσι, τὰς τριήρεις), ἐγένετο δὲ οὐσιαστικὸν ἡ λέξις αὕτη κατὰ παράλειψιν τῆς λέ-
ξεως ναῦς.

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα.

§ 131. Συνήθη ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι πέντε :
μέγας, πολὺς, πρᾶος, σῶος ἢ σῶς καὶ **φροῦδος**.

Ἐ ν ι κ ὸ ς

Π λ η θ υ ν τ ι κ ὸ ς

(θ. μεγα- καὶ μεγαλο-)

μέγας	μεγάλῃ	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
μεγάλου	μεγάλῃς	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
μέγα-ν	μεγάλῃν	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
ὦ μέγα ἢ μεγάλε	μεγάλῃ	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα

(θ. πολυ- καὶ πολλο-)

πολὺς	πολλῇ	πολὺ	πολλοὶ	πολλαὶ	πολλά
πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
πολλῳ	πολλῇ	πολλῳ	πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς
πολύ-ν	πολλῇν	πολὺ	πολλούς	πολλάς	πολλά
πολύ	πολλῇ	πολὺ	πολλοὶ	πολλαὶ	πολλά

(θ. πραο- και πραε-)

πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πραέα
πράου	πραείας	πράου	πραέων	πραειῶν	πραέων
πράω	πραεῖα	πράω	πραέσι	πραεῖαις	πραέσι
πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον	πράους	πραείας	πραέα
	κτλ.			κτλ.	

ὁ σῶς ἡ σῶς τὸ σῶν οἱ σῶ αἰ σῶ τὰ σᾶ
 τὸν σῶν τὴν σῶν τὸ σῶν τοὺς σῶς τὰς σῶς τὰ σᾶ

Οἱ ἄλλοι τύποι ἀναπληροῦνται ὑπὸ τοῦ ὀμαλοῦ σῶος, σῶα, σῶων.

Τὸ δὲ **φρουῶδος**, **φρουῶδη** (καὶ **φρουῶδος**), **φρουῶδον** εἶναι ἐλλειπτικὸν καὶ εὐρίσκεται μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ.

Π α ρ ἄ ρ τ η μ α .

Κλίσις τῶν μετοχῶν.

§ 132. Πᾶσαι αἰ μετοχαὶ εἶναι τρικατάληκτοι καὶ (ὅπως τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων) τὸ μὲν θηλυκὸν των κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν τρίτην (πρβλ. § 109, 1).

§ 133. Αἱ δευτερόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν πᾶσαι εἰς **-μένος**, **-μένη**, **-μένον** : *γραφόμενος*, *γραφομένη*, *γραφόμενον* — *γεγραμμένος*, *γεγραμμένη*, *γεγραμμένον* (βλ. § 110, καλός, καλή, καλόν).

§ 134. Αἱ τριτόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν

1) εἰς **-ᾶς**, **ᾶσά**, **-ᾶν** : *λούσας*, *λούσασα*, *λοῦσαν* (τοῦ λούσαντ-ος, τῆς λουσάσης, τοῦ λούσαντ-ος κτλ., ὡ λούσας, ὡ λούσασα, ὡ λοῦσαν — οἱ λούσαντ-ες, αἱ λούσασαι, τὰ λούσαντ-α, τοῖς λούσασι κτλ.) (βλ. § 125, ἄπας).

2) εἰς **-εῖς**, **-εῖσα**, **-έν** : *παιδευθεῖς*, *παιδευθεῖσα*, *παιδευθέν* (τοῦ παιδευθέντ-ος, τῆς παιδευθεισης κτλ., ὡ παιδευθεῖς, ὡ παιδευθεῖσα, ὡ παιδευθέν — οἱ παιδευθέντ-ες, αἱ παιδευθεῖσαι, τὰ παιδευθέντ-α, τοῖς παιδευθεῖ-σι κτλ.) (πρβλ. § 122, χαρίεις).

3) εἰς **-ούς**, **-οῦσα**, **-όν** : *διδούς*, *διδούσα*, *διδόν* (τοῦ διδόντ-ος, τῆς διδούσης, τοῦ διδόντ-ος κτλ., ὡ διδούς, ὡ διδούσα, ὡ διδόν — οἱ

διδόντ-ες, αἱ διδοῦσαι, τὰ διδόντ-α, τοῖς διδοῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80), ὀδοῦς, ὀδόντ-ος)·

4) εἰς **-ύς, -ῦσα, -ύν** : ἀπολλύς, ἀπολλῦσα, ἀπολλύν (τοῦ ἀπολλύντ-ος, τῆς ἀπολλύσης, τοῦ ἀπολλύντ-ος κτλ., ὦ ἀπολλύς, ὦ ἀπολλῦσα, ὦ ἀπολλύν — οἱ ἀπολλύντ-ες, αἱ ἀπολλῦσαι, τὰ ἀπολλύντ-α, τοῖς ἀπολλῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80, ἀνδριάς, καί § 122)·

5) εἰς **-ων, -ουσα, -ον** (ἢ **-ῶν, -ῶσα, -ῶν ἢ -ῶν, -οῦσα, -οῦν**) : γράφω, γράφουσα, γράφον (τοῦ γράφοντ-ος, τῆς γραφούσης, τοῦ γράφοντ-ος κτλ., ὦ γράφω, ὦ γράφουσα, ὦ γράφον, — οἱ γράφοντ-ες, αἱ γράφουσαι, τὰ γράφοντ-α, τοῖς γράφου-σι κτλ.) (βλ. § 122, ἄκων) — τιμῶν (τιμῶντ-ος), τιμῶσα (τιμώσης), τιμῶν (τιμῶντ-ος) (πρβλ. § 82, Σημ. 2, Ξενοφῶν) — καλῶν (καλοῦντ-ος), καλοῦσα (καλούσης) καλοῦν (καλοῦντ-ος)·

6) εἰς **-ώς, -υῖα, -ός** : λελυκώς, λελυκυῖα, λελυκός.

(θ. λελυκωσ-)	(θ. λελυκυσ-)	(θ. λελυκωσ-, λελυκοτ-)
λελυκώς	λελυκυῖα	λελυκός
λελυκότη-ος	λελυκυῖας	λελυκότη-ος
λελυκότη-ι	λελυκυῖα	λελυκότη-ι
λελυκότη-α	λελυκυῖαν	λελυκός
ὦ λελυκώς	ὦ λελυκυῖα	ὦ λελυκός
λελυκότη-ες	λελυκυῖαι	λελυκότη-α
λελυκότη-ων	λελυκυῖων	λελυκότη-ων
λελυκότη-σι	λελυκυῖαις	λελυκότη-σι
κτλ.	κτλ.	κτλ.

7) εἰς **-ώς, -ῶσα, ῶς** : ἐστώς, ἐστῶσα, ἐστῶς (τοῦ ἐστῶτ-ος, τῆς ἐστῶσης, τοῦ ἐστῶτ-ος κτλ., ὦ ἐστῶς, κτλ., τοῖς ἐστῶσι κτλ.) (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Ἡ **λύσσα** ἐκ τοῦ ἢ **λυσάντ-ια**, ἢ **παιδευθεῖσα** ἐκ τοῦ ἢ **παιδευθέντ-ια**, ἢ **διδούσα** ἐκ τοῦ ἢ **διδόντ-ια**, ἢ **ἀπολλῦσα** ἐκ τοῦ ἢ **ἀπολλύντ-ια**, ἢ **γράφουσα** ἐκ τοῦ ἢ **γραφόντ-ια** (βλ. § 36, 4, ε'), ἢ **λελυκυῖα** ἐκ τοῦ ἢ **λελυκῦσ-ια** (βλ. § 33, 3) — **τοῖς λύσασι, τοῖς παιδευθεῖσι, τοῖς διδοῦσι** κτλ. ἐκ τοῦ **λύσαντ-σι, παιδευθέντ-σι, δίδοντ-σι** κτλ. (βλ. § 33, 5).

§ 135. Ἡ ἐνική κλητικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ (ὅπως καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδέτερου) τῶν τριτοκλίτων μετοχῶν εἶναι πάντοτε ὁμοία μετὴν ὀνομαστικῆν : ὁ γράφας — ὦ γράφας, ὁ λυθείς — ὦ λυθείς κτλ.

4. Παραθετικά.

§ 136. Ἡ ιδιότης ἢ ποιότης, τὴν ὁποῖαν δηλοῖ ἐν ἐπίθετον, δυναται νὰ ὑπάρχη εἰς περισσώτερα τοῦ ἑνός ὄντα, ἀλλ' εἰς διάφορον βαθμόν : **λευκός** ὁ ἄρτος, **λευκή** ἡ χιών, **λευκόν** τὸ ὄστουν.

1) Ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει ἀπλῶς τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα, λέγεται ἐπίθετον **θετικοῦ βαθμοῦ** ἢ **θετικόν** : ὁ **ὑψηλός** Ὀλυμπος.

2) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτερον βαθμόν **ἐν συγκρίσει** πρὸς ἓν ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδές ἢ ἑτεροειδές ἢ **ἐν συγκρίσει** πρὸς **πολλὰ** ἄλλα, ὡς ἐν τι λαμβανόμενα, λέγεται ἐπίθετον **συγκριτικοῦ βαθμοῦ** ἢ **συγκριτικόν** : ὁ Ὀλυμπος ἐστὶν **ὑψηλότερος** τῆς Ὀσσης — ἵππος **λευκότερος** χιόνος — χρυσός δὲ **κρείσσων** μυρίων λόγων βροτοῖς.

3) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτατον βαθμόν **καθ' ἑαυτὸ** ἢ **ἐν συγκρίσει** πρὸς **πάντα τὰ ἄλλα** ὁμοειδῆ ὄντα, λέγεται ἐπίθετον **ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ** ἢ **ὑπερθετικόν** : ὁ **ὑψηλότερος** Ὀλυμπος — ὁ Ὀλυμπος ἐστὶ τὸ **ὑψηλότερον** πάντων τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος.

§ 137. Τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ ὑπερθετικὸν ἑνός ἐπιθέτου ὁμοῦ λέγονται μὲ ἐν ὄνομα **παραθετικά** τοῦ ἐπιθέτου· διακρίνονται δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς καταλήξεως αὐτῶν.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν παραθετικῶν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι **-τερος**, (**-τέρα**, **-τερον**) διὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ **-τατος**, (**-τάτη**, **-τατον**) διὰ τὸ ὑπερθετικόν.

α') Ὁ μ α λ ά π α ρ α θ ε τ ι κ ά.

§ 138. Τὰ παραθετικά παντὸς ἐπιθέτου κανονικῶς σχηματίζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ, ἀφοῦ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ (τοῦ ἀρσενικοῦ γένους) προστεθοῦν αἱ παραθετικά καταλήξεις, οἷον :

ξηρός	(θ. ξηρο-)	ξηρό-τερος	ξηρό-τατος
βραχύς	(θ. βραχυ-)	βραχύ-τερος	βραχύ-τατος
ὑγιής	(θ. ὑγιεσ-)	ὑγιέσ-τερος	ὑγιέσ-τατος
χαρίεις	(θ. χαριεσ-)	χαριέσ-τερος,	χαριέσ-τατος

§ 139. Τοῦ θέματος τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων ὁ χαρακτήρ **ο**, ἐὰν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα, μετὰ τὴν προσθήκην τῶν παραθετικῶν καταλήξεων ἐκτείνεται εἰς **ω** (§ 32, 6) :

νέος	(θ. νεο-)	νεώ-τερος	νεώ-τατος *
σοφός	(θ. σοφο-)	σοφώ-τερος	σοφώ-τατος
ικανός	(θ. ἰκᾶνο-)	ικανώ-τερος	ικανώ-τατος
ἡσυχος	(θ. ἡσῦχο-)	ἡσυχώ-τερος	ἡσυχώ-τατος
τίμιος	(θ. τιμῖο-)	τιμιώ-τερος	τιμιώ-τατος
Ἀλλὰ ἀνιαρός		ἀνιαρό-τερος	ἀνιαρό-τατος
ἰσχυρός		ἰσχυρό-τερος	ἰσχυρό-τατος
λιτός		λιτό-τερος	λιτό-τατος
ἐντίμιος		ἐντιμό-τερος	ἐντιμό-τατος
ἀκινδύνος		ἀκινδυνό-τερος	ἀκινδυνό-τατος
εὐθυμός		εὐθυμό-τερος	εὐθυμό-τατος
ἄλυπος		ἄλυπό-τερος	ἄλυπό-τατος
ἐλαφρὸς		ἐλαφρό-τερος	ἐλαφρό-τατος
σεμνός		σεμνό-τερος	σεμνό-τατος
ἐνδοξος		ἐνδοξό-τερος	ἐνδοξό-τατος (βλ. § 11,2).

§ 140. Πολλῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά σχηματίζονται οὐχὶ κανονικῶς διὰ τῆς προσθήκης μόνον τῶν παραθετικῶν καταλήξεων **-τερος** καὶ **-τατος** εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ παραθετικά ἄλλων ἐπιθέτων (πρβλ. νῦν : ἐλαφρὸς — **ἐλαφρῦ-τερος** ἀντὶ ἐλαφρό-τερος, κατὰ τὸ **βαρῦ-τερος**, γλυκὺς — **γλυκό-τερος** ἀντὶ γλυκύ-τερος, κατὰ τὸ **πικρό-τερος**). Οὕτω :

1) τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ων**, **-ον**, γεν. **-ονος** τριτοκλίτων ἐπιθέτων καὶ τῶν ἐπιθέτων **ἄσμενος** (= εὐχαριστημένος), **ἔρρωμένος** (= δυνατός) καὶ **πένης** (= πτωχός) σχηματίζονται εἰς **-έστερος** **-έστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ης**, **-ες** σιγμολήκτων) :

εὐδαίμων	(θ. εὐδαιμον-)	εὐδαιμον-έσ-τερος	εὐδαιμον-έσ-τατος
ἄσμενος	(Ἰ. ἀσμενο-)	ἄσμεν-έσ-τερος	ἄσμεν-έσ-τατος
ἔρρωμένος	(θ. ἔρρωμενο-)	ἔρρωμεν-έσ-τερος	ἔρρωμεν-έσ-τατος
πένης	(θ. πενητ-)	πεν-έσ-τερος	πεν-έσ-τατος

* Τὰ ἐπίθετα **κενός** καὶ **στενός** ἀρχῆθεν ἦσαν **κεινός**, **στεινός** καὶ δι' αὐτὸ τὰ ἀρχικά παραθετικά τῶν εἶναι **κενότερος**, **στενότερος** κτλ.

Ὅμοιως σχηματίζονται τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἀπλοῦς** καὶ τῶν ἐπιθέτων τῶν συνθέτων μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα **νοῦς** :

ἀπλοῦς	(θ. ἀπλοο-)	ἀπλοῦς-τερος	ἀπλοῦς-τατος
		(ἐκ τοῦ ἀπλο-έσ-τερος	ἀπλο-έσ-τατος)
εὔνοος	(θ. εὔνοο-)	εὔνοος-τερος	εὔνοος-τατος
		(ἐκ τοῦ εὔνο-έσ-τερος	εὔνο-έσ-τατος)

2) τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **παλαιός** σχηματίζονται οὐχὶ μὲ τὸ θέμα αὐτοῦ **παλαιο-**, ἀλλὰ μὲ θέμα τὸ ἐπίρρημα **πάλαι** : **παλαί-τερος**, **παλαί-τατος** (πρβλ. **ἄνω** — **ἄνω-τερος**). Κατὰ δὲ τὰ παραθετικά ταῦτα τοῦ **παλαιός** ἐσχηματίσθησαν κατόπιν (μὲ ἀποκοπὴν τοῦ χαρακτῆρος **ο** τοῦ θέματος) καὶ τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

γεραῖος	(γεραί-τερος	γεραί-τατος)
σχολαῖος	(σχολαί-τερος	σχολαί-τατος)

Κατὰ ταῦτα δὲ κατόπιν ἐσχηματίσθησαν τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

ὄψιος	(ὄψι-αί-τερος	ὄψι-αί-τατος)
ἴδιος	(ἴδι-αί-τερος	ἴδι-αί-τατος ἀλλὰ καὶ
	ἰδιώ-τερος	ἰδιώ-τατος)
ἴσος	(ἴσ-αί-τερος	ἴσ-αί-τατος)

3) τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων **ἄρπαξ**, **βλάξ**, **λάλος** (=φλύαρος), **κλέπτης** καὶ **πλεονέκτης** σχηματίζονται εἰς **-ίστερος**, **-ίστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἄχαρις** — **ἄχαρις-τερος**, **ἄχαρις-τατος**) :

ἄρπαξ	(θ. ἄρπαγ-)	ἄρπαγ-ίστερος	ἄρπαγ-ίστατος
βλάξ	(θ. βλακ-)	βλακ-ίστερος	βλακ-ίστατος
λάλος	(θ. λαλο-)	λαλ-ίστερος	λαλ-ίστατος
κλέπτης	(θ. κλεπτα-)	κλεπτι-ίστερος	κλεπτι-ίστατος
πλεονέκτης	(θ. πλεονεκτα-)	πλεονεκτι-ίστερος	πλεονεκτι-ίστατος

Σημείωσις. Τοῦ ἐπιθέτου **φίλος** τὰ παραθετικά εἶναι καὶ **φίλ-τερος** καὶ μᾶλλον **φίλος**—**φίλ-τατος** καὶ μάλιστα **φίλος**.

β') Ἀνώμαλα παραθετικά.

§ 141. Μερικῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά ἔχουν καταλήξεις οὐχὶ **-τερος**, **-τατος**, ἀλλὰ **-ίων**, **-ιον** εἰς τὸ συγκριτικὸν καὶ **-ιστος**, **-ίστη**, **-ιστον** εἰς τὸ ὑπερθετικόν.

Οὕτω μὲ διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις καὶ ἀνωμαλίας σχηματίζονται τὰ παραθετικά τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων :

αἰσχροῦς	ὁ, ἡ αἰσχίων	τὸ αἰσχιον	(θ. αἰσχ-)	αἰσχιστος
ἐχθροῦς	ὁ, ἡ ἐχθίων	τὸ ἐχθιον	(θ. ἐχθ-)	ἐχθιστος
ἡδύς	ὁ, ἡ ἡδίων	τὸ ἡδιον	(θ. ἡδ-)	ἡδιστος
καλοῦς	ὁ, ἡ καλλίων	τὸ κάλλιον	(θ. καλλ-)	κάλλιστος
μέγας	ὁ, ἡ μεζίων	τὸ μεζιον	(ἐκ τοῦ μέγ-ιων)	μέγιστος
ῥάδιος	ὁ, ἡ ῥάων	τὸ ῥᾶον	(θ. ῥα-)	ῥᾶστος
ταχύς	ὁ, ἡ θάττων	τὸ θᾶιτον	(θ. θαχ-)	τάχιστος
ἀγαθός	ὁ, ἡ ἀμείνων	τὸ ἄμεινον	(θ. ἀμειν-)	ἄριστος
	ὁ, ἡ βελτίων	τὸ βέλτιον	(θ. βελτ-)	βέλτιστος
	ὁ, ἡ κρεῖττων	τὸ κρεῖττον	(θ. κρετ-)	κράτιστος
			(προβλ. κράτος)	
	ὁ, ἡ λῶων	τὸ λῶον	(θ. λω-)	λῶστος
κακός	ὁ, ἡ κακίων	τὸ κάκιον	(θ. κακ-)	κάκιστος
	ὁ, ἡ χείρων	τὸ χεῖρον	(θ. χειρ-)	χείριστος
	ὁ, ἡ ἥττων	τὸ ἥττον	(θ. ἡκ-)	ἐπίρρ. ἥκιστα
μικρός	μικρότερος			μικρότατος
	ὁ, ἡ ἐλάττων	τὸ ἔλαττον	(θ. ἐλάχ-)	ἐλάχιστος
ὀλίγος	ὁ, ἡ μείων	τὸ μεῖον	(θ. μει-)	ὀλίγιστος
	ὁ, ἡ ἥττων	τὸ ἥττον	(θ. ἡκ.)	ἐπίρρ. ἥκιστα
πολύς	ὁ, ἡ πλέων	τὸ πλέον	(θ. πλε-)	πλείστος

γεν. τοῦ πλείονος καὶ τοῦ πλέονος.

§ 142. Τὰ εἰς -ίων (-ων), -ιον (-ον) συγκριτικὰ κλίνονται κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα :

Ἐνικὸς

(θ. ἀμεινων-, ἄμεινον- καὶ ἀμεινοσ-)

ὁ,	ἡ	ἀμείνων	τὸ	ἄμεινον
τοῦ,	τῆς	ἀμείνον-ος	τοῦ	ἄμείνον-ος
τῶ,	τῇ	ἀμείνον-ι	τῶ	ἀμείνον-ι
τόν,	τήν	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω	τὸ	ἄμεινον
	ᾧ	ἄμεινον	ᾧ	ἄμεινον

Πληθυντικός

οί, αἱ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	τὰ ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
τῶν	ἀμεινόν-ων	τῶν ἀμεινόν-ων
τοῖς, ταῖς	ἀμείνο-σι	τοῖς ἀμείνο-σι
τούς, τὰς	ἀμείνον-ας ἢ ἀμείνους	τὰ ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
ὧ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	ὧ ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω

(πρβλ. § 126, εὐδαίμων).

Σημείωσις. Οἱ τύποι **ἀμείνω, ἀμείνους** σχηματίζονται ἀπὸ τὸ σιγμόληκτον θέμα **ἀμεινοσ-** (ἀμεινοσ-α, ἀμεινοσ-ες βλ. 33, 3).

γ') Παραθετικά περιφραστικά καὶ ἔλλειπτικά.

§ 143. Παραθετικά ἐπιθέτων σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ διὰ περιφράσεως, ἤτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μᾶλλον** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μάλιστα** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου : σοφός — **μᾶλλον** σοφός — **μάλιστα** σοφός (πρβλ. νῦν : πιὸ σοφός, πάρα πολὺ σοφός) (βλ. καὶ § 140, 3, Σημ.).

Περιφραστικῶς σχηματίζουσι τὰ παραθετικά

1) κανονικῶς αἱ μετοχαί : **συμφέρων** — **μᾶλλον** συμφέρων — **μάλιστα** συμφέρων

2) συνήθως μονοκατάληκτα ἐπίθετα : **εὐελπὺς** — **μᾶλλον** εὐελπὺς — **μάλιστα** εὐελπὺς κτλ.

§ 144. Πολλὰ ἐπίθετα, ἐπειδὴ δηλοῦν ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βαθμούς, δὲν ἔχουσι παραθετικά. Τοιαῦτα ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν εἶναι ὅσα δηλοῦν

1) ὕλην : **χαλκοῦς, ξύλινος**

2) καταγωγὴν ἢ συγγένειαν : **πατρικός, μητρῶος, παππῶος, ἀδελφικός, παιδικός**

3) τόπον ἢ χρόνον : **γήινος, θαλάσσιος, ἡμερινός, νυκτερινός**

4) μέτρον : **σπιθαμιαίος, δίτηχυς**.

Ἐπίσης πολλὰ σύνθετα μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὸ ἐπίθετον **πᾶς** ἢ τὸ στερητικὸν **ἀ-** : **πάντιμος, πάγκαλος** — **ἀθάνατος, ἄνπνος**.

§ 145. Μερικῶν ἐπιθέτων ἔλλειπει τὸ θετικὸν ἢ ἐκτὸς τοῦ θετικοῦ ἔλλειπει καὶ τὸ ἕτερον τῶν παραθετικῶν. Τοῦτο συμβαίνει πρὸ πάντων εἰς ἐπίθετα, τὰ ὅποια παράγονται ἀπὸ ἐπιρρήματα ἢ προθέσεις :

(ἄνω)	ἀνώ-τερος	ἀνώ-τατος
(κάτω)	κατώ-τερος	κατώ-τατος
(πρό)	πρό-τερος	(πρῶτος)
(ὑπέρ)	ὑπέρ-τερος	ὑπέρ-τατος
—	ὑστερος	ὑστατος
(ἐπικρατῶν)	ἐπικρατέστερος	
(προτιμώμενος)	προτιμώ-τερος	
—		ὑπατος
—	—	ἔσχατος

δ') Παραθετικά ἐπιρρήματα.

§ 146. Παραθετικά σχηματίζουν καὶ πλεῖστα ἐπιρρήματα, πρὸ πάντων ὅσα παράγονται ἀπὸ ἐπιθέτα, καθὼς καὶ ὅσα ἔχουν τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

1) Τῶν ἐπιρρημάτων, τὰ ὅποια παράγονται ἐξ ἐπιθέτων, παραθετικὸν συγκριτικοῦ μὲν βαθμοῦ εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὑπερθετικοῦ δὲ βαθμοῦ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ ὑπερθετικοῦ αὐτοῦ :

(δίκαιος)	δικαίως	δικαιότερον	δικαιοτάτα
(σαφής)	σαφῶς	σαφέστερον	σαφέστατα
(ἡδύς)	ἡδέως	ἡδιον	ἡδιστα

Οὕτω καὶ

(ἀγαθός) εὖ — ἄμεινον, βέλτιον, κρεῖττον — ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα
 (ὀλίγος) ὀλίγον — ἔλαττον, μείον, ἥττον — ἐλάχιστα, ἥκιστα
 (πολὺς) πολὺ, μάλα — πλεόν, μᾶλλον — πλεῖστον, πλεῖστα, μάλιστα.

2) Τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων τὰ παραθετικά σχηματίζονται συνήθως μὲ τὰς καταλήξεις **-τέρω, -τάτω**, τῶν δὲ χρονικῶν μὲ τὰς καταλήξεις **-τερον, -τατα** :

ἄνω	—	ἀνωτέρω	ἀνωτάτω
κάτω	—	κατωτέρω	κατωτάτω
πέρα	—	περαιτέρω	—
ἐγγύς	—	ἐγγυτέρω	ἐγγυτάτω καὶ
	—	ἐγγύτερον	ἐγγύτατα
πόρρω	—	πορρωτέρω	πορρωτάτω
πρωὴ ἢ πρῶ	—	πρωιαίτερον	πρωιαίτατα καὶ
		πρωαίτερον	πρωαίτατα (πρβλ. § 140, 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 147. Ἀντωνυμίαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων: **ἐκεῖνος** γράφει (π.χ. ὁ Πλάτων)—**τοιοῦτος ἦν Ἀριστείδης** (δηλ. δίκαιος).

Αἱ ἀντωνυμίαι εἶναι ἑνέα εἰδῶν : προσωπικαί, δεικτικαί, ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ, κτητικαί, αὐτοπαθεῖς, ἀλληλοπαθεῖς, ἐρωτηματικαί, ἀόριστοι καὶ ἀναφορικαί.

Σημείωσις. Πολλοὶ τύποι τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι οἱ ἴδιοι μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς νέας γλώσσης, οἱ πλείστοι δὲ διαφέρουν.

α') Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 148. Προσωπικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου, ἤτοι ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ (**ἐγώ**, πρῶτον πρόσωπον), ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ λόγος (**σύ**, δεῦτερον πρόσωπον) καὶ ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται ὁ λόγος (**ὄδε**, **οὗτος** κτλ., τρίτον πρόσωπον).

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.	α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.
ἐγώ	σύ	—	ἡμεῖς	ὑμεῖς	(σφεῖς)
ἐμοῦ, μου	σοῦ, σου	(οὔ)	ἡμῶν	ὑμῶν	(σφῶν)
ἐμοί, μοι	σοί, σοι	οἶ, οἱ	ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι(ν)
ἐμέ, με	σέ, σε	(ἐ)	ἡμᾶς	ὑμᾶς	(σφᾶς)

(Δυϊκός : α' προσ. *νώ, νῶν*, — β' προσ. *σφῶ, σφῶν*· βλ. § 20, 1).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τύπων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου εὐχρηστοὶ εἶναι κυρίως οἱ τύποι τῆς δοτικῆς οἶ, οἱ — σφίσιν. Ἀντὶ τῆς ἐλλειπούσης ἐνικῆς ὀνομαστικῆς αὐτῆς γίνεται χρῆσις τῶν δεικτικῶν *ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος*, ἀντὶ δὲ τῶν πλαγίων πτώσεων αὐτῆς γίνεται συνήθως χρῆσις τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας.

Ὅταν πρὸς ἔμφασιν προσιθεται εἰς τοὺς τύπους τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τὸ (ἐγκλιτικὸν) μόριον *γέ*, τότε οἱ τύποι τοῦ ἐνικοῦ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' προσώπου τονίζονται ὡς ἐξῆς: *ἔγωγε, ἐμοῦγε, ἐμοιγε, ἐμέγε*.

6') Δεικτικά άντωνυμιαί.

§ 149. Δεικτικά λέγονται αί άντωνυμιαί, αί όποιαί δηλοϋν δεΐξιν.

Δεικτικά άντωνυμιαί τῆς άρχαίας γλώσσης εΐναι αί εξής :

ὄδε ἦδε τόδε (= αὐτός ἐδῶ, αὐτός δά)
 οὗτος αὕτη τοῦτο (= ἐτοῦτος, αὐτός)
 ἐκεῖνος ἐκεῖνη ἐκεῖνο
 τοιοῦσδε τοιάδε τοιόνδε — τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν) (= τέτοιος)
 τοσόσδε τοσήδε τοσόνδε — τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν) (= τόσος)
 τηλικόσδε τηλικήδε τηλικόνδε — τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο(ν).

§ 150. Ἐκ τῶν δεικτικῶν άντωνυμιῶν

1) ἡ ὄδε, ἦδε, τόδε κλίνεται ὅπως άκριβῶς τὸ ἄβρον με τὸ (έγκλιτικόν) δέ κατόπιν αὐτοῦ : τοῦδε, τῆσδε, τοῦδε — τῶδε, τῆδε, τῶδε κτλ. — οἶδε, αἶδε, τάδε — τῶνδε κτλ.

Ὁμοίως αἱ άντωνυμιαί τοιοῦσδε, τοιάδε, τοιόνδε — τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε καὶ τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε κλίνονται μόνον κατὰ τὸ πρῶτον μέρος αὐτῶν (τοῖος, τοία, τοῖον — τόσος, τόση, τόσον — τηλίκος, τηλική, τηλικόν) μετὸ έγκλιτικόν δέ κατόπιν : τοιοῦσδε τοιάδε, τοιόνδε — τοιοῦδε, τοιαῦσδε, τοιοῦδε — τοιῶδε κτλ.

2) ἡ οὗτος, αὕτη, τοῦτο κλίνεται ὡς εξής :

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
ὄν.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	τούτων	τούτων
δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
αἰτ.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα
κλητ.	ὦ οὗτος	αὕτη	—	—	—	—

Σημείωσις. Ἐκτὸς τῶν κλητικῶν ὦ οὗτος καὶ ὦ αὕτη, ἄλλη κλητικὴ άντωνυμίας δέν ὑπάρχει.

3) ἡ ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο κλίνεται ὡς δευτερόκλιτον τριατάληκτον επίθετον, ἀλλὰ χωρὶς ν εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν καὶ αἰτιατικήν τοῦ οὐδετέρου (βλ. § 110, καλῶς) .

4) αἱ άντωνυμιαί τοιοῦτος, τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος (σύνθετοι ἐκ τῶν άρχαιοτέρων άντωνυμιῶν τοῖος, τόσος, τηλίκος καὶ τῆς οὔτος) κλίνονται ὁμοίως μετὴν άντωνυμιῶν οὗτος, αὕτη, τοῦτο· π. χ.

Ένικος

Πληθυντικός

τοιούτος	τοιαύτη	τοιούτο(ν)	τοιούτοι	τοιαῦται	τοιαῦτα
τοιούτου	τοιαύτης	τοιούτου	τοιούτων	τοιούτων	τοιούτων
τοιούτῳ	τοιαύτῃ	τοιούτῳ	τοιούτοις	τοιαῦταις	τοιούτοις
τοιούτων	τοιαύτην	τοιούτο(ν)	τοιούτους	τοιαῦτας	τοιαῦτα

Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τῶν ἀντωνυμιῶν τούτων διφορεῖται, ἤτοι λήγει εἰς **-ο** ἢ εἰς **-ον**: τοσοῦτο ἢ τοσοῦτον, τηλικοῦτο ἢ τηλικοῦτον.

Σημείωσις. Ἴνα ἐπιτείνηται περισσότερο ἢ δεικτικὴ σημασία τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν, προσέθετον πολλάκις οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὸ τέλος αὐτῶν τὸ λεγόμενον δεικτικὸν **-ι**: οὔτωσι (= οὔτος-ί), τουτοῦι κτλ., αὐτήι, ταυτησί κτλ. (πρβλ. νῦν: ἐτοῦτο δά, αὐτό δά).

Ὁ τόνος τότε πίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ **-ι** (τὸ ὁποῖον εἶναι μακρόν), ἐάν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ βραχὺ φωνήεν, τοῦτο ἀποβάλλεται: ὄδι (= ὄδε-ι), τουτι (= τοῦτο-ι), ταυτι (= ταῦτα-ι).

Τὸ δεικτικὸν **-ι** προσλαμβάνουν καὶ δεικτικὰ ἐπιρρήματα, ὡς ὠδί, οὔτωσι (= ἔτσι δά).

γ') Ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ.

§ 151. Ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ λέγεται ἡ ἀντωνυμία **αὐτός, αὐτή, αὐτό**.

1) Ὀριστικὴ εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (κατὰ πᾶσαν πτώσιν), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ὀρίση τι (ἤτοι ἵνα διαστείλῃ, ξεχωρίσῃ τι, ἀπὸ ἄλλα ὁμοειδῆ): *Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσῃ* (= μόνος του, αὐτοπροσώπως, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν ἀκολουθῶν του).

2) Ἐπαναληπτικὴ δὲ εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (εἰς τὰς πλαγίας μόνον πτώσεις), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ἐπαναλάβῃ τι, περὶ τοῦ ὁποῖου ἐγίνε προηγουμένως λόγος: *Κλεάρχῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυθίους δαρεικούς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει).

§ 152. Ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (αὐτή, αὐτό)

1) κλίνεται ὅπως ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία **ἐκεῖνος** (ἐκείνη, ἐκεῖνο)

2) λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου (ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό) καὶ τότε σημαίνει **ὁ ἴδιος** (ὄχι διάφορος).

Σημείωσις. "Όταν πάσχη κρᾶσιν μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἀντωνυμία αὐτός, τότε ἡ ἐνική ὀνομαστική καὶ αἰτιατική τοῦ οὐδετέρου αὐτῆς σχηματίζεται ὄχι μόνον μετὰ τὴν κατάληξιν **-ο**, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάληξιν **-ον** : (τὸ αὐτό =) ταῦτό καὶ ταῦτόν" (βλ. § 27, 1 καὶ § 150, 4).

δ') Κτητικαὶ ἀντωνυμιαί.

§ 153. Κτητικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμιαί, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν κτῆσιν. Κτητικαὶ δὲ ἀντωνυμιαί τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

α' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **ἐμός**, ἐμή, ἐμόν (= ἰδικός μου) :

β' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **σός**, σή, σόν (= ἰδικός σου) .

α' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ἡμέτερος**, ἡμετέρα, ἡμέτερον (= ἰδικός μας) :

β' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ὕμετερος**, ὑμετέρα, ὑμέτερον (ἰδικός σας) .

Σημείωσις. Τοῦ γ' προσώπου κτητικὴ ἀντωνυμία ἀρχῆθεν ἦτο ἐπὶ ἐνὸς μὲν κτήτορος ἢ **ἐός**, ἐή, ἐόν (= ἰδικός του), ἐπὶ πολλῶν δὲ κτητόρων ἢ **σφέτερος**, σφετέρα, σφέτερον (= ἰδικός των) : ἀλλ' ἡ μὲν **ἐός**, ἐή, ἐόν εἶναι ὄλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς, ἢ δὲ **σφέτερος**, σφετέρα, σφέτερον σπανία, καὶ ἀντὶ αὐτῶν γίνεται χρῆσις τῆς γενικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ τῆς ὀριστικῆς ἢ αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας : ὁ **τούτου** πατήρ, ὁ πατήρ **αὐτοῦ**—τοὺς **ἐκείνων** φίλους, τοὺς **ἑαυτῶν** φίλους.

ε') Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί.

§ 154. Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ αὐτοπαθείας, ἤτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐνεργεῖ συγχρόνως καὶ πάσχει : γινῶθι **σαυτὸν** (= γνῶρισε σὺ τὸν ἑαυτὸν σου) .

Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί ἔχουν μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις, κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

	α' προσώπου		β' προσώπου	
	Ἐνικὸς			
	Ἄρσ.	Θηλ.	Ἄρσ.	Θηλ.
γεν.	ἑμαυτοῦ	ἑμαυτῆς	σεαυτοῦ	σεαυτῆς
δοτ.	ἑμαυτῶ	ἑμαυτῇ	σεαυτῶ	σεαυτῇ
αἰτ.	ἑμαυτὸν	ἑμαυτήν	σεαυτὸν	σεαυτήν

Πληθυντικός

	Ἄρσ.		Θηλ.		Ἄρσ.		Θηλ.	
γεν.	ἡμῶν	αὐτῶν	ἡμῶν	αὐτῶν	ὑμῶν	αὐτῶν	ὑμῶν	αὐτῶν
δοτ.	ἡμῖν	αὐτοῖς	ἡμῖν	αὐταῖς	ὑμῖν	αὐτοῖς	ὑμῖν	αὐταῖς
αἰτ.	ἡμᾶς	αὐτούς	ἡμᾶς	αὐτάς	ὑμᾶς	αὐτούς	ὑμᾶς	αὐτάς

γ' προσώπου

Ἐνικός

	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν.	ἑαυτοῦ	ἑαυτῆς	—
δοτ.	ἑαυτῶ	ἑαυτῇ	—
αἰτ.	ἑαυτὸν	ἑαυτήν	ἑαυτὸ

Πληθυντικός

	Ἄρσ.		Θηλ.		Οὐδ.
γεν.	ἑαυτῶν ἢ σφῶν	αὐτῶν	ἑαυτῶν ἢ σφῶν	αὐτῶν	—
δοτ.	ἑαυτοῖς ἢ σφίσι	αὐτοῖς	ἑαυταῖς ἢ σφίσι	αὐταῖς	—
αἰτ.	ἑαυτούς ἢ σφᾶς	αὐτούς	ἑαυτάς ἢ σφᾶς	αὐτάς	ἑαυτὰ

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι **σεαυτοῦ**, **σεαυτῆς** κτλ., **ἑαυτοῦ**, **ἑαυτῆς** κτλ. εὐρίσκονται καὶ συνηρημένοι: **σαυτοῦ**, **σαυτῆς** κτλ., **αὐτοῦ**, **αὐτῆς** κτλ.

Σημείωσις 2. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μὲ τὰς πλαγίας πτώσεις τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς (ἐμὲ - αὐτὸν = **ἑμαυτόν**, σὲ - αὐτὸν = **σεαυτόν** κτλ.), ὅπως τοῦτο καταφαίνεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

ς.) Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία.

§ 155. Ἡ ἀλληλοπαθῆς λέγεται ἢ ἀντωνυμία, ἢ ὁποῖα λαμβάνεται ἐπὶ ἀλληλοπαθείας, ἢτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα ἐνεργοῦν καὶ πάσχουν ἀμοιβαίως: ἀγαπᾶτε **ἀλλήλους** (= ὁ εἷς τὸν ἄλλον).

Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία ἔχει μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ καὶ τοῦ δυϊκοῦ, κλίνεται δὲ ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 110):

Πληθυντικός		Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	οὐδ.	
	γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων		ἀλλήλων
	δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις		ἀλλήλων
	αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλλήλα		ἀλλήλων

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία προῆλθεν ἐκ συνεκφορᾶς τύπων τῆς ἀόριστου ἀντωνυμίας **ἄλλος**, ὡς **ἄλλοι** - **ἄλλους** (= ἀλλήλους), **ἄλλαι** - **ἄλλας** (= ἀλλήλας) κτλ.

ζ') Ἑρωτηματικά ἀντωνυμιαί.

§ 156. Ἑρωτηματικά ἀντωνυμιαί λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ ἐρωτήσεως.

Ἑρωτηματικά ἀντωνυμιαί τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

- 1) τίς, τί (= ποῖος ;)
- 2) πότερος, ποτέρα, πότερον (= ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο ;)
- 3) πόσος, πόση, πόσον
- 4) ποῖος, ποία, ποῖον (= ποιᾶς λογῆς ;)
- 5) πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (= ποῖας ἡλικίας ; πόσον μεγάλος ;)
- 6) ποδαπός, ποδαπή, ποδαπὸν (= ἀπὸ ποῖο μέρος ;)
- 7) πόστος, πόστιη, πόστον (= ποῖος κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν σειράν ; πρβλ. τρίτος, τέταρτος κτλ.)
- 8) ποσταῖος, ποσταία, ποσταῖον (= ἐντὸς πόσων ἡμερῶν ; πρβλ. τεταρταῖος).

§ 157. Ἐκτὸς τῆς ἀντωνυμίας τίς, τί, αἱ λοιπαὶ ἐρωτηματικά ἀντωνυμιαί εἶναι δευτερόκλιτοι τρικατάληκτοι (βλ. § 110).

Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί κλίνεται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὡς ἑξῆς :

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		Δυϊκὸς
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	
ὄν.	τίς	τί	τίνες	τίνα	τίνε
γεν.	τίνος ἢ τοῦ	τίνος ἢ τοῦ	τίνων	τίνων	τίνοι
δοτ.	τίνι ἢ τῶ	τίνι ἢ τῶ	τίσι(ν)	τίσι(ν)	τίνοι
αἰτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα	τίνε

Σημείωσις. Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί δὲν τονίζεται ὅπως κανονικῶς τονίζονται τὰ μονοσύλλαβα (βλ. § 101).

η') Ἀόριστοι ἀντωνυμιαί.

§ 158. Ἀόριστοι λέγονται αἱ ἀντωνυμιαί, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀορίστως ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα.

Ἀόριστοι ἀντωνυμιαί τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

- 1) τίς, τί (= κάποιος, βλ. § 20, 2)
- 2) ὁ δεῖνα, ἡ δεῖνα, τὸ δεῖνα (= ὁ τάδε κτλ.)
- 3) ἔνιοι, ἔνιοι, ἔνια (= μερικοί).

§ 159. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *ἐνιοι, ἐνιοι, ἐνια* εὐρίσκεται μό-
νον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ εἶναι δευτερόκλιτος τρικατά-
ληκτος.

Ἡ *τίς, τί* καὶ ἡ *δεῖνα* κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὡς ἐξῆς :

	Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς	Δυϊκὸς
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄ.σ. καὶ Θηλ. Οὐδ.
ὄν.	τίς	τί	τινές
γεν.	τινός ἢ του	τινός ἢ του	τινῶν
δοτ.	τινὶ ἢ τῷ	τινὶ ἢ τῷ	τισι(ν)
αἰτ.	τινά	τί	τινάς

	Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς
ὄν.	ὁ ἡ τὸ δεῖνα	οἱ αἶ δεῖνες
γεν.	τοῦ τῆς τοῦ δεῖνος	τῶν δείνων
δοτ.	τῷ τῇ τῷ δεῖνι	(τοῖς ταῖς δεῖσι)
αἰτ.	τὸν τὴν τὸ δεῖνα	τούς τὰς δεῖνας

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία *δεῖνα* λαμβάνεται καὶ ἄκλιτος: τοῦ, τῆς *δεῖνα* — τῷ, τῇ *δεῖνα* — τόν, τὴν *δεῖνα* — πληθ. *οἱ δεῖνα*, τῶν *δεῖνα* κτλ.

§ 160. Ὡς ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι λαμβάνονται καὶ αἱ ἐξῆς λέξεις, αἱ
ὁποῖαι εἰδικώτερον καλοῦνται ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμῖαι :

- 1) *πᾶς, πᾶσα, πᾶν* (= ὁ καθείς· βλ. § 122)·
- 2) *ἐκαστος, ἐκάστη, ἕκαστον* (βλ. § 110)·
- 3) *ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο* (βλ. § 150, 3, ἐκεῖνος)·
- 4) *οὐδεὶς, οὐδεμία, οὐδὲν* — *μηδεὶς, μηδεμία, μηδὲν* (= κανεὶς)·
- 5) *ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα* (= καὶ οἱ δύο· βλ. § 159, ἐνιοι)·
- 6) *ἐκάτερος, ἐκάτερα, ἐκάτερον* (= καθείς ἀπὸ τούσ δύο)·
- 7) *ἕτερος, ἕτερα, ἕτερον* (= ἄλλος, ἐπὶ δύο)·
- 8) *οὐδέτερος, οὐδέτερα, οὐδέτερον* — *μηδέτερος, μηδετέρα, μηδέ-
τερον* (= οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος)·
- 9) *ποσός, ποσὴ, ποσόν* (= κάμποσος· βλ. § 156, 3)·
- 10) *ποιός, ποιὰ, ποιόν* (= κάποιος λογῆς· βλ. § 156, 4)·
- 11) *ἄλλοδαπός, ἄλλοδαπή, ἄλλοδαπὸν* (= ἀπὸ ἄλλον τόπον· βλ.
§ 156, 6)·

Σημείωσις. Ἡ ἐπιμεριστικὴ ἀντωνυμία *οὐδεὶς, οὐδεμία, οὐδὲν* (*μη-
δεὶς, μηδεμία, μηδὲν*) κλίνεται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν *εἷς, μία, ἓν*, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀρσε-
νικὸν γένος ἔχει καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν :

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	
ὄν.	οὐδείς	οὐδεμία	οὐδέν	οὐδένες
γεν.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός	οὐδένων
δοτ.	οὐδενὶ	οὐδεμιᾷ	οὐδενὶ	οὐδέσει
αἰτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν	οὐδένας

δ') Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 161. Ἀναφορικὰ ἰλέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, διὰ τῶν ὁποίων κανονικῶς μία πρότασις ὀλόκληρος ἀναφέρεται (ἤτοι ἀποδίδεται) εἰς μίαν λέξιν ἄλλης προτάσεως: Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, **ὅς** τὰ πάνθ' ὄρα.

Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλωσσῆς εἶναι:

1) ὅς, ἧ, ὃ (= ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποῖα, τὸ ὁποῖον)·

2) ὅσπερ, ἧπερ, ὅπερ (= ὁ ὁποῖος ἀκριβῶς)·

3) ὅστις, ἧτις, ὅτι (= ὅποιος, ὅποια, ὅποιο)·

4) ὁπότερος, ὁπότερα, ὁπότερον (= ὅποιος ἀπὸ τούσ δύο· πρβλ.

§ 156, 2)·

5) ὅσος, ὅση, ὅσον (πρβλ. § 156, 3)·

6) οἷος, οἷα, οἷον (= τέτοιος πού· πρβλ. § 156, 4)·

7) ὁποῖος, ὁποῖα, ὁποῖον (= ὅποιος λογῆς· πρβλ. § 156, 4)·

8) ἡλίκος, ἡλίκη, ἡλίκον
ὀπηλίκος, ὀπηλίκη, ὀπηλίκον } (= ὅσον μέγας· πρβλ. 156, 5)·

9) ὀποδαπός, ὀποδαπή, ὀποδαπὸν (= ἀπὸ τὸν τόπον πού· πρβλ.

§ 156, 6)·

§ 162. Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **ὅς**, **ὅσπερ** καὶ **ὅστις** κλίνονται ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 150, 1 καὶ § 159) :

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὅς	ἧ	ὃ	ὅσπερ	ἧπερ	ὅπερ
γεν.	οὗ	ἧς	οὗ	οὗπερ	ἧσπερ	οὗπερ
δοτ.	ὧ	ἧ	ὧ	ὧπερ	ἧπερ	ὧπερ
αἰτ.	ὄν	ἧν	ὃ	ὄνπερ	ἧνπερ	ὅπερ
ὄν.	οἷ	αἷ	ὃ	οἷπερ	αἷπερ	ὅπερ
γεν.	ὧν	ῶν	ὧν	ῶνπερ	ῶνπερ	ῶνπερ
δοτ.	οἷς	αἷς	οἷς	οἷσπερ	αἷσπερ	οἷσπερ
αἰτ.	οὗς	αῖς	ὃ	οὗσπερ	αῖσπερ	ὅπερ

Ἐνικὸς

ὄν.	ὄστις	ἦτις	ὄ,τι
γεν.	οὕτινος ἢ ὄτου	ἦστινος	οὕτινος ἢ ὄτου
δοτ.	ὄτινι ἢ ὄτω	ἦτινι	ὄτινι ἢ ὄτω
αἰτ.	ὄντινα	ἦντινα	ὄ,τι

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἵτινες	αἵτινες	ἅτινα ἢ ἅττα
γεν.	ὄντινων	ὄντινων	ὄντινων
δοτ.	οἷστισι	αἰστισι	οἷστισι
αἰτ.	οὕστινας	ἄστινας	ἅτινα ἢ ἅττα

§ 163. Πίναξ τῶν συσχετικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων.

Ἐρωτηματικαὶ	Δεικτικαὶ	Ἀόριστοι	Ἀναφορικαὶ
τίς ;	ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος	τίς, οὐδεὶς, ὁ δεῖνα, ἐκαστος, ἄλλος, ἔνιοι	ὄς, ὄστις
πότερος ;	(ὁ ἕτερος)	οὐδέτερος, ἐκάτε- ρος, ἕτερος, ἀμ- φότεροι	ὀπότερος
πόσος ; ποῖος ; πηλίκος ;	τοσόσδε, τοσοῦτος τοιόσδε, τοιοῦτος τηλικόσδε, τηλι- κούτος	ποσὸς ποιὸς —	ὄσος, ὀπόσος οἶος, ὀποῖος ἦλίκος, ὀπηλίκος
ποδαπός ;		—	ὀποδαπός
ποῦ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτοῦ, ἐκεῖ	πού	οὔ, ὄπου, ἐνθα
ποῖ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτόσε, ἐκεῖσε	ποῖ	οἶ, ὄποι, ἐνθα
πόθεν ;	ἐνθένδε, ἐντεῦθεν αὐτόθεν, ἐκεῖθεν	ποθὲν	ὄθεν, ὀπόθεν, ἐν- θεν
πότε ; πηνίκα ;	τότε τηνικάδε, τηνι- καῦτα	ποτὲ —	ὄτε, ὀπότε ἦνίκα, ὀπηνίκα
πῆ ; πῶς ;	τῆδε, ταύτη ὄδε, οὕτως(ς)	πῆ πῶς	ἦ, ἦπερ, ὄπη ὄς, ὄσπερ, ὄπως

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

§ 164. Τὰ ἀριθμητικά, ἤτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὄρισμένον πλῆθος ἢ μέτρον, εἶναι ὀνόματα ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα.

α') Ἀριθμητικά ἐπίθετα.

§ 165. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα λέγονται

1) ἀπόλυτα, ὅταν δηλοῦν ἀπλῶς ὄρισμένον πλῆθος ὄντων τῶν ἀπολύτως, ἤτοι ἀσχέτως πρὸς ἄλλα ὄντα : εἰς στρατιώτης, δέκα βιβλία·

2) τακτικά, ὅταν δηλοῦν τὴν τάξιν, ἤτοι τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει τι ἐντὸς μιᾶς σειρᾶς ὁμοειδῶν ὄντων : ἡ δεκάτη ἡμέρα τοῦ μηνός — τὸ πέμπτον ἔτος τοῦ πολέμου.

Τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ μέχρι μὲν τοῦ 19 ἢ κατάληξις -τος, ἀπὸ δὲ τοῦ 20 καὶ ἄνω ἡ κατάληξις -στός : (τρία) τρι-τος, (δέκα) δέκα-τος, (εἴκοσι) εἴκο-στός, (τριάκοντα) τριακο-στός, (χίλιοι) χιλιοστός (βλ. § 110, καλός)·

3) χρονικά, ὅταν δηλοῦν χρόνον, ἤτοι τὸν ἀριθμὸν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει κάτι τι, ἀφοῦ τοῦτο ἤρχισε μίαν προηγουμένην ἡμέραν : ἐναταῖος ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας (= τὴν ἐνάτην ἡμέραν, ἀφότου ἐξεκίνησε)·

Τὰ χρονικά ἀριθμητικά σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν τακτικῶν, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις -αῖος : (τρίτος) τριτ-αῖος, (τέταρτος) τεταρτ-αῖος πυρετός (βλ. § 110, δίκαιος)·

4) πολλαπλασιαστικά, ὅταν δηλοῦν ἀπὸ πόσα μέρη σύγκειται κάτι τι : ἄλλα τριπλοῦν.

Καὶ τῶν πολλαπλασιαστικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις -πλοῦς : (τρία) τρι-πλοῦς, (ἑπτὰ) ἑπτα-πλοῦς (βλ. § 115, Σημ.)·

5) ἀναλογικά, ὅταν δηλοῦν ποῖα ἢ ἀναλογία ἐνὸς ποσοῦ πρὸς ἄλλο ποσὸν ὁμοειδές, ἤτοι ποσάκις ἐν ποσὸν εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου ὁμοειδοῦς ποσοῦ : ὁ τῶν Περσῶν στρατός ἦν δεκαπλάσιος τοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Καὶ τῶν ἀναλογικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ προστεθῆ εἰς αὐτὸ ἡ κατάληξις **-πλάσιος**: (*τρία*) *τρι-πλάσιος*, (*δέκα*) *δεκα-πλάσιος* (βλ. § 110, *δίκαιος*).

§ 166. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, τὰ ἀπὸ τοῦ **πέντε** μέχρι τοῦ **ἐκατὸν** εἶναι ἄκλιτα· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ **διακόσιοι** (*διακόσια*, *διακόσια*) καὶ ἄνω εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (βλ. § 110, *δίκαιος*).

Ἐνίοτε ὅμως λαμβάνονται ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν με ὀνόματα περιληπτικά: **διακοσία ἵππος** (= 200 ἵπποι), **χιλία ναῦς** (= 1000 νῆες).

Τὰ τέσσαρα πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικά κλίνονται ὡς ἐξῆς :

ὄν.	εἰς	μία	ἐν	δύο	τρεις	τρία	τέτταρες	τέτταρα
γεν.	ἐνός	μιάς	ἐνός	δυοῖν	τριῶν		τεττάρων	
δοτ.	ἐνὶ	μιᾷ	ἐνὶ	δυοῖν	τρισὶ		τέτταρσι	
αἰτ.	ἕνα	μίαν	ἐν	δύο	τρεις	τρία	τέτταρας	τέτταρα

Σημείωσις 1. Τὸ δύο λαμβάνεται καὶ ὡς ἄκλιτον, ἰδίᾳ μετὰ τοῦ ἄρθρου, π.χ. τῶν δύο μερῶν, τοῖς δύο μέρεσι.

Σημείωσις 2. Ἀριθμούς συνθέτους, οἳ οἱ ἀριθμοὶ 18, 19, 28, 29 κτλ. τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι συνήθως δι' ἀφαιρέσεως ὡς ἐξῆς: **δυοῖν δέοντα εἴκοσι** (= 18), **ἐνός δέοντα εἴκοσι** (= 19), **δυοῖν δέοντα τριάκοντα** (= 28) κτλ. (πρβλ. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἕνα κτλ.).

Τοὺς δὲ ἄλλους συνθέτους ἀριθμούς ἐν γένει τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τρεῖς τρόπους, ἧτοι ἡ προέτασσαν τὸν ἐκάστοτε μικρότερον πρὸ τοῦ μεγαλύτερου, ὅπότε κανονικῶς ἔθετο μεταξύ αὐτῶν τὸν σύνδεσμον **καὶ**, ἡ προέτασσαν τὸν ἐκάστοτε μεγαλύτερον πρὸ τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ **καὶ** μεταξύ αὐτῶν ἢ ἄνευ τοῦ **καὶ**, ὅπως νῦν: **πέντε καὶ τριάκοντα καὶ διακόσιοι—διακόσιοι καὶ τριάκοντα καὶ πέντε—διακόσιοι τριάκοντα πέντε**.

Ὅμοίως ἐπὶ τῶν τακτικῶν: **πέμπτος καὶ τριακοστὸς—τριακοστὸς καὶ πέμπτος** — **τριακοστὸς πέμπτος**.

Σημείωσις 3. Τοὺς κλασματικούς ἀριθμούς οἱ ἀρχαῖοι ἐξέφερον δι' ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, προσθέτοντες ὅμως εἰς τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν τὴν λέξιν **μέρος ἢ μοῖρα**: π.χ. τῶν ἐπτὰ μερῶν τὰ πέντε ἢ τῶν ἐπτὰ αἰ **πέντε μοῖραι** (= $\frac{5}{7}$).

Ἐὰν δὲ ὁ παρονομαστής ἦτο μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμοῦ, παρελείπετο: τὰ πέντε μέρη (= $\frac{5}{6}$), τὰ ἐννέα μέρη (= $\frac{9}{10}$).

β') Ἀριθμητικά οὐσιαστικά.

§ 167. Τὰ οὐσιαστικά ἀριθμητικά σημαίνουν ἀφηρημένην ἀριθμητικὴν ποσότητα. Ταῦτα πάντα εἶναι θηλυκοῦ γένους καὶ σχηματίζονται τὰ πλεῖστα ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις **-άς** (γεν. -άδος) : (δύο) *δυ-άς*, (τρία) *τρι-άς*, (δέκα) *δεκ-άς*, (ἑκατὸν) *ἑκατοντ-άς*.

Σημείωσις. Τοῦ **εἷς** (μία, ἓν) τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι ἡ **μονάς** τοῦ **τέτταρα—ἢ τετράς**, τοῦ **πέντε—ἢ πεμπάς** (=ἢ πεντάς), τοῦ **εἰκοσιν—ἢ εἰκάς** (=εἰκοσάς, εἰκοσαριά), τοῦ **τριακόνα—ἢ τριακάς** (=ἢ τριακοντάς, τριανταριά).

γ') Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα.

§ 168. Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα λέγονται αἱ λέξεις, μετὰ τὰς ὁποίας δίδεται ὠρισμένη ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **ποσάκις**. Καὶ τούτων τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις **-κις** ἢ **-άκις** : (ἑπτὰ) *ἑπτά-κις*, (δέκα) *δεκά-κις*, (ἕξ) *ἕξ-άκις*, (πέντε) *πεντ-άκις*.

Τῶν τριῶν πρώτων ἀριθμητικῶν (*εἷς*, *δύο*, *τρεις*) ἐπιρρήματα εἶναι τοῦ *εἷς* — **ἄπαξ** (= μίαν φοράν), τοῦ *δύο* — **δις** (= δύο φορές), τοῦ *τρεις* — **τρις** (= τρεῖς φορές).

Σημείωσις. Τὸ σημεῖον *Ϛ'*, μετὰ τὸ ὅποιον οἱ ἀρχαῖοι παρίστανον τὸ 6, καλεῖται **στίγμα**, τὸ δὲ σημεῖον *ϛ'*, μετὰ τὸ ὅποιον παρίστανον τὸ 90, καλεῖται **κόππα**, καὶ τὸ σημεῖον *Ϟ'*, μετὰ τὸ ὅποιον παρίστανον τὸ 900, καλεῖται **σαμπῖ**.

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν ἀριθμῶν ἐν γένει οἱ ἀρχαῖοι ἐχρησιμοποιοῦν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου μετὰ μίαν κεραίαν πρὸς τὰ ἄνω καὶ δεξιὰ ἢ κάτω καὶ ἀριστερά.

Διήρουν δὲ πρὸς τοῦτο τὰ 24 στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου εἰς τρεῖς ὁμάδας, $\alpha - \theta$, $\iota - \pi$, $\rho - \omega$ καὶ τῆς μὲν πρώτης ὁμάδος τὰ στοιχεῖα τὰ ἐχρησιμοποιοῦν πρῶτον πρὸς παράστασιν τῶν ἀπλῶν μονάδων ($\alpha' = 1$, $\beta' = 2$, $\gamma' = 3$ κτλ.), τῆς δὲ δευτέρας ὁμάδος πρὸς παράστασιν τῶν δεκάδων ($\iota' = 10$, $\kappa' = 20$, $\lambda' = 30$ κτλ.) καὶ τῆς τρίτης πρὸς παράστασιν τῶν ἑκατοντάδων ($\rho' = 100$, $\sigma' = 200$, $\tau' = 300$ κτλ.).

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν χιλιάδων ἐχρησιμοποιοῦν τὰ ἴδια στοιχεῖα, ἀλλὰ μετὰ τὴν κεραίαν πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀριστερά ($\alpha = 1000$, $\beta = 2000$, $\gamma = 3000$ κτλ., $\alpha\omega\alpha' = 1821$, $\alpha\lambda\beta' = 1912$, $\alpha\lambda\mu' = 1946$).

Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἑλλ. σημ.	Ἀραβ. ψηφία	Ἀπόλυτα	Τακτικά	Ἐπιρρήματα
α'	1	εἷς, μία, ἓν	πρῶτος, -η, -ον	ἄπαξ
β'	2	δύο	δεύτερος, -α, -ον	δις
γ'	3	τρεις, τρία	τρίτος, -η, -ον	τρὶς
δ'	4	τέτταρες, τέτταρα	τέταρτος	τετράκις
ε'	5	πέντε	πέμπτος	πεντάκις
ς'	6	ἕξ	ἕκτος	ἑξάκις
ζ'	7	ἑπτὰ	ἑβδομος	ἑπτάκις
η'	8	ὀκτώ	ὀγδοος	ὀκτάκις
θ'	9	ἑννέα	ἕνατος	ἑνάκις
ι'	10	δέκα	δέκατος	δεκάκις
ια'	11	ἕνδεκα	ἐνδέκατος	ἐνδεκάκις
ιβ'	12	δώδεκα	διωδέκατος	διωδεκάκις
ιγ'	13	τρεις (τρία) και δέκα	τρίτος και δέκατος	τρισκαιδεκάκις
ιδ'	14	τέτταρες (-ρα) και δέκα	τέταρτος και δέκατος	τετρακαιδεκάκις
ιε'	15	πεντεκαίδεκα	πέμπτος και δέκατος	πεντεκαιδεκάκις
ισ'	16	ἑκακίδεκα	ἕκτος και δέκατος	ἑκακιδεκάκις
ις'	17	ἑπτακαίδεκα	ἑβδομος και δέκατος	ἑπτακαιδεκάκις
ιθ'	18	ὀκτωκαίδεκα	ὀγδοος και δέκατος	ὀκτωκαιδεκάκις
ιϑ'	19	ἑνεκακίδεκα	ἕνατος και δέκατος	ἑνεκακιδεκάκις
κ'	20	εἴκοσι (ν)	εἰκοστός	εἰκοσάκις
λ'	30	τριάκοντα	τριακοστός	τριακοντάκις
μ'	40	τετταράκοντα	τετταρακοστός	τετταρακοντάκις
ν'	50	πεντήκοντα	πεντηκοστός	πεντηκοντάκις
ς'	60	ἑξήκοντα	ἑξηκοστός	ἑξηκοντάκις
ο'	70	ἑβδομηκοντα	ἑβδομηκοστός	ἑβδομηκοντάκις
π'	80	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστός	ὀγδοηκοντάκις
Ϛ'	90	ἑνενήκοντα	ἑνενηκοστός	ἑνενηκοντάκις
ρ'	100	ἑκατόν	ἑκατοστός	ἑκατοντάκις
σ'	200	διακόσιοι -αι -α	διακοσιοστός	διακοσιάκις
τ'	300	τριακόσιοι -αι -α	τριακοσιοστός	τριακοσιάκις
υ'	400	τετρακόσιοι -αι -α	τετρακοσιοστός	τετρακοσιάκις
φ'	500	πεντακόσιοι -αι -α	πεντακοσιοστός	πεντακοσιάκις
χ'	600	ἑξακόσιοι -αι -α	ἑξακοσιοστός	ἑξακοσιάκις
ψ'	700	ἑπτακόσιοι -αι -α	ἑπτακοσιοστός	ἑπτακοσιάκις
ω'	800	ὀκτακόσιοι -αι -α	ὀκτακοσιοστός	ὀκτακοσιάκις
ϗ'	900	ἑνακόσιοι -αι -α	ἑνακοσιοστός	ἑνακοσιάκις
,α	1000	χίλιοι -αι -α	χιλιοστός	χιλιάκις
,β	2000	δισχίλιοι -αι -α	δισχιλιοστός	δισχιλιάκις
,ι	10000	μύριοι -αι -α	μυριοστός	μυριάκις
,κ	20000	δισμύριοι -αι -α	δισμυριοστός	δισμυριάκις

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

Ρ Η Μ Α Τ Α

α΄) Ὅρισμός καὶ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος.

Γενικά τινα περὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν.

§ 169. Ῥήματα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει κατὰ τι ἢ εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν.

§ 170. Πᾶν ῥῆμα ἔχει πολλοὺς καὶ διαφορῶς τύπους καὶ με αὐτοὺς δηλοῦνται τὰ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος, ἧτοι ἡ **διάθεσις**, ἡ **συζυγία**, ἡ **φωνή**, ὁ **χρόνος**, ἡ **ἔγκλισις**, τὸ **πρόσωπον** καὶ ὁ **ἀριθμὸς** αὐτοῦ (πρβλ. § 41, 3, Σημ.).

§ 171. Διάθεσις ῥήματος λέγεται ἡ σημασιμένη ὑπ' αὐτοῦ **κατάστασις** τοῦ ὑποκειμένου. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τῶν ῥημάτων τέσσαρες: **ἐνεργητική**, **μέση**, **παθητική** καὶ **οὐδετέρα**.

1) Ῥήματα ἐνεργητικῆς διαθέσεως ἢ ἐνεργητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ: ὁ παῖς **χορεύει**· **κρούει τὴν θύραν**.

2) Ῥήματα μέσης διαθέσεως ἢ μέσα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ, ἡ δὲ ἐνέργειά του ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον: ὁ παῖς **ἐνδύεται** (=ἐνδύει τὸν ἑαυτὸν του).

3) Ῥήματα παθητικῆς διαθέσεως ἢ παθητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει: ὁ παῖς **λούεται** ὑπὸ τῆς μητρὸς.

4) Ῥήματα οὐδετέρας διαθέσεως λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει τι, ἀλλ' ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν: ὁ παῖς **καθεύδει** (κοιμᾶται).

§ 172. Συζυγία ῥημάτων λέγεται ὁ τρόπος τῆς κλίσεως αὐτῶν. Εἶναι δὲ αἱ συζυγίαι τῶν ῥημάτων δύο, ἧτοι ἡ συζυγία τῶν εἰς **-ω (-ομαι)** καὶ ἡ συζυγία τῶν εἰς **-μι (-μαι)**: **λύ-ω** (**λύ-ομαι**), **δείκνυ-μι** (**δείκνυ-μαι**).

§ 173. Φωνὴ ῥήματος λέγεται ἐν σύνολον τῶν τύπων αὐτοῦ. Πᾶν δὲ ῥῆμα ἔχει δύο φωνὰς ἢ δύο σύνολα τύπων, ἧτοι :

1) τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἥτοι ἐν σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-ω** ἢ **-μι**: *λύ-ω*, *λύ-εις* κτλ., *δείκνυ-μι*, *δείκνυ-ς* κτλ.

2) τὴν μέσην φωνήν, ἥτοι ἕτερον σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-ομαι** ἢ **-μαι**: *λύ-ομαι*, *λύ-η*, *λύ-εται* κτλ., *δείκνυ-μαι*, *δείκνυ-σαι* κτλ.

§ 174. Χρόνος ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦται πότε γίνεται ἡ πράξις.

Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἑπτὰ, οἱ ἐξῆς:

1) ὁ ἐνεστώς, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **γίνεται τώρα**, ἥτοι καθ' ὃν χρόνον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: ὁ μαθητὴς **γράφει**.

2) ὁ παρατατικός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **ἐγένετο** (διαικῶς ἢ ἐπανελημμένως) εἰς τὸ παρελθόν: ὁ μαθητὴς **ἔγραψεν**.

3) ὁ μέλλων (ὁ ἀπλοῦς), ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θα γίνῃ** ἢ **θα γίνεται** εἰς τὸ μέλλον: ὁ μαθητὴς **γράψει** (θα γράψῃ ἢ θα γράφῃ).

4) ὁ ἀόριστος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἀπλῶς ὅτι ἡ πράξις **ἔγινεν** εἰς τὸ παρελθόν: ὁ παῖς **ἔγραψε** τὴν ἐπιστολήν.

5) ὁ παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **ἔχει γίνε**, ἥτοι εἶναι τετελεσμένη: ὁ παῖς **ἔγραψε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν ἔχει γραμμένην).

6) ὁ ὑπερσυντέλικος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **εἶχε γίνε**, ἥτοι ἦτο τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος: ὁ παῖς **ἔγεγράφε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν εἶχε γραμμένην).

7) ὁ τετελεσμένος μέλλων, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θα ἔχῃ γίνε**, ἥτοι θα εἶναι τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος: **γεγραφῶς ἔσομαι** τὴν ἐπιστολήν (= θα ἔχω γράψει τὴν ἐπιστολήν) ἢ ἐπιστολὴ **γεγράφεται** (= θα ἔχῃ γραφῆ ἢ θα εἶναι γραμμένη ἢ ἐπιστολή).

Σημείωσις 1. Ἡ σημασία ἐκάστου χρόνου εἶναι οἷα ἐδηλώθη ἀνωτέρω μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἐγκλίσειν. Περὶ τῆς σημασίας δὲ τῶν χρόνων εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἰδὲ τὸ Συνακτικόν.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων (ἀπλοῦς καὶ τετελεσμένος) καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται χρόνοι **ἀρκτικοί**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται χρόνοι **παραγόμενοι** (ἢ **ιστορικοί** ἢ **παρωχημένοι**).

Ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων λέγονται προσέτι χρόνοι **συντελικοί**.

§ 175. Ἐγκλισις ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ **τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ ὁμιλοῦντος**. Εἶναι δὲ αἱ ἐγκλίσεις τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης τέσσαρες, ἧτοι ἡ **ὀριστικὴ**, ἡ **ὑποτακτικὴ**, ἡ **προστακτικὴ** καὶ ἡ **εὐκτικὴ**.

1) Ὀριστικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις τοῦ ῥήματος, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς βεβαίαν: **προσέχομεν**

2) Ὑποτακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς ἐπιθυμητὴν ἢ προσδοκωμένην: **προσέχωμεν** (= ἄς προσέχωμεν): **ἐὰν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις**

3) Προστακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς ἀξίωσιν ἢ προσταγὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **προσέχετε**.

4) Εὐκτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς εὐχὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **ὕγιαίνετε** (= εἶθε νὰ ὕγιαίνετε).

Σημείωσις 1. Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) μορίου **ἄν** κανονικῶς παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς δυνατὴν: λέγοιτε **ἄν** (= θὰ ἐλέγατε, ἤμπορεῖτε νὰ λέγετε).

Σημείωσις 2. Ἡ σημασία ἐκάστης ἐγκλίσεως εἶναι οἷα ἀνωτέρω ἐδηλώθη εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις. Τίνας δὲ σημασίας λαμβάνει ἐκάστη ἐγκλισις εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις, διδάσκει τὸ Συνακτικόν.

§ 176. Πρόσωπον ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦται τίνος προσώπου εἶναι τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ, ἧτοι **ἄν** τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι **πρώτου προσώπου** ἢ **δευτέρου** ἢ **τρίτου**: λέγω (ἐγώ), λέγεις (σύ), λέγει (ἐκεῖνος) (βλ. § 148).

§ 177. Ἀριθμὸς ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦται, **ἄν** τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ περιλαμβάνη ἐν ἡ πολλὰ πρόσωπα ἢ ζῶα ἢ πράγματα: παίζω (ἐγώ, **εἷς**), παίζομεν (ἡμεῖς, **πολλοί**), παίζει (ὁ παῖς, **εἷς**), παίζουνσιν (οἱ παῖδες, **πολλοί**).

§ 178. Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων τὸ ῥῆμα ἔχει προσέτι δύο ὀνομαστικούς τύπους, ἧτοι τὸ **ἀπαρέμφατον** καὶ τὴν **μετοχήν**.

1) Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ῥηματικὸν **οὐσιαστικόν**, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον: **λύειν, λύεσθαι** — **λύσαι, λυθῆναι**. Καλεῖται δὲ ἀπαρέμφατον, διότι εἰς πάντα χρόνον ἔχει μίαν

μόνον κατάληξιν καὶ μόνον του δὲν (παρεμφαίνει, ἦτοι δὲν) δηλοῦ ὠρισμένον πρόσωπον καὶ ἀριθμόν: βούλομαι λέγειν (=θέλω νὰ λέγω)· βουλόμεθα λέγειν (=θέλομεν νὰ λέγωμεν) βούλονται λέγειν (=θέλουν νὰ λέγουν).

2) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν **ἐπίθετον**, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῦ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον (βλ. § 132 κ.έ.): γράφων, γράφουσα, γράφον — γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον — γράφας, γράφασα, γράφαν, — γραφεῖς, γραφεῖσα, γραφέν. Καλεῖται δὲ μετοχὴ, διότι μετέχει τῶν παρεπομένων καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος.

§ 179. Πᾶσαι αἱ ἐγκλίσεις καὶ οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἐξαίρεσει ὠρισμένων τύπων αὐτῶν, σχηματίζονται μονολεκτικῶς. Πρβλ. ὑγιαίνετε (=εἶθε νὰ ὑγιαίνετε), λεγέτω (=ἄς λέγη), κόψω (=θὰ κόψω ἢ θὰ κόπτω), κέκοφα (=ἔχω κόψει), ἐκεκόφειν (=εἶχον κόψει), κοπήσομαι (=θὰ κοπῶ), κέκομμαι (=ἔχω κοπῆ), ἐκεκόμην (=εἶχον κοπῆ) κτλ.

§ 180. Τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης

1) ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἀλλὰ ἓνα μόνον τύπον, με αὐτὸν δὲ δηλοῦται ἢ μέλλουσα πρᾶξις εἶτε ἀπλῶς **ἐν συνόψει** εἶτε **κατὰ διάρκειαν** ἢ **ἐπανάληψιν**: γράψω (=θὰ γράψω ἢ θὰ γράφω).

2) ὁ τετελεσμένος μέλλων

α') τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται περιφραστικῶς με τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος **εἰμί**: (λύω) λελυκῶς ἔσομαι (=θὰ ἔχω λύσει).

β') τῆς μέσης φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς με τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος **εἰμί**: (λύομαι) λελύσομαι καὶ λελυμένος ἔσομαι (=θὰ ἔχω λυθῆ ἢ θὰ εἶμαι λυμένος).

β') Συστατικά μέρη τοῦ ῥήματος, **θέμα**, **χαρακτήρ**.

§ 181. Εἰς τοὺς ῥηματικούς τύπους κανονικῶς διακρίνομεν δύο θέματα, τὸ **χρονικὸν** θέμα καὶ τὸ **ῥηματικὸν** θέμα.

1) **Χρονικὸν** θέμα λέγεται ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζονται οἱ τύποι ἐνὸς ὠρισμένου χρόνου ἢ ὠρισμένων χρόνων τοῦ

ρήματος. Κανονικῶς δὲ ἔχουν κοινὸν τὸ χρονικὸν θέμα ὁ ἐνεστώς μετὰ τὸν παρατατικόν, ὁ ἀπλοῦς μέλλων μετὰ τὸν ἀόριστον καὶ ὁ παρακειμένος μετὰ τὸν ὑπερσυντέλικον (καὶ τὸν τετελεσμένον μέλλοντα). Πρβλ. κόπτ-ω, ἔ-κοπτον — κόψ-ω, ἔ-κοψ-α — κέκοψ-α, ἔ-κεκόψ-ειν (κεκοψ-ὼς ἔσομαι) κτλ.

2) Ῥηματικὸν θέμα λέγεται τὸ ἀρχικὸν θέμα τοῦ ῥήματος, ἦτοι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βᾶσις τοῦ σχηματισμοῦ πάντων τῶν χρονικῶν θεμάτων αὐτοῦ. Οὕτω τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ ῥ. κόπτ-ω εἶναι κόπ-, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐσχηματίσθη τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα κόπ-τ-, τὸ τοῦ μέλλοντος κοψ = κοπ-σ- καὶ τὸ τοῦ παρακειμένου κε-κοψ-, ἐκ τοῦ κε-κοπ- κτλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐνίοτε μὲν εἶναι τὸ ἴδιον μετὰ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος (λύ-ω, λέγ-ω, μέν-ω), συνήθως ὅμως εὐρίσκεται ἀπὸ τὸν ἀόριστον β' (ὡς τοῦ βάλω, ῥηματικὸν θ. βάλ-, ἀόρ. β' ἔ-βαλ-ον), καὶ συνηθέστερον ἀπὸ κάποιαν λέξιν ἐτυμολογικῶς συγγενῆ πρὸς τὸ ῥημα (βλάπτω — βλάβ-η, τύπτω — τύπ-ος, ῥάπτω — ῥαφ-ή, ἀγγέλω — ἀγγελ-ος, αἴρω — ἄρ-σις κτλ.).

§ 182. Ὁ χαρακτηρ ἑνὸς χρονικοῦ θέματος λέγεται **χρονικὸς χαρακτηρ**, ὁ δὲ χαρακτηρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος λέγεται **ῥηματικὸς χαρακτηρ**.

§ 183. Κατὰ τὸν χαρακτηρὰ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος αὐτῶν τὰ ῥήματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** καὶ **συμφωνόληκτα**: λύ-ω, χρί-ω — γράφ-ω, κόπτ-ω (βλ. § 66).

Ὑποδιαιροῦνται δὲ

1) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα ῥήματα εἰς **ἀσυναίρετα** (κωλύ-ω, βασιλεύ-ω, κρού-ω) καὶ εἰς **συνηρημένα** (τιμάω-ω, φιλέω-ω, πληρώω-ω)

2) τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἰς **ἀφωνόληκτα** (ἄγ-ω, βλέπ-ω, πείθ-ω) καὶ εἰς **ἐνρινόληκτα** ἢ **ὕγρόληκτα** (μέν-ω, ἀγγέλλ-ω, καθαίρ-ω).

§ 184. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων τύπων ἑνὸς ῥήματος τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτοῦ ὑφίσταται διαφόρους μετασχηματισμούς, ἄλλους μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, ἄλλους δὲ εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ πρὸ τῶν ῥηματικῶν καταλήξεων. Πρβλ. ῥηματικὸν θέμα ταγ-, ἐξ οὗ τάσσ-ω, ἔ-τασσ-ον, τάξ-ω, ἔ-ταξ-α, τέ-ταχ-α, ἔ-τε-τάχ-ειν, ταχ-θή-σομαι, ἐ-τά-χθην, τέ-ταχ-ται κτλ.

γ') Αύξεις και άναδιπλασιασμός.

1. Αύξεις.

§ 185. Οί παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν αὐξήσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἐξ αὐτῶν σχηματίζεται. Ἡ αὐξήσις δηλοῖ τὸ παρελθόν, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν, **συλλαβικὴ** καὶ **χρονικὴ**.

1) Συλλαβικὴν αὐξήσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον. Εἶναι δὲ ἡ συλλαβικὴ αὐξήσις ἐν **εψιλύμενον**, τὸ ὁποῖον προτάσσεται* τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων :

πιστεύ-ω — ἐ-πίστευ-ον, ἐ-πίστευ-σα, ἐ-πεπιστεύ-κειν
ρίπτ-ω — ἔ-ροπτ-ον, ἔ-ροψ-α, ἔ-ροψ-ειν (34, 1).

2) Χρονικὴν αὐξήσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν. Εἶναι δὲ ἡ χρονικὴ αὐξήσις **ἔκτασις** τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων (§ 32, 6).

Κατὰ τὴν χρονικὴν αὐξήσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος

τὸ ᾶ ἢ ε γίνεται	η : ἀγοράζω, ἡγόραζον — ἐλλίζω, ἤλιζον·
τὸ ο γίνεται	ω : ὀδύρομαι, ὠδύρομην·
τὸ ἰ γίνεται	ἰ : ἰκετεύω, ἰκέτευον·
τὸ υ γίνεται	υ : ὑβρίζω, ὑβρίζον·
τὸ αι ἢ ει γίνεται	η : αἰσθάνομαι, ἡσθανόμην — εἰκάζω, ἡκαζον·
τὸ αυ ἢ ευ γίνεται	ηυ : αὐξάνω, ηὔξανον — εὐρίσκω, ηὔρισκον·
τὸ οι γίνεται	ω : οἰκτίρω, ὤκτιρον·

Σημεῖωσις 1. Τὸ ἀρκτικὸν **ει** γίνεται κατὰ τὴν αὐξήσιν **η** προσέτι εἰς τὸν παρατατικὸν τοῦ ῥήματος **εἰμι** — **ἦα** ἢ **ἦειν** καὶ εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον τοῦ **οἶδα** (θ. εἶδ-) — **ἦδειν**. Εἰς τὰ ἄλλα ῥήματα μένει : **εἶκω**—**εἶκον**· **εἶργω**—**εἶργον**· **εἶρω**—**εἶρον**.

Τὸ ἀρκτικὸν **ᾶ** ἢ **α**, καίτοι εἶναι μακρόν, τρέπεται κατὰ τὴν αὐξήσιν εἰς **η** ἢ **η** κατ' ἀναλογίαν : **ἄθλω** — **ἤθλων**, **ἄργῶ** — **ἤργουν**, **ἄδω** — **ἤδον** (ὅπως **ἄγω** — **ἤγον**, **αἰτῶ** — **ἤτουν**).

Σημεῖωσις 2. Ὑπερσυντέλικοι ῥημάτων. τῶν ὁποίων ὁ παρακειμένος ἔχει ἀναδιπλασιασμόν **ε**, δὲν ἔχουν αὐξήσιν : **ἐστράτευκα** — **ἐστρατεύκειν**, **ἐζήτηκα** — **ἐζήτηκειν**.

* Τὸ **ε** δηλαδὴ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐσήμερις τότε.

2. Ἀναδιπλασιασμός.

§ 186. Οἱ συντελικοὶ χρόνοι (ἤτοι ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων) ἔχουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος ἀναδιπλασιασμόν εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις (καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν).

Ὁ ἀναδιπλασιασμός δηλοῖ τὸ τετελεσμένον τῆς πράξεως, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν:

1) ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μὲ ἐν ε κατόπιν αὐτοῦ. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουν τὰ θέματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ ἐν ἀπλοῦν συμφωνον ἐκτὸς τοῦ ρ, ἢ ἀπὸ δύο συμφωνῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ἔνρινον ἢ ὑγρόν:

παιδεύω	—πε-παίδευ-κα	ἐ-πε-παιδεύ-κειν
θύω	—τέ-θυ-κα	ἐ-τε-θύ-κειν
	(θέ-θυ-κα)	(ἐ-θε-θύ-κειν)
φυτεύω	—πε-φύτευ-κα	ἐ-πε-φυτεύ-κειν
	(φε-φύτευ-κα)	(ἐ-φε-φυτεύ-κειν)
χορεύω	—κε-χόρευ-κα	ἐ-κε-χορεύ-κειν
	(χε-χόρευ-κα)	(ἐ-χε-χορεύ-κειν) (§ 37,7)
κάμνω (θ. κμη-)	—κέ-κμη-κα	
πνέω (θ. πνευ-)	—πέ-πνευ-κα	
δραῶ (δρά-ω)	—δέ-δρα-κα	
γράφομαι	—γέ-γραμ-μαι	ἐ-γε-γράμ-μην, γε-γράψ-ομαι

2) ὄ,τι καὶ ἡ αὔξησης. Λαμβάνουν δὲ

α) συλλαβικὴν αὔξησην ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ συμφωνον διπλοῦν ἢ ἀπὸ ρ ἢ ἀπὸ δύο συμφωνῶν, χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ἔνρινον ἢ ὑγρόν ἢ ὅσων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ τρία συμφωνῶν:

ζητῶ	—ἐ-ζήτηκα	(ὅπως ἐ-ζήτησα)
ρίπτω	—ῥ-ριψα	(ὅπως ῥ-ριψα)
σπείρω (θ. σπερ-, σπαρ-)	—ῥ-σπαρκα	(ὅπως ῥ-σπειρα)
φθειρώ (θ. φθερ-, φθαρ-)	—ῥ-φθαρκα	(ὅπως ῥ-φθειρα)
στρατεύω	—ἐ-στράτευκα	(ὅπως ἐ-στράτευσα)

β) χρονικὴν αὔξησην ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν:

ἀδικῶ	— ἡ-δίκη-κα	(ὅπως ἡδίκησα)
ἐρημῶ	— ἡ-ρήμω-κα	(ὅπως ἡρήμωσα)
ὁμολογῶ	— ὦ-μολόγη-κα	(ὅπως ὠμολόγησα)
αἰτῶ	— ἦ-τη-κα	(ὅπως ἤτησα)
οἰκῶ	— ὤ-κη-κα	(ὅπως ὤκησα)

3. Αὐξήσις καὶ ἀναδιπλασιασμός τῶν συνθέτων ῥημάτων.

§ 187. 1) Τὰ μετὰ προθέσεων σύνθετα (ἢ παρασύνθετα) * ῥήματα ἔχουν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν μετὰ τὴν πρόθεσιν :

εἰσ-πέμπω	— εἰσ-έ-πεμπον	εἰσ-πέ-πομφα
συν-οικῶ	— συν-ῶ-κουν	συν-ῶ-κηκα
παρα-νομῶ	— παρα-ε-νόμουν	παρα-νε-νόμηκα
ἐγ-κωμιάζω	— ἐν-ε-κωμιάζον	ἐγ-κε-κωμιάκα
ἐγ-χειρίζω	— ἐν-ε-χειρίζον	ἐγ-κε-χειρίκα (§ 37, 7).

2) Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, ὅσα ἔχουν πρῶτον συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς προθέσεως, ἔχουν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς ἐὰν ἦσαν ἀπλᾶ ῥήματα :

(ἄ-δικος)	ἀδικῶ	— ἡδίκουν	ἡδίκηκα
(δυσ-τυχής)	δυστυχῶ	— ἐ-δυστύχουν	δε-δυστύχηκα
(μυθο-λόγος)	μυθολογῶ	— ἐ-μυθολόγουν	με-μυθολόγηκα
(οἰκο-δόμος)	οἰκοδομῶ	— ὤκοδόμουν	ὤκοδόμηκα.

Σημείωσις. Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, εἰς τὰ ὅποια τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι τὸ ἐπίρρημα **εὖ**, συνήθως δὲν λαμβάνουν αὐξήσιν οὐδὲ ἀναδιπλασιασμόν :

εὐδοκιμῶ	εὐδοκίμουν	εὐδοκίμησα	εὐδοκίμηκα
εὐεργετῶ	εὐεργέτουν	εὐεργέτησα	εὐεργέτηκα
εὐτυχῶ	εὐτύχουν	εὐτύχησα	εὐτύχηκα
εὐωχοῦμαι	εὐωχοῦμην	εὐωχήθην.	

4. Ἀνωμαλῖαι αὐξήσεως.

§ 188. 1) Τὰ ῥήματα **βούλομαι**, **δύναμαι** καὶ **μέλλω** ἔχουν αὐξήσιν κανονικῶς **έ** καὶ ἀνωμάλως **ἦ** (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ **ῥ. ἐθέλω ἢ θέλω** — ἦθελον).

* Τί λέγονται **παρασύνθετοι** λέξεις βλ. κατωτέρω, εἰς τὸ τέλος τοῦ περὶ συνθέσεως κεφαλαίου.

ἐβουλόμην καὶ ἠβουλόμην — ἐβουλήθην καὶ ἠβουλήθην
 ἐδυνάμην καὶ ἠδυνάμην — ἐδυνήθην καὶ ἠδυνήθην
 ἔμελλον καὶ ἤμελλον.

2) Τὰ ῥήματα (κατ)άγνυμι, ὠνοῦμαι καὶ ὠθῶ, ἐνῶ τὸ θέμα των ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν, ἔχουν συλλαβικὴν αὔξησιν **έ**: κατ-έ-αξα, ἐ-ωνοῦμην, ἐ-ώθουν.

3) Τὰ ῥήματα ἐθίζω, ἐλίττω, ἔλκω, ἔπομαι, (περι)έπω, ἐργάζομαι, ἔρπω, ἐστιῶ, ἔχω καὶ ἐῶ κατὰ τὴν αὔξησιν τρέπουν τὸ ἀρκτικὸν **ε** ὄχι εἰς **η** ἀλλὰ εἰς **ει**: εἰθίζον, εἰλιττον, εἶλκον, εἰπόμην, περι-εἶπον, εἰργαζόμην, εἶρπον, εἰστίων, εἶχον, εἶων.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. **ἐργάζομαι** ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ ἀόριστος σχηματίζονται καὶ μὲ κανονικὴν αὔξησιν: ἠεργαζόμην, ἠεργασάμην.

4) Τὸ ῥήμα **ἀν-οίγω** εἰς πάντας τοὺς παραγομένους χρόνους, τὸ ῥ. ὄρῳ εἰς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸ ῥ. **ἀλίσκομαι** εἰς τὸν ἀόριστον ἔχουν καὶ συλλαβικὴν καὶ χρονικὴν αὔξησιν ὁμοῦ: ἀν-έωγον, ἀν-έωξα, ἐώρων, ἐᾶ'λων.

5) Τὸ ῥήμα **ἐορτάζω** κατὰ τὴν αὔξησιν ἐκτείνει ὄχι τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν **έ** ἀλλὰ τὸ κατόπιν αὐτοῦ **ο**: ἐώρταζον, ἐώρτασα.

Σημείωσις. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀνωμαλῖαι τῆς αὔξησης εἶναι φαινομενικαὶ καὶ ὀφείλονται εἰς διαφόρους φθογικὰς παθήσεις: π.χ. τὸ ῥήμα **ἐργάζομαι** ἀρχῆθεν ἦτο **εργάζομαι** καὶ τὸ ῥήμα **ἔχω** ἀρχῆθεν ἦτο **σέχω**, ὁ παρατατικὸς δὲ αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦτο κανονικῶς **ἐ-εργαζόμην**, **ἐ-σεχον**, ἐκ τούτων δὲ κατόπιν προῆλθον οἱ τύποι **ἐεργαζόμην**, **ἐεχον** καὶ μετὰ συναίρεσιν τοῦ **εε** εἰς **ει** προῆλθον τέλος οἱ τύποι **εἰεργαζόμην**, **εἶχον** (βλ. § 33, 3).

Ἐπίσης οἱ τύποι **ἐώρταζον**, **ἐώρτασα** προῆλθον ἐκ παλαιότερων κανονικῶν τύπων **ἠώρταζον**, **ἠώρτασα** δι' ἀντιμεταχωρήσεως (βλ. § 32, 4).

Ὁμοίως δὲ ἐκ τῶν παλαιότερων τύπων **ἀν-ἠφοισον**, **ἠφόρων** (μὲ ἰσχυροτέραν συλλαβικὴν αὔξησιν **η**) προῆλθον οἱ τύποι **ἀν-έωγον**, **ἐώρων** (μὲ δασεῖαν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ δασυνόμενον **ὄρῳ**) (βλ. § 32, 4).

6) Ἐκ τῶν συνθέτων ἢ παρασυνθέτων ῥημάτων:

α') τὰ ῥήματα **ἀμφι-έννυμι**, **ἐγγυῶ** (ἐκ τῆς λ. ἐγ-γύη), **ἐμπεδῶ** (ἐκ τῆς λ. ἐμ-πεδος), **ἐναντιοῦμαι** (ἐκ τῆς λ. ἐν-αντίος), **ἐπ-είγω**, **ἐπ-ίσταμαι** καὶ **καθ-έζομαι** ἔχουν τὴν αὔξησιν ὅπως εἰς τὴν ἀρχήν, ὡσάν νὰ ἦσαν ἀπλᾶ: **ἠμφιέννυν**, **ἠγγύων**, **ἠμπέδουν**, **ἠναντιοῦμην**, **ἠπειγον**, **ἠπιστάμην**, **ἐκαθεζόμην**.

β') τὰ ῥήματα **ἐκκλησιάζω** (ἐκ τῆς λ. ἐκ-κλησία), **καθ-εύδω**, **κάθ-ημαι** καὶ **καθ-ίζω** διαφοροῦνται, ἤτοι ἔχουν τὴν αὐξήσιν ἄλλοτε μὲν ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ, ἄλλοτε δὲ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡκ-κλησίαζον καὶ ἐξ-εκκλησίαζον, ἐκάθευδον καὶ καθ-ηῦδον, ἐκαθήμην καὶ καθ-ήμην, ἐκάθιζον, ἐκάθισα καὶ καθ-ῖσα.

γ') τὰ ῥήματα **ἀν-έχομαι**, **ἀμφι-σβητῶ** (ἀρχῆθεν ἀμφισ-βητῶ), **ἐν-οχλῶ** καὶ **(ἐπ)αν-ορθῶ** ἔχουν συγχρόνως δύο αὐξήσεις, ἤτοι καὶ ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ καὶ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡν-ειχόμεν, ἡμφ-εσβήτουν, ἡν-ώχλων, **(ἐπ)ην-ώρθουν**.

5. Ἄνωμαλῖαι ἀναδιπλασιασμοῦ.

§ 189. 1) Τὰ ῥ. **γιγνώσκω** καὶ **γνωρίζω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ β' εἴδους, ἀντιστρόφως δὲ τὰ ῥ. **κτῶμαι**, **μιμνήσκομαι** καὶ **πίπτω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ α' εἴδους, παρὰ τὸν κανόνα (§ 186) : **ἔγνωκα** (θ. γνω-), **ἔγνώρικα** (θ. γνωριδ-) — **κέκτημαι** (θ. κτα-), **μέμνημαι** (θ. μνη-), **πέπτωκα** (θ. πτω-)·

2) τὰ ῥ. **ἐθίζω**, **ἔλκω**, **ἐργάζομαι**, **ἔστιῶ** καὶ **ἔῶ** καὶ τὸ ῥ. **(ἀν)οίγω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ὅμοιον μὲ τὴν αὐξήσιν των : **εἶθικα**, **εἴλκυκα**, **εἴργασμαι**, **εἰστίακα**, **εἶακα**, **(ἀν)έψαχα**, **(ἀν)έψαγμα**, **(ἀν)εῶξεται** (βλ. § 188, 3 καὶ 4)·

3) τὰ ῥ. **(κατ)άγνυμι**, **ἀλίσκομαι**, **ὀρῶ**, **ὠθοῦμαι** καὶ **ὠνοῦμαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν **ε**, ἂν καὶ ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆεν : **(κατ)έαγα**, **εἶλωκα**, **εἶορακα** (καὶ εἴωρακα), **ἔωσμαι**, **εἴωνημαι**·

4) τὰ ῥ. **λαμβάνω**, **λαγχάνω**, **λέγω**, **(συλ)λέγω** καὶ **(δια)λέγομαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν **ει** : **εἴληφα**, **εἴληχα**, **εἴρηχα** (θ. Φερ-, Φερε-), **(συν)εἴλοχα**, **(δι)εἴλεγμα**.

Ὁμοίως **εἴωθα** (= συνηθίζω), **εἴμαρται** (= εἶναι πεπρωμένον) τῶν ἀχρήστων εἰς τὸν ἐνεστῶτα ῥημάτων **ἔθω** (θ. Φεθ-, Φηθ-) καὶ **μείρομαι** (θ. σμερ-, σμαρ-)·

Σ η μ εῖ ω σ ι ς. Καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἄλλαι μὲν ὀφείλονται εἰς φθογγικὰ παθήσεις, ἄλλαι δὲ εἰς ἀναλογίαν (πρβλ. § 188, 5, Σημ.).

§ 190. Ἄττικὸς ἀναδιπλασιασμός. Εἰς μερικὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ **α ἢ ε ἢ ο**, κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμόν ἐπαναλαμβάνονται οἱ δύο ἀρκτικοὶ φθόγγοι τοῦ θέματος καὶ συγχρόνως ἐκτείνεται τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν αὐτοῦ. Ὁ τοιοῦτος ἀναδιπλασιασμός καλεῖται Ἄττικὸς (πρβλ. § 59).

ἀκούω	(θ. ἀκο-)	ἀκ-ήκο-α
ἐλαίνω	(θ. ἐλα-)	ἐλ-ήλα-κα
ἐλέγχομαι	(θ. ἐλεγχ-)	ἐλ-ήλεγ-μαι (ἐκ τοῦ ἐλ-ήλεγγ-μαι)
ἐσθίω	(θ. ἐδε-, ἐδο-)	ἐδ-ήδο-κα
ἔρχομαι	(θ. ἐλυθ-)	ἐλ-ήλυθ-α
ὄμνυμι	(θ. ὄμο-)	ὄμ-ώμο-κα
(ἀπ)όλλυμι	(θ. ὄλε-)	(ἀπ)ολ-ώλε-κα
(ἀπ)όλλυμαι	(θ. ὄλ-)	(ἀπό)ὄλ-ωλ-α
ὀρύττω	(θ. ὀρυχ-)	ὀρ-ώρυχ-α
φέρω	(θ. ἐνεκ-)	ἐν-ήνοχ-α
ἐγείρομαι	(θ. ἐγερ-)	ἐγ-ήγερ-μαι
ἐγείρομαι	(θ. ἐγορ-)	ἐγρ-ήγορ-α (μὲ ἐπανάληψιν ὄχι μόνον τῶν δύο ἀρκτικῶν φθόγγων ἐγ , ἀλλὰ καὶ τοῦ ρ)

Σημείωσις 1. Ἐκ τῶν ῥημάτων τούτων αὐξῆσιν (χρονικὴν) εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον ἔχουν μόνον ὅσα ἀρχίζουσι ἀπὸ α ἢ ο :

ἀκήκοα — ἠκηκόειν
ὀμώμοκα — ὠμωμόκειν

τὰ ἄλλα δὲν λαμβάνουσι αὐξῆσιν εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον :

ἐλήλακα — ἐληλάκειν
ἐλήλυθα — ἐληλίθειν.

Σημείωσις 2. Ἀναδίπλωσις τοῦ ῥηματικοῦ θέματος συμφέρει εἰς τινὰ ῥήματα καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν δευτέρων χρόνων αὐτῶν ἢ παραγωγῆν λέξεων ἐξ αὐτῶν : **ἄγω**, ἤγ-αγ-ον (ἐκ τοῦ ἄγ-αγ-ον), **φέρω** (θ. ἐνεκ-), ἤν-εγκ-ον (ἐκ τοῦ ἐν-ένεκ-ον, ἐν-ενκ-ον) (βλ. § 32, 6)—ἀγωγή (ἐκ τοῦ ἀγ-αγ-ή), ἐδωδή (ἐκ τοῦ ἐδ-εδ-ή) (βλ. § 32, 1 καὶ 2).

δ') Τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα εἰμί (=εἶμαι).

§ 191. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς μὲ τὸ ῥῆμα εἰμί ὡς βοηθητικόν. (Πρβλ. τῆς νέας γλώσσης : **ἔχω** γράφει — **εἶχα** γράφει — **εἶμαι** γραμμένος — **ἤμουν** γραμμένος).

§ 192. Τὸ ῥῆμα εἰμί εἶναι ἀνώμαλον, οἱ δὲ χρόνοι αὐτοῦ εἶναι : ἐνεστ. εἰμί, παρατ. ἦν (= ἤμην), μέλλ. ἔσομαι (= θὰ εἶμαι), ἀόρ. ἐγενόμην (= ὑπῆρξα ἢ ἔγινα), πρκμ. γέγονα (= ἔχω ὑπάρξει ἢ ἔχω γίνοι), ὑπερσ. ἐγενόμην (= εἶχα ὑπάρξει ἢ εἶχα γίνοι). Ἐκ τούτων

ὡς βοηθητικοὶ πρὸς σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων ἐν γένει λαμβάνονται ὁ ἐνεστώσ, ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ μέλλων, οἱ ὁποῖοι κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ὅ ρ ι σ τ ι κ ῆ		Ῐποτα- κτικῆ	Ε ὑ κ τ ι κ ῆ	Προστακτικῆ
Ῐνεστώσ	Παρατατικὸς			
εἰ-μί εἶ ἐσ-τί(ν) ἐσ-μὲν ἐσ-τέ εἰ-σὶ(ν) ἐσ-τόν ἐσ-τόν	ῥῆ ῥῆ ῥῆν ῥῆ-σθα ῥῆν ῥῆ-μεν ῥῆ-τε (ῥῆσ-τε) ῥῆ-σαν ῥῆσ-τον ῥῆσ-την	ῶ ῥῆς ῥῆ ῶ-μεν ῥῆ-τε ῶ-σι(ν) ῥῆ-τον ῥῆ-τον	εἶη-ν εἶη-ς εἶη εἶη-μεν ῥῆ εἶ-μεν εἶη-τε ῥῆ εἶ-τε εἶη-σαν ῥῆ εἶ-εν εἶη-τον ῥῆ εἶτον εἶη-την ῥῆ εἶ-την	ῥσ-θι ῥσ-τω ῥσ-τε ῥσ-των, ὄντων (ῥῆ ῥσ-τωσαν) ῥσ-τον ῥσ-των

Ῐπαρέμφ. : εἶναι. **Μετοχή** : ὦν (ὄντ-ος), οὔσα (οὔσης), ὄν (ὄντ-ος)

Μέλλων
 Ῐριστικῆ : ἔσομαι, ἔσῃ (ῥῆ ἔσει), **ἔσται**—ἔσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται
 Εὐκτικῆ : ἐσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο — ἐσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσονται
 Ῐπαρέμφατον : ἔσεσθαι
Μετοχή : ἐσόμενος, ἐσομένη, ἐσόμενον.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος (ἐστί) τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (ἔστι) :

1) ὅταν ἔχη τὴν σημασίαν τοῦ **ὑπάρχει** ἢ τοῦ **εἶναι δυνατόν** : ἔστι θεὸς — ἔστι λαβεῖν·

2) ὅταν εὐρίσκειται κατόπιν τῶν λέξεων **τοῦτ'** (= τοῦτο), **ἀλλ'** (= ἀλλά), **εἰ, καί, οὐκ** : τοῦτ' ἔστι, οὐκ ἔστι·

3) ὅταν εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως : ἔστι τις σοφός.

ε') Σχηματισμὸς τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων.

Ι. Συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων.

§ 193. Ῐ συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων περιλαμβάνει :

1) ῥήματα **βαρύτονα**, ἦτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ω ἄτονον (§ 17, 6) : **λύω, πείθω**·

2) ῥήματα **συνηρημένα** ἢ **περισπώμενα**, ἦτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ω περισπώμενον : **τιμῶ, ποιῶ** (§ 17, 4).

§ 194. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος

	Ὅριστική		Ὑποτακτική
	Χρόνοι ἀρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἔνεστώς Παρατατικός	λύ'-ω λύ'-εις λύ'-ει λύ'-ομεν λύ'-ετε λύ'-ουσι(ν)	ἔ-λύ-ον ἔ-λυ-ες ἔ-λυ-ε(ν) ἔ-λύ-ομεν ἔ-λύ-ετε ἔ-λυ-ον	(ἵνα) λύ'-ω λύ'-ης λύ'-ῃ λύ'-ωμεν λύ'-ητε λύ'-ωσι(ν)
Μέλλων	λύ'-σω λύ'-σεις λύ'-σει λύ'-σομεν λύ'-σετε λύ'-σουσι(ν)		
Ἀόριστος α'		ἔ-λύ-σα ἔ-λυ-σας ἔ-λυ-σε(ν) ἔ-λύ-σαμεν ἔ-λύ-σατε ἔ-λυ-σαν	(ἵνα) λύ'-σω λύ'-σῃς λύ'-σῃ λύ'-σωμεν λύ'-σητε λύ'-σωσι(ν)
Παρακείμενος Ὑπερσυντέλικος	λέ-λύ'-κα λέ-λυ-κας λέ-λυ-κε(ν) λε-λύ'-καμεν λε-λύ'-κατε λε-λύ'-κασι(ν)	ἔ-λε-λύ'-κειν ¹ ἔ-λε-λύ'-κεις ἔ-λε-λύ'-κει ἔ-λε-λύ'-κεμεν ² ἔ-λε-λύ'-κετε ἔ-λε-λύ'-κεσαν	(ἵνα) λε-λύ'-κω λε-λύ'-κῃς λε-λύ'-κῃ κλπ. καί (συνηθέστερον) λελυκώς ᾧ, ῆς, ῆ, λελυκότες ᾧμεν, ῆτε, ᾧσι(ν)
Τετέλ. Μέλλων	λελυκώς ἔσομαι, ἔσει, ἔσται λελυκότες ἐσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται		

1. Ἀρχαιότεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κη(ν), ἐλελύ-κῃς, ἐλελύ-κη.

2. Μεταγενέστεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κειμεν, ἐλελύ-κειτε, ἐλελύ-κεισαν.

ένεργητικῆς φωνῆς (§ 173, 1).

Εὐκτικῆ	Προστακτικῆ	Μετοχὴ Ἀπαρέμφατον
(εἶθε) λύ-οιμι λύ-οις λύ-οι λύ-οιμεν λύ-οιτε λύ-οιεν	— λύ-ε λυ-έτω — λύ-ετε λυ-όντων ⁵ ἤ λυ-έτωσαν	λύ-ειν λύ-ων (λύ-οντος) λύ-ουσα (λυ-ούσης) λύ-ον (λύ-οντος)
(ὅτι) λύ-σοιμι ³ λύ-σοις λύ-σοι λύ-σοιμεν λύ-σοιτε λύ-σοιεν		λύ-σειν λύ-σων (λύσοντος) λύ-σουσα (λυσούσης) λύ-σον (λύσοντος)
(εἶθε) λύ-σαιμι λύσαις ἢ λύ-σειας ⁴ λύ-σαι ἢ λύ-σειε(ν) λύ-σαιμεν λύ-σαιτε λύ-σαιεν ἢ λύ-σειαν	— λύ-σον λυ-σάτω — λύ-σατε λυ-σάντων ⁵ ἢ λυ-σάτωσαν	λύ-σαι λύ-σας (λύσαντος) λύ-σασα (λυσάσης) λύ-σαν (λύσαντος)
(εἶθε) λε-λύ-κοιμι λε-λύ-κοις λε-λύ-κοι κτλ. καὶ (συνθηθέστερον) λελυκώς εἶην, εἶης, εἶη λελυκότες εἶημεν ἢ εἶμεν, εἶητε ἢ εἶτε, εἶησαν ἢ εἶεν	— λελυκώς ἴσθι ἔστω λελυκότες ἔστε ἔστων	λελυ-κέναι λελυ-κώς (λελυ-κότης) λελυ-κυῖα (λελυ-κυίας) λελυ-κός (λελυ-κότης)
(ὅτι) λελυκώς ἔσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο ³ λελυκότες ἔσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσονται		λελυκώς ἔσεσθαι λελυκώς ἔσόμενος λελυκότες ἔσόμενοι

3. Ἡ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος ἐν γένει οὐδέποτε λαμβάνεται ὡς εὐχετικῆ.

4. Οἱ τύποι τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἀορ. α', οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς **-εας, -ειε, -ειαν**, λέγονται **αἰολικοί** καὶ εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν ἄλλων.

5. Οἱ τύποι τοῦ γ' πληθυντικῆς τῆς προστακτικῆς οἱ ἑταῖοι λήγουν εἰς **-των**, εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν ἄλλων, οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς **-τώσαν**.

§ 195. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος μέσης φωνής

	Ὀριστική		Ὑποτακτική
	Χρόνοι ἀρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἐνεστώσ Παρατατικός	λύ'-ομαι λύ'-η (ἤ λύει) * λύ'-εται λυ-όμεθα λύ'-εσθε λύ'-ονται	ἐ-λύ'-όμην ἐ-λύ'-ου ἐ-λύ'-ετο ἐ-λυ-όμεθα ἐ-λύ'-εσθε ἐ-λύ'-οντο	(ἴνα) λύ'-ωμαι λύ'-η λύ'-ηται λυ-ώμεθα λύ'-ησθε λύ'-ωνται
Μέσος μέλλων	λύ'-σομαι λύ'-ση (ἤ λύ'-σει) * λύ'-σεται λυ-σόμεθα λύ'-σεσθε λύ'-σονται		
Μέσος Ἀόριστος α'		ἐ-λύ'-σάμην ἐ-λύ'-σω ἐ-λύ'-σατο ἐ-λυ-σάμεθα ἐ-λύ'-σασθε ἐ-λύ'-σαντο	(ἴνα) λύ'-σωμαι λύ'-ση λύ'-σηται λυ-σώμεθα λύ'-σησθε λύ'-σονται
Παρακείμενος Ὑπερσυντέλικος	λέ-λυ'-μαι λέ-λυ'-σαι λέ-λυ'-ται λε-λύ'-μεθα λέ-λυ'-σθε λέ-λυ'-νται	ἐ-λε-λύ'-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυτο ἐ-λε-λύ'-μεθα ἐ-λέ-λυ-σθε ἐ-λέ-λυ-ντο	(ἴνα) λελυμένος ᾧ λελυμένος ᾗς λελυμένος ᾗ λελυμένοι ᾧμεν λελυμένοι ᾗτε λελυμένοι ᾧσι (ν)
Τετέλ. Μέλλων	λε-λύ'-σομαι ἢ λελυμένος λε-λύ'-ση (ἤ-σει) λε-λύ'-σεται λε-λυ-σόμεθα ἢ λελυμένοι λε-λύ'-σεσθε λε-λύ'-σονται	ἔσομαι » ἔσει » ἔσται ἔσόμεθα » ἔσεσθε » ἔσονται	

* Ἀντί τῶν εἰς -η παλαιότερων τύπων τοῦ προσώπου τούτου συνηθέστεροι εἶναι ὁ εἰς -ει. Οὕτω δὲ κανονικῶς ἐκφέρονται διὰ τοῦ -ει τὰ δεύτερα ἐνικά τοῦ βούλομαι, οἶμαι καὶ ὄψομαι (βούλει, οἶει, ὄψει).

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

(§ 173, 2), μέσης διαθέσεως (§ 171, 2). Λύομαι = λύω τὸν ἑαυτὸν μου.

Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο λυ-οίμεθα λύ-οισθε λύ-οιντο	— λύ-ου λυ-έσθω — λύ-εσθε λυ-έσθων ἤ λυ-έσθωσαν	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὄτι) λυ-σοίμην λύ-σοιο λύ-σοιτο λυ-σοίμεθα λύ-σοισθε λύ-σοιντο		λύ-σεσθαι λυ-σόμενος λυ-σομένη λυ-σόμενον
(εἶθε) λυ-σαίμην λύ-σαιο λύ-σαιτο λυ-σαίμεθα λύ-σαισθε λύ-σαιντο	— λῦ-σαι λυ-σάσθω — λύ-σασθε λυ-σάσθων* ἤ λυ-σάσθωσαν	λύ-σασθαι λυ-σάμενος λυ-σαμένη λυ-σάμενον
(εἶθε) λελυμένος εἶην λελυμένος εἶης λελυμένος εἶη λελυμένοι εἶημεν ἢ εἶμεν λελυμένοι εἶητε ἢ εἶτε λελυμένοι εἶησαν ἢ εἶεν	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω — λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων* ἢ λε-λύ-σθωσαν	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος λε-λυ-μένη λε-λυμένον
λε-λυ-σοίμην ἢ λελυμένος ἐσοίμην λε-λύ-σοιο » ἔσοιο λε-λύ-σοιτο » ἔσοιτο λε-λυ-σοίμεθα ἢ λελυμένοι ἐσοίμεθα λε-λύ-σοισθε » ἔσοισθε λε-λύ-σοιντο » ἔσοιντο	λε-λύ-σεσθαι ἢ λε-λυ-μένος ἔσεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον, ἢ λελυμένος ἐσόμενος, -η, -ον λελυμένοι ἐσόμενοι, -αι, -α	

* Οἱ εἰς -σθων τύποι εἶναι παλαιότεροι καὶ συνηθέστεροι.

§ 196. Παράδειγμα βαρυτόνου ῥήματος μέσης φωνῆς

	Ὀριστική		Ὑποτακτική
	Χρόνοι ἀρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἐνεστώσ Παρατατικός	λύ'-ομαι λύ-ῃ (ἤ λύ-ει) λύ-εται κτλ.	ἐ-λύ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο κτλ.	(ἵνα) λύ-ωμαι λύ-ῃ λύ-ῃται κτλ.
ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως			
Παθ. Μέλλων α'	λυ-θή-σομαι λυ-θή-ση (ἤ -σει) λυ-θή-σεται λυ-θη-σόμεθα λυ-θή-σεσθε λυ-θή-σονται		
Παθητικός 'Αόριστος α'		ἐ-λύ-θην ἐ-λύ-θης ἐ-λύ-θη ἐ-λύ-θημεν ἐ-λύ-θητε ἐ-λύ-θησαν	(ἵνα) λυ-θῶ λυ-θῆς λυ-θῆ λυ-θῶμεν λυ-θῆτε λυ-θῶσι ¹
Παρακείμενος 'Υπερσυντέλ.	λέ-λύ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται κτλ.	ἐ-λε-λύ-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το κτλ.	(ἵνα) λελυμένος ὦ ῆς ῆ κτλ.
ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως			
Τετλ. Μέλλων	λε-λύ-σομαι λε-λύ-ση (ἤ -σει) λε-λύ-σεται κτλ.		
ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως			

1. Οἱ τύποι οὗτοι προῆλθον διὰ συναϊρέσεως ἐκ παλαιότερων τύπων λυ-θή-ω, λυ-θή-ης, λυ-θή-ῃ κτλ.

(§ 173, 2), παθητικής διαθέσεως (§ 171, 3). Λύομαι=λύομαι υπό άλλου.

Εύκτιχη	Προστακτική	*Απαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λύ-ου λυ-έσθω κτλ.	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-θη-σοίμην λυ-θή-σοιο λυ-θή-σοιτο λυ-θη-σοίμεθα λυ-θή-σοισθε λυ-θή-σοιντο		λυ-θή-σεσθαι λυ-θη-σόμενος λυ-θη-σομένη λυ-θη-σόμενον
(εἶθε) λυ-θείην ² λυ-θείης λυ-θείη λυ-θείημεν ἢ λυ-θεῖμεν λυ-θείητε ἢ λυ-θεῖτε λυ-θείησαν ἢ λυθεῖεν ³	— λύ-θη-τι ⁴ λυ-θή-τω — λύ-θη-τε λυ-θέ-ντων ἢ λυ-θή-τωσαν	λυ-θῆναι λυ-θείς (λυ-θέντος) λυ-θεῖσα (λυ-θείσης) λυ-θὲν ⁵ (λυ-θέντος)
(εἶθε) λελυμένος εἶην εἶης εἶη κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω κτλ.	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος, -η, -ον
λε-λυ-σοίμην λε-λύ-σοιο λε-λύ-σοιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		λε-λύ-σεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον κτλ.

2. Ἐκ τῶν τύπων λυ-θε-ίη-ν, λυ-θε-ίη-ς, λυ-θε-ίη, λυ-θε-ίη-μεν ἢ λυ-θε-ῖ-μεν κτλ. (βλ. § 208).

3. Οἱ βραχύτεροι τύποι λυθεῖμεν, λυθεῖτε, λυθεῖεν εἶναι συνηθέστεροι τῶν μακροτέρων τύπων λυθείημεν, λυθείητε, λυθείησαν.

4. Ἐξ ἀρχικοῦ τύπου λύ-θη-θι (βλ. § 37, 7, Σημ.).

5. Ἐξ ἀρχικῶν τύπων λυ-θέ-ντ-ς, λυ-θέ-ντ-ια, λυ-θέ-ντ, (βλ. § 33, 5 καὶ § 36, 4, ε').

Γενικαὶ παρατηρήσεις
εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων.

§ 197. Τὰ ῥήματα μέσης καὶ παθητικῆς διαθέσεως (§ 171), ἦτοι τὰ μέσα καὶ τὰ παθητικὰ ῥήματα, ἔχουν πάντας τοὺς χρόνους κοινούς, ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ ἀορίστου: *λύομαι* (= λύω τὸν ἑαυτὸν μου ἢ λύομαι ὑπὸ ἄλλου), *ἐλυόμην*, *λέλυμαι*, *ἐλελύμην*, *λελύσομαι* ἄλλά: *λύσομαι* (= θὰ λύσω τὸν ἑαυτὸν μου), *λυθήσομαι* (= θὰ λυθῶ ὑπὸ ἄλλου), *ἐλυσάμην* (= ἔλυσα τὸν ἑαυτὸν μου), *ἐλύθην* (= ἐλύθην ὑπὸ ἄλλου).

§ 198. Αἱ καταλήξεις τοῦ μέλλοντος ἐν γένει (ἐνεργητικοῦ, μέσου, παθητικοῦ καὶ μονολεκτικοῦ τετελεσμένου) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις εἶναι αἱ ἴδιαι μὲ τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστῶτος: *λύσ-ω* (λύ-ω), *λύσ-ομαι*, *λυθήσ-ομαι*, *λελύσ-ομαι* (λύ-ομαι). Ἄλλὰ

1) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου (ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου μονολεκτικοῦ) μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων ὁ **χρονικὸς χαρακτήρ** αὐτοῦ **σ**: (λύ-ω) *λύσ-ω*, (λύ-ομαι) *λύσ-ομαι*, *λελύσ-ομαι*.

2) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ παθητικοῦ μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρῶτον τὸ **πρόσφουμα** **θη** καὶ ἔπειτα ὁ **χρονικὸς χαρακτήρ** **σ** πρὸ τῶν καταλήξεων: (λύ-ομαι) *λυ-θήσ-ομαι*.

§ 199. Χρονικὸν χαρακτῆρα **σ** ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος ἔχει καὶ ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος **α'**: *ἔλυσ-α*, *ἔλυσ-άμην*.

§ 200. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος πλείστων ῥημάτων σχηματίζεται εἰς **-κα**, ὁ δὲ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν εἰς **-κειν**, ἦτοι ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν ὀδοντοκλήκτων καὶ τῶν ἐνρινολήκτων ἢ ὑγρολήκτων ῥημάτων ἔχει **χρονικὸν χαρακτῆρα κ**: (λύ-ω) *λέλυ-κ-α*, *ἐλελύ-κ-ειν*, (πεῖθω, θ. πεῖθ-) *πέπει-κ-α*, (φαίνω, θ. φαν-) *πέφαγ-κ-α*, (καθαίρω, θ. καθαρ-) *κεκάθαρ-κ-α*.

§ 201. Τὸ **ο** καὶ τὸ **ε**, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀρχίζουν πᾶσαι σχεδὸν αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, καθὼς καὶ τοῦ μέλλοντος ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου ἢ παθητικοῦ εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἐκτὸς

τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν, λέγονται **θεματικὰ φωνήεντα** τῶν ἐγκλίσεων τούτων.

Σημείωσις. Κανονικῶς τὸ μὲν θεματικὸν φωνῆεν ο ὑπάρχει πρὸ τοῦ μ ἢ τοῦ ν ἢ πρὸ φωνήεντος : *λύ-ο-μεν, λύ-ο-νται, ἔλυ-ο-ν, λύ-ο-ιμεν* τὸ δὲ θεματικὸν φωνῆεν ε ὑπάρχει πρὸ τοῦ σ ἢ τ : *λύ-ε-σθε λύ-ε-ται*.

Τύποι οἱοι *λύουσι, λέγουσι* κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων τύπων *λύουσι, λέγουσι*, οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύοντι, λέγοντι* (βλ. § 32, 6 καὶ § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἷος ὁ *λύουσι* προῆλθον ἐκ παλαιότερων *λύουσι — λύωντι* (βλ. § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἱοι *λελύκασι — γεγράφασι* κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων τύπων *λελύκανσι — λελύκωντι, γεγράφανσι — γεγράφαντι* (βλ. § 37, 5).

Τύποι δὲ οἱοι οἱ τοῦ β' ἐνικοῦ τοῦ μέσου ἢ τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος κτλ. *λύῃ* (λύεσαι), *λέγῃ* (= λέγεσαι) κτλ. προῆλθον διὰ συνακρίσεως ἐκ παλαιότερων τύπων *λύεαι, λέγεαι*, οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύεσαι, λέγεσαι* (βλ. § 33, 3 καὶ ὑπόσημ.* τῆς σελ. 100).

Ὁμοίως τύποι οἱοι *ἐλύον, ἐλέγον* κτλ., *ἐλύσω, ἐτάξω* κττ. προῆλθον διὰ συνακρίσεως ἐκ παλαιότερων τύπων *ἐλύ-εο, ἐλέγ-εο* κτλ., *ἐλύσ-αο, ἐτάξ-αο* κτλ., οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *ἐλύ-εσο, ἐλέγ-εσο* κττ., *ἐλύσ-ασο, ἐτάξ-ασο* κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς εὐκτικῆς οἱοι *λύοιο, παιδεύοιο* κττ. ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύ-οισο, παιδεύ-οισο* κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς προστακτικῆς *λύου, παιδεύου* κττ. ἐκ παλαιότερων τύπων *λύ-εο, παιδεύ-εο* κτλ., οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύ-εσο, παιδεύ-εσο* κτλ. (βλ. § 33, 3).

Τοῦ δὲ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου τύποι οἱοι *λύειν, λέγειν* κτλ. προῆλθον διὰ συνακρίσεως ἐκ παλαιότερων τύπων *λύ-ε-εν, λέγ-ε-εν* κτλ., ἦτοι ἡ κατάληξις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου **-ειν** προῆλθεν ἐκ τῆς **-εεν**.

§ 202. Ἡ ὑποτακτικὴ πάντων τῶν χρόνων καὶ τῆς ἐνεργητικῆς καὶ τῆς μέσης φωνῆς ἔχει θεματικὰ φωνήεντα **ω** καὶ **η** (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ θεματικὰ φωνήεντα **ο** καὶ **ε** τῆς ὀριστικῆς) : *λύ-ω-μεν (λύ-ο-μεν), λύ-η-σθε (λύ-ε-σθε)*.

§ 203. Ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἄοριστος **α'** εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν θεματικὸν φωνῆεν **α** : *ἐλύσ-α-μεν, ἐλύσ-α-ντο, λύσ-α-ιμεν, λύσ-α-σθε, λύσ-α-ντο, λελύκ-α-μεν*.

§ 204. Ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν εἰς μὲν

τὸν ἐνικὸν ἔχει θεματικὸν φωνῆεν **ει**, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν
δυσικὸν) **ε**: ἐλελύκ-ει-ν, ἐλελύκ-ει-μεν, (ἐλελύκ-ε-τον, ἐλελυκ-έ-την).

§ 205. 1) Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν
εὐκτικὴν καὶ τὴν προστακτικὴν σπανίως σχηματίζεται μονολεκτικῶς
(λελύκω, λελύκοιμι, λελυκέτω)· συνηθέστερον σχηματίζεται περιφρα-
στικῶς μὲ τὴν μετοχὴν αὐτοῦ καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνε-
στῶτος τοῦ ῥήματος **εἰμί**: λελυκῶς **ᾧ**, λελυκῶς **εἶην**, λελυκῶς **ἔστω**.

2) Ὁ μέσος παρακείμενος εἰς μὲν τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὴν εὐκτι-
κὴν σχηματίζεται πάντοτε περιφραστικῶς, μὲ τὴν μετοχὴν του καὶ τὰς
ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ ῥήματος **εἰμί** (λελυμένος **ᾧ**,
λελυμένος **εἶην**), εἰς δὲ τὴν προστακτικὴν σχηματίζεται καὶ μονολεκτι-
κῶς καὶ περιφραστικῶς: λέλυσο ἢ λελυμένος **ἴσθι**.

§ 206. Εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρα-
κειμένου καὶ ὑπερσυντελικού, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται μονολεκτικῶς,
δὲν ὑπάρχουν θεματικὰ φωνήεντα, αἱ δὲ καταλήξεις προστίθενται ἀμέ-
σως εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ: λέλυ-μαι, ἐλέλυ-ντο, λελύ-σθαι, λελυ-μένος.

§ 207. 1) Καὶ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου οἱ τύποι ἐν γένει σχημα-
τίζονται χωρὶς θεματικὰ φωνήεντα, ἀλλὰ πρὸς σχηματισμὸν αὐτῶν
προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων τὸ πρόσφυμα **θη**, τὸ
ὅποιον πρὸ τοῦ (ἐγκλιτικοῦ) φωνήεντος **ι** καὶ πρὸ τοῦ **ντ** πάσχει συ-
στολὴν καὶ γίνεται **θε**: ἐλύ-θη-ν, ἐλύ-θη-σαν, λυ-θε-ῖ-μεν, λυ-θέ-ντων
(βλ. § 32, 6 καὶ § 198, 2).

2) Τὸ πρόσφυμα **θη** εἰς τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου
συναιρεῖται μὲ τὰς καταλήξεις καὶ οὕτω προκύπτουν (φαινομενικαί)
καταλήξεις, **-θῶ**, **-θῆς**, **-θῆ** κτλ. (βλ. § 196, ὑποσ.).

Σημείωσις. Καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἡ κατά-
ληξις **-θῆναι** προῆλθε διὰ συναίρεσως ἐκ τοῦ **-θῆναι** (λυ-θη-έναι) **λυ-θῆναι**.

§ 208. Ἡ εὐκτικὴ ἔχει ἐγκλιτικὰ φωνήεντα **ιη** ἢ ἀπλοῦν **ι**, τὰ
ὅποια προστίθενται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων μετὰ τὸ θεματι-
κὸν φωνῆεν (ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτον φωνῆεν). Τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν
ι συναιρεῖται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος: λυ-θε-ίη-μεν,
λυ-θε-ῖ-μεν, λύ-ο-ι-μεν, λύ-σα-ι-μεν, λύ-σ-α-ι-ντο.

ζ') 'Ο δυϊκός ἀριθμός τῶν ῥημάτων.

§ 209. Τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ τῶν ῥημάτων ἐν γένει ἰδιαίτεροι καταλήξεις ὑπάρχουν μόνον διὰ τὸ β' καὶ τὸ γ' πρόσωπον, εἶναι δὲ αἱ ἐξῆς :

I. Τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -**τον**, -**τον** : **λύ-ε-τον**, **λύ-ε-τον** — **λύσ-ε-τον**, **λύσ-ε-τον** — **λελύκ-α-τον**, **λελύκ-α-τον**· **λύ-η-τον**, **λύ-η-τον** — **λύσ-η-τον**, **λύσ-η-τον** — (**λελύκ-η-τον**, **λελύκ-η-τον**)·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἤ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -**τον**, -**την**: **ἐλύ-ε-τον**, **ἐλυ-έ-την** — **ἐλύσ-α-τον**, **ἐλυσ-ά-την** — **ἐλελύκ-ε-τον**, **ἐλελυκ-έ-την**· **λύ-οι-τον**, **λυ-οί-την** — **λύσ-οι-τον**, **λυσ-οί-την** — **λύσ-αι-τον**, **λυσ-αί-την** — (**λελύκ-οι-τον**, **λελυκ-οί-την**)·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -**τον**, -**των** : **λύ-ε-τον**, **λυ-έ-των** — **λύσ-α-τον**, **λυσ-ά-των** — (**λελύκ-ε-τον**, **λελυκ-έ-των**)·

II. Τῆς μέσης φωνῆς (ἐξαίρεσει τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου)

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -**σθον**, -**σθον** : **λύ-ε-σθον**, **λύ-ε-σθον** — **λύσ-ε-σθον**, **λύσ-ε-σθον** — **λυθήσ-ε-σθον**, **λυθήσ-ε-σθον** — **λέλυ-σθον**, **λέλυ-σθον** — **λελύσ-ε-σθον**, **λελύσ-ε-σθον** — **λύ-η-σθον**, **λύ-η-σθον** — **λύσ-η-σθον**, **λύσ-η-σθον**·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἤ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -**σθον**, -**σθην** : **ἐλύ-ε-σθον**, **ἐλυ-έ-σθην** — **ἐλύσ-α-σθον**, **ἐλυσ-ά-σθην** — **ἐλέλυ-σθον**, **ἐλελύ-σθην**· **λύ-οι-σθον**, **λυ-οί-σθην** — **λύσ-οι-σθον**, **λυσ-οί-σθην** — **λύσ-αι-σθον**, **λυσ-αί-σθην** — **λυθήσ-οι-σθον**, **λυθησ-οί-σθην**·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -**σθον**, -**σθων** : **λύ-ε-σθον**, **λυ-έ-σθων** — **λύσ-α-σθον**, **λυσ-ά-σθων** — **λέλυ-σθον**, **λέλυ-σθων**·

Σημείωσις. Τοῦ δυϊκοῦ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἐν γένει καταλήξεις εἶναι αἱ τοῦ δυϊκοῦ τῶν ἀντιστοίχων ἐγκλίσεων τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) : **ἐλύθη-τον**, **ἐλυθή-την** — **λυθή-τον**, **λυθή-τον** — **λυθείη-τον** ἢ **λυθεῖ-τον**, **λυθειή-την** ἢ **λυθεί-την** — **λύθη-τον**, **λυθή-των**·

ζ') Σχηματισμός τῶν χρόνων τῶν ἀφωολήκτων ῥημάτων.

α') Ἐνεστῶς καὶ παρατατικός.

§ 210. Τῶν ἀφωολήκτων ῥημάτων ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς ἄγ-ω, ἄδ-ω, ἀλείφ-ω, ἀμείβ-ω, ἄρχ-ω, βλέπ-ω, γράφ-ω, διώκ-ω, ἔχ-ω, πείθ-ω, τρέπ-ω, φεύγ-ω, ψεύδ-ω κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ἀφωολήκτων ῥημάτων σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἦτοι

1) τὰ **χειλικόληκτα** ἀφωολήκτα ῥήματα πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **τ** καὶ οὕτω λήγουν εἰς **-πτω**: (θ. κοπ-) κόπ-τ-ω, (θ. βλάβ-, βλάβ-τ-ω) βλάβπτω, (θ. κρυφ-, κρύφ-τ-ω) κρύπτω (βλ. § 37, 1).

2) τὰ **οὐρανικόληκτα** καὶ τὰ **ὀδοντικόληκτα** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **j** (§ 1, σημ.) καὶ οὕτω

α') τὰ οὐρανικόληκτα καὶ ἐκ τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουν χαρακτηῖρα **θ** ἢ **τ** λήγουν εἰς τὸν ἐνεστῶτα εἰς **-ττω** ἢ **-σσω**. Π. χ.

(θ. φυλακ-, φυλάκ-**j**ω) φυλάττω ἢ φυλάσσω

(θ. ἀλλαγ-, ἀλλάγ-**j**ω) ἀλλάττω ἢ ἀλλάσσω

(θ. ταραχ-, ταράχ-**j**ω) ταράττω ἢ ταράσσω

(θ. ἀρμστ-, ἀρμότ-**j**ω) ἀρμόττω ἢ ἀρμόσσω

(θ. πυρετ-, πυρέτ-**j**ω) πυρέττω ἢ πυρέσσω (βλ. § 36,4,γ')

β') τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουν χαρακτηῖρα **δ** λήγουν εἰς τὸν ἐνεστῶτα εἰς **-ζω**. Π. χ.

(θ. ἐλπιδ-, ἐλπίδ-**j**ω) ἐλπίζω

(θ. ἔδ-, ἔδ**j**ω) ἔζω

(θ. παιδ-, παιδ-**j**ω) παίζω

Σημείωσις. Ἐνεστῶτα εἰς **-ζω**, σχηματίζουν, καὶ μερικά ῥήματα οὐρανικόληκτα, τὰ ὅποια σημαίνουν συνήθως ἦχον. Π.χ.

(θ. οἰμωγ-, οἰμώγ-**j**ω) οἰμώζω

(θ. στεναγ-, στενάγ-**j**ω) στενάζω

(θ. ἀλαλαγ-, ἀλαλάγ-**j**ω) ἀλαλάζω

(θ. κραγ-, κράγ-**j**ω) κράζω

(θ. ὀλολυγ-, ὀλολύγ-**j**ω) ὀλολύζω.

β') Οἱ ἄλλοι χρόνοι .

§ 211. Τῶν ὀδοντικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-σω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σομαι**, ὁ ἀόριστος α' ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-σα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σάμην**, ὅπως καὶ τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων : (θ. πειθ-) **πεί-σω** (ἐκ τοῦ πείθ-σω), **πεί-σομαι** (ἐκ τοῦ πείθ-σομαι) — (θ. σπενδ-) **σπεί-σω** (ἐκ τοῦ σπένδ-σω), **σπεί-σομαι** (ἐκ τοῦ σπένδ-σομαι) — (θ. γυμναδ-) **ἐγύμνα-σα** (ἐκ τοῦ ἐγύμναδ-σα), **ἐγύμνα-σάμην** (ἐκ τοῦ ἐγύμναδ-σάμην) (βλ. § 198 κ. ἐ.).

Ἄλλὰ τὰ ὑπερδισύλλαβα ὀδοντικολήκτα εἰς **-ίζω**, ὅσα ἔχουν χαρακτηριστῆρα **δ**, σχηματίζουν τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον μέλλοντα χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηριστῆρα **σ** εἰς **-ιῶ**, **-ιοῦμαι** (κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνηρημένα ῥήματα). Οὕτω **κτίζω** — **κτίσω**, **σχίζω** — **σχίσω**, ἀλλὰ **κομίζω** (θ. κομιδ-), **κομιῶ** (**κομιεῖς**, **κομιεῖ**), **κομοῦμαι** (**κομιεῖ**, **κομιεῖται**).

Σημείωσις. Μέλλοντα ἄσιγμον συνηρημένον κατὰ τὰ εἰς **-άω** συνηρημένα ῥήματα ἔχει καὶ τὸ ῥῆμα **βιβάζω** : **βιβῶ**, **βιβᾶς**, **βιβᾶ** κτλ.

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-κα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν** : (θ. κομιδ-), **κεκόμι-κα**, **ἐκεκομί-κειν** (βλ. § 200).

3) ὁ παθητικὸς μέλλων α' λήγει εἰς **-σθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α' εἰς **-σθην** : (θ. ψευδ-) **ψευσθήσομαι** (ἐκ τοῦ ψευδ-θήσομαι), **ἔψευσθην** (ἐκ τοῦ ἐψεύδ-θην) — (θ. ἀρμστ-) **ἤρμσθην** (ἐκ τοῦ ἤρμστ-θην) (βλ. § 37, 4).

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-σμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-σμην** : (θ. πειθ-) **πέπεισμαι** (ἐκ τοῦ πέπειθ-μαι), **ἐπεπέισμην** (ἐκ τοῦ ἐπεπειθ-μην) — (θ. κομιδ-) **κεκόμισμαι** (ἐκ τοῦ κεκόμιδ-μαι), **ἐκεκομίσμην** (ἐκ τοῦ ἐκεκομίδ-μην).

§ 212. Τῶν οὐρανικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ξω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξομαι**, ὁ ἀόριστος α' ὁ ἐνεργητικὸς εἰς **-ξα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξάμην** : (θ. φυλακ-) **φυλάξω**, **ἐφύλαξα** (ἐκ τοῦ φυλάκ-σω, ἐφύλακ-σα) — (θ. ταγ-) **τάξομαι**, **ἐταξάμην** (ἐκ τοῦ τάγ-σομαι, ἐταγ-σάμην) (βλ. § 36, 41).

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-χα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-χειν** (ἤτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ οὐρανικὸς χαρακτήρ

τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἐὰν εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) :
 (θ. κηρυκ-) κηκήρυχα, ἐκεκηρύχειν — (θ. ταγ-) τέταχα, ἐτετάχειν·

3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-χθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἀ' εἰς **-χθην** : (θ. πλεκ-) πλεχθήσομαι, ἐπλέχθην (ἐκ τοῦ πλεκ-θήσομαι) — (θ. ἀγ-) ἀχθήσομαι, ἤχθην (ἐκ τοῦ ἀγ-θήσομαι κτλ.) (βλ. § 37, 1)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-γμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-γμην** : (θ. πλεκ-) πέπλεγμαι, ἐπεπλέγμην (ἐκ τοῦ πέπλεκ-μαι, ἐπεπλέκ-μην) — (θ. ταραχ-) τετάραγμα, ἐτεταράγμην (ἐκ τοῦ τετάραχ-μαι, ἐτεταράχ-μην) (βλ. § 37, 2)·

§ 213. Τῶν χειλικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψομαι**, ὁ ἀόριστος ἀ' ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψάμην** : (θ. κοπ-) κόψω, ἔκοψα (ἐκ τοῦ κόπ-σω, ἔκοπ-σα) — (θ. τριβ-) τρίψομαι, ἐτριψάμην (ἐκ τοῦ τρίβ-σομαι, ἐτριβ-σάμην) — (θ. γραφ-) γράψομαι, ἐγραψάμην (ἐκ τοῦ γράφ-σομαι, ἐγραφ-σάμην) (βλ. § 36, 2)·

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-φα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-φειν** (ἦτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ χειλικὸς χαρακτήρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἐὰν εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) : (θ. κοπ-) κέκοφα, ἐκεκόφειν — (θ. τριβ-) τέτριφα, ἐτετριφειν (βλ. § 212, 2)·

3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-φθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἀ' λήγει εἰς **-φθην** : (θ. πεμπ-) πεμφθήσομαι, ἐπέμφθην (ἐκ τοῦ πεμπ-θήσομαι, ἐπέμπ-θην) — (θ. καλυβ-) καλυφθήσομαι, ἐκαλύφθην (ἐκ τοῦ καλυβ-θήσομαι, ἐκαλύβ-θην) (βλ. § 37, 1)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-μμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-μμην** : (θ. κοπ-) κέκομμαι, ἐκεκόμμην (ἐκ τοῦ κέκοπ-μαι κτλ.) — (θ. τριβ-) τέτριμμαι, ἐτετριμμην (ἐκ τοῦ τέτριβ-μαι κτλ.) — (θ. γραφ-) γέγραμμαι, ἐγεγράμμην (ἐκ τοῦ γέγραφ-μαι κτλ.) (βλ. § 37, 3)·

§ 214. Ἐκ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων

1) ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος **ε**, ἀντὶ τοῦ **ε** τούτου εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον ἔχουν **ο** : κλέπτω, (θ. κλέπ-), κέκλοφα, ἐκεκλόφειν — τρέπω (θ. τρεπ-), τέτροφα, ἐτετρόφειν — φέρω (θ. ἐνεκ-), ἐνήροχα, ἐηνόχειν (βλ. § 190)·

2) τὰ ῥήματα **στρέφω**, **τρέπω** καὶ **τρέφω** εἰς τὸν μέσον παρακειμένον καὶ ὑπερσυντέλικον ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν α (βραχύ) : (θ. στρεφ-) ἔστραμμαί, ἔστράμμην — (θ. τρεπ-) τέτραμμαί, ἔτετράμμην — (θ. θρεφ-) τέθραμμαί, ἔτεθράμμην.

§ 215. Παράδειγμα κλίσεως

μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντέλικου ἀφωνολήκτων ῥημάτων

Ὅριστικὴ		Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ
ἔψευσ-μαι ἔψευ-σαι ἔψευσ-ται ἐψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἔψευσμένοι εἰσὶ	ἐψεύσ-μην ἔψευ-σο ἔψευσ-το ἐψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἔψευσμένοι ἦσαν	— ἔψευ-σο ἐψεύ-σθω — ἔψευ-σθε ἐψεύ-σθων	ἐψεύ-σθαι ἔψευσ-μένος ἔψευσ-μένη ἔψευσ-μένον
πέπραγ-μαι πέπραξαι πέπρακ-ται πεπράγ-μεθα πέπραχ-θε πεπραγμένοι εἰσὶ	ἐπεπράγ-μην ἐπέπραξο ἐπέπρακ-το ἐπεπράγ-μεθα ἐπέπραχ-θε πεπραγμένοι ἦσαν	— πέπραξο πεπράχ-θω — πέπραχ-θε πεπράχ-θων	πεπράχ-θαι πεπραγ-μένος πεπραγ-μένη πεπραγ-μένον
γέγραμ-μαι γέγραψαι γέγραπ-ται γεγράμ-μεθα γέγραφ-θε γεγραμμένοι εἰσὶ	ἐγεγράμ-μην ἐγέγραψο ἐγέγραπ-το ἐγεγράμ-μεθα ἐγέγραφ-θε γεγραμμένοι ἦσαν	— γέγραψο γεγράφ-θω — γέγραφ-θε γεγράφ-θων	γεγράφ-θαι γεγραμ-μένος γεγραμ-μένη γεγραμ-μένον

(Βλ. § 37 καὶ § 33, 5)

Σημείωσις. Συμφωνολήκτων ῥημάτων ἐν γένει μονολεκτικοὶ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντέλικου εἶναι σπανιώτατοι, ὡς τετάχεται (= τεταγμένοι εἰσὶ), γεγράφεται (= γεγραμμένοι εἰσὶ), ἐφθάεται (ἐφθαρμένοι εἰσὶ), ἔτετάχεται (= τεταγμένοι ἦσαν).

η') Σχηματισμός τῶν χρόνων τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων.

α') Ἐνεστῶς καὶ παρατατικός.

§ 216. Καὶ τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων πολὺ ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς δέξω, μένω, νέμω κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ῥήματα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προσετέθη τὸ πρόσφυμα *j*. Οὕτω

1) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηριστῆρα **λ**, τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἔχει διπλασιασμένον τὸ **λ**:

(θ. βαλ-, βάλ-*j*ω) βάλλω

(θ. ἀγγελ-, ἀγγέλ-*j*ω) ἀγγέλλω (βλ. § 36, 4, α')

2) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηριστῆρα **ν** ἢ **ρ**, τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν ἔληγεν εἰς **-αν**, **-αρ**, **-εν**, **-ερ**, **-ἴν**, **-ἴρ**, **ῦν**, **-ῦρ**, μετεσχηματίσθη εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ λήγει εἰς **-αιν**, **-αιρ**, **-ειν**, **-ειρ**, **-ἴν**, **-ἴρ**, **-ῦν**, **-ῦρ**.

(θ. ὕφαν-, ὕφάν-*j*ω) ὑφαίνω

(θ. καθαρ-, καθάρ-*j*ω) καθαίρω

(θ. κτεν-, κτέν-*j*ω) κτείνω

(θ. σπερ-, σπέρ-*j*ω) σπείρω

(θ. κρῖν-, κρῖν-*j*ω) κρῖνω

(θ. οἰκτίρ-, οἰκτίρ-*j*ω) οἰκτιρίζω

(θ. πλῦν-, πλῦν-*j*ω) πλύνω

(θ. σῦρ-, σῦρ-*j*ω) σῦρω (βλ. § 35 καὶ 36, 4, β').

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα **ὄφειλω** προήλθεν ἐκ παλαιότερου τύπου **ὄφέλλω**, ὁ ὁποῖος πάλιν προήλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου **ὄφέλνω** (πρβλ. § 36, 3).

β') Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

§ 217. Τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

1) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος μέλλων σχηματίζεται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηριστῆρα **σ** (συνηρημένος) εἰς **-ῶ**, **-οῦμαι** (ἦτοι κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνηρημένα ῥήματα):

νέμω	(θ. νεμ- νεμέω)	νεμῶ	(νεμέομαι)	νεμοῦμαι
μένω	(θ. μεν- μενέω)	μενῶ		
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ- ἀγγελέω)	ἀγγελῶ		
καθαίρω	(θ. καθαρ- καθαρέω)	καθαρῶ		
κτείνω	(θ. κτεν- κτενέω)	κτενῶ		

2) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος ἀόριστος ἀ' σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτήρα σ εἰς **-α**, **-άμην**, μὲ ἐκτεταμένον τὸ πρὸ τοῦ χαρακτήρος τοῦ ῥηματικῆς θέματος βραχὺ φωνῆεν, ἥτοι μὲ ἕκτασιν τοῦ ἄ εἰς **η** (ἢ κατόπιν **ε ἦ ι ἦ ρ** εἰς **ᾱ**), τοῦ **ε** εἰς **ει**, τοῦ **ἰ ἦ ὑ** εἰς **ἰ ἦ ὑ**:

ὕφαινω	(θ. ὕφᾱν-)	ὔφην-α	ὔφην-άμην
λεαίνω	(θ. λεᾱν-)	ἐλέᾱν-α	(λεᾱναι)
μιαίνω	(θ. μιᾱν-)	ἐμίᾱ-να	(μιᾱναι)
μαραίνω	(θ. μαρᾱν-)	ἐμάρᾱν-α	(μαρᾱναι)
καθαίρω	(θ. καθᾱρ-)	ἐκάθῃρ-α	ἐκαθῃρ-άμην
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἤγγελ-α	ἤγγελ-άμην
νέμω	(θ. νέμ-)	ἔνειμ-α	ἐνειμ-άμην
μένω	(θ. μεν-)	ἔμειν-α	
κρίνω	(θ. κρῖν-)	ἔκρῖν-α	(κρῖναι)
ἀμύνω	(θ. ἀμῦν-)	ἤμῦν-α	(ἀμῦναι)

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι ο�ὗτοι προῆλθον ἐκ παλαιοτέρων ὕφαν-σα, ὕφανα—ἐκάθαρ-σα, ἐκάθαρα — ἤγγελ-σα, ἤγγελλα — ἔκριν-σα, ἔκριννα κτλ. (βλ. § 36, 3).

Σημείωσις 2. Ἔχουν **ᾱ** ἀντὶ **η** εἰς τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον ἀόριστον ἀ' προσέτι τὰ ῥήματα **αἶρω**, **ἄλλομαι**, **κερδαίνω** καὶ **κοιλαίνω**, ἃν καὶ τοῦ **α** δὲν προσηῖται εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (**ἄρ-**, **ἄλ-**, **κερδαν-**, **κοιλαν-**) ε ἦ ι ἦ ρ : ἦρα (ὑποτ. "ἄρω, εὔκτ. "ἄρα-ιμι, προστ. ἄρον, ἀρpf. ἄραι κτλ.), ἠλάμην (ὑποτ. "ἄλωμαι, εὔκτ. "ἄλαίμην κτλ.), ἐκέρδᾱνα (ἀρpf. κερδᾱναι κτλ.), ἐκοιλᾱνα (ἀρpf. κοιλᾱναι). Εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν ἠ ἀντὶ **ᾱ** οἱ ἀόριστοι ἦρα καὶ ἠλάμην ἕνεκα τῆς αὐ-ξήσεως (βλ. § 185, 2, Σημ. ἀ').

3) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος σχηματίζεται εἰς **-κα** καὶ ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν** (§ 200) :

φαίνω	(θ. φαν-)	πέφαγ-κα	(§ 37, 6, ἀ')
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἤγγελ-κα	ἤγγέλ-κειν

4) ὁ παθητικὸς μέλλων α' καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α' σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-θήσομαι, -θην** : **μιαίνομαι** (θ. μιαν-), **μιαν-θήσομαι, ἐμιάν-θην** — **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἀγγελ-θήσομαι, ἠγγέλ-θην**

5) ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος

α') τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-μαι, -μην** : **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἠγγελ-μαι, ἠγγέλ-μην** — **αἴρομαι** (θ. ἀρ-), **ἤρ-μαι, ἤρ-μην**

β') τῶν ἐνρινολήκτων μὲ χαρακτηριστῆρα **ν** σχηματίζονται ἄλλων μὲν (κανονικῶς) εἰς **-μμαι, -μμην**, ἄλλων δὲ εἰς **-σμαι, -σμην** : **ὀξύνομαι** (θ. ὀξυν-), **ὠξύμμαι, ὠξύμμην** — **φαίνομαι** (θ. φαν-), **πέφασμαι, ἐπεφάσμην** (βλ. § 37, 6, γ' σημ.).

§ 218. Παράδειγμα ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου μέλλοντος καὶ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων (βλ. § 37, 6, γ').

Ὅριστικὴ	Εὐκτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ	
νεμ-ῶ νεμ-εῖς νεμ-εῖ νεμ-οῦμεν νεμ-εῖτε νεμ-οῦσι	νεμ-οῖμι ἢ νεμ-οίην νεμ-οῖς ἢ νεμ-οίης νεμ-οῖ ἢ νεμ-οίη νεμ-οῖμεν νεμ-οῖτε νεμ-οῖεν	νε-μεῖν νεμ-ῶν (νεμ-οῦντος) νεμ-οῦσα (νεμ-ούσης) νεμ-οῦν (νεμ-οῦντος)	
νεμ-οῦμαι νεμ-εῖ (ἢ -ῆ) νεμ-εῖται νεμ-οὔμεθα νεμ-εἴσθε νεμ-οῦνται	νεμ-οίμην νεμ-οῖο νεμ-οῖτο νεμ-οίμεθα νεμ-οἴσθε νεμ-οῖντο	νεμ-εἶσθαι νεμ-οὔμενος νεμ-ουμένη νεμ-οὔμενον	
Ὅριστικὴ		Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ
ἡγγελ-μαι ἡγγελ-σαι ἡγγελ-ται ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι εἰσὶ	ἡγγέλ-μην ἡγγελ-σο ἡγγελ-το ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι ἦσαν	— ἡγγελ-σο ἡγγέλ-θω — ἡγγελ-θε ἡγγέλ-θων	ἡγγέλ-θαι ἡγγελ-μένος ἡγγελ-μένη ἡγγελ-μένον
ὠξύμ-μαι ὠξυν-σαι ὠξυν-ται ὠξύμ-μεθα ὠξυν-θε ὠξύμ-μένοι εἰσὶ	ὠξύμ-μην ὠξυν-σο ὠξυν-το ὠξύμ-μεθα ὠξυν-θε ὠξύμ-μένοι ἦσαν	— ὠξυν-σο ὠξύν-θω — ὠξυν-θε ὠξύν-θων	ὠξύν-θαι ὠξύμ-μένος ὠξύμ-μένη ὠξύμ-μένον
πέφασ-μαι πέφαν-σαι πέφαν-ται πεφάσ-μεθα πέφαν-θε πεφασ-μένοι εἰσὶ	ἐπεφάσ-μην ἐπέφαν-σο ἐπέφαν-το ἐπεφάσ-μεθα ἐπέφαν-θε πεφασ-μένοι ἦσαν	— πέφαν-σο πεφάν-θω — πέφαν-θε πεφάν-θων	πεφάν-θαι πεφασ-μένος πεφασ-μένη πεφασ-μένον

§ 219. Τὰ ἐνρινόληκτα ῥήματα κλίνω, κρίνω, πλύνω καὶ τείνω τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον ἀ' τοὺς σχηματίζουσι ἀπὸ τοῦ ῥηματικὸν θέμα μετ' ἀποβολῆν τοῦ χαρακτῆρος ν :

(θ. κλιν-)	κέ-κλι-κα	ἐκεκλί-κειν	κλι-θήσομαι	ἐκλί-θην
(θ. κριν-)	κέ-κρι-κα	ἐκεκρί-κειν	κρι-θήσομαι	ἐκρί-θην
(θ. πλυν-)	πέ-πλυ-κα	ἐπεπλύ-κειν	πλυ-θήσομαι	ἐπλύ-θην
(θ. τεν-,τα-)	τέ-τα-κα	ἐτετά-κειν	τα-θήσομαι	ἐτά-θην

§ 220. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ῥήματα, ὅσα ἔχουσι θέμα μονοσύλλαβον μὲ φωνῆν ε, εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον ἀ', εἰς τὸν μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον ἀ' ἢ β' ἀντὶ τοῦ φωνήεντος ε ἔχουσι ᾱ (πρβλ. § 214, 2) :

σπείρω (θ. σπερ-)	ἔ-σπαρ-κα, ἐσπάρκειν, ἔσπαρμαι, ἐσπάρμην, σπαρ-ήσομαι, ἐσπάρ-ην
στέλλω (θ. στελ-)	ἔ-σταλ-κα, ἐστάλκειν, ἔσταλμαι, ἐστάλμην, σταλ-ήσομαι, ἐστάλ-ην
τείνω (θ. τετ-, τα-)	τέ-τα-κα, ἐτετάκειν, τέταμαι, ἐτετάμην, τα-θήσομαι, ἐτά-θην
φθείρω (θ. φθερ-)	ἔ-φθαρ-κα, ἐφθάρκειν, ἐφθαρμαι, ἐφθάρμην, φθαρ-ήσομαι, ἐφθάρ-ην.

δ') Δεύτεροι χρόνοι τῶν ῥημάτων.

§ 221. Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος καὶ ὁ μέσος ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα σ καὶ μὲ θεματικὸν φωνῆν οὐχὶ τὸ α, ἀλλὰ τὸ ο καὶ τὸ ε: ἔλαβ-ο-ν, ἐλαβ-ό-μην (βλ. § 199 καὶ § 201).

Ὁ τοιοῦτος ἀόριστος λέγεται ἐνεργητικὸς ἀόριστος δεύτερος ἢ μέσος ἀόριστός δεύτερος· καὶ εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου παρατατικοῦ (ἐλαβ-ον, ἐλάμβαν-ον — ἐλαβ-όμην, ἐλάμβαν-όμην), εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτος.

Π. χ. ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος β' τοῦ ῥ. βάλλω καὶ ὁ μέσος ἀόριστος β' τοῦ ρ. γίγνομαι κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ὀριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔβαλ-ον ἔβαλ-ες ἔβαλ-ε ἔβάλ-ομεν ἔβάλ-ετε ἔβαλ-ον	βάλ-ω βάλ-ης βάλ-η βάλ-ωμεν βάλ-ητε βάλ-ωσι	βάλ-οιμι βάλ-οις βάλ-οι βάλ-οιμεν βάλ-οιτε βάλ-οιεν	— βάλ-ε βάλ-έτω — βάλ-ετε βάλ-όντων	βαλ-εῖν βαλῶν βαλοῦσα βαλ-ὄν
ἔγεν-όμην ἔγέν-ου ἔγέν-ετο ἔγεν-όμεθα ἔγέν-εσθε ἔγέν-οντο	γέν-ωμαι γέν-ῃ γέν-ηται γέν-όμεθα γέν-ησθε γέν-ωνται	γεν-οίμην γέν-οιο γέν-οιτο γεν-οίμεθα γέν-οισθε γέν-οιντο	— γεν-οῦ γεν-έσθω — γέν-εσθε γεν-έσθων	γεν-έσθαι γεν-όμενος γεν-ομένη γεν-όμενον

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχή, εἴτε ἀπλᾶ εἴτε σύνθετα, τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης: λαβεῖν — παραλαβεῖν, λαβῶν (λαβόν) — παραλαβῶν (παραλαβόν.)

Πέντε δὲ ῥημάτων, ἦτοι τῶν ῥημάτων λέγω, ἔρχομαι, εὐρίσκω, ὄρω καὶ λαμβάνω προσέτι τὸ δεύτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου β' ἀπλοῦν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης: εἰπέ, ἔλθέ, εὔρέ, ἰδέ, λαβέ. Ἄλλά: πρόσειπε, ἀπελθε, ἔξυρε, ἐπίδε, παράλαβε.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τοῦ μέσου ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης: (ἄγομαι — ἡγαγόμην) ἀγαγέσθαι, (γίνομαι — ἐγενόμην) γενέσθαι.

Τὸ δὲ δεύτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β', ἐὰν μὲν εἶναι πολυσύλλαβον, εἴτε ἀπλοῦν εἴτε σύνθετον, τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης: ἐλαβόμεν — λαβοῦ, ἀντιλαβοῦ· ἐγενόμεν — γενοῦ, παραγενοῦ· ἐὰν δὲ εἶναι μονοσύλλαβον, συντιθέμενον μὲ δισύλλαβον πρόθεσιν, ἀναβιβάζει τὸν τόνον: ἔχομαι, ἐσχόμεν — σχοῦ, παράσχου· ἐπομαι, ἐσπόμην — σποῦ, ἐπίσπου.

§ 222. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτήρα κ ἢ χωρὶς δάσυνσιν τοῦ φιλοῦ ἢ μέσου ἀφώνου χαρακτήρος τοῦ θέματος (πρβλ. § 200, § 212, 2 καὶ § 213, 2).

Ὁ τοιοῦτος ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος λέγεται δεύτερος, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς ὁ α', ἀλλὰ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ συνήθως ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχει ο καὶ ἀντὶ τοῦ ᾠ ἔχει η (ἢ ᾠ κατόπιν ρ):

κτείνω	(θ. κτεν-)	(ἀπ)έ-κτον-α	(ἀπ)εκτόν-ειν
τίκτω	(θ. τεκ-)	τέ-τοκ-α	έτετόκ-ειν
λείπω	(θ. λειπ-)	λέ-λοιπ-α	έλελοίπ-ειν
φαίνω	(θ. φᾶν-)	πέ-φην-α	έπεφίν-ειν
μαίνομαι	(θ. μᾶν-)	μέ-μην-α	έμεμήν-ειν
πράττω	(θ. πρᾶγ-)	πέ-πρᾶγ-α	έπεπράγ-ειν
κράζω	(θ. κρᾶγ-)	κέ-κρᾶγ-α	έκεκράγ-ειν

§ 223. Ὁ παθητ. μέλλων καὶ ὁ παθητ. ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται μὲ πρόσφυμα **η** καὶ ὄχι **θη**, ἤτοι χωρὶς τὸ **θ**: κόπτομαι (θ. κοπ-) — κοπ-ή-σομαι, ἐκόπ-η-ν (πρβλ. νῦν : ἐγράφ-θη-κα ἢ ἐγράφ-τη-κα καὶ ἐγράφ-η-κα).

Ὁ τοιοῦτος παθητικὸς μέλλων καὶ παθητικὸς ἀόριστος λέγεται δεύτερος, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ α΄.

Π.χ. ὁ παθητικὸς μέλλων β΄ καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος β΄ τοῦ ρ. γράφομαι κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ὁριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή.
γράφ-ή-σομαι γράφ-ή-σει γράφ-ή-σεται γράφ-η-σόμεθα γράφ-ή-σεσθε γράφ-ή-σονται		γράφ-η-σοίμην γράφ-ή-σοιο γράφ-ή-σοιτο γράφ-η-σοίμεθα γράφ-ή-σοισθε γράφ-ή-σοιντο		γράφ-ή-σεσθαι γράφ-η-σόμενος γράφ-η-σομένη γράφ-η-σόμενον
ἐγράφ-η-ν ἐγράφ-η-ς ἐγράφ-η ἐγράφ-η-μεν ἐγράφ-η-τε ἐγράφ-η-σαν	γράφ-ῶ γράφ-ῆς γράφ-ῆ γράφ-ῶμεν γράφ-ῆτε γράφ-ῶσι	γράφ-εἶην γράφ-εἶης γράφ-εἶη γράφ-εἶημεν γράφ-εἶητε γράφ-εἶησαν*	— γράφ-η-θι γράφ-ή-τω — γράφ-ητε γράφ-έ-ντων	γράφ-ῆ-ναι γράφ-εἶς γράφ-εἶσα γράφ-έν

Σημείωσις. Ὁ παθητικὸς ἀόριστος β΄ εἰς τὸ β΄ ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς ἔχει (τὴν ἀρχικὴν) κατάληξιν **-θι** : ἀλλάγ-θι, φάνη-θι (βλ. § 196, ὑποσ. 4).

* ἢ γράφ-εἶμεν, γράφ-εἶτε, γράφ-εἶεν.

§ 224. 1) Τὰ ῥήματα (ἐκ)πλήττομαι ἢ (κατα)πλήττομαι, σήπομαι καὶ τήκομαι εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ η τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾱ : (θ. πληγ-) ἐκ-πλᾶγ-ήσομαι, κατα-πλᾶγ-ήσομαι, ἐξ-επλάγ-ην, κατ-επλάγ-ην — (θ. σηπ-) σᾶπ-ήσομαι, ἐσᾶπ-ην — (θ. τηκ-) τᾶκ-ήσομαι, ἐτᾶκ-ην.

2) τὰ ῥήματα κλέπτω, πλέκω, καὶ τρέπω εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' καὶ τὰ ῥήματα στρέφω καὶ τρέφω εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα β' καὶ εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾱ : (θ. κλεπ-) ἐ-κλά-πην, (θ. πλεκ-) ἐ-πλάκ-ην, (θ. τρεπ-) ἐ-τράπ-ην, (θ. στρεφ-) στραφ-ήσομαι, ἐ-στράφ-ην, (θ. τρεφ-) τραφ-ήσομαι, ἐ-τράφ-ην (πρβλ. § 214, 2).

§ 225. Σπανίως ὁ αὐτὸς χρόνος ἑνὸς ῥήματος σχηματίζεται καὶ ὡς α' καὶ ὡς β' (¹), ὡς (διαφθείρω) διέφθαρα καὶ διέφθορα, (ἀλλάττομαι) ἠλλάχθην καὶ ἠλλάγην, (βλάπτομαι) ἐβλάφθην καὶ ἐβλάβην. Συνήθως δὲ τότε ὁ εἰς τύπος ἔχει διάφορον σημασίαν τοῦ ἐτέρου· π.χ. :
πέπεικα (= ἔχω πείσει), πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος)
πέφαγκα (= ἔχω φανερώσει), πέφηνα (= ἔχω φανερωθῆ)
ἐτρεψάμην (τινὰ = ἔτρεψά τινά εἰς φυγὴν), ἐτραπόμην (= διηυθύνθην)
ἐφάνθην (= ἀπεδείχθην ὑπὸ ἄλλου), ἐφάνην (= ἐδείχθην ἐγὼ).

2.) Περισπώμενα ἢ συνηρημένα ῥήματα.

§ 226. Περισπώμενα ἢ συνηρημένα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν εἶναι τὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα α ἢ ε ἢ ο. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, ἦτοι

- 1) τὴν τάξιν τῶν εἰς -άω : τιμάω - τιμῶ (²).
- 2) τὴν τάξιν τῶν εἰς -έω : ποιέω - ποιῶ.
- 3) τὴν τάξιν τῶν εἰς -όω : δουλόω - δουλῶ.

Κλίνονται δὲ ταῦτα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὰ ἐπόμενα παραδείγματα :

1. Μόνον τὸ ῥ. τρέπω ἔχει πάντας τοὺς ἀορίστους α' καὶ β' : ἔτρεφα — ἔτραπον (ποιητικὸς), ἐτρεψάμην — ἐτραπόμην, ἐτρέφθην — ἐτράπην.

2. Τὰ ῥ. κᾶ'ω καὶ κλα'ω, τὰ ὅποια ἀρχῆθεν ἦσαν κᾶF-ω, κλαF-ω, ἔπειτα κᾶiF-ω, κλαiF-ω, καὶ τέλος καί-ω, κλαί-ω, μένουσ ἀσυναίρετα (πρβλ. § 33, 3 καὶ § 35).

§ 227. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -άω (θ. τιμᾶ-)

		Ἑνεργητικὸν		Μέσον καὶ Παθητικὸν	
Ὅριστικὴ	Ἑνεστῶτος	(τιμάω) τιμῶ (τιμάεις) τιμᾶς (τιμάει) τιμᾶ (τιμάομεν) τιμῶμεν (τιμάετε) τιμάτε (τιμάουσι) τιμῶσι		(τιμάομαι) τιμῶμαι (τιμάῃ, -ει) τιμᾶ (τιμάεται) τιμᾶται (τιμάομεθα) τιμῶμεθα (τιμάεσθε) τιμᾶσθε (τιμάονται) τιμῶνται	
	Παρατατικῶ	(ἐτίμαον) ἐτίμων (ἐτίμαες) ἐτίμας (ἐτίμαε) ἐτίμα (ἐτιμάομεν) ἐτιμῶμεν (ἐτιμάετε) ἐτιμᾶτε (ἐτίμαον) ἐτίμων		(ἐτιμάομην) ἐτιμῶμην (ἐτιμάου) ἐτιμῶ (ἐτιμάετο) ἐτιμᾶτο (ἐτιμάομεθα) ἐτιμῶμεθα (ἐτιμάεσθε) ἐτιμᾶσθε (ἐτιμάοντο) ἐτιμῶντο	
	Ἑποτατικὴ	(τιμάω) τιμῶ (τιμάῃς) τιμᾶς (τιμάῃ) τιμᾶ (τιμάωμεν) τιμῶμεν (τιμάῃτε) τιμᾶτε (τιμάωσι) τιμῶσι		(τιμάωμαι) τιμῶμαι (τιμάῃ) τιμᾶ (τιμάῃται) τιμᾶται (τιμάωμεθα) τιμῶμεθα (τιμάῃσθε) τιμᾶσθε (τιμάωνται) τιμῶνται	
	Ἐνικτικὴ	(τιμάοιμι) τιμῶμι ἢ τιμῶην (τιμάοις) τιμῶς ἢ τιμῶῃς (τιμάοι) τιμῶ ἢ τιμῶῃ (τιμάοιμεν) τιμῶμεν (τιμάοιτε) τιμῶτε (τιμάοιεν) τιμῶεν		(τιμαίμην) τιμῶμην (τιμαίοιο) τιμῶο (τιμαίοιτο) τιμῶτο (τιμαίοιμεθα) τιμῶμεθα (τιμαίοισθε) τιμῶσθε (τιμαίοιντο) τιμῶντο	
	Προστατικὴ	(τίμαε) τίμα (τιμάετω) τιμάτω (τιμάετε) τιμάτε (τιμαόντων) τιμώντων		(τιμάου) τιμῶ (τιμάεσθω) τιμάσθω (τιμάεσθε) τιμᾶσθε (τιμάεσθων) τιμάσθων	
	Ἀπαρ.	(τιμάειν) τιμᾶν		(τιμάεσθαι) τιμᾶσθαι	
	Μετοχὴ	(τιμάων) τιμῶν (τιμάουσα) τιμῶσα (τιμάον) τιμῶν		(τιμαόμενος) τιμῶμενος (τιμαομένη) τιμῶμένη (τιμαόμενον) τιμῶμενον	

§ 228. Παράδειγμα συνηρημένου ρήματος εις -έω (θ. ποιε-)

		Ένεργητικόν		Μέσον και Παθητικόν	
Οριστική	Ένεστώτος	(ποιέω) ποιῶ (ποιέεις) ποιεῖς (ποιέει) ποιεῖ (ποιέομεν) ποιούμεν (ποιέετε) ποιεῖτε (ποιέουσι) ποιοῦσι		(ποιόομαι) ποιούμαι (ποιέη, -ει) ποιῆ ἢ ποιεῖ (ποιέεται) ποιεῖται (ποιεόμεθα) ποιούμεθα (ποιέεσθε) ποιεῖσθε (ποιέονται) ποιούνται	
	Παρατέλικού	(έποιεον) έποιούν (έποιεες) έποιεις (έποιεε) έποιει (έποιέομεν) έποιούμεν (έποιέετε) έποιεῖτε (έποιεον) έποιούν		(έποιεόμην) έποιούμεν (έποιέου) έποιού (έποιέετο) έποιεῖτο (έποιεόμεθα) έποιούμεθα (έποιέεσθε) έποιεῖσθε (έποιέοντο) έποιούντο	
	Υποτακτική	(ποιέω) ποιῶ (ποιέης) ποιῆς (ποιέη) ποιῆ (ποιέωμεν) ποιῶμεν (ποιέητε) ποιῆτε (ποιέωσι) ποιῶσι		(ποιέωμαι) ποιῶμαι (ποιέη) ποιῆ (ποιέηται) ποιῆται (ποιεώμεθα) ποιώμεθα (ποιέησθε) ποιῆσθε (ποιέωνται) ποιώνται	
	Εὐκτική	(ποιέοιμι) ποιοῖμι ἢ ποιοίην (ποιέοις) ποιοῖς ἢ ποιοίης (ποιέοι) ποιοῖ ἢ ποιοίη (ποιέοιμεν) ποιοῖμεν (ποιέοιτε) ποιοῖτε (ποιέοιεν) ποιοῖεν		(ποιεοίμην) ποιοίμην (ποιέοιο) ποιοῖο (ποιέοιτο) ποιοῖτο (ποιεοίμεθα) ποιοίμεθα (ποιέοισθε) ποιοῖσθε (ποιέοιντο) ποιοῖντο	
	Προστα- κτική	(ποιεε) ποίει (ποιεέτω) ποιεῖτω (ποιεέτε) ποιεῖτε (ποιεόντων) ποιούντων		(ποιέου) ποιού (ποιεέσθω) ποιεῖσθω (ποιεέσθε) ποιεῖσθε (ποιεέσθων) ποιεῖσθων	
	Απαρ.	(ποιέειν) ποιεῖν		(ποιεέσθαι) ποιεῖσθαι	
	Μετοχή	(ποιέων) ποιῶν (ποιέουσα) ποιούσα (ποιέον) ποιούν		(ποιεόμενος) ποιούμενος (ποιεομένη) ποιουμένη (ποιεόμενον) ποιούμενον	

§ 229. Παράδειγμα συνηρημένου ρήματος εις -ώω (θ. δουλο-)

		Ένεργητικόν	Μέσον και Παθητικόν
Οριστική	Ένεστώτος	(δουλῶ) δουλῶ (δουλόεις) δουλοῖς (δουλόει) δουλοῖ (δουλόομεν) δουλοῦμεν (δουλόετε) δουλοῦτε (δουλόουσι) δουλοῦσι	(δουλόομαι) δουλοῦμαι (δουλόη, ει) δουλοῖ (δουλόεται) δουλοῦται (δουλόομεθα) δουλοῦμεθα (δουλόεσθε) δουλοῦσθε (δουλόονται) δουλοῦνται
	Παρατατικού	(ἐδούλοον) ἐδούλουν (ἐδούλοες) ἐδούλους (ἐδούλοε) ἐδούλου (ἐδουλόομεν) ἐδουλοῦμεν (ἐδουλόετε) ἐδουλοῦτε (ἐδούλοον) ἐδούλουν	(ἐδουλόομην) ἐδουλούμην (ἐδουλόου) ἐδουλοῦ (ἐδουλόετο) ἐδουλοῦτο (ἐδουλόομεθα) ἐδουλούμεθα (ἐδουλόεσθε) ἐδουλοῦσθε (ἐδουλόοντο) ἐδουλοῦντο
	Υποτακτική	(δουλόω) δουλῶ (δουλόης) δουλοῖς (δουλόη) δουλοῖ (δουλόωμεν) δουλῶμεν (δουλόητε) δουλῶτε (δουλόωσι) δουλῶσι	(δουλόωμαι) δουλῶμαι (δουλόη) δουλοῖ (δουλόηται) δουλῶται (δουλοώμεθα) δουλώμεθα (δουλόησθε) δουλώσθε (δουλόωνται) δουλώνται
	Εὐχτική	(δουλόοιμι) δουλοῖμι ἤ -οίην (δουλόοις) δουλοῖς ἤ -οίης (δουλόοι) δουλοῖ ἤ -οίη (δουλόομεν) δουλοῖμεν (δουλόοιτε) δουλοῖτε (δουλόειεν) δουλοῖεν	(δουλοοίμην) δουλοίμην (δουλόοιο) δουλοῖο (δουλόοιτο) δουλοῖτο (δουλοοίμεθα) δουλοίμεθα (δουλόοισθε) δουλοῖσθε (δουλόοιντο) δουλοῖντο
	Προστακτική	(δούλοε) δούλου (δουλόετω) δουλοῦτω (δουλόετε) δουλοῦτε (δουλόοντων) δουλούντων	(δουλόου) δουλοῦ (δουλοέσθω) δουλούσθω (δουλόεσθε) δουλοῦσθε (δουλοέσθων) δουλούσθων
	Απαφ.	(δουλόειν) δουλοῦν	(δουλόεσθαι) δουλοῦσθαι
	Μετοχή	(δουλόων) δουλῶν (δουλόουσα) δουλοῦσα (δουλόον) δουλοῦν	(δουλοόμενος) δουλούμενος (δουλοομένη) δουλουμένη (δουλοόμενον) δουλούμενον

§ 230. Εἰς τὰ συνηρημένα ῥήματα γίνονται αἱ ἐξῆς συναιρέσεις :

1) Εἰς τὰ εἰς -άω, -ῶ ῥήματα συναίρουνται

α') τὸ α + ε ἢ α + η εἰς $\bar{\alpha}$: (τίμαε) τίμᾱ, (τιμάητε) τιμάτε·

β') τὸ α + εἰ ἢ α + η εἰς α : (τιμάει) τιμά̄, (τιμάη) τιμά̄·

γ') τὸ α + ο ἢ α + ω ἢ α + ου εἰς ω : (τιμάομεν) τιμῶμεν,
(τιμάωμεν) τιμῶμεν, (τιμάουσι) τιμῶσι·

δ') τὸ α + οἱ εἰς ω : (τιμάοιμι) τιμῶμι.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ α + εἰ συναίρεται εἰς α ἀπλοῦν (καὶ ὄχι εἰς α), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ -ειν προήλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν -εεν καὶ δὲν περιεῖχον ἐξ ἀρχῆς ι (βλ. § 201, Σημ.).

2) Εἰς τὰ εἰς -έω, -ῶ ῥήματα συναίρουνται

α') τὸ ε + ε εἰς εἰ: (ποίεε) ποίει, (ποίεετε) ποιεῖτε·

β') τὸ ε + ο εἰς ου: (ποιέομεν) ποιούμεν·

γ') τὸ ε μὲ μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον εἰς τὸ ἴδιον μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον (ἦτοι ε + ω = ω, ε + η = η, ε + εἰ = εἰ κτλ.) :
(ποιέω) ποιῶ, (ποιέητε) ποιῆτε, (ποιέεις) ποιεῖς, (ποιέουσι) ποιούσι κτλ.

3) Εἰς τὰ εἰς -όω, -ῶ ῥήματα συναίρουνται

α') τὸ ο + ε ἢ ο + ο ἢ ο + ου εἰς ου: (δηλόετε) δηλοῦτε, (δηλόομεν) δηλοῦμεν, (δηλόουσι) δηλοῦσι·

β') τὸ ο + η ἢ ο + ω εἰς ω : (δηλόητε) δηλώτε, (δηλώω) δηλώ·

γ') τὸ ο + εἰ ἢ ο + η ἢ ο + οἱ εἰς οἱ: (δηλόει) δηλοῖ, (δηλόη) δηλοῖ, (δηλόοιμεν) δηλοῖμεν.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ ο + εἰ συναίρεται εἰς ου (καὶ ὄχι εἰς οἱ), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ -ειν προήλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν -εεν καὶ δὲν περιεῖχον ἐξ ἀρχῆς ι (βλ. § 201, Σημ.).

§ 231. Τὰ ῥ. ζῶ, πεινῶ, διψῶ καὶ χρῶμαι ἔχουν θέμα μὲ χαρακτῆρα η (καὶ ὄχι α) καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα, ἂν καὶ ἐν γένει κλίνωνται κατὰ τὰ εἰς -άω συνηρημένα ῥήματα, ἐν τούτοις ἔχουν η (ἢ η), ὅπου τὰ εἰς -άω ἔχουν $\bar{\alpha}$ (ἢ α).

(ζή-ω) ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε κτλ.

(ἔζη-ον) ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἔζῶμεν, ἔζῆτε κτλ.

ζῆ, ζήτω κτλ.

ζῆν — ζῶν, ζῶσα, ζῶν.

(πεινή-ω) πεινῶ, πεινῆς, πεινῆ πεινώμεν, πεινῆτε κτλ.

(ἐπεινή-ον)	ἐπεινων, ἐπεινῆς, ἐπεινή, ἐπεινώμεν, ἐπεινήτε κτλ. πεινήν κτλ.
(διψή-ω)	διψῶ, διψῆς, διψῆ, διψῶμεν, διψήτε κτλ.
(ἐδήψη-ον)	ἐδίψων, ἐδίψης, ἐδίψη, ἐδιψῶμεν, ἐδιψήτε κτλ. διψῆν κτλ.
(χρώ-ομαι)	χρώμαι, χροῖ, χροῖται, χρώμεθα, χροῖσθε κτλ.
(ἐχρη-όμην)	ἐχρώμην, ἐχρῶ, ἐχρήτο, ἐχρώμεθα, ἐχροῖσθε κτλ. χρῶ, χρῶσθω κτλ. χροῖσθαι — χρώμενος, χρωμένη, χρώμενον.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. ζῶ οἱ τύποι ζῶ, ζῆς. ζῆ, ζῆτε, ζῆτω ὑπάρχουν καί εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην.

§ 232. Τὰ εἰς **-έω** ῥήματα μὲ μονοσύλλαβον θέμα (ὡς πλέ-ω, πνέ-ω, δέ-ομαι) συναυροῦνται μόνον, ὅπου μετὰ τὸν χαρακτῆρα **ε** ἀκολουθεῖ **ε** ἢ **ει** τῆς καταλήξεως :

(πλέ-ω)	πλεῖς, πλεῖ, πλέ-ομεν, πλεῖτε κτλ.
(ἔ-πλε-ον)	ἔπλεις, ἔπλει, ἐπλέ-ομεν, ἐπλεῖτε κτλ. πλεῖν κτλ.
(δέ-ομαι)	δέῃ (ἢ δέει), δεῖται, δε-όμεθα, δεῖσθε κτλ.
(ἐ-δε-όμην)	ἐδέου, ἐδεῖτο, ἐδε-όμεθα, ἐδεῖσθε κτλ. δεῖσθαι—δε-όμενος, δε-ομένη, δε-όμενον.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. δέω, τὸ ὁποῖον σημαίνει δένω (καὶ ὄχι ἔχω ἀνάγκη-κην), συνήθως συναυρεῖται εἰς πάντας τοὺς τύπους :

(δέ-ω) δῶ, δεῖς, δεῖ, δοῦμεν, δεῖτε, δοῦσι—(ἔ-δε-ον) ἔδουν, ἔδεις, ἔδει κτλ.

§ 233. Τὸ ῥ. ῥιγῶ, τὸ ὁποῖον κλίνεται ἐν γένει κατὰ τὰ εἰς **-όω**, ἔχει θέμα μὲ χαρακτῆρα **ω** (καὶ ὄχι **ο**) καὶ διὰ τοῦτο συνηρημένον ἔχει **ω** ἢ **ψ**, ὅπου τὰ εἰς **-όω** ἔχουν **ου** ἢ **οι** :

(ῥιγῶ-ω) ῥιγῶ, ῥιγῶς, ῥιγῶ κτλ. — (ἐρρίγω-ον) ἐρρίγων, ἐρρίγως κτλ.
(ῥιγω-οίην) ῥιγῶην, ῥιγῶης κτλ. — (ῥιγῶ-ειν) ῥιγῶν, (ῥιγῶ-ων) ῥιγῶν, ῥιγῶντος κτλ.

§ 234. Τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος τῶν συνηρημένων ῥημάτων τὰ τρία ἐνικὰ σχηματίζονται συνηθέστερον μὲ τὰς καταλήξεις **-οίην, -οίης, -οίη**, αἱ ὁποῖαι λέγονται Ἄ τ τ ι κ α ἰ καταλήξεις :

(τιμαοίην)	τιμῶην	(τιμαοίης)	τιμῶης	(τιμαοίη)	τιμῶη
(καλεοίην)	καλοίην	(καλεοίης)	καλοίης	(καλεοίη)	καλοίη
(δηλοοίην)	δηλοίην	(δηλοοίης)	δηλοίης	(δηλοοίη)	δηλοίη.

β') Οι άλλοι χρόνοι.

§ 235. Οι άλλοι πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων ἐν γένει, συνηρημένων καὶ ἀσυναιρέτων, σχηματίζονται, ἀφοῦ προστεθοῦν εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα αἱ σχετικαὶ καταλήξεις (-σω, -σα, -κα, -κειν, -σομαι, -σάμην, -θήσομαι, -θην, -μαι, -μην).

Ἄλλὰ εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ βραχὺς χαρακτήρ τοῦ θέματος πρὸ τῶν (ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων) καταλήξεων τούτων κανονικῶς **ἐκτείνεται**, ἤτοι τὸ **ἄ** γίνεται **η** (ἢ **ᾱ** κατόπιν **ε ἦ ι ἦ ρ**), τὸ **ε** γίνεται ὡσαύτως **η**, τὸ **ο** γίνεται **ω** καὶ τὸ (**ἰ ἦ**) **ῦ** γίνεται (**ἰ ἦ**) **ῠ** :

τιμῶ (θ. τιμᾶ-), τιμήσω, ἐτίμη-σα, τετίμη-κα, ἐτετιμή-κειν
τιμή-σομαι, ἐτιμη-σάμην, τιμη-θήσομαι, ἐτιμή-θην
τε-τίμη-μαι, ἐτετιμή-μην·

εἰῶ (θ. εἰᾶ-), εἰᾶ'-σω, εἰᾶ'-σα, εἰᾶ'-κα
εἰᾶ'-σομαι, εἰᾶ'-θην
εἰᾶ'-μαι·

ἰῶμαι (θ. ἰᾶ-), ἰᾶ'-σομαι, ἰᾶ'-σάμην, ἰᾶ'-θην·

θηρῶ (θ. θηρᾶ-), θηρᾶ'-σω, ἐθήρᾶ'-σα, τεθήρᾶ'-κα, ἐτεθηρᾶ'-κειν
θηρᾶ'-σομαι, ἐθηρᾶ'-σάμην
θηρᾶ'-θήσομαι, ἐθηρᾶ'-θην
τεθήρᾶ'-μαι, ἐτεθηρᾶ'-μην·

μηνῶ (θ. μηνῦ-), μηνῦ'-σω, ἐμήνῦ-σα, μεμήνῦ-κα, ἐμεμηνῦ'-κειν
μηνῦ'-σομαι, ἐμηνῦ'-σάμην
μηνῦ'-θήσομαι, ἐμηνῦ'-θην
μεμήνῦ'-μαι, ἐμεμηνῦ'-μην·

Σημείωσις. (Ἀκροᾶ-ομαι, ἀκροῶμαι), ἀκροᾶ'-σομαι, ἠκροᾶ'-σάμην,
ὄπως (θηρᾶ-ομαι, θηρῶμαι), θηρᾶ'-σομαι, ἐθηρᾶ'-σάμην.

§ 236. Παρὰ τὸν προηγούμενον κανόνα, ἀρκετὰ φωνηεντολήκτα ῥήματα εἰς τοὺς ἄλλους, πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, χρόνους πάντας ἢ τινὰς μόνον

1) διατηροῦν τὸν βραχὺν χαρακτήρα τοῦ θέματος·

2) διατηροῦν τὸν χαρακτήρα βραχὺν ἢ τὸν ἐκτείνουν καὶ συγχρόνως προσλαμβάνουν **σ** πρὸ τοῦ **θ** τοῦ προσφύματος **θη (θε)** ἢ καὶ πρὸ τούτου καὶ πρὸ τῶν καταλήξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ **μ ἦ τ**·

3) παρουσιάζουσιν προσέτι διαφόρους ἄλλας ἀνωμαλίας, οἷον :

ἐπ-αινέω, -ῶ	(παρ-)αινέ-σω ἐπ-αινέ-σομαι (=θά ἐπαινέσω)	(ἐπ-)ήνε-σα (ἐπ-)ήνε-θην	(ἐπ-)ήνεκ-α (ἐπ-)ήνη-μαι
αἰρέ-ω, -ῶ (= συλλαμ- βάνω, κυριεύω θ. αἶρε-, Φελ-) αἰροῦμαι (= ἐκλέγω, προτιμῶ) αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι) δέ-ω, δῶ (= δένω) δέ-ομαι, δοῦμαι δύω (= βυθίζω) δύ-ομαι (= βυθίζομαι)	αἰρή-σω αἰρή-σομαι αἰρε-θήσομαι δή-σω δε-θήσομαι δῦ'-σω δῦ'-σομαι δῦ-θήσομαι θῦ'-σω θῦ'-σομαι	εἰλ-ον εἰ-λόμην ἦρέ-θην ἔδη-σα ἔδέ-θην ἔδῦ-σα ἔδῦ-ν ἔδῦ'-θην ἔθῦ-σα ἔθῦ-σάμην	ἦρη-κα ἦρη-μαι ἦρη-μαι δέ-δε-κα δέ-δε-μαι δέ-δῦ-κα δέ-δῦ-μαι
θύ-ω (= θυσιάζω) θύομαι (= προσφέρω θυσίαν) θύ-ομαι (= θυσιάζομαι) λύ-ω λύ-ομαι	τῦ-θήσομαι λῦ'-σω λῦ'-σομαι λῦ-θήσομαι χέ-ω χέ-ομαι χῦ-θήσομαι	ἐτύ'-θην § 37,7 ἔλῦ-σα ἐλῦ-σάμην ἐλῦ'-θην ἔχε-α ἔχε-άμην ἐχῦ-θην	λέ-λῦ-κα λέ-λῦ-μαι κέ-χῦ-κα κέ-χῦ-μαι
αἰδέ-ομαι (= ἐντρέπο- μαι, σέβομαι, θ. αἰ- δεσ-, αἰδε-) άνυ-ώ ἢ άνύτ-ω (= τε- λειώνω) γελά-ω, -ῶ (θ. γελασ-, γελα-) σπά-ω, σπῶ (= ἔλκω, θ. σπασ-, σπα-) (σπά-ομαι, -ῶμαι) χαλά-ω, -ῶ (= χαλα- ρώνω) τελέ-ω, -ῶ (= ἐκτελῶ) τελέ-ομαι, -οῦμαι	αἰδέ-σομαι άνῦ'-σω γελαῶ'-σομαι (= θὰ γελάσω) γελα-σ-θήσομαι σπά'-σω σπά'-σομαι σπά-σ-θήσομαι χαλαῶ'-σω τελῶ τελε-σ-θήσομαι	ἦδε-σάμην ἦδέ-σ-θην ἦνῦ-σα ἦνῦ'-σ-θην ἐγέλα'-σα ἐγελαῶ'-σ-θην ἔσπα'-σα ἔσπα'-σάμην ἔσπαῶ'-σ-θην ἐχαλαῶ'-σ-θην ἐτέλε-σα ἔτελε-σάμην ἔτελέ-σ-θην	ἦδε-σ-μαι ἦνῦ-κα ἦνῦ-σ-μαι γε-γέλα'-κα γε-γέλα-σ-μαι ἔ-σπαῶ-κα ἔ-σπαῶ-σ-μαι τε-τέλε-κα τε-τέλε-σ-μαι

καλέ-ω, -ῶ καλέ-ομαι, -οῦμαι δρά-ω, -ῶ (= πράττω) χό-ω ἢ χών-νυμι (= σκεπάζω με χῶμα) χρῖ'-ω (= ἀλείφω, μυ- ρώνω)	καλῶ καλοῦμαι κλη-θήσομαι δρα'-σω χώ-σω χρῖ'-σω	ἐκάλε-σα ἐκάλε-σάμην ἐκλή-θην ἔδρα-σα ἔδρα'-σ-θην ἔχω-σα ἔχω-σ-θην ἔχρῖ-σα ἔχρῖ-σάμην ἔχρῖ'-σ-θην	κέκλη-κα κέκλη-μαι δέδρα-κα δέδρα-μαι κέχω-κα κέχω-σ-μαι κέχρῖ-κα κέχρῖ-μαι
ἀκού-ω (θ. ἀκου-, ἀκοF-, ἀκο-) θραύ-ω (= σπῶ, συν- τρίβω) κελεύ-ω (= διατάσσω) κλεί-ω ἢ (κλή-ω) παύ-ω (θ. παυσ-, παύ-) σει-ω πλέ-ω (θ. πλευ-, πλεF-, πλε-) πνέ-ω (θ. πνευ-, πνεF-, πνε-)	ἀκού-σομαι (= θὰ ἀκούσω) — — κελεύ-σω κλεί-σω κλει-σ-θήσομαι παύ-σω παύ-σομαι παυ-σ-θήσομαι σει-σω πλεύ-σομαι ἢ πλευ-σοῦμαι πνεύ-σομαι ἢ πνευ-σοῦμαι	ἤκου-σα ἤκού-σ-θην ἔθραυ-σα ἔθραύ-σ-θην ἐκέλευ-σα ἐκελεύ-σ-θην ἔκλει-σα ἔκλει-σάμην ἔκλει-σ-θην ἔπαυ-σα ἔπαυ-σάμην ἔπαύ-σ-θην ἔσει-σα ἔσει-σάμην ἔσει-σ-θην ἔπλευ-σα ἔπνευ-σα	ἀκήκο-α ἤκου-σ-μαι τέθραυ-σ-μαι κεκέλευ-κα κεκέλευ-σ-μαι κέκλει-κα κέκλει-μαι πέπαυ-κα πέπαυ-μαι σέσει-κα σέσει-σ-μαι πέπλευ-κα πέπλευ-σ-μαι πέπνευ-κα

Σημείωσις. Τὸ σ, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μεταξύ τοῦ θέματος καὶ τῶν ἀπὸ θ, μ, τ ἀρχομένων καταλήξεων, εἰς μερικά ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, καὶ ἀόριστοι, ὡς ὁ ἐτέλε-σα, ἐγέλα-σα, προῆλθον ἀπὸ παλαιότερους τύπους ἐτέλεσ-σα, ἐγέλασ-σα, με ἀπλοποίησιν τῶν δύο σ εἰς ἓν (βλ. § 33, 3. Σημ.).

Εἰς ἄλλα τὸ σ τοῦτο παρενεβλήθη κατ' ἀναλογίαν.

Ὁ συνηρημένος μέλλων τῶν ῥημάτων **καλῶ** καὶ **τελῶ** προῆλθεν ἐξ ἀρχικῶν τύπων **καλέ-σω**, **τελέ-σω** (βλ. § 217, 1, Σημ.).

Ὁ ἑνσιγμός καὶ συγχρόνως συνηρημένος μέλλων **πλευσοῦμαι**, **πνευσοῦμαι** τῶν ῥημάτων **πλέω** καὶ **πνέω** καλεῖται **Δωρικὸς**.

II. Συζυγία τῶν εἰς -μι ῥημάτων.

§ 237. Τὰ εἰς -μι ῥήματα διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις :

1) τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -μι, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα με χαρακτῆρα φωνῆς : (ῥ. θ. δω-) δίδω-μι.

2) τὰ συμφωνόληκτα εἰς -μι, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα με χαρακτῆρα σύμφωνον : (ῥ. θ. δεικ-) δείκνυ-μι.

§ 238. Τὰ εἰς -μι ῥήματα ἐν γένει κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικόν. Τεσσάρων μόνον φωνηεντολήκτων εἰς -μι ῥημάτων, ἤτοι τῶν ῥημάτων ἴστημι, τίθημι, ἴημι καὶ δίδωμι κλίνεται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα καὶ ὁ ἀόριστος β', ἐνεργητικὸς καὶ μέσος.

§ 239. Τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ :

1) τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν πλείστων, σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ τοῦτο λάβῃ ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν. Ἐνεστωτικὸς δὲ ἀναδιπλασιασμός εἶναι ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος με ἐν ι κατόπιν αὐτοῦ :

(ῥ. θ. δω-) δίδω-μι, (ῥ. θ. θη-, θί-θη-μι) τίθη-μι, (ῥ. θ. στη-, σί-στη-μι) ἴστη-μι, (ῥ. θ. jη-, jι-jη-μι) ἴη-μι (βλ. § 33, 3 καὶ § 37, 7).

2) τῶν συμφωνολήκτων σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ προστεθῇ εἰς αὐτὸ τὸ πρόσφυμα νυ :

(ῥ. θ. ζευγ-) ζεύγνυ-μι, (ῥ. θ. μειγ-) μείγνυ-μι.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τῶν σιγμολήκτων εἰς -μι ῥημάτων ὁ χαρακτῆρ σ ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ ἐπόμενον ν τοῦ προσφύματος νυ καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα λήγουν εἰς -ννυμι : (ρ. θ. κερασ-, κεράσ-νυμι) κεράννυμι, (ῥ. θ. σβεσ-, σβέσ-νυμι) σβέννυμι (πρβλ. Πέλοπος νῆσος = Πελοπόννησος).

Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ρ. στρώ-ννυμι, τοῦ ὁποίου τὸ ῥηματικὸν θέμα εἶναι στρω-. Τὸ (ἀπ)όλλυμι προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου (ἀπ)όλλνυμι. (Πρβλ. § 216,2 Σημ.).

§ 240. Τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα τῶν εἰς -μι ῥημάτων εἶναι ἰσχυρὸν (ἴστη-, δεικνῦ- κτλ.) καὶ ἀσθενές (ἰστιά, δεικνῦ- κτλ. Πρβλ. § 64). Καὶ ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζονται τὰ τρία ἐνικά πρόσωπα τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ, τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ ἡ ὑποτακτικὴ ἐν γένει, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενές θέμα σχηματίζονται πάντες οἱ ἄλλοι τύποι αὐτῶν.

§ 241. Παράδειγμα κλίσεως συμφωνολήκτου ῥήματος εἰς -μι,
ῥτοι εἰς -νυμι (ῥ -ννυμι)

Ἐνεργητική φωνή		Μέση φωνή	
Ὅριστική	Ἐνεστώς	δείκ-νῦ-μι δείκ-νῦ-ς δείκ-νῦ-σι δείκ-νῦ-μεν δείκ-νῦ-τε δει-κνῦ'-ασι	δείκ-νῦ-μαι δείκ-νῦ-σαι δείκ-νῦ-ται δεικ-νῦ'-μεθα δείκ-νῦ-σθε δείκ-νῦ-νται
	Παρατατικός	ἐ-δείκ-νῦ-ν ἐδείκ-νῦ-ς ἐδείκ-νῦ ἐδείκ-νῦ-μεν ἐδείκ-νῦ-τε ἐδείκ-νῦ-σαν	ἐ-δεικ-νῦ'-μην ἐδείκ-νυ-σο ἐδείκ-νυ-το ἐδεικ-νῦ'-μεθα ἐδείκ-νυ-σθε ἐδείκ-νυ-ντο
Ἑυποτακτική	δεικ-νύ-ω, δεικ-νύ-ης, δεικ-νύ-η κτλ.	δεικ-νύ-ωμαι, δεικ-νύ-η, δεικ-νύ-ηται κτλ.	
Εὐκτική	δεικ-νύ-οιμι, δεικ-νύ-οις δεικ-νύ-οι κτλ.	δεικ-νυ-οίμην, δεικ-νύ-οιο, δεικ-νύ-οιτο κτλ.	
Προστακτική	δείκ-νῦ, δεικ-νῦ'-τω δείκ-νυ-τε, δεικ-νύ-ντων	δείκ-νῦ-σο, δεικ-νύ-σθω δείκ-νυ-σθε, δεικ-νύ-σθων	
Ἀπαρέμφατον	δεικ-νῦ'-ναι	δείκ-νῦ-σθαι	
Μετοχή	δεικ-νύ-ς δεικ-νῦ-σα δεικ-νύ-ν (§ 134,7, Σημ.)	δεικ-νύ-μενος δεικ-νυ-μένη δεικ-νύ-μενον	
Μέλλων Ἀόριστος Παρακείμενος	δείξω ἔδειξα δέδειχα (§ 212, 2)	δείξομαι — δειχ-θήσομαι ἔδειξάμην — ἐδείχ-θην δέδειγ-μαι	

§ 242. Παράδειγμα κλίσεως φωνηεντολήκτων εις -μι ρημάτων

Α') 'Ενεργητική φωνή

1. 'Ενεστώς και Παρατατικός

(θ. ιστή-, ιστα-) (θ. τιθη-, τιθε-) (θ. ιη-, ιε-) (θ. διδω-, διδο-)

'Οριστική	'Ενεστώς	ἴσθη-μι ἴσθη-ς ἴσθη-σι ἴσθᾶ-μεν ἴσθᾶ-τε ἴσθᾶσι	τίθη-μι τίθη-ς τίθη-σι τίθε-μεν τίθε-τε τίθέ-ασι	ἴη-μι ἴη-ς ἴη-σι ἴε-μεν ἴε-τε ἴᾶσι	δί-δω-μι δίδω-ς δίδω-σι δίδο-μεν δίδο-τε δίδού-ασι
	Παρατατικός	ἴσθη-ν ἴσθη-ς ἴσθη ἴσθᾶ-μεν ἴσθᾶ-τε ἴσθᾶ-σαν	ἐ-τίθη-ν ἐτίθει-ς ἐ-τίθει ἐτίθε-μεν ἐτίθε-τε ἐτίθε-σαν	ἴη-ν ἴει-ς ἴει ἴε-μεν ἴε-τε ἴε-σαν	ἐ-δί-δου ἐδίδου-ς ἐδίδου ἐδίδο-μεν ἐδίδο-τε ἐδίδο-σαν
'Υποτακτική	ἴστω ἴσθῆς ἴσθῆ ἴστώμεν ἴσθῆτε ἴστώσι	τι-θῶ τιθῆς τιθῆ τιθῶμεν τιθῆτε τιθῶσι	ἴ-ῶ ἴῆς ἴῆ ἴῶμεν ἴῆτε ἴῶσι	δι-δῶ διδῶς διδῶ διδῶμεν διδῶτε διδῶσι	
Εὐκτική	ἴσταίη-ν ἴσταίη-ς ἴσταίη ἴσταίη-μεν, ἴσταῖ-μεν ἴσταίη-τε, ἴσταῖ-τε ἴσταίη-σαν, ἴσταῖ-εν	τι-θείη-ν τιθειῆ-ς τιθειῆ τεθείη-μεν, τιθειῖ-μεν τιθειῆ-τε, τιθειῖ-τε τιθειῆ-σαν, τιθειῖ-εν	ἴ-εῖη-ν ἴειῆ-ς ἴειῆ ἴειῆ-μεν, ἴειῖ-μεν ἴειῆ-τε, ἴειῖ-τε ἴειῆ-σαν, ἴειῖ-εν	δι-δοίη-ν διδοίη-ς διδοίη διδοίη-μεν, διδοῖ-μεν διδοίη-τε, διδοῖ-τε διδοίη-σαν, διδοῖ-εν	
Προσ-ακτική	ἴσθη ἴσθᾶ-τω ἴστα-τε ἴσθᾶ-ντων	τίθει τιθέ-τω τίθε-τε τιθέ-ντων	ἴ-ει ἴε-τω ἴε-τε ἴε-ντων	δί-δου δίδο-τω δίδο-τε δίδο-ντων	
'Απαρ.	ἴσθᾶ'-ναι	τι-θέ-ναι	ἴ-έ-ναι	δι-δού-ναι	
Μετοχή	ἴσθᾶς (ἴσθάν-τος) ἴσθᾶσα (ἴσθᾶ-σης) ἴσθάν (ἴσθάν-τος)	τι-θείς (τιθέν-τος) τι-θειῖσα (τι-θείσης) τι-θὲν (τιθέν-τος)	ἴ-εις (ἴέντος) ἴ-εῖσα (ἴεισης) ἴ-ὲν (ἴέντος)	δι-δούς (διδόν-τος) δι-δούσα (δι-δούσης) δι-δόν (διδόντος)	

2. Ἀόριστος

᾽Οριστική	ἔσ-στη-ν ἔσ-στη-ς ἔσ-στη ἔσ-στη-μεν ἔσ-στη-τε ἔσ-στη-σαν	ἔ-θη-κα ἔ-θη-κας ἔ-θη-κε ἔ-θε-μεν ἔ-θε-τε ἔ-θε-σαν	ἤ-κα ἤ-κας ἤ-κε εἶμ-εν εἶ-τε εἶ-σαν	ἔ-δω-κα ἔ-δω-κας ἔ-δω-κε ἔ-δο-μεν ἔ-δο-τε ἔ-δο-σαν
᾽Υποστακτική	στῶ στῆς στῆ στῶμεν στῆτε στῶσι	θῶ θῆς θῆ θῶμεν θῆτε θῶσι	ῶ ῆς ῆ ῶμεν ῆτε ῶσι	δῶ δῶς δῶ δῶμεν δῶτε δῶσι
Εὐκτική	σταίη-ν σταίη-ς σταίη σταίη-μεν, σταῖ-μεν σταίη-τε, σταῖ-τε σταίη-σαν, σταῖ-εν	θείη-ν θείη-ς θείη θείη-μεν θεῖ-μεν θείη-τε, θεῖ-τε θείη-σαν, θεῖ-εν	εἶη-ν εἶη-ς εἶη εἶη-μεν, εἶ-μεν εἶη-τε, εἶ-τε εἶη-σαν, εἶ-εν	δοίη-ν δοίη-ς δοίη δοίη-μεν δοῖ-μεν δοίη-τε, δοῖ-τε δοίη-σαν, δοῖ-εν
Προστακτική	στή-θι στή-τω στή-τε στά-ντων	θέ-ς θέ-τω θέ-τε θέ-ντων	ἔ-ς ἔ-τω ἔ-τε ἔ-ντων	δό-ς δό-τω δό-τε δό-ντων
᾽Απαρ.	στήναι	θεῖναι	εἶναι	δοῦναι
Μετοχή	στάς, σάντος στάσα, στάσης σάν, σάντος	θεῖς, θέντος θεῖσα, θείσης θέν, θέντος	εἷς, ἔντος εἶσα, εἷσης έν, ἔντος	δούς, δόντος δοῦσα, δούσης δόν, δόντος

Β') Μέση φωνή
1. Ένεστώς και Παρατατικός

'Οριστική	'Ενεστώς	ἴ-σταῖ-μαι ἴστα-σαι ἴστα-ται ἴστά-μεθα ἴστα-σθε ἴστα-νται	τίθε-μαι τίθε-σαι τίθε-ται τιθέ-μεθα τίθε-σθε τίθε-νται	ἴ-ε-μαι ἴε-σαι ἴε-ται ἴέ-μεθα ἴε-σθε ἴε-νται	δί-δο-μαι δίδο-σαι δίδο-ται διδό-μεθα δίδο-σθε δίδο-νται
	Παρατατικός	ἴ-σταῖ'-μην ἴστα-σο ἴστα-το ἴστά-μεθα ἴστα-σθε ἴστα-ντο	ἐ-τι-θέ-μην ἐτίθε-σο ἐτίθε-το ἐτιθέ-μεθα ἐτίθε-σθε ἐτίθε-ντο	ἴ-έ-μην ἴε-σο ἴε-το ἴέ-μεθα ἴε-σθε ἴε-ντο	ἐ-διδό-μην ἐδίδο-σο ἐδίδο-το ἐδιδό-μεθα ἐδίδο-σθε ἐδίδο-ντο
	'Υποτακτική	ἴ-στώμαι ἴσῃ ἴσῃται ἴσώμεθα ἴσῃσθε ἴσῶνται	τι-θῶμαι τιθῃ τιθῃται τιθώμεθα τιθῃσθε τιθῶνται	ἴ-ῶμαι ἴῃ ἴῃται ἴώμεθα ἴῃσθε ἴῶνται	δι-δῶμαι διδῶ διδῶται διδώμεθα διδῶσθε διδῶνται
	Εὐχτική	ἴ-σταί-μην ἴσταῖ-ο ἴσταῖ-το ἴσταί-μεθα ἴσταῖ-σθε ἴσταῖ-ντο	τι-θεί-μην τιθεῖ-ο τιθεῖ-το τιθεί-μεθα τιθεῖ-σθε τιθεῖ-ντο	ἴ-εῖ-μην ἴεῖ-ο ἴεῖ-το ἴεί-μεθα ἴεῖ-σθε ἴεῖ-ντο	δι-δοί-μην διδοῖ-ο διδοῖ-το διδοί-μεθα διδοῖ-σθε διδοῖ-ντο
	Προστα-κτική	ἴ-σταῖ-σο ἴστά-σθω ἴστα-σθε ἴστά-σθων	τί-θε-σο τιθέ-σθω τίθε-σθε τιθέ-σθων	ἴ-ε-σο ἴέ-σθω ἴε-σθε ἴέ-σθων	δί-δο-σο διδό-σθω δίδο-σθε διδό-σθων
	'Απαρ.	ἴ-σταῖ-σθαι	τί-θε-σθαι	ἴ-ε-σθαι	δί-δο-σθαι
	Μετοχή	ἴ-σταῖ'-μενος ἴστα-μένη ἴστά-μενον	τι-θέ-μενος τιθε-μένη τιθέ-μενον	ἴ-έ-μενος ἴε-μένη ἴέ-μενον	δι-δó-μενος δίδο-μένη διδό-μενον

2. Ἀόριστος

Ὅριστική		ἔ-θέ-μην ἔ-θου ἔ-θε-το ἔ-θέ-μεθα ἔ-θε-σθε ἔ-θε-ντο	εἶ-μην εἶ-σο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	έ-δό-μην έ-δου έ-δο-το έ-δό-μεθα έ-δο-σθε έ-δο-ντο
Ὑποτακτική		θῶμαι θῆ θῆται θώμεθα θῆσθε θῶνται	ῶμαι ῆ ῆται ώμεθα ῆσθε ῶνται	δῶμαι δῶ δῶται δώμεθα δῶσθε δῶνται
Εὐκτική		θεί-μην θεῖ-ο θεῖ-το θεί-μεθα θεῖ-σθε θεῖ-ντο	εἶ-μην εἶ-ο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	δοί-μην δοῖ-ο δοῖ-το δοί-μεθα δοῖ-σθε δοῖ-ντο
Προστακτική		θοῦ θέ-σθω θέ-σθε θέ-σθων	οὔ ἔ-σθω ἔ-σθε ἔ-σθων	δοῦ δό-σθω δό-σθε δό-σθων
Ἀπαρ.		θέ-σθαι	ἔ-σθαι	δό-σθαι
Μετοχή		θέ-μενος θε-μένη θέ-μενον	ἔ-μενος ἔ-μένη ἔ-μενον	δό-μενος δο-μένη δό-μενον

Παρατηρήσεις.

§ 243. 1) Οἱ τύποι τῶν εἰς -μι ῥημάτων, ὅσοι κλίνονται διαφορετικῶς ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα, σχηματίζονται χωρὶς θεματικῶν φωνῆν, αἱ δὲ προσωπικαὶ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα. Πρβλ. ἴστα-μεν, δείκνυ-μεν ἀλλὰ λέγ-ο-μεν (§ 201).

2) Πάντα τὰ εἰς **-μι** ῥήματα εἰς τὴν ὑποτακτικὴν ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς **-ω** ῥημάτων, τὰ δὲ εἰς **-νυμι** ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς **-ω** καὶ εἰς τὴν εὐκτικὴν : *δεικνύ-οιμι, δεικνυ-οίμην*.

3) Εἰς τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-μι** ῥήματα αἱ καταλήξεις τῆς ὑποτακτικῆς συναίρουσιν μετὰ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος, ἤτοι α') τὸ **η + η** εἰς **η** καὶ τὸ **η + η** εἰς **η** : (*ιστή-ητε*) *ιστήτε*, (*τιθή-ης*) *τιθής*.

β') τὸ **η + ω ἢ ω + η ἢ ω + ω** εἰς **ω** καὶ τὸ **ω + η** εἰς **ω** : (*ιστή-ω*) *ιστῶ*, (*διδῶ-ητε*) *διδῶτε*, (*διδῶ-ω*) *διδῶ*, (*διδῶ-η*) *διδῶ*.

4) Εἰς τὴν εὐκτικὴν τῶν φωνηεντόληκτων εἰς **-μι** ῥημάτων τὸ **ι** τῶν ἐγκλιτικῶν φωνηέντων **ιη ἢ ι** συναίρεται μετὰ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ (ἀσθενοῦς) θέματος **α ἢ ε ἢ ο** εἰς **αι, ει, οι** : (*ιστᾶ-ιη-ν*) *ισταίην* (*τιθε-ί-μεθα*) *τιθείμεθα* (*διδο-ιη-ν*) *διδούην* (πρβλ. § 208).

5) Τῆς καταλήξεως τῆς μέσης φωνῆς **-σο** τὸ **σ** διατηρεῖται εἰς τὸ β' ἐνικὸν τοῦ παρατατικοῦ, εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἀορίστου β' **εἴμην** : *ἐδείκνυσσο — δείκνυσσο, ἐτίθεσο — τίθεσο, ἴστασο, εἴσο* (ἀλλὰ *ισταῖο, ἔθου, δοῦ* κτλ. § 33, 3).

§ 244. 1) Τῶν ῥημάτων **τίθημι** καὶ **ἴημι** τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ β' καὶ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ παρατατικοῦ αὐτῶν κανονικῶς σχηματίζονται κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς **-έω**) : *τίθει, ἴει — ἐτίθεις, ἐτίθει — ἴεις, ἴει*. Οὕτω σχηματίζεται σπανίως καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος : *τιθεῖς* (= *τίθης*), *εἴεις* (= *ἴης*).

2) Τοῦ ῥ. **δίδωμι** τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος αὐτοῦ σχηματίζονται ὁμοίως κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς **-ω**) : *ἐδίδου, ἐδίδους, ἐδίδου — δίδου*.

§ 245. Ἄοριστον β' κατὰ τὰ εἰς **-μι** κλινόμενον τὸ μὲν ῥῆμα **ἴστημι** ἔχει μόνον ἐνεργητικῆς φωνῆς (*ἔστην*), τὰ δὲ ῥήματα **τίθημι, ἴημι** καὶ **δίδωμι** ἔχουν καὶ ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς : *ἔθηκα, ἐθέμην — ἴηκα, εἴμην — ἔδωκα, ἐδόμην*.

§ 246. Ὁ ἀόριστος **ἔστην**

1) εις πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς μετοχῆς (καὶ τοῦ δευτέρου τύπου τοῦ γ' πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς **στάντων**), σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα (**στη-**)·

2) εις τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχει κατάληξιν **-θι** : **στη-θι**.

§ 247. Οἱ ἀόριστοι β' ἔθηκα, ἦκα καὶ ἔδωκα

1) εις τὰ τρία ἐνικὰ τῆς ὀριστικῆς σχηματίζονται ὡς πρῶτοι ἀόριστοι, ἀλλὰ μὲ χαρακτηριστῆρα **κ** (πρβλ. § 199)·

2) εις τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχουν κατάληξιν **-ς** : **θέ-ς**, **ἔ-ς**, **δό-ς**·

3) εις τὰς ἄλλας, πλὴν τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐγκλίσεις ἐν γένει σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν)· πρβλ. **θῶ**, **θῆς**, **θῆ** κτλ. — **τιθῶ**, **τιθῆς**, **τιθῆ** κτλ.

Σημείωσις. Καὶ τῶν μέσων ἀορίστων **ἐθέμην**, **εἶμην**, **ἔδομην** αἱ ἄλλαι, πλὴν τῆς ὀριστικῆς, ἐγκλίσεις σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ μέσου ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν)· πρβλ. **θῶμαι**, **θεῖμην** κτλ., **τι-θῶμαι**, **τι-θεῖμην** κτλ.

§ 248. Ὁ τόνος τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων, ὅταν ταῦτα συντίθενται μετὰ προθέσεως

1) εις τὴν προστακτικὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου ἀορίστου β' ἀναβιβάζεται, ἀλλ' ὄχι καὶ πέραν τῆς ληγούσης τῆς προθέσεως, ἐὰν αὕτη εἶναι δισύλλαβος : **ἀνά-στηθι**, **ἀπό-δος**, **ἐπί-θες**, **ἀπό-δοτε**, **κατά-θου**, **κατά-θεσθε**. Ἀλλὰ τοῦ β' ἐνικοῦ τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β' ὁ τόνος δὲν ἀναβιβάζεται, ὅταν τοῦτο συντίθεται μὲ πρόθεσιν μονοσύλλαβον ἢ μὲ δισύλλαβον, ἢ ὅποια πάσχει πρὸ αὐτοῦ ἐκθλιψιν : (**θοῦ**) **ἐν-θοῦ** (οὐ, ἀπὸ — οὐ) **ἀφοῦ**, (τοῦ ῥ. ἀφ-ίεμαι)·

2) εις τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν διατηρεῖται ὅπου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ : (**ιστάναι**) **ἀφιστάναι**, (**τιθέναι**) **συντιθέναι**, (**δοῦναι**) **ἀποδοῦναι**, (**θέσθαι**) **μεταθέσθαι**, (**ιστάς**) **συνιστάς**, (**τιθεῖς**) **μετατιθεῖς**.

§ 249. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων εἰς **-μι** ῥημάτων **ἴστημι**, **τίθημι**, **ἴημι** καὶ **δίδωμι** σχηματίζονται ὅπως τῶν φωνηεντολήκτων ἐν γένει ῥημάτων, ἤτοι ἄλλοι ὁμαλῶς καὶ ἄλλοι ἀνωμάλως (βλ. § 235 κ. ἐ.).

Ἐνεστῶς	Μέλλον	Ἀόριστος	Παρακείμενος
ἴστημι (= στήνω, ῥ. θ. στή-, στή-))	στή-σω στή-σομαι στή-θήσομαι ἑστήξω	ἔστη-σα ἔστη-σάμην (ἔστη-ν) ἑστά-θην	ἔστη-κα (= στέκομαι) εἰστή-κειν (= ἑστεκόμην)
τίθημι (= θέτω, ῥ. θ. θη-, θε-)	θή-σω θή-σομαι τε-θήσομαι	(ἔθη-κα) ἔτε-θην (§ 37, 7)	τέθη-κα (ἤ τέθει-κα) τέθει-μαι (παθητ. κεῖμαι = εἶμαι τοποθε- τημένος)
ἵημι (= ῥίπτω, ῥ. θ. ἦ-, ἔ-) (§ 239, 1)	ἦ-σω ἦ-σομαι ἔ-θήσομαι	(ἦ-κα) εἶ-θην	εἶ-κα εἶ-μαι
δίδωμι (= δίδω, ῥ. θ. δω-, δο-)	δώ-σω δώ-σομαι δο-θήσομαι	ἔδω-κα ἔδω-θην	δέδω-κα δέδο-μαι

§ 250. Ὁ παρακείμενος ἔστηκα καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰστή-κειν ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ δευτέρους τύπους, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς -μι ἐκ τοῦ θέματος ἔστα-. Τοιοῦτοι τύποι συνήθεις εἶναι οἱ ἐξῆς : Ὅριστ. Παρακ. ἔστα-μεν, ἔστα-τε, ἑστά-σι. Ὑπερσ. ἔστα-σαν. Ἀπαρ. ἐστά-ναι. Μετχ. ἐστώς, ἐστῶσα, ἐστώς (ἢ ἐστός, κατὰ τὰ πολλὰ οὐδέτερα τῆς μετοχῆς τοῦ ἔνεργ. παρακειμένου, π. χ. τὸ γεγον-ός), γεν. ἐστώτος, ἐστώσης, ἐστώτος.

§ 251. Ἄλλα ῥήματα εἰς -μι συμφωνόληκτα κλινόμενα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὸ δεικνυμι ὑπάρχουν ἀρκετά, ὡς κατ-άγνυμι, ἀμφι-έννυμι, ζεύγνυμι, ζώννυμι, μείγνυμι κτλ.

Φωνηεντόληκτα δὲ εἰς -μι ῥήματα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς ἔξ, τὰ ὁποῖα κλίνονται κατὰ τὸ ἴστημι — ἴσταμαι.

Ἐνεστῶς Παρατατικός	Μέλλων	Ἀόριστος	Παρακεί- μενος	
ὀ-νί-νη-μι (= ὠφελῶ) παρτ. ὠφέλου ὀ-νί-να-μαι ὠνινά-μην	ὀνή-σω ὀνή-σομαι	ὠνή-σα ὠνή-μην ὠνή-θην		ῥ. θ. ὀνη-, ἐνεστ. θ. ὀ-νι-νη-, ὀ-νι-να-
πίμ-πλη-μι (= γεμίζω) ἐ-πίμπλη-ν πίμ-πλα-μαι ἐ-πιμπλά-μην	πλή-σω πλη-σ-θή- σομαι	ἔπλη-σα ἐπλησά-μην ἐπλή-σ-θην	πέπλη-κα πέπλη-σ-μαι	ῥ. θ. πλη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πλη-, πι-μ-πλα-
πίμ-πρη-μι (= πυρπολῶ, καίω) ἐ-πίμπρη-ν πίμ-πρα-μαι (ἐ-πιμπρά-μην)	πρή-σω	ἔπρη-σα ἐπρή-σ-θην		ῥ. θ. πρη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πρη-, πι-μ-πρα-
ἄγα-μαι (= θαυμάζω) ἡγά-μην	(ἀγά-σο- μαι)	(ἡγα-σά- μην) ἡγά-σ-θην		ῥ. θ. ἀγα-
δύνα-μαι ἐ-δυνά-μην (ἐδύνα, ἐδύνα- το κτλ.)	δυνή-σομαι	ἐδυνή-θην (ἢ ἐδυνά- σ-θην)	δεδύνη-μαι	ῥ. θ. δυνα- (βλ. § 188,1)
ἐπί-στα-μαι (= γνωρίζω καλῶς) ἡπιστά-μην (ἡπίστω, ἡπί- στα-το κτλ.)	ἐπιστή-σο- μαι	(ἡπιστή- θην)		ῥ. θ. ἐπι-στα- (βλ. § 188,6)

Ὁμοίως πρὸς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸν ἐνεστώτα τῶν τριῶν τελευταίων (ἀποθετικῶν) ῥημάτων κλίνεται καὶ ὁ (ἄσιγμος) μέσος ἀόριστος α' (τοῦ ῥ. ὠνοῦμαι) ἐπριάμην (= ἠγόρασα), ἐπρίω, ἐπρίατο, ἐπριάμεθα κτλ.

Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτικὴ πάντων τούτων τονίζονται κατὰ τὰ βαρύτερα :

Υποτ.	δύνωμαι	δύνη	δύνηται	κτλ.
	ἐπίστωμαι	ἐπίστη	ἐπίσθηται	κτλ.
	πρίωμαι	πρίη	πρίηται	κτλ.
Εὐκτ.	δυναίμην	δύναιω	δύναιτο	κτλ.

ια') Ἀόριστοι β' βαρυτόνων ῥημάτων κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι

§ 252. Ὁ ἀόριστος β' μερικῶν βαρυτόνων ῥημάτων κλίνεται κατὰ τὰ εἰς -μι, ὁμοίως μὲ τὸν ἀόριστον β' ἔστην (βλ. § 246).

Τὸ ῥηματικὸν θέμα τῶν ῥημάτων τούτων ἔχει χαρακτῆρα

1) \bar{a} ἢ η — \bar{a} : ἀποδιδράσκω — ἀπ-έ-δρα-ν (θ. δρα-, δρα-), βαίνω — ἔβη-ν (θ. βη-, βᾶ-), φθάνω — ἔφθη-ν (θ. φθη-, φθᾶ-)

2) η — ϵ : ῥέω — ἐρούη-ν (θ. ῥυη-, ῥυε-), χαίρω — ἐχάρη-ν (θ. χαρη-, χαρε-)

3) ω — σ : ἀλίσκομαι — ἐάλω-ν (θ. Γαλω-, ἄλω-, ἄλο-), ζῶ — ἐβίω-ν (θ. βιω-, βιο-), γινώσκω — ἔγνω-ν (θ. γνω-, γνο-)

4) \bar{u} — \bar{u} : δύομαι — ἐδῦ-ν (θ. δῦ-, δῦ-), φύομαι — ἔφῦ-ν (θ. φῦ-, φῦ-).

'Αόριστος β'

'Οριστική	(ἀπ-)ἔδρα-ν ἔδρα-ς ἔδρα ἔδρα-μεν ἔδρα-τε ἔδρα-σαν	ἔβη-ν ἔβη-ς ἔβη ἔβη-μεν ἔβη-τε ἔβη-σαν	ἔρρύη-ν ἔρρύη-ς ἔρρύη ἔρρύη-μεν ἔρρύη-τε ἔρρύη-σαν	ἔγνω-ν ἔγνω-ς ἔγνω ἔγνω-μεν ἔγνω-τε ἔγνω-σαν	ἔδου-ν ἔδου-ς ἔδου ἔδου-μεν ἔδου-τε ἔδου-σαν
'Υποτακτική	δρῶ δρᾶς δρᾷ δρῶμεν κτλ.	βῶ (πρβλ. στῶ) βῆς βῆ βῶμεν κτλ.	ρῶ (πρβλ. θῶ) ρῆς ρῆ ρῶμεν κτλ.	γῶ (πρβλ. δῶ) γῆς γῆ γῶμεν κτλ.	δῶ-ω (πρβλ. δεικνύ-ω) -ης -η δῶ-ῶμεν κτλ.
Εὐκτική	δραίη-ν δραίη-ς δραίη δραῖ-μεν κτλ.	βαίη-ν βαίη-ς βαίη βαῖ-μεν κτλ.	ρῦεῖη-ν ρῦεῖη-ς ρῦεῖη ρῦεῖ-μεν κτλ.	γνοιή-ν γνοιή-ς γνοιή γνοῖ-μεν κτλ.	
Προστακτική	δρᾶ-θι δρά-τω δρᾶ-τε δρά-ντων	βῆ-θι βή-τω βῆ-τε βά-ντων		γνῶ-θι γνώ-τω γνῶ-τε γνό-ντων	δῦ-θι δύ-τω δῦ-τε δῦ-ντων
'Απαρ.	δρᾶ-ναι	βῆ-ναι	ρῦῆ-ναι	γνῶ-ναι	δῦ-ναι
Μετοχή	δράς, δράντος δρᾶσα, δράσης δράν, δράντος	βάς, βάντος βᾶσα, βάσης βάν, βάντος	ρῦεῖς, ρῦέντος ρῦεῖσα, ρῦεῖσης ρῦέν, ρῦέντος	γνούς, γνόντος γνοῦσα, γνούσης γνόν, γνόντος	δύς, δύντος δῦσα, δύσης δύν, δύντος

§ 253. Κατὰ τὰ εἰς -μι μὲ διαφόρους ἀνωμαλίας κλίνονται προσέτι τὰ ἐξῆς ῥήματα :

1. **Φημι** = λέγω, συμφωνῶ, ἰσχυρίζομαι (ῥ. θ. φη-, φᾶ· βλ. καὶ § 240).

Ὀριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώς	Παρατατικός			
φη-μι	ἔ-φη-ν	φῶ	φαίη-ν	—
φή-ς (ἢ φῆς)	ἔ-φη-σθα	φῆς	φαίη-ς	φά-θι
φη-σί	ἔ-φη	φῆ	φαίη	φά-τω
φᾶ-μεν	ἔ-φα-μεν	φῶ-μεν	φαῖ-μεν	—
φᾶ-τέ	ἔ-φα-τε	φῆ-τε	φαῖ-τε	φά-τε
φᾶ-σι	ἔ-φα-σαν	φῶσι	φαῖ-εν	φά-ντων

Ἄπαρ. φά-ναι. **Μετοχή** φά-σκ-ων, φά-σκ-ουσα, φά-σκ-ον.
Μέλλων φή-σω. Ἄόριστος ἔ-φη-σα.

Σημείωσις 1. Τοῦ φημι ὁ παρατατικός ἔφην, καθὼς καὶ ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ εὐκτικὴ καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτοῦ ἔχουν προσέτι σημασίαν ἀόριστου (= εἶπα κτλ.).

Σημείωσις 2. Ὄταν τὸ φημι σημαίνῃ ἀπλῶς λέγω, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι ἐρῶ ἢ λέξω καὶ ἀόριστος εἶπον ἢ ἔφην. Ὄταν δὲ σημαίνῃ συμφωνῶ ἢ ἰσχυρίζομαι, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι φήσω καὶ ἀόριστος ἔφρασα.

2. **Εἶμι** = θά πάω (ῥ. θ. εἶ-, ἰ-).

Ὀριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτ.
Ἐνεστώς	Παρατατικός			
εἶ-μι	ἦ-α ἦ ἦ-ειν	ἶ-ω	ἶ-οιμι	—
εἶ	ἦ-εις ἦ ἦ-εισθα	ἶ-ης	ἶ-οις	ἶ-θι
εἶ-σι	ἦ-ει	ἶ-η	ἶ-οι	ἶ-τω
ἶ-μεν	ἦ-μεν	ἶ-ωμεν	ἶ-οιμεν	—
ἶ-τε	ἦ-τε	ἶ-ητε	ἶ-οιτε	ἶ-τε
ἶ-ασι	ἦ-σαν ἦ ἦ-εσαν	ἶ-ωσι	ἶ-οιεν	ἶ-όντων

Ἄπαρ. ἰ-εἶναι. **Μετοχή** ἰ-ὼν (ἰόντος), ἰ-οῦσα (ἰούσης), ἰ-ὄν (ἰόντος).

Σημείωσις 1. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ φημι καὶ τοῦ εἶμι ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται: ἀπόφημι, σύμφραθι-ἀπειμι, ἀπιθι.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώσ **εἶμι** εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει πάντοτε σημασίαν μέλλοντος, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἄλλοτε ἐνεστώτος καὶ ἄλλοτε μέλλοντος (τοῦ **ἔρχομαι**).

3. Οἶδα = γνωρίζω, ἤξεύρω (ῥ. θ. **Feid-**, ἐξ οὗ **οἶδ-**, **ιδ-**).

Ὀριστικὴ			Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώσ	Παρατατικὸς				
οἶδ-α	ἦδ-η	ἦ ἦδ-ειν	εἶδῶ	εἶδειν-ν	—
οἶ-σθα	ἦδ-ησθα	ἦ ἦδ-εις	εἶδῆς	εἶδειν-ς	ἴσ-θι
οἶδ-ε	ἦδ-ει	ἦ ἦδ-ειν	εἶδῆ	εἶδειν	ἴσ-τω
ἴσ-μεν	ἦδ-ε-μεν	ἦ ἴσ-μεν	εἶδῶμεν	εἶδει-μεν	—
ἴσ-τε	ἦδ-ε-τε	ἦ ἴσ-τε	εἶδῆτε	εἶδει-τε	ἴσ-τε
ἴσ-ασι	ἦδ-ε-σαν	ἦ ἴσ-αν	εἶδῶσι	εἶδει-εν	ἴσ-των

Ἄπαρ. **εἶδ-έναί**. Μετοχὴ **εἶδ-ώς** (εἰδότης), **εἶδ-υῖα** (εἰδυίας), **εἶδ-ός** (εἰδότης). **Μέλλων** εἶ-σομαι καὶ εἰδή-σω.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ **οἶδα** ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται: **σύνουδα**, **σύνισθι**.

4. Δέδοικα ἢ δέδια = φοβοῦμαι (παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος τοῦ οὐχὶ εὐχρήστου ῥ. **δειδω**) καὶ **τέθνηκα** = ἔχω ἀποθάνει (παρακείμενος τοῦ ῥ. **θνήσκω**).

Ταῦτα ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ τοὺς ἐξῆς εὐχρήστους τύπους κατὰ τὰ εἰς **-μι** :

α') Ὀριστ. **δέδι-α**, **δέδι-ας**, **δέδι-ε**, **δέδι-μεν**, **δέδι-τε**, **δεδί-ασι**. Ὑπερσ. **ἐδέδι-σαν**. Ἀπαρφ. **δεδι-έναί**. Μτχ. **δεδι-ώς** (δεδιότης), **δεδι-υῖα** (δεδυίας), **δεδι-ός** (δεδιότης).

β') Ὀριστ. **τέθνα-μεν**, **τέθνα-τε**, **τεθνάσι**. Ὑπερσ. **ἐτέθνα-σαν**. Ἀπαρφ. **τεθνά-ναι**. Μτχ. **τεθνε-ώς** (γεν. τεθνεῶτος), **τεθνε-ῶσα** (γεν. τεθνεώσης), **τεθνεὸς ἢ τεθνεός** (γεν. τεθνεῶτος)· πρβλ. § 250.

5. Ἔοικα = ὁμοιάζω. Παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος (ῥ. θ. **Feix-**, ἐξ οὗ **οἶκ-**, **έοικ-**, βλ. § 188, 5, Σημ.).

Ὀριστ. **έοικ-α**, **έοικ-ας**, **έοικ-ε**, **έοικ-αμεν** κτλ. Ὑπερσ. **έώκ-ειν**, **έώκ-εις**, **έώκ-ει** κτλ. (βλ. § 32, 4). Ἀπαρφ. **εἰκ-έναί**. Μετοχὴ **εἰκ-ώς** (εἰκότος), **εἰκ-υῖα** (εἰκυίας), **εἰκ-ός** (εἰκότος).

6. **Κεῖμαι** = κοίτομαι, εἶμαι βαλμένος (βλ. § 249).

Ὅριστικὴ		Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ
Ἐνεστώς	Παρατατικός		
κεῖ-μαι	ἐ-κεί-μην	—	κεῖ-σθαι
κεῖ-σαι	ἔ-κει-σο	κεῖ-σο	κεῖ-μενος κει-μένη κεῖ-μενον
κεῖ-ται	ἔ-κει-το	κεί-σθω	
κεί-μεθα κτλ.	ἐ-κεί-μεθα κτλ.	— κεῖ-σθε κτλ.	

Μέλλων κεί-σομαι, κεί-ση, κεί-σεται κτλ.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα, ἐξαιρέσει τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται : κατὰκειμαι, κατὰκεισο, ἀλλὰ κατακείσθαι.

7. **Κάθ-ημαι** (ῥ. θ. καθ-ησ-, καθ-η-).

Ὅριστικὴ		Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ
Ἐνεστώς	Παρατατικός		
κάθ-ημαι	ἐ-καθή-μην	—	καθῆ-σθαι
κάθ-ησαι	ἔ-κάθη-σο	κάθ-η-σο	καθῆ-μενος καθη-μένη καθῆ-μενον
κάθ-ηται	ἔ-κάθη-το	καθῆ-σθω	
καθή-μεθα κτλ.	ἐ-καθή-μεθα κτλ.	— κάθη-σθε κτλ.	

Μέλλων (συνηρημένος) καθ-εδοῦμαι (ἐκ τοῦ ῥ. καθ-έζομαι)

8. **Χρῆ** = ὑπάρχει χρεία, χρειάζεται.

Ὅριστ. Ἐνεστ. *χρή*. Παρατ. *χεῖν ἢ ἐχεῖν*. Ὑποτ. *χεῖ*. Εὐκτ. *χρεῖη*. Ἀπρφ. *χεῖναι*. Μτχ. (τὸ) *χερῶν* (βλ. § 104, 6, α').

Σημείωσις. Τὸ *χρή* εἶναι ἀρχῆθεν ὄνομα οὐσιαστικῶν (= χρεία, ἀνάγκη), οἱ δὲ ἀνωτέρω τύποι προῆλθον ἐκ συνεχφορᾶς τῶν λέξεων *χρή* ἦν — *χεῖ* ἢ — *χεῖ* εἶη — *χεῖ* εἶναι — *χεῖ* ὄν (βλ. § 154, Σημ. 2 καὶ § 32, 4).

16') Ἀνώμαλα ῥήματα κατὰ τὸν σχηματισμὸν
ἢ τὴν σημασίαν τῶν χρόνων.

§ 254. Α') Πλείστων ῥημάτων τὸ ῥηματικὸν θέμα μεταβάλλεται ποικιλοτρόπως κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων χρόνων αὐτῶν. Οὕτω μερικῶν ῥημάτων

1) τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ ἐν εὖ πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ ἢ μερικῶν ἢ πάντων τῶν ἄλλων χρόνων, π. χ.

α') ῥ. θ. δοκ-, ἐξ οὗ **δοκε-**. (Δοκ-έ-ω) δοκῶ (= φαίνομαι), παρατ. (ἐδόκ-ε-ον) ἐδόκουν, μέλλ. δόξω, ἀόρ. ἔδοξα, παθ. πρkm. δέδοκ-ται, ὑπερσ. ἐδέ-δοκ-το·

β') ῥ. θ. νεμ-, ἐξ οὗ **νεμε-**. Νέμ-ω (= μοιράζω, βόσκω), παρατ. ἔνεμ-ον, μέλλ. νεμ-ῶ (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σω), ἀόρ. ἐνειμα, παρακ. νενέμη-κα — νέμ-ομαι, παρατ. ἐνεμ-όμην, μέσ. μέλλ. νεμοῦμαι (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σομαι), μέσ. ἀόρ. ἐνειμάμην, παθ. ἀόρ. ἐνε-μή-θην πρkm. νενέμη-μαι (βλ. § 235)·

γ') ῥ. θ. βουλ-, ἐξ οὗ **βουλε-**. Βούλομαι (= θέλω), παρατ. ἐβουλ-όμην, μέσ. μέλλ. βουλ-ή-σομαι, παθ. ἀόρ. ἐβουλή-θην, παρακμ. βεβούλη-μαι (βλ. § 188, 1)·

2) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ τὸ πρόσφυμα **σκ** ἢ **ισκ** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, πολλακίς δὲ συγχρόνως καὶ μὲ ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμὸν (§ 239, 1), π. χ.

α') ῥ. θ. γνω-, ἐξ οὗ **γι-γνω-σκ-**. Γιγνώσκ-ω (= γνωρίζω, φρονῶ), παρατ. ἐγίγνωσκ-ον, μέσ. μέλλ. γνώ-σομαι, ἀόρ. β' ἔγνω-ν (§ 252), πρkm. ἔγνω-κα, ὑπερσ. ἐγνώ-κειν — γιγνώσκ-ομαι, παρατ. ἐγιγνώσκ-όμην, παθ. μέλλ. γνω-σ-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐγνώ-σ-θην, πρkm. ἔγνω-σ-μαι, ὑπερσ. ἐγνώ-σ-μην·

β') ῥ. θ. εὔρ-, ἐξ οὗ **εὔρ-ισκ**, **εὔρε-**. Εὔρισκ-ω, παρατ. ἠῦρι-σκ-ον, μέλλ. εὔρ-ή-σω, ἀόρ. β' ἠῦρ-ον, πρkm. ἠῦρ-η-κα — εὔρισκομαι, παρατ. ἠῦρισκ-όμην, μέσ. μέλλ. εὔρ-ή-σομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἠῦρ-όμην, παθ. μέλλ. εὔρ-ε-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἠῦρ-έ-θην, πρkm. ἠῦρ-η-μαι, ὑπερσ. ἠῦρ-ή-μην·

γ') ῥ. θ. μνη-, ἐξ οὗ (**μι-μνη-ισκ**) **μιμνησκ-**. Ἄνα-μιμνήσκ-ω (= ἐνθυμίζω), παρατ. ἀν-εμίμνησκ-ον, μέλλ. ἀνα-μνή-σω, ἀόρ. ἀν-έ-μνη-σα — ἀνα-μιμνήσκ-ομαι, παρατ. ἀν-ε-μιμνησκ-όμην, παθ. μέλλ. (ἀνα)-μνη-σ-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἀν-εμνή-σ-θην, πρkm. μέ-μνη-μαι, ὑπερσ. ἐμε-μνή-μην, τετελ. μέλλ. με-μνή-σομαι.

3) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ

α') μὲ τὸ πρόσφυμα **ν** : ῥ. θ. καμ-, ἐκ τούτου δὲ **καμν-**. Κάμν-ω

(= κοπιάζω, κουράζομαι), παρατ. ἔκαμν-ον, μέσ. μέλλ. καμοῦμαι (§ 217, 1), ἀόριστος β' ἔκαμ-ον, πρκμ. κέ-κμη-κα·

β') μετὸ πρόσφυμα **αν** (πολλάκις συγχρόνως καὶ μετὰ ἐν **ν** πρὸ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ) : ῥ. θ. βλαστ-, ἐκ τούτου δὲ **βλαστ-αν-**. Βλαστάν-ω, παρατ. ἐβλάσταν-ον, ἀόρ. β' ἔβλαστ-ον, ὑπερσ. ἐβλαστ-ή-κειν· ῥ. θ. μαθ-, ἐκ τούτου δὲ **μα-ν-θ-αν-**. Μανθάν-ω, παρατ. ἐμάνθαν-ον, μέσ. μέλλ. (μετένεργ. σημασίαν) μαθ-ή-σομαι, ἀόρ. β' ἔμαθ-ον, πρκμ. με-μάθ-η-κα, ὑπερσ. ἐμε-μαθ-ή-κειν — μανθάν-ομαι·

γ') μετὸ πρόσφυμα **νε** : ῥ. θ. ἰκ-, ἐκ τούτου δὲ **ἰκ-νε-**. (Ἄφικνε-ομαι) ἀφικνοῦμαι (= φθάνω), παρατ. (ἀφι-ικ-νε-όμην) ἀφικνούμην, μέσ. μέλλ. ἀφ-ίξομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἀφ-ικ-όμην, πρκμ. ἀφ-ίγ-μαι, ὑπερσ. ἀφ-ίγ-μην·

δ') μετὸ πρόσφυμα **νι** ἢ **νυ** (μετὰ θέσιν τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ** τοῦτου πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος· πρβλ. § 35) : ῥ. θ. βη-, βα-, ἐκ τούτου δὲ **βα-νι** καὶ ἐκ τούτου **βαιν-**. Βαίν-ω (= βαδίζω), παρατ. ἔ-βαι-νον, μέσ. μέλλ. (μετένεργ. σημασίαν) βή-σομαι, ἀόρ. β' ἔ-βη-ν (§ 252), πρκμ. βέ-βη-κα, ὑπερσ. ἐβε-βήκ-ειν — βαίνομαι, παθ. ἀόρ. (παρ)ε-βά-θην, πρκμ. βέ-βα-μαι· ῥ. θ. ἐλα-, ἐκ τούτου δὲ **ἐλα-νυ**-καὶ ἐκ τούτου **ἐλαυν-**. Ἐλαίν-ω, παρατ. ἤλαυν-ον, μέλλ. (συνηρημένος) ἐλῶ (ἐλᾶς ἐλᾶ κτλ., ἐκ τοῦ ἐλά-σω), ἀόρ. ἤλα-σα, πρκμ. ἐλήλα-κα — ἐλαίν-ομαι, πρκμ. ἐλήλα-μαι, ὑπερσ. ἐληλά-μην (βλ. § 190).

4) Οἱ χρόνοι δὲν σχηματίζονται πάντες ἀπὸ ἐν θέμα, ἀλλ' ἀπὸ διάφορα θέματα συγγενῆ κατὰ τὴν σημασίαν· π.χ. ἀγορεύ-ω, παρατ. ἠγόρευ-ον, μέλλ. ἀγορεύ-σω καὶ (ἀπ-, συν-, προσ-) ἐρῶ, ἀόρ. ἠγόρευ-σα καὶ (ἀν-, ἀπ-, κατ-, προσ-) εἶπον, πρκμ. (ἀν-, συν-, ἀπ-) εἶρηκα, ὑπερσ. εἰρήκειν — ἀγορεύ-ομαι, παρατ. ἠγορευ-όμην, παθ. μέλλ. (ἀνα-, προσ-) ῥηθήσομαι, παθ. ἀόρ. (ἀν-, ἀπ-) ἐρρήθην (θ. ἀγορευ-, ἐρε-, ῥε-, εἶπ-).

§ 255. Β') Πολλῶν ῥημάτων μερικοὶ χρόνοι δὲν ἔχουν σημασίαν σύμφωνον μετὰ τὴν κατάληξιν αὐτῶν. Οὕτω μερικά ῥήματα ἔχουν

1) ἐνεργητικὸν ἀόριστον ἢ παρακείμενον μετὰ σημασίαν μέσου ἢ παθητικοῦ ἀορίστου ἢ παρακειμένου·

ἴστημι — ἔστην (= ἐστάθην, ἐσταμάτησα), ἔστηκα (= στέχομαι)
φύω — ἔφην (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως)·

2) μέσον μέλλοντα με σημασίαν ενεργ. ἢ παθ. μέλλοντος : ἄδω— ἄσσομαι (= θά τραγουδήσω), ἀδικῶ — ἀδικήσομαι (= θά ἀδικηθῶ ὑπ' ἄλλου)·

3) παθητικὸν μέλλοντα ἢ ἀόριστον με σημασίαν μέσου μέλλοντος ἢ ἀόριστου : ἀπαλλάττω — ἀπαλλαγῆσομαι (= θά ἀπαλλάξω τὸν ἑαυτὸν μου), ἀπηλλάγην (= ἀπήλλαξα τὸν ἑαυτὸν μου), ἀνιῶ — ἠνιάθην (= ἐλύπησα τὸν ἑαυτὸν μου)·

Σημείωσις. Ὅπως βλέπομεν εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα (§ 253 κ.έ.), πολλὰ ῥήματα ἔχουν πολλὰς συγχρόνας ἀνωμαλίας.

15') Ἀποθετικά ῥήματα *

§ 256. Ἀποθετικὰ ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν μόνον τὴν μέσην φωνήν (§ 173) : δέχομαι, ἔρχομαι, μάχομαι (δέχω, ἔρχω κτλ. δὲν ὑπάρχουν)·

Τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων

1) ἄλλα ἔχουν μόνον μέσον ἀόριστον (α' ἢ β') με ἐνεργητικὴν σημασίαν : ἀσπάζομαι — ἠσπασάμην (= ἐχαίρετίσα), αἰσθάνομαι — ἠσθόμην (= ἐκατάλαβα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μέσα·

2) ἄλλα ἔχουν μόνον παθητικὸν ἀόριστον με ἐνεργητικὴν σημασίαν : βούλομαι — ἐβουλήθην (= ἠθέλησα), ἐπιμέλομαι — ἐπεμελήθην (= ἐφρόντισα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ παθητικά·

3) ἄλλα ἔχουν καὶ μέσον καὶ παθητικὸν ἀόριστον, τὸν μὲν μέσον με σημασίαν ἐνεργητικοῦ ἀόριστου, τὸν δὲ παθητικὸν με σημασίαν παθητικοῦ : αἰτιῶμαι, ἠτιασάμην (= κατηγορήσα), ἠτιάθην (= κατηγορήθην) — ἰῶμαι, ἰασάμην (= ἐθεράπευσα), ἰάθην (= ἐθεραπεύθην)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μεικτά·

* Ἐκλήθησαν ἀποθετικὰ ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν τὰ ῥήματα ταῦτα, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίζετο ὑπ' αὐτῶν, ὅτι ταῦτα εἶχον ἀρχῆθεν καὶ τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἔπειτα δὲ (ἀπέθεντο, ἦτοι) ἀπέβαλον αὐτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Ἐπιρρήματα.

§ 257. Ἐπιρρήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν συνήθως τὰ ῥήματα, δηλοῦσαι **τόπον**, **χρόνον**, **τρόπον**, **ποσόν** κτλ.

1) **Τοπικά** ἐπιρρήματα : ἐνθάδε (= ἐδῶ), ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἄνω, κάτω κτλ.

2) **Χρονικά** ἐπιρρήματα : νῦν (= τῶρα), σήμερον, χθές, αὔριον, τότε κτλ.

3) **Τροπικά** ἐπιρρήματα : ὧδε, οὕτω (= ἔτσι), εὖ, καλῶς, κακῶς κτλ.

4) **Ποσοτικά** ἐπιρρήματα : ἄγαν, λίαν (= πολύ), ἄπαξ, δις κτλ.

5) **Βεβαιωτικά** ἢ **ἄρνητικά** ἐπιρρήματα : ναί, μάλιστα, δῆ, δῆτα — οὐ, μή — ἄρα, μῶν (= μήπως) κτλ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις καὶ τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων : δημοσίᾳ, ἰδίᾳ, προῖκα (= δωρεάν) — ἄγε, ἴθι, φέρε (= ἔλα) κτλ.

2. Προθέσεις.

§ 258. Προθέσεις λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι συνήθως τίθενται πρὸ τῶν κλιτῶν λέξεων πρὸς δήλωσιν διαφόρων ἐπιρρηματικῶν σχέσεων, ἄλλαι μὲν καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, ἄλλαι δὲ μόνον ἐν συντάξει : **παρὰ τὴν θάλασσαν**, **παραθαλάσσιος**, **παραπλέω** — **μέχρι** τοῦ θέρους.

§ 259. 1) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, λέγονται **κύριαι** καὶ εἶναι 18, ἕξ μονοσύλλαβοι καὶ δώδεκα δισύλλαβοι : εἰς, ἐν, ἐξ, ἡ ἐκ, πρό, πρὸς, σὺν — ἀνά, διά, κατά, μετά, παρὰ, ἀντί, ἀμφί, ἐπί, περί, ἀπό, ὑπό, ὑπὲρ (βλ. § 30, Σημ., § 33, 6 καὶ § 37, 6).

2) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, λέγονται **καταχρηστικαὶ** καὶ εἶναι 9 : α') ἄχρι, μέχρι, ἄνευ, χωρὶς, πλὴν, ἔνεκα ἢ ἔνεκεν, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ γενικῆς, καὶ β') ὧς, νῆ, μά, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς.

3. Σύνδεσμοι.

§ 260. Σύνδεσμοι λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἄρχῃθεν αἰ πλεῖστα ἐπιρρήματα καὶ αὐταῖ), αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται, ἵνα συνδέσθω ἡ λέξις ἢ προτάσις πρὸς ἀλλήλας: Πλάτων **τε καὶ** Ἀριστοτέλης. Χαίρω **ὅτι** εὐδοκίμεις.

Οἱ σύνδεσμοι εἶναι

- 1) **συμπλεκτικοί**: *τέ, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ*
- 2) **διαζευκτικοί**: *ἢ, ἢτοι — ἢ, εἴτε — εἴτε, εἴαντε — εἴαντε, ἄντε — ἄντε, ἦντε — ἦντε*
- 3) **ἀντιθετικοί**: *μέν, δέ, μέντοι, ἀλλά, μήν, ἀλλὰ μήν, εἰ καί, καίτοι, καίπερ, καὶ μήν*
- 4) **αιτιολογικοί**: *γάρ, ὅτι, ὡς, διότι, ἐπεὶ, ἐπειδή*
- 5) **τελικοί**: *ἵνα, ὅπως, ὡς*
- 6) **συμπερασματικοί**: *ἄρα, δὴ, οὖν, τοίνυν, ὡς, οὐκουν, οὐκοῦν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, ὥστε*
- 7) **χρονικοί**: *ὡς, ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ, ἐπειδή, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, ἡνίκα, πρὶν*
- 8) **εἰδικοί**: *ὅτι, ὡς*
- 9) **ὑποθετικοί**: *εἰ, εἴαν, ἄν, ἤν.*

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 261. Ἐπιφωνήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ψυχικόν τι πάθημα, ὡς ἔκρηξιν χαρᾶς, λύπης, θαυμασμοῦ, ἀγανακτήσεως κτλ.

Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι

- 1) **γελαστικά**: *ᾶ-ᾶ-ᾶ*
- 2) **θαυμαστικά**: *ᾶ, ὦ, βαβαί, παπαί!*
- 3) **θειαστικά** (ἤτοι δηλοῦντα ἐνθουσιασμόν) : *εὐοῖ*
- 4) **σχετλιαστικά** (ἤτοι δηλοῦντα σφοδρὰν λύπην ἢ ἀναγάκτησιν) : *παπαῖ, οὐαῖ, οἴμοι, φεῦ, ἰώ, ἰού!*
- 5) **κλητικόν**: *ὦ* (βλ. § 42, Σημ.).

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

§ 262. Αί πλείσται λέξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις διὰ παραγωγῆς ἢ διὰ συνθέσεως. Πρβλ. γράφ-ω, γραφ-εύς, γραφ-ή, γραμ-μή, γράμ-μα, γραμματ-εύς, γραμματεῦ-ω — (βιβλίον, πωλῶ) βιβλιοπώλης — (πρῶτος ἀγωνιστής) πρωταγωνιστής.

1) Λέξις, ἡ ὁποία δὲν προέρχεται ἀπὸ ἄλλην λέξιν, ἀλλὰ σχηματίζεται (ἀπὸ κάποιαν ρίζαν, ἥτοι) ἀπὸ ἐν ἀρχικὸν θέμα μετὴν προσθήκην ἀμέσως εἰς αὐτὸ καταλήξεως μόνον, λέγεται πρωτότυπος ἢ ἀπλῆ λέξις : (θ. γραφ-) γράφ-ω, (πολι-) πόλι-ς.

2) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ μίαν ἄλλην λέξιν μετὴν προσθήκην εἰς τὸ θέμα αὐτῆς ἐνὸς παραγωγικοῦ προσφύματος, λέγεται παράγωγος : (φύσι-ς) φυσι-κό-ς, (ἰά-ομαι, ἰῶμαι) ἰα-τρό-ς.

3) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ δύο ἄλλας λέξεις πρωτοτύπου ἢ παραγωγούς μετὴν ἔνωσιν τῶν θεμάτων αὐτῶν, λέγεται σύνθετος : (ναῦ-ς, πηγ-νυμι) ναυ-πηγ-ός, (λόγο-ς, γράφ-ω) λογο-γράφ-ος.

Σημείωσις. Μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις εἰς μίαν σειρὰν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἐτυμολογικῶς λέξεων δύναται νὰ εἶναι παράγωγος ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην καὶ πρωτότυπος ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην. Πρβλ. πόλι-ς, (ἐκ ταύτης) πολί-της, (ἐκ ταύτης) πολιτ-ικός καὶ πολιτ-εῖω, (ἐκ ταύτης) πολίτευ-μα.

§ 263. Κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν κανονικῶς λαμβάνονται θέματα λέξεων καὶ οὐχὶ ἀκέραιαι λέξεις Πρβλ. (πόλι-ς) πολί-της, (λόγο-ς, γράφ-ω) λογο-γράφ-ος.

* Ἔτυμος = ἀληθής, βέβαιος, πραγματικός. Ἔτυμολογία δὲ λέγεται ἡ ἀνάλυσις λέξεως εἰς τὰ συστατικά της μέρη καὶ ἡ εὑρεσις τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας αὐτῆς.

Α΄) Π Α Ρ Α Γ Ω Γ Η

Γενική προεισαγωγική παρατήρησις.

§ 264. 1) Κατὰ τὴν παραγωγὴν τὰ θέματα τῶν πρωτοτύπων λέξεων σπανίως μένουσιν ἀκέραια καὶ ἀμετάβλητα, συνήθως δὲ ἀποβάλλουσι ἓνα ἢ περισσοτέρους ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων αὐτῶν, ὑφίστανται ποιοτικὴν μεταβολὴν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ἢ ἄλλας μεταβολὰς (§ 32 κ. ἐ.). Πρὸς βλ. ὦρα (θ. ὠρα-), ὠραῖος (ἐκ τοῦ ὠρά-ιος), ἀλλὰ ὦο-ιμος — τέλος (θ. τελεσ-, πρὸς βλ. τελεσ-φόρος), τέλειος (ἐκ τοῦ τέλεσ-ιος, τέλε-ιος), ἀλλὰ τελ-ικὸς — φρῆν (θ. φρην-, φρεν-), φρον-έω.

2) Αἱ πλεῖστα παραγωγικὰ καταλήξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας καταλήξεις διὰ τῆς ἐνώσεως μετὰ τινος ἢ μετὰ τινῶν ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν στοιχείων δύο ὁμοειδῶν καταλήξεων. Πρὸς βλ. βασιλευ-ς — βασιλεύ-ω, ἰδιώτ-ης — ἰδιωτ-εύω, πίναξ (πίνακ-ος) — πινακ-ις (πινακ-ιδ-ος) πινακ-ιδ-ιον.

1. Παράγωγα ρήματα.

α΄) Ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων).

§ 265. Τὰ ρήματα τὰ παράγωγα ἐξ ὀνομάτων ἔχουσι ποικίλας σημασίας, συνήθως δὲ σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἢ γίνεσθαι ἢ ἔχει ἢ παρέχει ἢ ποιεῖ ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον.

1) Ἀρχικὴ παραγωγικὴ κατάληξις εἶναι -*ιω*: *τιμή* (θ. τιμα-, τιμά-ιω), *τιμάω-ω*: *ἀνία* (ἀνια-, ἀνιά-ιω), *ἀνιάω-ω*: *ὀφθαλμία* (ὀφθαλμιά-ιω), *ὀφθαλμιάω-ω*: *πόνος* (θ. πονε-, πονέ-ιω), *πονέω-ω*: *δοῦλος* (θ. δουλο-, δουλό-ιω), *δουλόω-ω*: *βασιλεὺς* (βασιλεύ-ιω), *βασιλεύ-ω*: *φύλαξ* (φυλάκ-ιω) *φυλάσσω*: *παῖς* (παῖδ-ιω), *παίζω*: *ἐλπὶς* (ἐλπιδ-ιω), *ἐλπίζω*: *μέλας* (μελάν-ιω), *μελαίνω*: *καθαρός* (καθάρ-ιω), *καθαίρω* (βλ. § 33 κ. ἐ.).

2) Ἀπὸ παραδείγματα ὡς τὰ προηγούμενα προῆλθον αἱ παραγωγικαὶ καταλήξεις *-άω*, *-ιάω*, *-έω*, *-όω*, *-εύω*, *-ζω*, *-άζω*, *-ίζω*, *-νω*, *-αίνω*, *-ύνω*, *-αίρω* κτλ. (βλ. § 264, 2): *σφριγος*—*σφριγ-άω-ω* (= ἔχω σφριγος), *ἐρυθρός*—*ἐρυθρ-ιάω-ω* (= γίνομαι ἐρυθρός), *εὐδαίμων*—*εὐδαίμων-έω-ω* (= εἶμαι εὐδαίμων), *πλήρης*—*πληρ-όω-ω* (= ποιῶ πλήρης), *δοῦλος*—*δουλ-εύω* (= εἶμαι δοῦλος), *δόξα*—*δοξα-ζω* (= παρέχω δόξαν), *ἦσυχος*—*ἦσυχ-άζω*, *φενάκη*—*φενακ-ίζω*,

ἕστερος — ἕστερ-ίζω, ἡδὺς — ἡδύ-νω, ὑγιής — ὑγι-αίνω, χαλεπὸς — χαλεπ-αίνω, λαμπρὸς — λαμπρ-ύνω, μέγας — μεγαλ-ύνω, μῆκος — μηκ-ύνω, μέγας — μεγ-αίρω κτλ.

Σημείωσις 1. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα κύρια ἢ ἔθνικα ἢ ἀπὸ ὀνόματα ζώων μετὰ τὴν κατάληξιν **-άζω** ἢ συνθέστερον **-ίζω**, σημαίνουν συνήθως ὅτι τὸ ὑποκείμενον μιμείται ἢ ἀκολουθεῖ τὰ φρονήματα ἐκείνου, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: **Βοιωτὸς** — βοιωτ-ιάζω (= μιμούμαι τὰ ἤθη ἢ τὴν γλῶσσαν τῶν Βοιωτῶν), **Φίλιππος** — φιλιππ-ίζω (= ἀκολουθῶ τὰ πολιτικά φρονήματα τοῦ Φιλίππου), **πίθηκος** — πιθηκ-ίζω (πρβλ. **παπαγάλος** — **παπαγαλ-ίζω** = μιλῶ σὰν παπαγάλος).

Σημείωσις 2. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα μετὰ τὴν κατάληξιν **-άω** ἢ **-ιάω** σημαίνουν συνήθως **ἔφρασιν**, ἤτοι σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ **πάθησιν**: **θάνατος** — θανατ-άω (= ἐπιθυμῶ σφοδρῶς τὸν θάνατον), **στρατηγὸς** — στρατηγ-ιάω, **λίθος** — λιθι-άω (= πάσχω ἀπὸ λιθιασίν), **σπλῆν** — σπλην-ιάω.

β') Ἐκ ῥημάτων.

§ 266. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων ῥημάτων εἶναι

1) **ἐναρκτικά**, ἤτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον **ἀρχίζει** νὰ κάμνη ἢ νὰ πάσχη ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-σκω**: **γηράω-ῶ** — **γηρά-σκω**, **ἡβάω-ῶ** — **ἡβά-σκω** (= ἀρχίζω νὰ γίνωμαι ἐφηβος).

2) **θαμιστικά**, ἤτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ (**θαμά**, ἤτοι) συχνὰ καὶ εἰς μέγαν βαθμὸν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-άζω**, **-ίζω**, **-ύζω**: **στενω** — στεν-άζω, **αἰτῶ** — αἰτ-ίζω (= αἰτῶ συχνὰ καὶ πολὺ), **ἔρω** — ἔρω-ύζω.

3) **ἐφετικά**, ἤτοι σημαίνουν **ἔφρασιν**, δηλαδή σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ιάω** ἢ **-είω** καὶ προσαρτᾶται εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τοῦ μέλλοντος τοῦ πρωτοτύπου: **κλαίω** — (κλαύσ-ομαι) **κλαυσ-ιάω-ῶ**, **τυραννῶ** (τυραννήσ-ω) **τυραννησ-είω** (ἐπιθυμῶ νὰ τυραννήσω, ἤτοι νὰ γίνω τύραννος). Πρβλ. § 265, 2, Σημ. 2.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 267. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ ἐπιφωνημάτων σημαίνουν συνήθως, ὅτι τὸ ὑποκείμενον **εἶναι** ἢ **ποιεῖ** ἐκεῖνο,

τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ζω** (**-άζω, -ίζω, -ύζω**)· **δίχα** — **διχά-ζω**, **ἀλαλά** — **ἀλαλά-ζω**, **ἐγγὺς** — **ἐγγ-ίζω**, **ἐλελεῦ** — **ἐλελ-ίζω**, **γρῦ** — **γρῦ-ζω** (πρβλ. νῦν : γαῦ, γαῦ — γαυγίζω, τσάκ — τσακίζω).

2. Παράγωγα οὐσιαστικά.

α') Ἐκ ῥημάτων.

§ 268. Τὰ οὐσιαστικά τὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων σημαίνουν

1) τὸ **ἐνεργοῦν πρόσωπον**· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-εὺς, -ός, -της, -τήρ, -τωρ**· (θηλυκὰ τῶν εἰς **-της, -τήρ, -τωρ** σχηματίζονται μὲ τὰς κατάληξεις **-τις, -τειρα, -τρια, -τρίς**): **γράφω** — **γραφ-εὺς**, **νέμω** — **νομ-εὺς**, **πέμπω** — **πομπ-ός**, **τρέφω** — **τροφ-ός**, **ποιέω** — **ποιη-τής** (ποιή-τρια), **προφῆμι** — **προφήτης** (προφῆ-τις), **αὐλέω** — **αὐλη-τής** (αὐλη-τρίς), **καλέω** — **κλη-τήρ**, **σῶζω** — **σω-τήρ** (σώ-τειρα), **συλλαμβάνω** — **συλ-λήπ-τωρ** (συλ-λήπ-τρια).

Σημείωσις. Παράγωγα ἐκ ῥημάτων οὐσιαστικά εἰς **-τήρ**, τὰ ὁποῖα δηλοῦν τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον, ὀλίγα εἶναι εὐχρηστα εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ὡς κλητήρ, μνηστήρ, σωτήρ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἰς τοὺς εἰρημένους συγγραφεῖς τὰ τοιαῦτα παράγωγα εἰς **-τήρ** δηλοῦν τὸ ὄργανον: **ζῶννυμ** — **ζωσ-τήρ**, **καίω** — **καιν-τήρ**, **νίπτω** (ἤ νίζω) — **νιπ-τήρ** κτλ.

2) τὴν **ἐνέργειαν**· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-α, -η, -ος** (γεν. -ου), **-ία** (-εἴα), **-μός, -σις, -σία**: **φθεῖρω** (θ. φθερ-) — **φθορ-ά**, **τρέπω** — **τροπ-ή**, **ἀμείβω** — **ἀμοιβ-ή**, **λέγω** — **λόγ-ος**, **μαίνομαι** (θ. μαν-) — **μαν-ία**, **βασιλεύω** — **βασιλεία**, **κολακεύω** — **κολακεία**, **ὀδύρομαι** — **ὀδυρ-μός**, **λύω** — **λύ-σις**, **πράττω** — (πρᾶγ-σις) **πρᾶξις**, **θύω** — **θυ-σία**.

3) τὸ **ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας**· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-μα, -μή, -ος** (γεν. -ους): **ποιέω** — **ποίη-μα**, **γράφω** — **γράμ-μα**, **γραμ-μή**, **γιγνώσκω** — **γνώ-μη**, **ψεύδομαι** — **ψεῦδ-ος**.

4) τὸ **ὄργανον**· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-τρον, -θρον**: **ἄρῶ** — **ἄρῶ-τρον**, **πλήττω** (θ. πληγγ-) — **πλήκ-τρον**, **κλείω** — **κλει-θρον**.

5) τὸν **τόπον**· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-τήριον, -τρον, -θρον**: **βουλεύομαι** — **βουλευ-τήριον**, **δικάζω** (θ. δικαδ-) — **δικασ-τήριον**, **θεάομαι**, **-ῶμαι** — **θέατρον**, **βαίνω** (θ. βα-) — **βά-θρον**.

Σημείωσις. Τὸ ὄργανον σημαίνουν καὶ μερικά ἐκ τῶν εἰς **-εὺς**: σφάττω — σφαγ-εὺς (= τὸ ξίφος), τέμνω — τομ-εὺς (= σκυτοτομικὸν ὄργανον, τὸ κοπίδι).

Μερικά δὲ ἐκ τῶν εἰς **-τρον**, ἰδίᾳ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σημαίνουν τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν σχετικὴν ἐνέργειαν: λύω — τὰ λύ-τρα, διδάσκω — τὰ δίδακ-τρα, τρέφω (θ. θρεφ.) — τὰ θρέπ-τρα (= ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν τροφήν).

β') 'Εξ ἐπιθέτων.

§ 269. Τὰ οὐσιαστικά ἐν γένει τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων εἶναι ἀφρημένα (βλ. § 43, 2). Συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ιά, -ιά, (-ειά, -οιά), -ος** (γεν. **-ους**), **-σύνη, -οσύνη, -της** (γεν. **-τητος**) ἢ **-τῆς** (γεν. **-τῆτος**): σοφός — σοφ-ία, κακός — κακ-ία, ἀληθής (θ. ἀλήθεσ-, ἀλήθεσ-ια, ἀλήθε-ια) — ἀλήθεια, εὔνους (εὔνο-ια) — εὔνοια, εὐρὺς — εὐρ-ος, δίκαιος — δικαιο-σύνη, σώφρων — σωφρ-οσύνη, κέρδος — κερδ-οσύνη, ἱερός — ἱερω-σύνη, ταχύς — ταχύ-της (ταχύ-τητος) ἢ ταχυ-τῆς (ταχυ-τῆτος).

Σημείωσις 1. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικά τῶν ἐπιθέτων βοηθὸς καὶ ἐνεργὸς εἶναι **βοήθεια, ἐνέργεια** (ὅπως **ἀλήθεια**). Ἀντιθέτως δὲ τοῦ ἐπιθέτου ἀμαθῆς παράγωγον οὐσιαστικὸν εἶναι **ἀμαθία** (ὅπως **σοφία**). Τῶν δὲ ἐπιθέτων **ἀγαθός, καλός, ῥάδιος** οὐσιαστικά εἶναι ἡ **ἀρετή, ἡ καλλονή** ἢ τὸ **κάλλος, ἡ ῥαστώνη** (πρβλ. ὑπερβ. ῥάστος, § 141).

Σημείωσις 2. Μερικῶν ἐπιθέτων τὸ ἀφρημένον οὐσιαστικὸν γίνεται ἀπὸ τὸ θηλυκὸν αὐτῶν, ὅπως εἶναι ἢ μὲ ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου: αἷτιος (αἷτια) ἢ αἷτια, ἄξιος (ἄξια) — ἢ ἄξια, ἀνδρείος (ἀνδρεία) — ἢ ἀνδρεία, ἐχθρός (ἐχθρά) — ἢ ἐχθρα. Πρβλ. νῦν: θερμός, θερμή — ἢ θέρμη, ζεστός, ζεστή — ἢ ζέστη. Παρομοίως δὲ παράγονται οὐσιαστικά ἐν γένει καὶ ἀπὸ μετοχᾶς διὰ καταβιβασμοῦ τοῦ τόνου: ἀκούμαι ἀκούμενος — Ἀκουμένός, (δεξάμην, δεξάμενος) δεξαμένη — δεξαμένη.

γ') 'Εξ οὐσιαστικῶν.

§ 270. Τὰ οὐσιαστικά τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν εἶναι

1) **παρώνυμα**, ἤτοι ὀνόματα παράγωγα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπλῶς τὸν ἔχοντα σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ τὸν ἀνήκοντα εἰς αὐτό: συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-εὺς** (θηλ. **-εια**), **-της** (θηλ. **-τις**), **-έτης, -ίτης, -ώτης, -ιώτης**: ἵππος — ἵππ-εὺς, ἱερὸν — ἱερ-εὺς (ἱέρ-εια), δῆμος — δημό-της, πόλις — πολί-της (πολίτις), φυλή — φυλ-έτης, ὄπλον — ὄπλ-ίτης, θίασος — θιασ-ώτης, στρατιὰ — στρατιώτης (πρβλ. § 268, 1).

2) **ὕποκοριστικά**, ἤτοι παριστάνουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον, ὡς **μικρόν**, εἴτε διότι τοῦτο ὄντως εἶναι μικρόν εἴτε χάριν θωπείας ἢ σκώμματος ἢ καταφρονήσεως· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-άριον, -ιον, -ίδιον, -ις** (γεν. **-ίδος**), **-σκος, -ίσκος, -ίσκη, -ύδριον, -ύλλιον**· **παῖς** — **παιδ-άριον, ῥύαξ** — **ῥυάκ-ιον, θυγάτηρ** — **θυγάτρ-ιον, πίναξ** — **πινάκ-ιον, πινακίς** — **πινακίδ-ιον, ξίφος** — **ξίφ-ίδιον, πύλη** — **πυλ-ίς, νεανίας** — **νεανί-σκος, οἶκος** — **οἰκ-ίσκος, παῖς** — **παιδ-ίσκη, νέφος** — **νεφ-ύδριον, δένδρον** — **δενδρ-ύλλιον** (πρβλ. νῦν· **παιδ-άκι, ἀνθρωπ-άκος, πορτ-ούλα** κτλ.)

Σημείωσις. Μερικῶν ὑποκοριστικῶν ἀπεβλήθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἔννοια τῆς μικρότητος· βιβλίον (= βιβλος), θηρίον (= θήρ).

3) **μεγεθυντικά**, ἤτοι παριστάνουν, ὅτι κάποιος ἔχει μέγα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ίας, -ων**· **μέτωπον** — **μετωπ-ίας, γαστήρ** — **γάστρ-ων, χεῖλος** — **χείλ-ων** (πρβλ. νῦν· **κεφάλ-ας, δοντ-ᾶς, κοιλ-αρᾶς** κτλ.)·

4) **τοπικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν τόπον, ὅπου διαμένει ἢ δρᾷ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρῶτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ιον, -εῖον**· **στρατηγός** — **στρατήγ-ιον** (νῦν **στρατηγ-εῖον**), **ἔμπορος** — **ἐμπόρ-ιον** (= ἐμπορικὸς λιμὴν), **χαλκεὺς** (**χαλκέως, χαλκέ-ιον**) — **χαλκεῖον, ἱατρός** — **ιατρ-εῖον, διδάσκαλος** — **διδασκαλ-εῖον** (= οἰκία διδασκάλου, σχολεῖον)·

5) **περιεκτικά**, ἤτοι σημαίνουν τόπον, ὃ ὁποῖος περιέχει πολλὰ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ών, -ιά, -ωνιά**· **ἐλαία** — **ἐλαι-ών, ὄρις** — **ὄριθ-ών, μύρμηξ** — **μυρμηκ-ιά, ῥόδον** — **ῥοδ-ών καὶ ῥοδ-ωνιά**· οὕτω καὶ **στρατός** — **στρατ-ιά**·

6) **πατρωνυμικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπόγονον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δηλοῦν τὸ πρωτότυπον (ὄνομα πατρὸς ἢ μητρὸς ἢ προγόνου τινός)· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-δης, -άδης, -ιάδης, -ίδης (-είδης, -οίδης), -ίων** (θηλ. **-άς, γεν. -άδος, -ίς, γεν. -ίδος**)· **Βούτης** — **Βουτά-δης, Βορέας** — **Βορεά-δης, Ἀσκληπίος** — **Ἀσκληπι-άδης, Πέλοψ** — **Πελοπ-ίδης, Ἀτρεὺς** — **Ἀτρεΐδης, Ἡρακλῆς** — **Ἡρακλειδης, Λητῶ** — **Λητοιδης, Κρόνος** — **Κρον-ίων, Θέστιος** — **Θεστι-άς** (Θεστι-άδος), **Δαναός** — **Δανα-ίς** (**Δανα-ίδος**) (πρβλ. νῦν **κατάληξιν -πουλλος, -πουλλο**, π.χ. τὸ **ἀρχοντόπουλλο**)·

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Μὲ τὰ πατρωνυμικά ἔχουν σχέσιν καὶ τὰ ὀνόματα τὰ παραγόμενα ἐκ συγγενικῶν ὀνομάτων μὲ τὰς καταλήξεις **-αδοῦς, -αδῆ, -ιδουῦς, -ιδῆ**: ἀνεψι-αδοῦς (= υἱὸς ἀνεψιοῦ ἢ ἀνεψιάς, ἤτοι ἐξαδέλφου ἢ ἐξαδέλφης), ἀνεψι-αδῆ — ἀδελφ-ιδουῦς, ἀδελφ-ιδῆ (= κόρη ἀδερφοῦ ἢ ἀδερφῆς).

7) **γονεωνυμικά**, ἤτοι σημαίνουν νεογνὸν ζώου ἢ μικρὸν κατὰ τὴν ἡλικίαν ζῶον εἶδους τινός· κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ιδεῦς**: ἀετός — ἀετ-ιδεῦς, λύκος — λυκ-ιδεῦς, λαγός — λαγ-ιδεῦς· μερικῶν ὅμως ζώων τὸ νεογνὸν δηλοῦται συνήθως μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα, ὡς ἀμνός (= τὸ νεογνὸν τοῦ προβάτου, ἀρνάκι), δέλφαξ (= χοιρίδιον), ἔριφος (= κατσιάκι), μόσχος (= μοσχάρι), νεβρός (= ἐλαφάκι), ρεσσός (= πουλάκι), πῶλος (= ἀλογάκι ἢ γαϊδουράκι· πρβλ. πουλάρι), σκύλαξ (= σκυλάκι), σκύμνος (= λεονταράκι).

8) **ἔθνικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν καταγόμενον ἐκ τινος χώρας ἢ πόλεως ἢ τόπου ἐν γένει, τὸν ὁποῖον δηλοῦ τὸ πρωτότυπον συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-ιος (θηλ. -ία), -εὺς (θηλ. -ίς), -νός, -ηνός, -ῖνος, -της (θηλ. -τις), -άτης, -ιάτης, -ήτης, -ίτης, -ώτης**: Κόρινθος — Κορινθ-ιος (Κορινθ-ία), Μέγαρο — Μεγαρ-εὺς (Μεγαρ-ίς), Ἀσία — Ἀσια-νός, Λάμψακος — Λαμψακ-ηνός, Τάρος — Ταραντ-ῖνος, Τεγέα — Τεγεά-της (Τεγεᾶ-τις), Γύθειον — Γυθε-άτης, Κρότων — Κροτων-ιάτης, Αἴγινα — Αἰγινή-της, Ἴος — Ἰ-ήτης, Στάμιρα — Σταμιρ-ίτης, Σικελία — Σικελι-ώτης, Λαύρειον — Λαυρε-ώτης. Κατὰ ταῦτα καὶ ἠπειρος — ἠπειρ-ώτης, νῆσος — νησ-ιώτης.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τῶν παραγωγικῶν κατάληξεως **-ιον, -ιδιον, -ιος, -ιδης** τὸ **ι**, ἐὰν μὲν προηγῆται βραχὺ φωνῆεν, κανονικῶς συναϊρεῖται μὲ αὐτό, ἐὰν δὲ προηγῆται μακρὸν φωνῆεν, ὑπογράφεται ὑπ' αὐτό: χαλκεὺς (θ. χαλκε-) χαλκειον, λέξις (θ. λέξε-) λεξειδιον, βοῦς (θ. βο-) βοιδιον, Ἀτρεὺς (θ. Ἀτρε-) Ἀτρείδης, Λητώ (θ. Λητο-) Λητοίδης, Χίος (θ. Χί-, ὁ Χί-ος) Χίος, Λάρισα (θ. Λάρισα-) Λαρισιαίος, Ἄργος (θ. Ἄργεσ-) Ἀργεῖος, γραῦς (θ. γρα-) γραδιον, λαγὼς (θ. λαγω-) λαγῶδιον, Κῶς (θ. Κω-) Κῶος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Εἰς τὰ εἰς **-ος** οὐδέτερα τριτόκλιτα μετὰ τὴν προσθήκην τῆς ὑποκοριστικῆς κατάληξεως **-ιδιον** ἀποβάλλεται ὄχι μόνον ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος **σ**, ἀλλὰ καὶ τὸ **ε** πρὸ αὐτοῦ: ξίφος (θ. ξιφεσ-) ξιφ-ιδιον, σκάφος (θ. σκαφεσ-) σκαφ-ιδιον, (ὄξος — ὄξε-ιδιον = ξίδι).

3. Παράγωγα επίθετα.

α') Ἐκ ῥημάτων.

§ 271. Ἐπίθετα ἐκ ῥημάτων παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-τος** καὶ **-τέος** (κυρίως **ῥηματικά ἐπίθετα**)· ἐκ τούτων

α') τὰ εἰς **-τος** σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δύναται ἢ εἶναι ἄξιος νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω — γραπ-τός (= γεγραμμένος), μίγνυμι — μεικ-τός (= μεμειγμένος), ἀλίσκομαι — ἀλω-τός (= ὁ δυνάμενος νὰ ἀλωθῇ), βαίνω — βα-τός, ἄβα-τος (= ὁ δυνάμενος ἢ μὴ δυνάμενος νὰ πατηθῇ), ἐπαινῶ — ἐπαινε-τός, θαυμάζω — θαυμασ-τός (= ἄξιος νὰ ἐπαινῆται — νὰ θαυμάζεται)·

β') τὰ εἰς **-τέος** σημαίνουν ὅτι ὀφείλει τις νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω = γραπ-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ γραφῇ), διαβαίνω — διαβα-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ διαβαθῇ)· Πρβλ. τὸ ἐνοίκιον **προπληρω-τέον**· ἀφαιρε-τέος, πολλαπλασιασ-τέος, διαιρε-τέος κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-άς, -ής, -ός, -νός, -ανός, -ρός, -ερός**· ταῦτα σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος : φεύγω (θ. φυγ-) — φυ-γός (= ὁ φεύγων), μίγνυμι (θ. μιγ-) — μιγ-ός (= ὁ μεμειγμένος), ἀ-μιγ-ής (= ὁ μὴ μεμειγμένος), λείπο-μαι — λοιπ-ός (= ὁ ὑπολειπόμενος), στίλβω — στίλπ-νός (= ὁ στίλβων), στέγω — στεγ-ανός (= ὁ καλῶς στέγων, ἤτοι καλύπτων), λάμπω — λαμπ-ρός, θάλλω — θαλ-ερός, μαινώ (θ. μιαν-) — μια-ρός·

3) μὲ τὰς καταλήξεις **-ικός, -τικός, -ιμος, -μων, -τήριος**· ταῦτα σημειοῦν ἰκανότητα ἢ ἐπιτηδεύματα ἢ κλίσειν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : ἀρχω — ἀρχ-ικός (= ἰκανὸς νὰ ἀρχῇ), ἀμύνομαι — ἀμυν-τικός (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ ἀμύνεσθαι), ἐρίζω (θ. ἐριδ-) — ἐρισ-τικός (= ὁ ἔχων κλίσειν εἰς τὸ ἐρίζειν), ὠφελῶ — ὠφέλ-ιμος, μάχομαι — μάχ-ιμος (= ἰκανὸς νὰ μάχεται), φρονῶ — φρον-ιμος, νοέω-ῶ — νοή-μων (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ νοῆῃ), ἐλεέω-ῶ — ἐλεή-μων (= ὁ ἔχων κλίσειν εἰς τὸ νὰ ἐλεῆῃ), ἐπιλανθάνομαι (θ. ἐπιληθ-) — ἐπιλήσ-μων, σφάζω (θ. σω-) — σωτήριος (= ὁ ἰκανὸς νὰ σφάζῃ)·

β') Ἐξ ὀνομάτων.

§ 272. Ἐπίθετα ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ σπανίως ἐπιθέτων) παράγονται

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος** (**-αίος, -εἰος, -οἰος, -ῶος**), **-κός** (**-ικός, -ακός**)· ταῦτα σημαίνουν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀνήκει ἢ ἔχει σχέσηιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : οὐρανός — οὐράνιος, ἀγορά (ἀγορά-ιος) — ἀγοραῖος, κῆπος — κηπ-αῖος, χέρος — χερσαῖος, οἶκος (θ. οἶκε-, οἰκέ-ιος) — οἰκεῖος, ἵππος — ἵππειος, βασιλεύς (βασιλε-ιος) — βασιλείος (= τοῦ βασιλέως), Κίμων — Κιμών-εἰος, γέλωσ (θ. γελο (σ-), γελό-ιος) — γελοῖος, ἥρωσ — (ἥρώ-ιος) — ἥρωος, πάππος — παππ-ῶος, φύσι-ς — φυσι-κός, πανήγυρι-ς, πανηγυρι-κός, λίβυς — λιβυ-κός, θῆλυ-ς — θηλυ-κός, Ἀθηναῖος — Ἀθηναῖ-κός, Ῥόδιος — Ῥοδ-ιακός (= τῶν Ῥοδίων).

Σημείωσις. Εἰς **-εἰος** (καὶ ἔχι εἰς **-ιος**) κανονικῶς λήγουν τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα παράγονται ἀπὸ ὀνόματα προσώπων ἢ ζώων: Ὀμηρος — Ὀμήρ-εἰος, Πυθαγόρας — Πυθαγόρ-εἰος, ὄνος — ὄν-εἰος, κύκνος — κύκν-εἰος, βοῦς (βο-ός) — βό-εἰος κτλ.

2) με τὰς καταλήξεις **-εος** (**-οῦς**), **-ινος**· ταῦτα σημαίνουν ὕλην ἢ (σπανίως) χρῶμα : ἄργυρος — (ἀργύρεος) ἀργυροῦς, χρυσός — (χρύσεος) χρυσοῦς, κύανος — (κυάνεος) κυανοῦς, λίθος — λίθινος·

3) με τὰς καταλήξεις **-μος, -ιμος**· ταῦτα σημαίνουν τὸν κατάλληλον πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : καῦσις — καῦσι-μος (= κατάλληλος πρὸς καῦσιν), χρῆσις — χρῆσι-μος, ἐδώδῃ — ἐδώδ-ιμος (= φαγώσιμος), πένθος — πένθ-ιμος·

4) με τὰς καταλήξεις **-εις** (γεν. **-εντος**), **-όεις, -νός, -εινός, -λός, -ηλός, -λέος, -ρός, -αρός, -ερός, -ηρός, -ώδης**· ταῦτα σημαίνουν πλησμονήν, ἤτοι ἀφθονίαν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : χάρις — χαρί-εις (= πλήρης χάριτος), ἀστὴρ — ἀστερ-όεις, ἰχθὺς — ἰχθυ-όεις, σκοτός (θ. σκοτεσ-, σκοτεσ-νός, σκοτεν-νός =) σκοτεινός, φῶς — φωτ-εινός (πρβλ. § 36, 3), δέος (θ. δεεσ-) — δει-λός, παχὺς — παχυ-λός, φειδῶ — φειδω-λός, ἀπάτη — ἀπατη-λός, ὕψος — ὑψ-ηλός, δίψα — διψα-λέος, ψώρα — ψωρα-λέος, ἀνία — ἀνια-ρός, ἰσχὺς — ἰσχυ-ρός, φθόνος — φθονε-ρός, λίπος — λιπ-αρός, σκιά — σκι-ερός, λύπη — λυπη-ρός, ὄγκος — ὄγκ-ηρός, ἄνθος — ἀνθ-ηρός, ἀφρός — ἀφρ-ώδης (= πλήρης ἀφροῦ)·

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-ώδης** σημαίνουν πολλάκις ὁμοιότητα ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀρμόζει εἰς ὅτι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : γάλα — γαλακτι-ώδης (= γαλακτο-ειδής), σφήξ — σφηκ-ώδης (= σφηκε-ο-ειδής), παιδάριον — παιδαρι-ώδης (= ἀρμόζων εἰς παιδάριον).

5) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ιαῖος, -ήσιος, -ινός, -ερινός**· ταῦτα σημαίνουν μέτρον ἢ χρόνον: πῆχυς — πηχυ-αῖος (= ἔχων μῆκος ἐνός πήχεως), στάδιον — σταδι-αῖος, πλέθρον — πλεθρ-ιαῖος, σπιθαμῆ — σπιθαμ-ιαῖος, ἔτος — ἐτ-ήσιος, ἡμέρα — ἡμερ-ινός, ἔαρ — ἐαρ-ινός, θέρος — θερ-ινός, φθινόπωρον — φθινοπωρ-ινός, μεσημβρία — μεσημβρ-ινός, νύξ — νυκτ-ερινός, χειμῶν — χειμ-ερινός.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων.

§ 273. Ἐξ ἐπιρρημάτων (ἰδίως τοπικῶν καὶ χρονικῶν) παράγονται ἐπίθετα

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος, -ιμος, -νός, -ινός**: πρόσθεν—πρόσθ-ιος, ὀπισθεν — ὀπίσθ-ιος, ὄψ — ὄψ-ιος καὶ ὄψ-ιμος, πρό ἢ προῖ — πρῶ-ιος ἢ πρῶος καὶ πρῶ-ιμος, πέρυσι — περυσι-νός, χθές — χθεσ-ινός (βλ. καὶ § 145).

2) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ικός**: ῥάδην — ῥαγδ-αῖος, χύδην — χυδ-αῖος, καθόλου — καθολ-ικός.

4. Παράγωγα ἐπιρρήματα.

§ 274. Ἐπιρρήματα παράγονται ἀπὸ πᾶν κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου ἢ ἀπὸ ἄλλα ἐπιρρήματα.

1) **Τοπικὰ** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις

α') **-ασι, -ησι, -οι, -θι** πρὸς δῆλωσιν στάσεως ἐν τόπῳ: Πλαταιαὶ — Πλαται-ᾶσι (= ἐν Πλαταιαῖς), Ἀθῆναι — Ἀθῆν-ησι, Μέγαρα — Μεγαρο-οῖ, οἶκος — οἶκ-οι, ἄλλος — ἄλλο-θι, αὐτός — αὐτό-θι.

β') **-θεν, -οθεν, -ωθεν** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως ἀπὸ τόπου: οἶκος — οἶκο-θεν (= ἐκ τοῦ οἴκου), ἄλλος — ἄλλο-θεν, ἐκεῖ — ἐκεῖ-θεν, ἄνω — ἄνω-θεν, πᾶς — πάντ-οθεν, ἀμφοτέροι — ἀμφοτέρω-θεν.

γ') **-δε, -ζε, -σε** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως εἰς τόπον: Μέγαρα — Μεγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα), Ἀθῆναι — (Ἀθήνας-δε) Ἀθήναζε, ἄλλος — ἄλλο-σε (= εἰς ἄλλο μέρος).

2) **Τροπικὰ** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις

α') **-ως, -ῶς**: δίκαιος — δικαί-ως, κακός — κακ-ῶς, βαρὺς — βαρῆ-ως, εὐγενής — εὐγεν-ῶς, ἄλλος — ἄλλ-ως, ὁμολογούμενος — ὁμολογουμέν-ως, ἐσκευμένος — ἐσκευμέν-ως.

β') **-δην, -άδην, -ίνδην, -δόν, -ηδόν**: βαίω (θ. βα-) — βά-

δην, μείγ-νυμι — μίγ-δην, τρέχω — τροχ-άδην, ἄριστος — ἀριστ-ίνδην, ἀγέλη — ἀγελη-δόν, ταῦρος — ταυρ-ηδόν

γ') -ί, -εί, -τί: ἄμισθος — ἄμισθ-ί, ἐθέλων — ἐθελοντ-ί, πάνδημος — πανδήμ-εί, ἐλληνίζω — ἐλληνισ-τί, ὀνομάζω — ὀνομασ-τί

δ') -ς: ἀναμείγ-νυμι (ἀναμίγ-ς) — ἀναμίξ, ἐναλλάσσω (ἐναλλάγ-ς) ἐναλλάξ.

3) Ποσοτικά ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις **-κίς, -άκίς**: ἐπτὰ — ἐπτά-κίς, δέκα — δεκά-κίς, μύριοι — μυριάκις, πολὺς — πολλ-άκις, πόσος — ποσ-άκις (βλ. § 168).

4) Χρονικά ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὴν κατάληξιν **-τε**: ἄλλος — ἄλλο-τε, ἕκαστος — ἐκάστο-τε.

Β') ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 275. Εἰσαγωγή. Ἐκ τῶν δύο λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἐνοῦνται καὶ σχηματίζουν μίαν ἄλλην λέξιν σύνθετον, ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔχει τὴν πρῶτην θέσιν ἐν τῇ συνθέτῳ, λέγεται **πρῶτον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς, ἐκείνη δέ, ἡ ὁποία ἔχει τὴν δευτέραν θέσιν, λέγεται **δευτέρον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς. Π.χ. ἐν τῇ συνθέτῳ λέξει **ναυπηγός** ἡ λέξις **ναῦς** εἶναι α' συνθετικὸν (μέρος) αὐτῆς, ἡ δὲ λέξις **πήγνυμι** β' συνθετικόν· ἐν τῇ συνθέτῳ **κατάγω** ἡ λέξις **κατά** εἶναι α' συνθετικὸν καὶ ἡ λέξις **ἄγω** β' συνθετικόν.

Ἐκαστον ἐκ τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν μιᾶς συνθέτου λέξεως δύναται νὰ εἶναι κλιτὸν ἢ ἀκλιτὸν: **φυγόπονος** (φεύγω, πόνος), **εὐγενής** (εὖ, γένος), **ὑπεράνω** (ὑπέρ, ἄνω).

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις.

§ 276. 1) Πρωτοκλίτου ἢ δευτεροκλίτου ὀνόματος ὁ χαρακτήρ **α ἢ ο** τοῦ θέματος αὐτοῦ ὡς πρώτου συνθετικοῦ, ὅταν τὸ β' συνθετικὸν ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, κανονικῶς ἀποβάλλεται: (κιθάρα, θ. κιθαρα-, ὦδη) **κιθαρ-ωδός**, (ἵππος, θ. ἵππο-, ἄρχω) **ἵππ-αρχος**.

2) Τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ, ὅταν εἶναι βραχύ, (**α, ε, ο**), κανονικῶς ἐκτείνεται (§ 32,6): (ἄ, ἀκέομαι) **ἀν-ήκεστος**, (ὑπό, ἀκούω) **ὑπή-κοος**, (στρατός, ἄγω) **στρατ-ηγός**, (λόχος, ἄγω) **λοχ-ᾶγός**, (ἄρμα, ἐλώνω) **ἄρματ-ηλάτης**, (εὖ, ὄνομα) **εὐ-ώνυμος**.

Σημείωσις 1. Ἐάν τὸ β' συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ **F ἢ σ**, τότε διατη-

ρεΐται τὸ τελικὸν α ἢ ο τοῦ θέματος τοῦ πρώτου συνθετικοῦ καὶ συνήθως συναϊρεΐται μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ β' συνθετικοῦ : (θεός, εἶδος, Φεῖδος) θεο-ειδής, (θύρα, ὄραω, Φοράω — θυρα-ορός) θυρωρός, (κακός, ἔργον, Φέργον — κακό-εργός) κακοῦργος, (κληρός, ἔχω, σέχω — κληρό-οχος) κληροῦχος.

Σημείωσις 2. Καὶ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ β' συνθετικοῦ δὲν ἐκτείνεται, ἀν τὸ β' τοῦτο συνθετικὸν ἤρχιζε ποτε ἀπὸ F ἢ σ, ἢ ἀν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν αὐτοῦ εἶναι θέσει μακρὸν (§ 11, 2) : (αἰχμή, ἀλωτός, Φαλίσκομαι) αἰχμ-άλωτος, (ἦνια, ἔχω, σέχω) ἦνίοχος, (ἄρχι, ἄλς, σάλς) ἀρχί-αλος, (ναῦς, ἄρχω) ναύ-αρχος (τὸ α τοῦ ἄρχω εἶναι θέσει μακρὸν).

Αἱ λέξεις ὄλεθρος καὶ ὄροφος ὡς β' συνθετικά δὲν ἐκτείνουν τὸ ἀρκτικὸν ο, ὅταν ἢ πρὸ αὐτῶν συλλαβὴ εἶναι μακρά (φύσει ἢ θέσει) : δι-ὄροφος, παν-ὄλεθρία, ἀλλὰ χρῆσ-όροφος, ψῆχ-όλεθρος, ὑψ-όροφος (τὸ υ τῆς λέξεως ὕψος εἶναι θέσει μακρὸν)· πρβλ. καὶ § 34, 1, β'.

Α'. Πρῶτον συνθετικόν.

1. Κλιτόν.

α') Ὄνομα οὐσιαστικόν.

§ 277. Τὸ θέμα οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ὡς α' συνθετικόν, κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ἰδίᾳ ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο εἶναι δευτερόκλιτον : (ἀγορά, θ. ἀγορα-) ἀγορα-νόμος, (σκιά, θ. σκια-) σκια-μαχῶν, (νίκη, θ. νικη-) νικη-φόρος, (δῆμος, θ. δημο-) δημο-κρατία, (λίθος, θ. λιθο-) λιθό-στρωτος, (βούς, θ. βου-) βου-κέφαλος, (ναῦς, θ. ναυ-) ναυ-μάχος, (τέλος, θ. τελεσ-) τελεσ-φόρος (βλ. § 46 κ.έ.). Ἄλλὰ

1) συνήθως τὸ θέμα πρωτοκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν μετασχηματίζεται κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, ἥτοι λήγει εἰς ο : (θ. ἡμερα-) ἡμερο-δρόμος, (θ. ὕλη-) ὕλο-τόμος, (θ. ἀμαξα-) ἀμαξο-πηγός, (θ. παιδ-) παιδ-ο-νόμος, (θ. ἰχθυ-) ἰχθυ-ο-πώλης, (θ. κρεασ-) κρε-ο-πώλης, (θ. ἀνθεσ-) ἀνθ-ο-πώλης, (θ. ριν-) ῥιν-ό-κερωσ'.

2) σπανίως καὶ τὸ θέμα τῶν δευτεροκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν, μετασχηματίζεται κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, ἥτοι λήγει εἰς η ἢ α : (θ. ἔλαφο-) ἐλαφη-βόλος, (θ. θανατο-) θανατη-φόρος, (θ. βιβλιο-) βιβλια-γράφος, (θ. λαμπαδ-) λαμπαδ-η-φόρος.

Σημείωσις 1. Τῶν εἰς **-μα** οὐδετέρων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πολλάκις τὸ θέμα ἀποβάλλει τὴν τελικὴν συλλαβὴν **ατ**: (θ. ἀρματ-) **ἀρματ-ηλάτης**, (θ. αἱματ-) **αἱματ-ο-σταγής**, (θ. σωματ-) **σωματ-ο-ειδής**, ἀλλὰ **σωμ-ασκῶ**, **αἱμ-ο-βαφής**.

Σημείωσις 2. Τῶν ὀνομάτων **γῆ**, **πῦρ**, **ὕδωρ** ὡς πρώτων συνθετικῶν θέματα εἶναι **γῆ-** ἢ **γεω-**, **πυρ-** ἢ **πυρι-** ἢ **πυρο**, **ὔδατο-** ἢ **ὔδρο-** ἢ **ὔδρ**: **γῆ-γενής**, **γεω-μέτρης**, **γεω-γράφος** — **πυρ-φόρος**, **περι-φλεγής**, **πυρο-ειδής** — **ὔδατο-ειδής**, **ὔδρο-πότης**, **ὔδρ-αγωγός**.

β') 'Επίθετον.

§ 278. Τῶν ἐπιθέτων, ὡς πρώτων συνθετικῶν, λαμβάνεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, ἢ τὸ ὅλον σύνθετον: (ἄκρα, πόλις) **ἀκρό-πολις**, (Μεγάλη, πάλις) **Μεγαλό-πολις**, (Θερμαί, πύλαι) **Θερμο-πύλαι**, (ἄξιος, νίκη) **ἀξιό-νικος**, (διακόσιοι, μέδιμνοι) **διακασιο-μέδιμνος**, (χίλια, τάλαντα) **χιλιο-τάλαντος**.

Σημείωσις 1. Τοῦ ἐπιθέτου **καλός** ὡς πρώτου συνθετικοῦ θέμα εἶναι **καλλι-** (**καλλί-μορφος**, **καλλί-νικος**) καὶ τοῦ ἐπιθέτου **πᾶς** εἶναι **παντο-** ἢ **παν-** (**παντο-πόρος**, **παν-σέληνος**).

Σημείωσις 2. Τῶν τεσσάρων πρώτων κλιτῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν **εἰς**, **δύο**, **τρεις**, **τέσσαρες**, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς πρώτα συνθετικά, θέμα εἶναι **μονο-**, **δι-**, **τρι-**, **τετρα-**: (ἐν εἶδος) **μονο-ειδής**, **δί-δραχμον**, **τρί-πους**, **τετρά-πηχυς**.

Τὰ δὲ ἄκλιτα ἀπόλυτα ἀριθμητικά ὡς πρώτα συνθετικά ἢ μένου ἀμετάβλητα ἢ μετασχηματίζονται καὶ λήγουν εἰς **α** (κατὰ τὸ **ἐπτά**, **ἐννέα**, **δέκα**): **πεντά-δραχμον**, **ἑξ-έτης**, **εἰκοσί-πηχυς**, **εἰκοσά-πηχυς**, **εκατόμ-πεδος**, **εκατοντα-έτης**.

γ') 'Ρῆμα.

§ 279. Τοῦ ῥήματος ὡς πρώτου συνθετικοῦ λαμβάνεται τὸ θέμα ἢ τὸ ῥηματικόν ἢ τὸ χρονικόν (κανονικῶς τοῦ **ἐνεργητικοῦ ἀορίστου** ἢ τοῦ **μέλλοντος**):

1) **ἀμετάβλητον**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν: (ἔχω, ἐγγύη) **ἐχ-έγγυον**, **φθιν-όπωρον**, **πειθ-αρχῶ**, **ῥίψ-ασπις**.

2) **μετεσχηματισμένον** διὰ τῆς προσλήψεως ἐνός **ε** ἢ **ι** ἢ **ο**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον: **ἐχ-έ-φρων**, **χαιρ-έ-**

κακος, **ἀρχ-ι-τέκτων**, **κρυψ-ι-νους**, **φυγ-ό-δικος**, **στρεψ-ό-δικος**,
δωσ-ι-δικος, **εὐρησ-ι-λογος**.

Σ η με ί ω σ ι ς. Οὕτω καὶ ἐκ τῶν εἰς -έω συνηρημένων ῥημάτων ὡς πρῶτων συνθετικῶν πρὸ φωνήεντος μὲν λαμβάνεται τὸ θέμα ἄνευ τοῦ χαρακτῆρος ε, πρὸ συμφώνου δὲ λαμβάνεται τὸ θέμα μὲ ο ἀντὶ τοῦ χαρακτῆρος ε: (φιλέ-ω) **φιλ-άνθρωπος**, (μισέ-ω) **μισο-γύνης**.

2. Ἄ κ λ ι τ ο ν .

§ 280. Ἐκ τῶν ἀκλίτων ὡς πρῶτα συνθετικὰ δύνανται νὰ λαμβάνωνται

1) **ἐπιρρήματα**· ταῦτα ἢ μένουσι ἀπαθῆ ἢ πάσχουσι φθογγικὰς παθήσεις ἢ ἀναλογικοὺς μετασχηματισμοὺς κατὰ τὸ τέλος αὐτῶν : **δει-μνηστος**, **ἀγχι-νους**, **ἀνω-φερής**, **ἀρτι-τελής**, **εὐ-γενής**, **παλινοδία**, **παλιρ-ροια**, **χαμαί-ζηλος**, **ὕψι-πέτης** — (ἄγχι) **ἀγχε-μαχος**, (χαμαί) **χαμ-ερπής**, (ὀψέ) **ὀψι-μαθής**, (ἔνδον) **ἐνδό-μυχος**, (ὀπισθεν) **ὀπισθό-δομος**, **ὀπισθο-φύλαξ**.

2) **αἱ κύριαι προθέσεις**· αὗται

α') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ῥῆμα, ἔχουσι κανονικῶς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν : **εἰσ-άγω** (= ἄγω **ἐντός**), **ἐπι-τίθημι** (= θέτω **ἐπάνω**), **συμ-μένω** (= μένω **μαζί**).

β') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ὄνομα, ἄλλοτε μὲν ἔχουσι ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, ὡς **ἀμφι-θάλασσος** (= ὁ ἔχων ἀμφοτέρωθεν θαλάσσαν), **σύν-τροφος** (= ὁ τρεφόμενος **μαζί**), ἄλλοτε δὲ τὴν συνήθη προθετικὴν σημασίαν, ὡς **ἀνά-λογος** (= ὁ ἀνά λόγον), **παρά-λογος** (= ὁ παρὰ λόγον), **ἐν-τιμος** (= ὁ ἐν τιμῇ), **ὕπερ-άνθρωπος** (= ὁ ὑπὲρ ἄνθρωπον)· βλ. § 28 κ.έ. καὶ § 33, 6, Σημ.

3) **ἀχώριστα μόρια**· οὕτω καλοῦνται μερικαὶ ἐπιρρηματικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε λαμβάνονται μεμονωμέναι, ἀλλὰ πάντοτε ἐν συνθέσει ὡς πρῶτα συνθετικὰ (πρβλ. νῦν : **ξε**, π.χ. γράφω—ξεγράφω, λέω—ξελέω).

Ἄχώριστα μόρια τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθη εἶναι :

α') τὸ στερητικὸν **ἀ-** καὶ τὸ στερητικὸν **νη-**, τὰ ὅποια ἔχουσι τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἀνευ** ἢ **ὄχι** : **ἀ-καρπος** (= ἀνευ καρποῦ), **ἀ-γνωστος** (= ὄχι γνωστός), **ἀ-τυχής** (= ἄτυχος), **νη-ποιεῖ** (= ἀτιμωρητὴ), **νηγεμία** (= ἔλλειψις ἀνέμου), **νωδός** (ἐκ τοῦ νη-ὁδοῦς = ἀνευ ὁδόντων)·

Σ η με ί ω σ ι ς. Τὸ στερητικὸν α- πρὸ φωνήεντος συνήθως γίνεται **ἀν-** : **ἀν-εὐθνος**· ἀλλὰ : **ἀ-ήνητος**, **ἀ-οπλος**, **ἀ-υπνος**, **ἀκων** (ἐκ τοῦ ἀ-έκων), **ἀργός** (ἐκ τοῦ ἀ-εργός)· πρβλ. § 276, 2, Σημ. 1.

β') τὸ **δυσ-**, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ **κακὸς** ἢ τοῦ **δύσ-κολος**: **δυσ-ώδης** (= κακῶς ὄζων), **δυσ-ειδής** (= ἔχων κακὴν μορφήν, ἄσχημος), **δυσ-άλωτος** (= δυσκόλως ἀλισκόμενος)·

γ') τὰ ἐπιτακτικὰ μόρια **ἀ-**, **ἀρι-**, **ἐρι-**, **ζα-**, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **πολύ**, **πέρα πολύ**: **ἀ-τενής** (= λίαν τεταμένος), **ἀ-χανής** (= λίαν χαίνων, πολὺ ἐκτεταμένος), **ἀρι-ζήλωτος** (= λίαν ζηλωτός), **ἐρί-τιμος** (= πολῦτιμος), **ζα-πλουτος** (= βαθύπλουτος)·

δ') τὸ **ἡμι-** (ἐξ οὗ τὸ ἐπίθετον **ἡμισυς**) : **ἡμί-θεος**, **ἡμι-τάλαντος**.

Β'. Δεύτερον συνθετικόν.

1. Κ λ ι τ ό ν.

α') Ὄνομα οὐσιαστικόν.

§ 281. Σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν δυνατόν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, δυνατόν ὅμως νὰ εἶναι ἐπίθετον.

1) Ὅταν ἐν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, τότε τὸ β' συνθετικόν συνήθως μένει ἀμετάβλητον : (ἄρμα, ἄμαξα) **ἀρμ-άμαξα**, (ξίφος, μάχαιρα) **ξίφο-μάχαιρα**, (ἵππος, δρόμος) **ἱππό-δρομος**, (ἀμφί, θέατρον) **ἀμφι-θέατρον**, (ὀπισθεν, φύλαξ) **ὀπισθο-φύλαξ**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς μερικὰ τοιαῦτα σύνθετα τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι β' συνθετικόν, μετασχηματίζεται εἰς **-ον** ἢ **-ιον** : (πρό, θύρα) **πρό-θυ-ρον**, (ἡμισυς, μέδιμνος) **ἡμι-μέδιμν-ον**, (ἡμισυς, ὀβολός) **ἡμι-ὠβόλ-ιον** (πρβλ. **ἡμι-τάλαντ-ον**), (πρό, ἄστρ) **προ-άστ-ιον**.

2) Ὅταν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν εἶναι ἐπίθετον, τότε τὸ β' συνθετικόν

α') μένει ἀμετάβλητον, ἂν εἰς τὸ ἔλρον σύνθετον παρέχεται μορφή ἐπιθέτου (δικαταλήχτου ἢ μονοκαταλήχτου) : **ἀ-υπνος**, **εὐ-ἀριθμος**, **πάν-δημος**, **ἄ-τοπος**, **εὐ-δαίμων**, **ἀ-χίτων**, **εὐ-χαρις**, **εἰψ-ασπις**, **εὐ-παις**, **μακρό-χειρ**·

β') μετασχηματίζεται κατὰ τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ος**, **-ιος**, **-ης**, **-ων** : (μηχανή) **πολυ-μήχαν-ος**, (σπονδῆ) **ὀμό-σπον-δος**, (σῶμα) **ἀ-σώματ-ος**, (αἷμα) **ὁμο-αιμ-ος**, (ἀνήρ) **ἄν-ανδρ-ος**, (θάλαττα)

ἐπι-θαλάττι-ιος, (πατήρ, μήτηρ, γαστήρ) ὁμο-πάτερ-ιος, ὁμο-μήτερ-ιος, ὁμο-γαστρ-ιος, (ἄλς) ἐν-άλ-ιος, (τέλος) εὐ-τελ-ής, (εἶδος) εὐ-ειδ-ής, (μέγεθος) ὑπερ-μεγέθ-ης, (φρῆν) ἄ-φρ-ων, σώ-φρ-ων (πρᾶγμα) πολυ-πράγμ-ων, (κτῆμα) ἀ-κτῆμ-ων.

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα πατήρ, μήτηρ καὶ γαστήρ ὡς δευτέρα συνθετικά ἐπιθέτων μὲ ἀ' συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς τῆς λέξεως ὁμός (= εἰς καὶ ὁ αὐτὸς) μεταβάλλουν τὴν λήγουσαν -ηρ εἰς -ωρ: ἄ-πάτωρ, ἄ-μήτωρ, προ-γαστώρ.

Ἡ λέξις γῆ ὡς β' συνθετικὸν ἐπιθέτων μετασχηματίζεται εἰς -γεως ἢ -γαιος (ἢ -γαιος) : λεπτό-γεως, μεσό-γαιος, (μεσό-γαιος).

Αἱ λέξεις ἀγορά καὶ ὄνομα ὡς β' συνθετικά μετασχηματίζονται εἰς -ήγυρις, -ώνυμος: παν-ήγυρις, ὁμ-ήγυρις — εὐ-ώνυμος, ἀν-ώνυμος.

β') Ἐπίθετον.

§ 282. Τὸ ἐπίθετον ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητον: (γνωστός) ἄ-γνωστός, (ὕσος) ἄν-ισος, (ποικίλος) πολυ-ποικίλος, (συνήθης) ἄ-συνήθης (πρβλ. νεοελλ.: μον-ἀκριβος, ῥοδο-κόκκινος).

γ') Ῥῆμα.

§ 283. Λέξις σύνθετος μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν δυνατὸν νὰ εἶναι πάλιν ῥῆμα, δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον: (γράφω) ἀντι-γράφω, ζω-γράφος, (ἀκούω) ὑπ-ακούω, ὑπ-ήκοος.

1) Τὸ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, μόνον ὅταν τὸ ἀ' συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις: ἄλλως σχηματίζεται παρα-σύνθετον ῥῆμα εἰς -έω ἀπὸ συγγενὲς σύνθετον ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ ἐνεργεῖν πρόσωπον: συγ-γράφω, ἀλλὰ ζωγραφέ-ω, -ῶ (ἐκ τοῦ ζωγράφος) — ἐξ-εργάζομαι, κατ-εργάζομαι, ἀλλὰ εὐεργετ-έω, -ῶ (ἐκ τοῦ εὐ-εργέτης): βλ. § 286.

Σημείωσις. Σύνθετα ῥήματα ὡς τὰ τῆς νέας γλώσσης βιοπαλαίω, χαρτοπαίζω, καλοτριώγω, κακογράφω κτλ. κανονικῶς δὲν σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὅμως ἀρχίζουν νὰ σχηματίζονται τοιαῦτα σύνθετα, ὡς ἀμπελο-τέμνω, θυρο-κόπτω κτλ.

2) Ὅταν μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν σχηματίζεται ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον, τότε τὸ θέμα τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, προσλαμβάνει τὰς καταλήξεις

α') -ς: (θηρά-ω) ὀρνιθο-θήρα-ς, (νικά-ω) ὀλυμπιο-νίκη-ς,

(γιγνώ-σκ-ω) ἀ-γνώ-ς (= ἄγνωστος ἢ ἀγνοῶν), (ὠνέ-ομαι) τελ-
 ὠνή-ς, (πωλέ-ω) βιβλιο-πώλη-ς, (θνήσκω, θ. θνη-) ἡμι-θνή-ς,
 (πλήττω, θ. πληγ-) οἰστρο-πλήξ (ἐκ τοῦ οἰστροπλήγ-ς)·

β') -ης (γεν. -ου), -ος : (ἄρχ-ω), σχολάρχ-ης, (πέτ-ομαι)
 ὑφι-πέτ-ης, (γράφ-ω) ζω-γράφ-ος, (πηγ-νυ-μι) ναυ-πηγ-ός·

γ') -ής (γεν. -οῦς) : (βλάπτω, θ. βλαβ-) ἀ-βλαβ-ής, (μαν-
 θάνω, θ. μαθ-) εὐ-μαθ-ής, (σέβ-ομαι) εὐ-σεβ-ής, (πίπτω, θ. πετ-)
 προ-πετ-ής·

δ') -της, -τωρ : (ἴστημι, θ. στα-) ἐπι-στά-της, (δίδωμι, θ.
 δο-) προ-δό-της, (λαμβάνω, θ. ληβ-) ἀντι-λήπ-τωρ.

2. Ἄ κ λ ι τ ο ν .

§ 284. Λέξεις ἄκλιτος ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητος : ἔκ-
 παλαι, ὑπερ-εὔ, ὑπερ-άνω, σύν-αμα.

Νόδα σύνδετα καὶ παρασύνδετα.

§ 285. Νόθη σύνθεσις. Μερικαὶ σύνθετοι λέξεις σχηματίζονται
 καὶ κατὰ τὸ α' καὶ κατὰ τὸ β' συνθετικόν, ἢ μόνον κατὰ τὸ α', οὐχὶ ἀπὸ
 θέματα ἀπλᾶ, ἀλλ' ἀπὸ ἀκραιούς τύπους λέξεων : (νέα, πόλις) νεά-
 πολις, (ἐνῶ : ἄκρα, πόλις — ἀκρό-πολις), (ναῦς, νεώς, οἶκος)
 νεώσ-οικος, (δορί, κτητός) δορί-κτητος, (πᾶσι, γνωστός) πασί-γνω-
 στος, (νοῦν, ἔχω) νοῦν-εχής. Οὕτως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις Πελο-
 πόννησος (ἐκ τῶν λέξεων Πέλοπος νῆσος).

Τὰ τοιαῦτα σύνθετα καλοῦνται νόθα.

§ 286. 1) Αἱ παράγωγοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι παράγονται ἀπὸ ἄλλας
 λέξεις (οὐχὶ ἀπλᾶς, ἀλλὰ) συνθέτους, λέγονται παρασύνθετοι :
 (στρατός, ἄγω — στρατ-ηγός) στρατηγ-έω, -ῶ, (σῦκον, φαίνω—συκο-
 φάντης) συκοφαντ-έω, -ῶ, (πολὺς, πρᾶγμα — πολυ-πράγμων) πολυ-
 πραγμον-έω -ῶ.

2) Παρασύνθετα παράγονται καὶ ἀπὸ δύο ἢ περισσοτέρας λέξεις,
 αἱ ὁποῖαι συνεχφέρονται μὲν κανονικῶς καὶ ἀποτελοῦν μίαν ἔννοιαν,
 ἀλλὰ δὲν ἐνοῦνται εἰς μίαν λέξιν σύνθετον : (Ἄρειος πάγος) Ἄρειο-
 παγ-ίτης, (καλὸς κάγαθος) καλοκαγαθ-ία, (ἐν χειρὶ τίθημι) ἐγχειρ-ίζω,
 (κατὰ χώραν τίθημι) καταχωρ-ίζω, (ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ἔχων τὸν βίον)
 ἀποχειροβίος (πρβλ. νῦν : Μαύρη θάλασσα — Μαυροθαλασσ-ίτης,
 Ἐρυθρὸς Σταυρὸς — Ἐρυθροσταυρ-ίτης, ἔξω φρενῶν — ἐξωφρεν-ικός).

Τονισμός και σημασία τῶν συνδέτων.

α') Τονισμός.

§ 287. Παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 11) δὲν ἀναβιβάζεται κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος, ὅταν β' συνθετικὸν εἶναι

1) οὐσιαστικόν, τὸ ὅποῖον λήγει εἰς **-ά, -ή, -μός, -εύς, -τής, -τήρ**: (φορὰ) **μισθο-φορά**, (βολή) **προσ-βολή**, (σιτισμός) **ἐπι-σιτισμός**, (γραφεύς) **συγ-γραφεύς**, (ἱερεὺς) **ἀρχ-ιερεύς**, (ἀγωνιστής) **ἀντ-αγωνιστής**, (πλωτήρ) **συμ-πλωτήρ*** (ἀλλὰ δεσμός — σύνδεσμος)

2) ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέος** ἢ ἐπίθετον ἐν γένει, τὸ ὅποῖον λήγει εἰς **-ής** ἢ **-ικός**: (δοτέος) **ἀπο-δοτέος**, (σαφής) **ἀ-σαφής**, (ἐπιεικής) **ἀν-επιεικής**, (συμβουλευά) **συμ-βουλευτικός**.

Σημείωσις. Τὰ ῥηματικὰ ἐπίθετα εἰς **-τος** ὡς β' συνθετικά, ὅταν μὲν ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχη ἡ ἔννοια τοῦ δυνατοῦ, διατηροῦν τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγουσῆς καὶ εἶναι τρικατάληκτα, ὅταν δὲ ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχη ἡ ἔννοια τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἀναβιβάζουν τὸν τόνον καὶ εἶναι δικατάληκτα (§ 271, 1, α') : **αἰρετός** — **ἐξαιρετός**, **-ή**, **-όν** (= δυνάμενος νὰ ἐξαيرهθῆ) — **ὄ**, **ἡ ἐξαιρετός**, τὸ **ἐξαιρετόν** (= ἐξηρημένος, ἐκλελεγμένος)· **λυτός** — **διαλυτός**, **-ή**, **-όν** (= δυνάμενος νὰ διαλυθῆ) — **ὄ**, **ἡ διάλυτος**, τὸ **διάλυτον** (= διαλελυμένος). Οὕτως **ὄ**, **ἡ ἄγραπτος** (= μὴ γεγραμμένος), **ὄ**, **ἡ χειροποίητος** (= χειρὶ πεποιημένος), **ὄ**, **ἡ νεόδαρτος** (= νεωστὶ δεδαρμένος).

§ 288. Τὰ εἰς **-ος** σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν α' συνθετικὸν εἶναι θέμα ὀνομαστικόν, τὸ δὲ β' συνθετικὸν εἶναι θέμα ῥηματικόν, τονίζονται συνήθως, ὅταν μὲν ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν, εἰς τὸ β' συνθετικόν, ἢτοι εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅταν δὲ ἔχουν παθητικὴν ἢ ἀμετάβατον σημασίαν, εἰς τὸ α' συνθετικόν, ἢτοι εἰς τὴν προπαραλήγουσαν : **λογο-γράφος** (= ὁ γράφων λόγους) — **αὐτό-γραφος** (= ὁ ὑπ' αὐτοῦ γραφείς), **πρωτο-τόκος** (= ἡ τὸ πρῶτον τεκοῦσα) — **πρωτό-τοκος** (= ὁ τεχθεὶς πρῶτος), **αὐτό-μολος** (= ὁ αὐτὸς μολών, ἢτοι ἐλθών).

Ἐὰν ὅμως τὰ τοιαῦτα σύνθετα ἔχουν τὴν παραλήγουσαν φύσει ἢ θέσει μακράν, τότε τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγουσῆς : **ναυ-πηγός**, **ἀργυρ-αμοιβός**, **κυν-ηγός**, **ψυχο-πομπός**.

Σημείωσις. Παρὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, ἂν καὶ ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν

α') τὰ εἰς **-ος** σύνθετα μὲ πρόθεσιν ἢ μὲ τὸ ἐπίρρημα **εὖ** ἢ μὲ τὰ ἀχώριστα μόρια **ἀ-** καὶ **δυσ-**: **πρό-μαχος**, **διά-δοχος**, **εὖ-φορος**, **ἄ-γονος**, **δύσ-τροπος***

β') ὅσα λήγουν εἰς **-οχος, -αρχος καὶ -συλος** (ἐκ τῶν β. ἔχω, ἀρχω, συλῶ) :
 ἡμί-οχος, ναύ-αρχος, ἱερό-συλος·
 γ') αἱ σύνθετοι λέξεις ἐπιβουλος, κακοῦργος, πανοῦργος (§ 276, 2, Σημ. 1).

β') Σημασία.

§ 289. Τὰ σύνθετα κατὰ τὴν σημασίαν των διαιροῦνται εἰς

1) **ὀριστικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ α' συνθετικὸν γίνεται προσδιορισμὸς τοῦ β' συνθετικοῦ, ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς ἢ κατὰ πτωσιν γενικὴν : ἀκρόπολις (= ἄκρα πόλις), παλαιγενής (= πάλαι γενόμενος), ὀψιμαθής (= ὀψὲ μαθών), δημογέρον (= τοῦ δήμου γέρον), ὀλιγαρχία (= ὀλίγων ἀρχή), πάμπρωτος (= πάντων πρῶτος)·

2) **τὰ ἀντικειμενικά ἢ σύνθετα ἑξαρτήσεως**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ ἐν ἐκ τῶν συνθετικῶν μερῶν λαμβάνει θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ἐτέρου : λογογράφος (= ὁ γράφων λόγους), δεισιδαίμων (= ὁ δεδιώς, ἦτοι φοβούμενος τοὺς δαίμονας), ἀρχέκακος (= ὁ ἄρχων, ἦτοι κάμων ἀρχὴν τοῦ κακοῦ)·

3) **κτητικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὴν μετοχὴν ἔχων (φέρων, παράγων κτλ.) μὲ ἀντικείμενον αὐτῆς ἀμφοτέρω τὰ συνθετικὰ μέρη τοῦ συνθέτου, τὸ ἐν ὡς ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐτέρου : ἀργυρότοξος (= ὁ ἔχων ἀργυροῦν τόξον,), σώφρων (= ὁ ἔχων σώας τὰς φρένας), πολύκαρπος (= ὁ ἔχων ἢ φέρων ἢ παράγων πολλοὺς καρπούς· (πρβλ. Ξανθομάλλης = ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ξανθὰ μαλλιά, ἀνοιχτομάτης = ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ἀνοιχτὰ τὰ μάτια του κτλ.)·

4) **συνδετικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἀπλῶς συνύπαρξιν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν τὰ δύο συνθετικὰ μέρη τοῦ συνθέτου, ἦτοι τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν ὅ,τι καὶ τὰ δύο συνθετικὰ μέρη αὐτῶν συνδεόμενα μὲ τὸ καί : ἰατρόμαντις (= ἰατρὸς συγχρόνως καὶ μάντις), πλουθυγία (= πλοῦτος καὶ ὑγία), τραγέλαφος (= τράγος συγχρόνως καὶ ἔλαφος), γλυκύπικρος (= γλυκὺς καὶ πικρὸς).

Σημείωσις. Συνδετικά σύνθετα πολὺ ὀλίγα ἔχει ἡ ἀρχαία γλῶσσα, πλεῖστα δὲ ἡ μεσαιωνικὴ καὶ ἰδίως ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ, ὡς θεάνθρωπος, ἡμερονύκτιον, ἰατροφιλόσοφος, νυκθήμερον — ἀμπελοχώραφα, γυναικόπαυδα, μαυροκίτρινος, στενόμακρος, ἀνοιγοκλείνω, μπανοβγαίνω κτλ. (βλ. καὶ § 280, 2).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

ἄγαμαι. Βλ. σελ. 137, § 251.

ἄγνυμι. Βλ. *Κατάγνυμι*.

ἄγορεύω. Βλ. σελ. 144, § 254, 3.

ἄγω (= ὀδηγῶ, φέρω· θ. ἀγ-), παρατ. ἤγον, μελλ. ἄξω, ἀόρ. β' ἤγαγον (§ 190, Σημ. 2), παρακμ. ἤγα ἢ ἀγήοχα (§ 33, 7). — **ἄγομαι**, παρατ. ἤγόμην, μέσ. μέλλ. ἄξομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἤγαγόμην, παθ. μέλλ. ἀχθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἤχθην, παρακμ. ἤγμαι, ὑπερσ. ἤγμην.

ἄδω (= τραγουδῶ, ψάλλω· θ. ἀειδ-, ἀδ-), παρατ. ἤδον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργητικὴν σημασίαν) ἄσομαι (= θὰ τραγουδήσω ἢ θὰ τραγουδῶ), ἀόρ. ἤσα. — **ἄδομαι**, παθ. ἀόρ. ἤσθην.

ἄιδούμαι. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

ἄιρέω-ῶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3. Βλ. καὶ *ἄλίσκομαι*.

ἄιρω (= ὑψώνω, σηκώνω· θ. ἀρ-, ἐξ οὗ αἰρ-, § 216, 2) παρατ. ἤρον, μελλ. ἄρῶ, ἀόρ. ἤρα (ὑποτ. ἄρω, προστ. ἄρον κτλ. § 217, 2, Σημ. 2), παρακμ. ἤρακα. — **ἄιρομαι**, παρατ. ἤρόμην, μέσ. μέλλ. ἄροῦμαι, μέσ. ἀόρ. ἤράμην, παθ. ἀόρ. ἤρθην, παρακμ. ἤρμαι.

ἄισθάνομαι (ἀποθετικόν, = καταλαβαίνω· θ. αἰσθ-, ἐξ οὗ αἰσθαν-, § 254, 3, β', αἰσθε-), παρατ. ἤσθάνομην, μέσ. μέλλ. αἰσθήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἤσθόμην, παρακμ. ἤσθημαι, ὑπερσυντ. ἤσθήμην.

ἄκοῦμαι (ἀποθετικόν, = θεραπεύω· θ. ἀκεσ-), μέλλ. (συνηρημένος) ἀκοῦμαι, μέσ. ἀόρ. ἤκεσάμην (§ 236, 1).

ἄκούω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

ἄλίσκομαι (ἀποθετικόν, παθητικόν τοῦ αἰρέω -ῶ, = συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι· θ. Ἔχλ-, ἀλ-, ἐξ οὗ ἄλίσκ-, ἄλω-, § 188, 4, § 189, 3, § 252, 3), παρατ. ἤλίσκόμην, μέσ. μέλλων (με παθητικὴν σημασίαν) ἀλώσομαι, ἐνεργ. ἀόρ. β' (με παθ. σημασίαν) ἐάλων, ἐνεργ. παρακμ. (με παθ. σημασίαν) ἐάλωκα, ὑπερσ. ἤλώκειν.

ἄμαρτάνω (= ἀποτυγχάνω· θ. ἀμαρτ-, ἐξ οὗ ἀμαρταν-, § 254, 3, β', ἀμαρτε-, § 254, 1), παρατ. ἤμάρτανον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. ση-

μασίαν) ἁμαρτήσομαι, ἄορ. β' ἡμαρτον, παρακμ. ἡμάρτηκα. — Παθ. (ἀπροσώπως) ἁμαρτάνεται, παρατ. ἡμαρτάνετο, παθ. ἄορ. ἡμαρτήθη, παρακμ. ἡμάρτηται.

Ἀμφιέννυμι (ἀμφι - ἔννυμι = ἐνδύω· θ. Φεσ-, ἐσ-, ἐξ οὗ ἐννυ- ἐκ τοῦ ἐσσυ-, § 239, 2. Σημ.), παρατ. ἡμφιέννυν, μελλ. (συνηρημένος) ἀμφιῶ, -εῖς κτλ. ἄορ. ἡμφίεσα. — Ἀμφιέννυμαι, παρατ. ἡμφιεννύμην, μέσ. μελλ. ἀμφιέσομαι, παρακμ. ἡμφίεσαι (§ 186, 6).

Ἀναλίσκω ἢ ἀναλώω -ῶ (= ἐξοδεύω· θ. ἀν-αλ-, ἐξ οὗ ἀναλίσκ-, § 254, 2, ἀν-αλο-), παρατ. ἀνήλισκον ἢ ἀνήλουν, μελλ. ἀναλώσω, ἄορ. ἀνήλωσα, παρακμ. ἀνήλωκα. — Ἀναλίσκομαι, παρατ. ἀνηλίσκόμεν ἢ ἀνηλούμην, παθ. μελλ. ἀναλωθήσομαι, παθ. ἄορ. ἀνηλώθην, παρακμ. ἀνήλωμαι.

Ἀνοίγω ἢ ἀνοίγνυμι (ἀνά - οἴγω· θ. Φοιγ-, οἴγ-, ἐξ οὗ οἴγνυ-, § 239, 2), παρατ. ἀνέωγον, μελλ. ἀνοίξω, ἄορ. ἀνέωξα, παρακμ. ἀνέωχα. — Ἀνοίγομαι, παρατ. ἀνεωγόμεν, παθ. ἄορ. ἀνεώχθην, παρακμ. ἀνέωγμαί, τετελ. μελλ. ἀνεώξομαι (= θὰ εἶμαι ἀνοικτός). Βλ. § 188, 4.

Ἀνώω ἢ ἀνύω (= τελειώνω). Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Ἀπ-εχθάνομαι (ἀποθετικόν, = καθίσταμαι μισητός· θ. ἐχθ-, ἐξ οὗ ἐχθαν-, § 254, 3, β', ἐχθε-), παρατ. ἀπηχθανόμην, μέσ. μελλ. (με παθ. σημασίαν) ἀπεχθήσομαι, μέσ. ἄορ. β' (με παθ. σημασίαν) ἀπηχθόμην, παρακμ. ἀπήχθημαι.

Ἀπο-διδράσκω (= δραπετεύω· θ. δρᾶ, ἐξ οὗ διδρασκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-εδίδρασκον, μέσ. μελλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) ἀπο-δράσομαι, ἄορ. β' ἀπ-έδραν (§ 252, σελ. 143), παρακμ. ἀπο-δέδρακα.

Ἀπο-θνήσκω (θ. θαν-, θνη-, ἐξ οὗ θνησκ-, ἐκ τοῦ θνησκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-έθνησκον, μέσ. μελλ. (συνηρημένος) ἀπο-θανοῦμαι, ἄορ. β' ἀπ-έθανον, παρακμ. τέθνηκα, ὑπερσυντ. ἐτεθνήκειν, τετελ. μελλ. τεθνήξω (§ 253, 4).

Ἀπ-όλλυμι (= καταστρέφω, χάνω· θ. ὀλ-, ἐξ οὗ ὀλλυ-, ἐκ τοῦ ὀλυ-, § 239, 2, Σημ.), παρατ. ἀπ-ώλλυν, μελλ. (συνηρημένος) ἀπ-ολῶ, ἄορ. ἀπ-ώλεσα, παρακμ. ἀπ-ολώλεκα. — Ἀπ-όλλυμαι, παρατ. ἀπ-ωλλόμεν, μέσ. μελλ. (συνηρημένος) ἀπ-ολοῦμαι, ἄορ. β' ἀπ-ωλόμην, ἐνεργ. παρακμ. β' (με παθ. σημασίαν) ἀπ-όλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος), ὑπερσ. ἀπ-ωλώλειν (§ 190).

Ἀρέσκω (θ. ἀρ-, ἀρε-, ἐξ οὗ ἀρεσκ-, § 254, 2), παρατ. ἤρεσκον, μέλ. ἀρέσω, ἄορ. ἤρεσα. — Ἀρέσκομαι, παρατ. ἤρεσκόμην, μέσ. ἄορ. ἤρεσάμην.

Ἄρκέω -ῶ, ἄρκ. ἤρκεσα (§ 236, 1).

Ἄρόω -ῶ (= ἄροτριῶ· θ. ἄρο-), ἄρκ. ἤροσα (§ 236, 1).

Ἄφ-ίημι. Βλ. Ἰημι.

Ἄφικνέομαι -οῦμαι (= φθάνω). Βλ. σελ. 144, § 254, 3, γ'.

Ἄχθομαι (ἀποθετικόν, = δυσαρεστοῦμαι, ἀγανακτῶ· θ. ἀχθ-, ἀχθεσ-), παρατ. ἠχθόμην, μέσ. μέλλ. ἀχθέσομαι, παθ. ἄρκ. (με μέσθην σημασίαν) ἠχθέσθην (§ 236, 2).

Βαίνω (= βαδιζω). Βλ. σελ. 144 (§ 254, 3, δ').

Βάλλω (= ῥίπτω, κτυπῶ· θ. βαλ-, ἐξ οὗ βαλλ-, § 216, 1, βλη-), παρατ. ἔβαλλον, μέλλ. (συνηρημένος) βαλῶ, ἄρκ. β' ἔβαλον, παρακμ. βέβληκα, ὑπερσ. ἐβεβλήκειν. — Βάλλομαι, παρατ. ἐβαλλόμην, μέσ. μέλλ. (περι)βαλοῦμαι, μέσ. ἄρκ. β' (περι)εβαλόμην, παθ. μέλλ. βληθήσομαι, παθ. ἄρκ. ἐβλήθην, παρακμ. βέβλημαι, ὑπερσ. ἐβεβλήμην.

Βιβάζω (εὐχρηστον σύνθετον : ἀναβιβάζω, διαβιβάζω κτλ.), παρατ. ἐβίβαζον, μέλλ. (συνηρημένος) βιβῶ, -ᾶς, -ᾷ κτλ., ἄρκ. ἐβίβασα. — Βιβάζομαι, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) βιβῶμαι, -ᾶ, -ᾷται κτλ., μέσ. ἄρκ. ἐβιβασάμην.

Βλαστάνω. Βλ. σελ. 144 (§ 254, 3, β').

Βούλομαι. Βλ. σελ. 143 (§ 254, 1, γ').

Γηράσκω (θ. γηρα-, ἐξ οὗ γηρασκ-, § 254, 2), παρατ. ἐγήρασκον, μέλλ. γηράσω καὶ μέσος (με τὴν αὐτὴν σημασίαν) γηράσομαι, ἄρκ. ἐγήρασα καὶ ἄρκ. β' ἐγήρασαν (§ 252), παρακμ. γεγήρακα.

Γίγνομαι (ἀποθετικόν, θ. γεν-, ἐξ οὗ γι-, γεν-, γι- γν-, § 32, 1, γενε-), παρατ. ἐγιγνόμην, μέσ. μέλλ. γενήσομαι, μέσ. ἄρκ. β' ἐγενόμην, παρακμ. γεγένημαι καὶ ἐνεργ. παρακμ. β' (με τὴν αὐτὴν σημασίαν) γέγονα, ὑπερσ. ἐγεγόνειν (πρβλ. § 239, 1).

Γινώσκω (= γνωρίζω, φρονῶ, ἀποφασίζω). Βλ. σελ. 143, § 254, 2, α'.

Δάκνω (= δαγκάνω· θ. δηκ-, δακ-, ἐξ οὗ δακν-, § 254, 3, α'), παρατ. ἔδακνον μέσ. μέλλ. (με ἐνεργητικὴν σημασίαν) δήξομαι (= θὰ δαγκάνω ἢ θὰ δαγκάσω), ἄρκ. β' ἔδακον. — Δάκνομαι, παρατ. ἔδακνόμην, παθ. ἄρκ. (καὶ ὡς μέσος) ἐδήχθην, παρακμ. δέδηγμαι.

Δέω, -ῶ (= δένω). Βλ. σελ. 126 καὶ § 232, Σημ.

Δέω (= ἔχω ἀνάγκην· θ. δε-, ἐξ οὗ δεε-, § 254, 1), παρατ. ἔδεον, μέλλ. δεήσω, ἀόρ. ἐδέησα (συνήθως ὡς ἀπρόσωπον ῥῆμα: δεῖ, ἔδει, δεήσει, ἐδέησε, δεδέηκε). — **Δέομαι** (= ἔχω ἀνάγκην ἢ παρακαλῶ), παρατ. ἐδεόμην, μέσ. μέλλ. δεήσομαι, παθ. ἀόρ. (μὲ μέσῃν σημασίαν) ἐδεήθην (= ἔλαβον ἀνάγκην ἢ παρεκάλεσα), παρακμ. δεδέημαι (§ 235).

Διαλέγομαι (ἀποθετικόν, = συνομιλῶ, συζητῶ), παρατ. διελεγόμην, μέσ. μέλλ. διαλέξομαι, παθ. ἀόρ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) διελέχθην, παρακμ. διείλεγμαι. Βλ. Λέγω.

Δίδωμι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ.έ.

Δοκέω, -ῶ. Βλ. σελ. 143, § 254, 1, α'.

Δράω, -ῶ. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Δύναμαι. Βλ. σελ. 137, § 251.

Δύω. Βλ. σελ. 126, § 236, 3 καὶ § 252.

Ἐγείρω (= σηκώνω· θ. ἔγερ-, ἐξ οὗ ἔγειρ-, § 216, 2 καὶ ἔγρ-, § 32, 1), παρατ. ἤγειρον, μέλλ. (συνηρημένος) ἔγερω, ἀόρ. ἤγειρα. — **Ἐγειρόμαι**, παρατ. ἤγειρόμην, μέσ. ἀόρ. β' ἤγρόμην, παθ. ἀόρ. (καὶ ὡς μέσος) ἤγέρθην, παρακμ. ἐγήγερωμαι (= ἔχω σηκωθῆ, εἶμαι σηκωμένος) καὶ ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ ἀμετάβατον σημασίαν) ἐγρήγορα, (= εἶμαι ξύπνιος, ἀγρυπνῶ, § 190).

Ἐθέλω ἢ (σπανιότερον) **θέλω** (θ. ἔθει-, ἐξ οὗ ἔθελε-, § 254, 1), παρατ. ἤθελον, μέλλ. ἐθελήσω, ἀόρ. ἠθέλησα, παρακμ. ἠθέληκα, ὑπερσ. ἠθελήκειν (§ 235).

Εἶμι (ἐνεστώς μὲ σημασίαν μέλλοντος = θὰ πορευθῶ, θὰ πάω)· βλ. σελ. 140, § 253, 2.

Εἶμι. Βλ. σελ. 96, § 192.

Εἴωθα (παρκαίμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος = συνήθιζω· θ. Fηθ-, Fωθ-, ὦθ-), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατατικού) εἴωθειν (= συνήθιζον, § 189, 4).

Ἐκ-πλήττω (= προξενῶ ἐκπληξιν), παρατ. ἐξ-ἐπλήττον, μέλλ. ἐκ-πλήξω, ἀόρ. ἐξ-ἐπλήξα. — **Ἐκ-πλήττομαι**, παρατ. ἐξ-επλήττομην, παθ. μέλλ. (μὲ μέσ. σημασίαν) ἐκ-πλαγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' (καὶ ὡς μέσος) ἐξ-επλάγην, παρακμ. ἐκ-πέπληγμα, ὑπερσ. ἐξ-επεπλήγμην. Ὅμοίως σχηματίζονται οἱ χρόνοι τοῦ καταπλήττω· βλ. καὶ πλήττω.

Ἐλαύνω (= κτυπῶ νὰ πάη ἐμπρός). Βλ. σελ. 144, § 254, 3, δ'.

Ἐλκω (= σύρω, τραβῶ· θ. Fελκ-, ἐλκυ-), παρατ. εἶλκον, μέλλ.

ἔλξω, ἄορ. εἴλκυσσα, παρακμ. εἴλκυκα. — Ἐλκομαι, παρατ. εἴλκόμεν, μέσ. ἄορ. εἴλκυσάμην, παθ. ἄορ. εἴλκυσθήην, παρακμ. εἴλκυσμαι (§ 188, 3).

Ἐμέω, -ῶ (= κάμνω ἔμεπον· θ. ἔμεσ-), ἄορ. ἤμεσα (§ 236, 1).

Ἐοικα. Βλ. σελ. 141, § 253, 5.

Ἐπαινέω, -ῶ Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Ἐπιλανθάνομαι (ἀποθετικόν, = λησμονῶ), παρατ. ἐπελανθανόμην, μέσ. μέλλ. ἐπιλήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐπελαθόμην, παρακμ. ἐπιλέλησμαι, ὑπερσ. ἐπελελήσμην. Βλ. Λανθάνω.

Ἐπιμελέομαι, -οῦμαι ἢ ἐπιμέλομαι (ἀποθετικόν, = φροντίζω· θ. ἐπι-μελ-, ἐπι-μελε-), παρατ. ἐπεμελούμην, μέσ. μέλλ. ἐπιμελήσομαι, παθ. ἄορ. (ὡς μέσος) ἐπεμελέθην, παρακμ. ἐπιμεμέλημαι.

Ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλῶς). Βλ. σελ. 137, § 251.

Ἐπομαι (ἀποθετικόν, = ἀκολουθῶ· θ. σεπ-, ἐπ-, σπ-), παρατ. εἰπόμην, μέσ. μέλλ. ἐφομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐσπόμην. (Βλ. § 32, 1, § 33, 3, § 188, 3 καὶ § 211, Σημ. 2).

Ἐρχομαι (ἀποθετικόν· ἐκ τοῦ θ. ἐρχ- σχηματίζεται μόνον ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἐνεστώτος, οἱ δὲ ἄλλοι τύποι ἐκ τοῦ θέματος εἰ-, ι-, ἐλυθ-, ἐλθ-), παρατ. ἦα, μέλλ. εἶμι (= θὰ ἔλθω ἢ θὰ πάω, § 253, 2, Σημ. 2), ἄορ. β' ἦλθον, παρακμ. ἐλήλυθα, ὑπερσ. ἐλήλυθειν (§ 190).

Ἐρωτῶ (θ. ἐρωτα-, ἐρ-, ἐρε-), παρατ. ἠρώτων, μέλλ. ἐρωτήσω καὶ μέσος (μετὴν αὐτὴν σημασίαν) ἐρήσομαι, ἄορ. ἠρώτησα καὶ μέσ. ἄορ. β' (μετὴν ἐνεργ. σημασ.) ἠρόμην, παρακμ. ἠρώτηκα. — Ἐρωτῶμαι, παρατ. ἠρωτώμην, παθ. ἄορ. ἠρωτήθην, παρακμ. ἠρώτημαι.

Ἐσθίω (= τρώγω· θ. ἐδ-, ἔδε-, ἐσθι-, φαγ-), παρατ. ἤσθιον, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, μετὴν ἐνεργ. σημασίαν) ἔδομαι (= θὰ φάγω ἢ θὰ τρώγω), ἄορ. β' ἔφαγον, παρακμ. ἐδήδοκα, παθ. παρακμ. ἐδήδεσμαι (§ 190).

Εὐρίσκω. Βλ. σελ. 143, § 254, 2.

Ἐχω (θ. σεχ-, ἐχ-, ἐχ-, σχ-, σχε-), παρατ. εἶχον, μέλλ. ἔξω καὶ σχήσω, ἄορ. β' ἔσχον (ὑποτ. σχῶ, σχῆς, σχῆ κτλ., εὐκτ. σχοίην, σχοίης, σχοίη, σχοῖμεν, κτλ., ἀλλὰ παράσχοιμι, παράσχοις κτλ., προστ. σχές, σχέτω κτλ., ἀπαρμφ. σχεῖν, μετχ. σχών), παρακμ. ἔσχηκα. — Ἐχομαι, παρατ. εἰχόμην, μέσ. μέλλ. ἔξομαι καὶ σχήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐσχόμην (ὑποτ. σχῶμαι, σχῆ, σχῆται κτλ.), παρακμ. ἔσχημαι (§ 32, 1, § 33, 3, § 188, 3).

Ἐψω (= βράζω· θ. ἐψ-, ἐψε-), παρατ. ἤψον, μέσ. μέλλ. (μετὴν ἐνεργ. σημασίαν) ἐψήσομαι (= θὰ βράζω ἢ θὰ βράσω), ἄορ. ἤψησα. — Ἐψομαι

Ζεύγνυμι (= ζευγνύω, ζεύω· θ. ζευγ-, ἐξ οὗ ζευγνυ-, § 239, 2, καὶ ζυγ-), παρατ. ἐζεύγνυν, ἀόρ. ἐζευξα.— **Ζεύγνυμαι**, μέσ. ἀόρ. ἐζευξάμην, παθ. ἀόρ. ἀ' ἐζεύχθην καὶ β' ἐζύγην, παρακμ. ἐζευγμαι.

Ζῶ (θ. ζη-, βιω-, βιο-), παρατ. ἔζων, μέλλων ζήσω καὶ μέσ. (μετὴν ἰδίαν σημασίαν) βιώσσομαι, ἀόρ. β' ἐβίον, παρακμ. βεβίωκα. Παθ. παρακμ. βεβιώται, μετχ. τὰ βεβιωμένα (§ 252).

Ζώννυμι (= ζωννύω, ζώνω, θ. ζωσ-, ἐξ οὗ ζωννυ-, ἐκ τοῦ ζωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. ἔζωσα, παθ. παρακμ. ἔζωσμαι ἢ ἔζωμαι (§ 236, 2).

Ἦδομαι (ἀποθετικόν, = εὐχαριστοῦμαι· θ. ἦδ-), παθ. μέλλ. (ὡς μέσος) ἦσθήσομαι, παθ. ἀόρ. (ὡς μέσος) ἦσθην (§ 37, 4).

Θέω (= τρέχω, θ. θευ-, ἐξ οὗ θεF-, θε-), παρατ. ἔθειον, μέσος μέλλων (με ἐνεργ. σημασίαν) θεύσομαι (= θά τρέχω ἢ θά τρέξω).— **Θέομαι** (§ 33, 3). Βλ. καὶ *Τρέχω*.

Θιγγάνω (= ἐγγίζω, ψάύω· θ. θιγ-, ἐξ οὗ θιγγαν-), ἀόρ. β' ἔθιγον (§ 254, 3, β').

Θνήσκω. Βλ. *Ἀποθνήσκω*.

Θραύω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Θύω (= θυσιάζω). Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Ἰζω. Βλ. *Καθίζω*.

Ἰημι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ. ε.

Ἰκνέομαι, -οῦμαι. Βλ. *Ἀφικνοῦμαι*.

Ἰλάσκομαι (ἀποθετικόν, = ἐξιλεώνω· θ. ἰλα-, ἐξ οὗ ἰλασκ-, § 254, 2), παρατ. ἰλασκόμην, μέσ. μέλλ. ἰλάσομαι, μέσ. ἀόρ. ἰλασάμην, παθ. ἀόρ. ἰλάσθην.

Ἰστημι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ. ε.

Καθέζομαι (ἀποθετικόν, = πηγαίνω νὰ καθίσω· θ. σεδ-, ἐδ-, ἐξ οὗ ἐζ- ἐκ τοῦ ἐδj-, § 210, 2, β', καὶ ἐδε-), παρατ. (μετὴν ἰδίαν σημασίαν ἀορίστου) ἐκαθεζόμην (= ἐκάθισα), μέσ. μέλλ. (συννηρημένος) καθεδοῦμαι.

Καθεύδω (= κοιμῶμαι κατὰ + εὔδω, θ. εὔδ-), παρατ. ἐκάθευδον ἢ καθηῦδον, μέλλ. καθευδήσω (§ 188, 6, β').

Κάθημαι. Βλ. σελ. 142, § 253, 7.

Καθίζω (κατὰ + ἴζω = βάζω ἄλλον νὰ καθίση· θ. σιδ-, ιδ-, ἐξ οὗ

ιζ- ἐκ τοῦ ἰδj-, § 210, 2, β'), παρατ. ἐκάθιζον, μέλλων (συνηρημέ-
νος) καθιῶ, -εἰς κτλ., ἀόρ. ἐκάθισα ἢ καθῖσα.—Καθίζομαι, παρατ.
ἐκαθιζόμεν, μέσ. μέλλ. καθιζήσομαι, μεσ. ἀόρ. ἐκαθισάμην (§ 188, 6,
β' καὶ § 211, 1).

Καλέω, -ῶ. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Κάμνω. Βλ. σελ. 143, § 254, 3.

Κατάγνυμι (κατὰ + ἄγνυμι = συντρίβω, τσακίζω· θ. φαγ-, ἄγ-,
ἐξ οὗ ἄγνυ- § 239, 2), μέλλων κατ-άξω, ἀόρ. κατ-έαξα.—Κατάγνυμαι
μέσ. ἀόρ. β' κατ-εάγην, ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ παθητικὴν σημασίαν)
κατ-έαγα (= εἶμαι τσακισμένος).

Κεῖμαι. Βλ. σελ. 142, § 253, 6.

Κελεύω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Κεράννυμι (= ἀνακατεύω, ἐπὶ ὑγρῶν· θ. κερασ-, ἐξ οὗ κεραννυ-,
ἐκ τοῦ κερασνυ-, § 239, 2, Σημ., κρα-,), ἀόρ. ἐκέρασα.—Κεράννυμαι,
μέσ. ἀόρ. ἐκερασάμην, παθ. μέλλ. κραθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐκράθην,
παρακμ. κέκραμαι, ὑπερσ. ἐκεκράμην.

Κλαίω ἢ κλάω (θ. κλαυ-, κλαF-, ἐξ οὗ κλαFj- = κλαι-, κλαε-).
παρατ. ἐκλαιον ἢ ἐκλαον, μέλλ. κλαήσω ἢ (μέσος μὲ τὴν ἰδίαν σημα-
σίαν) κλαύσομαι, ἀόρ. ἐκλαυσα.—Κλαιόμαι, μέσ. ἀόρ. ἐκλαυσάμην.

Κλείω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Κράζω (θ. κραυγ-, κραγ-, ἐξ οὗ κραζ-, ἐκ τοῦ κραγj-, § 210, 2β',
Σημ.), ἀόρ. β' ἐκραγον, παρακμ. (μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος) κέκραγα
(= φωνάζω δυνατά), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατ.) ἐκεκράγειν
(§ 222).

Κρεμάννυμι (= κρεμῶ, θ. κρεμασ-, ἐξ οὗ κρεμαννυ-, ἐκ τοῦ κρε-
μασνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. ἐκρέμασα.—Κρεμάννυμαι, παθ. ἀόρ.
ἐκρεμάσθην, παρακμ. κρέμαμαι (ἐνεστῶς μὲ σημασίαν παρακμ.).

Λαγχάνω (= λαμβάνω διὰ κλήρου, θ. ληχ-, λαχ-, ἐξ οὗ λαχχαν-,
§ 254, 3, β'), παρατ. ἐλάγχανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν)
λήξομαι (= θὰ λάβω διὰ κλήρου), ἀόρ. β' ἔλαχον, παρακμ. εἶληχα.—
Λαγχάνομαι, παθ. ἀόρ. ἐλήχθην, παρακμ. εἶληγμα (§ 189, 4).

Λαμβάνω (θ. ληβ-, λαβ-, ἐξ οὗ λαμβαν-, § 254, 3, β'), παρατ.
ἐλάμβανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) λήψομαι (= θὰ λαμβάνω
ἢ θὰ λάβω), ἀόρ. β' ἔλαβον, παρακμ. εἶληφα, ὑπερσ. εἰλήφειν.—Λαμ-
βάνομαι, παρατ. ἐλαμβανόμεν, μέσ. ἀόρ. ἐλαβόμην, παθ. μέλλ. ληφθή-

ρῶμαι, παρατ. ἐωρῶμην, μέσ. ἄρ. β' εἰδόμην (ὑποτ. ἴδωμαι κτλ.), παθ. μέλλ. ὀφθήσομαι, παθ. ἄρ. ὤφθην, παρακμ. ἐόραμαι καὶ ὤμμαι (§ 188, 5, Σημ.).

Ὀφείλω (= χρεωστῶ· θ. ὀφελ-, ἐξ οὗ ὀφειλ-, ἐκ τοῦ ὀφελν-, § 216, 2, Σημ., καὶ ὀφειλε-), παρατ. ὄφειλον, μέλλ. ὀφειλήσω, ἄρ. ὀφειλήσα καὶ ἄρ. β' ὄφελον, παρακμ. ὀφείληκα, ὑπερσ. ὀφειλήκειν. — Ὀφείλομαι, παρατ. ὀφειλόμην, παθ. ἄρ. (ὀφειλήθην), μτχ. ὀφειλήθησα.

Ὀφλισκάνω (= καταδικάζομαι νὰ πληρώσω πρόστιμον· θ. ὀφλ-, ἐξ οὗ ὀφλισκαν-, § 254, 3, β', καὶ ὀφλε-), παρατ. ὀφλίσκανον, μέλλ. ὀφλήσω, (ἄρ. α' μτγν. ὠφλησα καὶ) ἄρ. β' ὠφλον, παρακμ. ὠφληκα, ὑπερσ. ὠφλήκειν.

Παίζω (θ. παιδ-, ἐξ οὗ παιζ-, ἐκ τοῦ παιδj-, § 210, 2, β', καὶ παιγ-), παρατ. ἔπαιζον, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς μὲ ἐνεργ. σημασίαν) παιξοῦμαι (= θὰ παίζω, ἢ θὰ παίζω), ἄρ. ἔπαιξα. Παθ. παρακμ. πέπαισμαι.

Παίω (= κτυπῶ, θ. παι-), παρατ. ἔπαιον, μέλλ. παίσω, ἄρ. ἔπαισα, παρακμ. πέπαικα. — Παθ. ἄρ. ἐπαίσθην. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα πατάσσω, πλήττω καὶ τύπτω.

Πάσχω (θ. πενθ-, παθ-, πασχ-, ἐκ τοῦ παθ-σκ-, § 254, 2), παρατ. ἔπασχον, μέσ. μέλλ. πείσομαι (ἐκ τοῦ πένθ-σομαι), ἄρ. β' ἔπαθον, παρακμ. πέπονθα, ὑπερσ. ἐπεπόνθειν.

Πατάσσω (= κτυπῶ· θ. παταγ-), ἄρ. ἐπάταξα. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα παίω, πλήττω, τύπτω.

Παύω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Πεῖθω (θ. πειθ-, πιθ-), παρατ. ἔπειθον, μέλλ. πείσω, ἄρ. ἔπεισα, παρακμ. πέπεικα, ὑπερσ. ἐπεπέικειν. — Πείθομαι, παρατ. ἐπειθόμην, μέσ. μέλλ. πείσομαι, ἄρ. β' ἐπιθόμην, παθ. μέλλ. πεισθήσομαι, παθ. ἄρ. ἐπείσθην, παρακμ. πέπεισμαι, ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ μέσ. σημασίαν) πέποιθα (= ἔχω πεποίθησιν, θαρρῶ), ὑπερσ. ἐπεποίθειν.

Πετάννυμι (= ἀνοίγω· εὐχρηστον σύνθετον ἀνα-πετάννυμι κτλ., θ. πετασ-, ἐξ οὗ πεταννυ-, ἐκ τοῦ πετασνυ-, § 239, 3, Σημ., καὶ πτα-), παρατ. ἐπετάννυν, ἄρ. ἐπέτασα. — Πετάννυμαι, παρατ. ἐπεταννύμην, παρακμ. πέπταμαι.

Πέτομαι (ἀποθετικόν, = πετῶ· θ. πετ-, πτε-, πτ-), μέσ. μέλλ. πτήσομαι, μέσ. ἄρ. β' ἐπτόμην.

Πήγνυμι ἢ *πηγνύω* (= ἐμπήγω· θ. πηγ-, ἐξ οὗ πηγνυ-, § 239, 2, καὶ παγ-), ἀόρ. ἔπηξα. — *Πήγνυμαι*, παρατ. ἐπηγνύμεην, μέσ. ἀόρ. ἐπηξάμην, παθ. μέλλ. β' παγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐπάγην, ἐνεργ. παρακμ. β' (με μέσῃν σημασίαν) πέπηγα (= εἶμαι πεπηγμένος), ὑπερσ. ἐπεπήγειν.

Πίμπλημι. Βλ. σελ. 137, § 251.

Πίμπρωμι. Βλ. σελ. 137, § 251.

Πίνω (θ. πῖ-, πῖν-, πο-, πω-), παρατ. ἔπινον, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, με ἐνεργ. σημασίαν) πόομαι (= θά πῖνω ἢ θά πῖω), ἀόρ. β' ἔπιον, παρακμ. πέπωκα. — *Πίνομαι*, παρατ. ἐπινόμην, παθ. ἀόρ. ἐπόθην, παρακμ. πέπομαι.

Πιπράσκω (= πωλῶ· θ. πρσ-, ἐξ οὗ πιπράσκ-, § 254, 2), παρακμ. πέπρακα, ὑπερσ. ἐπεπράκειν. — *Πιπράσκομαι*, παθ. ἀόρ. ἐπράθην, παρακμ. πέπραμαι, ὑπερσυντ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι. Βλ. καὶ *Πωλῶ*.

Πίπτω (θ. πέτ-, ἐξ οὗ πίπτ-, ἐκ τοῦ πιπετ-, § 32, 1, καὶ πω-), παρατ. ἐπιπτον, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς) πεσοῦμαι, ἀόρ. β' ἔπεσον, παρακμ. πέπτωκα, ὑπερσ. ἐπεπτώκειν.

Πλέκω. Βλ. σελ. 119, § 224, 2.

Πλέω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Πλήττω (= κτυπῶ· θ. πληγ-, πλαγ-), παρακμ. β' (με σημασίαν ἐνεργ.) πέπληγα. — Παθ. μέλλ. β' πληγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐπλήγην, παρακμ. πέπληγμαί, τετελ. μέλλ. πεπλήξομαι. (Μόνον οὗτοι οἱ χρόνοι τοῦ ἀπλοῦ πλήττω με τὴν σημασίαν τοῦ κτυπῶ εἶναι εὐχρηστοί, καὶ ἀντ' αὐτῶν δὲ καὶ ἀντ' ἄλλων χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀντίστοιχοι χρόνοι τῶν συνωνύμων ρημάτων *παίω*, *πατάσσω* καὶ *τύπτω* ἢ συνώνυμοι ἐκφράσεις, ὡς *πληγὰς δίδωμι*, *πληγὰς ἐμβάλλω* κ.ἄ.). Βλ. καὶ *ἐκπλήττω*.

Πνέω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Πράττω (θ. πρᾶγ-), παρατ. ἔπραττον, μέλλ. πράξω, ἀόρ. ἔπραξα, παρακμ. πέπραχα καὶ ἀμετάβ. πέπραγα, ὑπερσ. ἐπεπράχειν καὶ ἀμετάβ. ἐπεπράγειν. — *Πράττομαι* κτλ.

Πρίω (= πριονίζω, θ. πρῖ-), ἀόρ. ἔπρῖσα, παθ. παρακμ. πέπρῖσμαι (§ 236, 2.).

Πτύω, ἀόρ. ἔπτῶσα (§ 236, 1).

Πτάρηνυμι (ἀποθετικόν, = φτερνίζομαι· θ. πταρ-, ἐξ οὗ πταρνυ-, § 239, 2), ἐνεργ. ἀόρ. β' ἔπταρον.

Πυνθάνομαι (ἀποθετικόν, = πληροφοροῦμαι· θ. πευθ-, πυθ-, ἐξ.

οὐ πυνθαν-, § 254, 3, β'), παρατ. ἐπυνθανόμην, μέσ. μέλλ. πεύσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐπυνθόμην, παρακμ. πέπυσμαι, ὑπερσ. ἐπεπύσμην.

Πωλέω, -ῶ ἢ ἀποδίδομαι, παρατ. ἐπόλων ἢ ἀπεδιδόμην, μέλλ. πωλήσω ἢ ἀποδώσομαι, ἀόρ. ἀπεδόμην, παρακμ. πέπρακα, ὑπερσ. ἐπεπράκειν. — Πωλοῦμαι ἢ πιπράσκομαι, παρατ. ἐπωλούμην, παθ. ἀόρ. ἐπωλήθην ἢ ἐπράθην, παρακμ. πέπραμαι, ὑπερσ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι.

ῥέω (θ. ῥε-, ῥεF-, ῥευ- ῥυ-, ῥυε-), παρατ. ἔρρεον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἔνεργ. σημασίαν) ῥύησομαι, ἀόρ. ἔρρῶν, παρακμ. ἔρρῶκα (§ 33, 3 καὶ § 252, 2).

ῥήγνυμι (= σχίζω· θ. ῥηγ-, ἐξ οὗ ῥηγνυ-, § 239, 2, ῥωγ-, ῥαγ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. ἐρρήγνυν, μέλλ. ῥήξω, ἀόρ. ἔρρηξα. — ῥήγνυμαι, παρατ. ἐρρηγνύμην, μέσ. ἀόρ. ἐρρηξάμην, παθ. ἀόρ. β' ἐρράγην, ἔνεργ. παρακμ. (μὲ μέσην ἢ παθητ. σημασίαν) ἔρρωγα, ὑπερσ. ἐρρώγειν.

ῥιγῶ. Βλ. σελ. 123, § 233.

ῥώννυμι (= δυναμώνω· θ. ῥωσ-, ἐξ οὗ ῥωννυ-, ἐκ τοῦ ῥωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), μέλλ. ῥώσω, ἀόρ. ἔρρωσα. — Παθ. ἀόρ. (καὶ μὲ μέσην σημασίαν) ἐρρώσθην, παρακμ. ἔρρωμαι (μτχ. ἐρρωμένος, ὡς ἐπίθετον = γερός, δυνατός, § 140, 1).

σβέννυμι (= σβήνω· θ. σβεσ-, ἐξ οὗ σβέννυ-, ἐκ τοῦ σβεσνυ-, § 239, 2, Σημ., σβη- συνήθ. σύνθετον : ἀπο-, κατα-σβέννυμι), παρατ. ἐσβέννυν, μέλλ. σβέσω, ἀόρ. ἔσβεσα. — Σβέννυμαι, παρατ. ἐσβεννύμην, μέσ. μέλλ. σβήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐσβέσθην, ἔνεργ. ἀόρ. β' (μὲ παθητ. σημασίαν) ἔσβην (πρβλ. § 252), ἔνεργ. παρακμ. (μὲ παθ. σημασίαν) ἔσβηκα (= ἔχω σβησθῆ).

Σεῖω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

σήπω (= σαπίζω· θ. σηπ-, σᾶπ-, § 32, 5 καὶ 6). — Σήπομαι, παθ. μέλλ. β' σαπήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐσάπην, ἔνεργ. παρακμ. β' (μὲ παθ. σημασίαν) σέσηπα.

σκοπέω, -ῶ ἢ σκοπέομαι, -οῦμαι (= παρατηρῶ, ἐξετάζω, σκέπτομαι· θ. σκεπ-, σκοπε-), παρατ. ἐσκόπουν ἢ ἐσκοπούμην, μέσ. μέλλ. σκέφομαι, μέσ. ἀόρ. ἐσκεπάμην, παρακμ. ἐσκεμμαι, τετελ. μέλλ. ἐσκέφομαι.

Σπᾶω, -ᾶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

στρώννυμι (= στρώνω· θ. στρω-, ἐξ οὗ στρωννυ-, § 239, 2,

Σημ., καὶ στορ-, ἐξ οὗ στορνυ-, στορεσ-), παρατ. ἔστρώνων, ἄορ. ἐστόρεσα. — Στόρνυμαι, παρακμ. ἔστρωμαι.

Συλ-λέγω, παρατ. συν-έλεγον, μέλλ. συλ-λέξω, ἄορ. συν-έλεξα, παρακμ. συν-είλοχα. — Συλλέγομαι, μέσ. μέλλ. συλλέξομαι, μέσ. ἄορ. συν-ελεξάμην, παθ. μέλλ. β' συλ-λεγήσομαι, παθ. ἄορ. α' (μὲ μέσῃν σημασίαν) συν-ελέχθην καὶ β' συν-ελέγην, παρακμ. συν-είλεγμαί. Βλ. καὶ λέγω καὶ διαλέγομαι καὶ § 189, 4.

Τείνω. Βλ. σελ. 116, § 220.

Τελέω -ῶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Τέμνω (= κόπτω· θ. τεμ-, ἐξ οὗ τεμν-, § 254, 3, α', καὶ τμε-), παρατ. ἔτεμνον, μέλλ. (συνηρημένος) τεμῶ, ἄορ. β' ἔτεμον, παρακμ. τέτμηκα. — Τέμνομαι, παρατ. ἐτεμνόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) τεμοῦμαι, μέσ. ἄορ. β' ἐτεμόμην, παθ. μέλλ. τμηθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐτμήθην, παρακμ. τέτμημαι, ὑπερσ. ἐτεμμήμην, τετελ. μέλλ. τετμήσομαι.

Τήκω (= λειώνω· θ. τηκ-, τᾶκ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. ἔτηκον, ἄορ. ἔτηξα. — Τήκομαι, παθ. ἄορ. α' ἐτήχθην καὶ β' ἐτάκην, ἐνεργητ. παρακμ. β' (μὲ μέσῃν ἢ παθ. σημασίαν) τέτηκα, ὑπερσ. ἐτετίκειν.

Τίθημι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ.έ.

Τίκτω (= γεννῶ· θ. τεκ-, τικτ-, ἐκ τοῦ τι-τεκ-, τι-τεκ-, § 32, 1, τοκ-), παρατ. ἔτικτον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) τέξομαι (= θὰ γεννήσω ἢ θὰ γεννῶ), ἄορ. β' ἔτεκον, παρακμ. τέτοκα.

Τίνω (= πληρώνω· θ. τει-, τῖ-, τῖ-, τῖν-), παρατ. ἔτεινον, μέλλων τείσω, ἄορ. ἔτεισα, παρακμ. τέτεικα. — Τίνομαι, μέσ. μέλλων τείσομαι, μέσ. ἄορ. ἐτεισάμην, παθ. ἄορ. ἐτείσθην, παρακμ. τέτεισμαι.

Τιτρώσκω (= πληγώνω· θ. τρωF-, τραυ-, τρω-, ἐξ οὗ τιτρώσκ-, § 254, 2), παρατ. ἐτίτρωσκον, μέλλ. τρώσω, ἄορ. ἔτρωσα. — Τιτρώσκομαι, παρατ. ἐτιτρωσκόμην, παθ. μέλλων τρωθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐτρώθην, παρακμ. τέτρωμαι, ὑπερσ. ἐτετρώμην.

Τρέπω. Βλ. σελ. 119, § 224, 2.

Τρέφω. Βλ. σελ. 119, § 224, 2.

Τρέχω (θ. θρεχ-, τρεχ-, § 37, 7, δραμ-, δραμε-), παρατ. ἔτρεχον, μέσος μέλλων (συνηρημένος μὲ ἐνεργ. σημασίαν) δραμοῦμαι, ἄορ. β' ἔδραμον, παρακμ. δεδράμηκα, ὑπερσ. ἐδεδραμήκειν. Βλ. καὶ θέω.

Τυγχάνω (= ἐπιτυγχάνω, εὐρίσκω, τυχαίνω· θ. τυχ-, τυχ-, ἐξ οὗ τυχαν-, § 254, 3, β', τυχε-), παρατ. ἐτύγχανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ.

σημασίαν) τεύξομαι (= θά ἐπιτύχω), ἀόρ. β' ἔτυχον, παρακμ. τε-
τύχηκα.

Τύπτω (= κτυπῶ· θ. τυπ-, τυπτ-, § 210, 1, τυπτε-), παρατ.
ἔτυπτον, μέλλ. τυπτήσω, (ἀόρ. ἐπάταξα ἢ ἐπαίσα ἢ πληγὰς ἔδωκα,
παρακμ. πέπληγα ἢ πληγὰς δέδωκα). — Τύπτομαι (ἢ πληγὰς λαμβάνω,
παρατ. πληγὰς ἐλάμβανον, παθητ. μέλλ. πληγὰς λήψομαι, παθ. ἀόρ.
πληγὰς ἔλαβον), παρακμ. τέτυμμαι (ἢ πέπληγμαι ἢ πληγὰς εἴληφα).
Βλ. καὶ παῖω, πατάσσω, πλήττω.

Ὑπ-ισχνέομαι, -οὔμαι (ἀποθετικόν, = ὑπόσχομαι· θ. σσχ-, σσε-,
σχ-, ἐξ οὗ ἴσχ-, ἐκ τοῦ σισχ-, § 239, 1, καὶ ἴσχνε-, § 254, 3, γ'), παρατ.
ὑπισχνούμην, μέσ. μέλλ. ὑποσχήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ὑπεσχόμην (ὑποτ.
ὑπόσχωμαι, εὐκτ. ὑποσχοίμην, ὑπόσχοιο κτλ.), παρακμ. ὑπέσχημαι,
ὑπερσ. ὑπεσχίμην.

Φέρω (φερ-, οἶ-, ἐνεκ-, ἐγκ-, § 32, 1), παρατ. ἔφερον, μέλλων
οἶσω, ἀόρ. α' (ἄσιγμος) ἤνεγκα καὶ β' ἤνεγκον, παρακμ. ἐνήνοχα,
ὑπερσ. ἐνηνόχειν. — Φέρομαι, παρατ. ἐφερόμην, μέσος μέλλ. οἶσομαι,
μέσ. ἀόρ. (ἄσιγμος) ἠνεγκάμην, παθ. μέλλ. οἰσθήσομαι καὶ ἐνεχθή-
σομαι, παθ. ἀόρ. ἠέχθην, παρακμ. ἐνήνεγμα, ὑπερσ. ἐνηνέγμην (§ 190).

Φεύγω (= τρέπομαι εἰς φυγὴν, καταδιώκομαι, εἶμαι ἐξόριστος·
θ. φευγ-, φυγ-), παρατ. ἔφευγον, μέσ. μέλλων (με ἐνεργητ. σημασίαν)
φεύξομαι καὶ (δωρικὸς) φευξοῦμαι, ἀόρ. β' ἔφυγον, παρακμ. πέφευγα,
ὑπερσ. ἐπεφεύγειν.

Φημί. Βλ. σελ. 140, § 253, 1.

Φθάνω (= προφθάνω, προλαμβάνω· θ. φθη-, φθα-, φθάν-), πα-
ρατ. ἔφθανον, μέσος μέλλων (με ἐνεργ. σημασίαν) φθήσομαι, ἀόρ. α'
ἔφθασα καὶ β' ἔφθην (§ 252), παρακμ. ἔφθακα.

Φθείρω. Βλ. σελ. 116, § 220.

Φύω. Βλ. σελ. 138, § 252.

Χαίρω (= χαίρομαι· θ. χαρ-, ἐξ οὗ χαιρ-, § 216, 2, χαιρε-), πα-
ρατ. ἔχαιρον, μέλλ. χαιρήσω, ἀόρ. β' ἐχάρον (§ 252), παρακμ. γέγηθα.

Χαλάω, -ῶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Χέω. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Χόω ἢ χώννυμι. Βλ. σελ. 127, § 236, 3

Χράω, -ῶ (= χρησιμοδοτῶ· θ. χρη-, χρα-), ἀόρ. ἔχρησα. — *Χρῶμαι* (= ἐρωτῶ τὸ μαντεῖον, ζητῶ χρησμόν), μέσος ἀόρ. ἐχρησάμην, παθ. ἀόρ. ἐχρήσθην.

Χρή. Βλ. σελ. 142, § 253, 8.

Χρίω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Χρῶμαι (= μεταχειρίζομαι). Βλ. σελ. 123, § 231.

᾽Ωθέω, -ῶ (= σπρώχνω· θ. Fωθ-, ὠθ-, ὠθε-), παρατ. ἐώθουν, μέλλ. ὤσω, ἀόρ. ἔωσα. — *᾽Ωθοῦμαι*, παρατ. ἐωθούμην, μέσος μέλλων ὤσομαι, μέσ. ἀόρ. ἐωσάμην, παθ. μέλλ. ὠσθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐώσθην, παρακμ. ἔωσμαι (§ 188, 2).

᾽Ωνέομαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ἀγοράζω· θ. Fωνε-, ὠνε-, πρια-), παρατ. ἐωνούμην, μέσ. μέλλ. ὠνήσομαι, μέσ. ἀόρ. α' (ἄσιγμος) ἐπριάμην (= ἠγόρασα), παθ. ἀόρ. ἐωνήθην, παρακμ. ἐώνημαι, ὑπερσ. ἐωνήμην (§ 188, 2 καὶ § 251).

- Ἡμφωνόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 42, § 83 κ.έ. – ῥήματα, σελ. 112, § 216 κ.έ.
- Θέμα** (λέξεως ἐν γένει), σελ. 24 § 39, 1 – ἀσθενές, ἰσχυρόν, σελ. 35, § 64, 2 καὶ σελ. 128, § 240 – ῥηματικόν, χρονικόν, σελ. 89, § 181.
- Καταληκτικά** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 63, 1.
- Κατάληξις** (λέξεως ἐν γένει), σελ. 24, § 39, 1 – καταλήξεις πρωτοκλίτων, σελ. 29, § 47, δευτεροκλίτων, σελ. 32, § 54, τριτοκλίτων, σελ. 37, § 71, ῥημάτων, σελ. 98, § 194 κ.έ.
- Κλίσις** σελ. 24, § 38, 2 καὶ σελ. 26, § 41, 3 – πρώτη, σελ. 27, § 46 κ.έ., δευτέρα, σελ. 31, § 53 κ.έ., τρίτη, σελ. 34, § 61 κ.έ.
- Κλιτὰ μέρη** τοῦ λόγου, σελ. 24, § 38, 2.
- Κράσις**, σελ. 15, § 26.
- Ληκτικά** (ἢ τελικά) σύμφωνα, σελ. 18, § 33, 1.
- Μέρη** τοῦ λόγου, σελ. 24, § 38 – ἀκλιτα, σελ. 146, § 257 κ.έ. – κλιτά, σελ. 24, § 38 κ.έ.
- Μετάθεσις** φωνήεντος, σελ. 17, § 32, 2 – συμφώνων, σελ. 20, § 35.
- Μετοχή**, σελ. 80, § 178, 2 – κλίσις μετοχῶν, σελ. 65, § 132 κ.έ.
- Μονόθεμα** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 64, 1.
- Οὐσιαστικά**, σελ. 26, § 43 κ.έ. – παράγωγα, σελ. 151, § 268 κ.έ.
- Παραγωγή**, σελ. 148, § 262 κ.έ.
- Παραθετικά** ἐπίθετα, σελ. 67, § 136 κ.έ. – ἐπιρρήματα, σελ. 72, § 146.
- Παρασύνθετα**, σελ. 164 § 286.
- Παρεπόμενα** ὀνόματος, σελ. 26, § 41, 3, Σημ. – ῥήματος, σελ. 86, § 170.
- Πνεύματα**, σελ. 9, § 12 κ.έ.
- Προθέσεις**, σελ. 146, § 258 κ.έ. – ὡς πρῶτα συνθετικά, σελ. 161, § 280, 2.
- Πρόσφωμα**, σελ. 104, § 198, 2.
- Πρόσωπα** (τοῦ λόγου), σελ. 73, § 148 – ῥήματος, σελ. 88, § 176.
- Πτώσεις**, σελ. 24, § 40.
- Ῥῆμα**, σελ. 86, § 169 κ.έ.
- Ῥήματα** ἀποθετικά, σελ. 145 § 256 – βαρύτονα, σελ. 97, § 193, 1 καὶ σελ. 98 § 194 κ.έ. – περισπώμενα ἢ συνηρημένα, σελ. 97, § 193, 2, σελ. 119, § 226 κ.έ. – ἀφωνόληκτα, σελ. 108, § 210 κ.έ. – ἐνρινόληκτα ἢ ὑγρόληκτα, σελ. 112, § 216 κ.έ. – εἰς -μι, σελ. 128, § 237 κ.έ. – κλινόμενα κατὰ τὰ εἰς -μι, σελ. 136, § 251 κ.έ. – παράγωγα, σελ. 149, § 265 κ.έ.
- Σημεῖα** τοῦ γραπτοῦ λόγου, σελ. 13, § 22.
- Σιγμόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 46, § 92 κ.έ.
- Συγκοπή** φωνήεντος, σελ. 17, § 32, 1.
- Συγκοπτόμενα** τριτόκλιτα, σελ. 45, § 89.
- Συζυγία** ῥημάτων, σελ. 86, § 172 – τῶν εἰς -μι, σελ. 128, § 237 κ.έ. – τῶν εἰς -ω, σελ. 97, § 193 κ.έ.
- Συλλαβή**, σελ. 8, § 8 – συλλαβισμός, σελ. 8, § 10.
- Συμπνευματισμός**, σελ. 22, § 37, 1.
- Σύμφωνα**, σελ. 6, § 3 κ.έ.
- Συμφωνόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 40, § 78 κ.έ. – ῥήματα, σελ. 108, § 210 κ.έ.
- Συναίρεσις**, σελ. 15, § 24.
- Σύνδεσμοι**, σελ. 147, § 260.
- Συνηρημένα** ὀνόματα, σελ. 30, § 51 – σελ. 33, § 57 – ῥήματα, σελ. 119, § 226 κ.έ.
- Σύνθεσις**, σελ. 148, § 262, 3 – σελ. 158, § 275, κ.έ.

Σύνθετα, σελ. 148, § 262, 3 – σελ. 158, § 275 κ.έ. – νόθα, σελ. 164, § 285 – συνθέτων σημασία, σελ. 166, § 289 – συνθέτων τονισμός, σελ. 165, § 287 κ.έ.
Συστολή φωνήεντος, σελ. 18, § 32, 6.

Τονισμός, τόνοι σελ. 10, § 14 κ.έ. – τονισμός συνθέτων, σελ. 165 § 287 κ.έ.

Ύγρα σύμφωνα, σελ. 6, § 5.

Ύγρόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 44, § 86 – ῥήματα, σελ. 112, § 216 κ.έ.

Φθογγικά πάθη, σελ. 14, § 23 κ.έ.

Φωνή ῥήματος, σελ. 86, § 173.

Φωνήεντα, σελ. 5, § 2 – θεματικά, σελ. 104, § 201 – ἐγκλιτικά, σελ. 106, § 208.

Φωνεντόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 35, § 66, 1 καὶ § 67 κ.έ. – ῥήματα, σελ. 90, § 183 – σελ. 119, § 226 κ.έ.

Χαρακτήρ θέματος, σελ. 24, § 39, 2 – ῥηματικός, χρονικός σελ. 90, § 182 – σελ. 104, § 198 κ.έ.

Χρόνοι ῥήματος σελ. 87, § 174.

Έκδοσις Κ', 1971 (V) - Άντιτυπα: 132.000 - Σύμβασις: 2124/13-4-71

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: Ι. ΔΙΚΑΙΟΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ι. ΚΑΜΠΑΝΑΣ Α.Ε.

